ಪ್ರಕಟನೆ

ಅಷ್ಟಾದಶಮಹಾ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ

ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದೊಳು

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ

ರಾಜನೀತಿಯು

ಮೈಸೂರ್

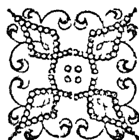
ಜಗನ್ಮೋಹನ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ

ಕನ್ನಡಟೀಕಾ ಸಹಿತವಾಗಿ

ಛಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಚಿತ್ರಭಾನುಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖಶುದ್ಧಂ

(APRIL 1882.)





ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತರಾಜಧರ್ಮಪ್ರಾರಂಭಃ

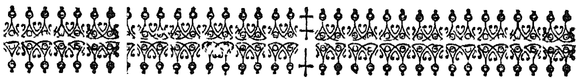
ಮನುರುವಾಚ

ರಾಜ್ಞೋಭಿಷಿಕ್ತಮಾತ್ರಸ್ಯ ಕಿನ್ನು ಕೃತ್ಯತಮಂಭವೇತ್
ಏತನ್ಮೆಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವಸಮ್ಯಗ್ವೇತ್ತಿಯತೋಭವಾನ್

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಅಭಿಷೇಕಾರ್ದ್ರಶಿರಸಾ ರಾಜ್ಞಾರಾಜ್ಯಾವಲೋಕಿನಾ
ಸಹಾಯವರಣಂಕಾರ್ಯಂ ತತ್ರರಾಜ್ಯಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ॥ ೧

ಯದಪ್ಯಲ್ಪತರಂಕರ್ಮ ತದಪ್ಯೇಕೇನದುಷ್ಕರಂ ॥
ಪುರುಷೇಣಾಸಹಾಯೇನಕಿಮುರಾಜ್ಯಂಮಹೋದಯಂ ॥ ೨



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ ರಾಜಧರ್ಮದರ್ಪಣ

ವೈವಸ್ವತ ಮನುಪ್ರಶ್ನೆ.

ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾ
ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀನು ಜ
ಗತ್ತಿಳಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಹೇಳುವನಾಗು. ॥ ೧ ॥

ಯೆಂದು ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರನಾದ ಮನುವು ಪ್ರಶ್ನೆಯಂ
ಡಲುಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತ ನಿಂತೆಂದನು
ಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವಂ ಮಾಡುವ ರಾಜನು
ಸ್ಥೈ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆಸಾಧನವಾದ ಸಹಾಯ ವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೨ ॥

ಸಹಾಯ ವಿಲ್ಲದ ಪುರುಷನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಕಾ
ಾಕೂಡ ಮಾಡ ಲಶಕ್ಯವಾಗುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾದ ಅ
ದೆಯು ಳ್ಳ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ
ಲೀತು. ॥ ೩ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ಸಹಾಯಾನ್ವರಯೇತ್ ಕುಲೀನಾನ್ನೃಪತಿಸ್ಸ್ವಯಂ ॥
ಶೂರಾನ್ಕುಲೀನಜಾತೀಯಾ ನ್ಬಲಯುಕ್ತಾನ್ ಶ್ರೀಯಾನ್ವಿ
ತಾನ್ ॥ ೪ ॥

ರೂಪಸತ್ವಗುಣೋಪೇತಾ ನ್ಸಜ್ಜನಾನ್ಕ್ಷಮಯಾನ್ವಿತಾನ್
ಕ್ಲೇಶಕ್ಷಮಾನ್ಮಹೋತ್ಸಾಹಾ ನ್ಧರ್ಮಜ್ಞಾಂಶ್ಚಪ್ರಿಯಂ
ವದಾನ್ ॥ ಹಿತೋಪದೇಶಕಾನ್ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಾನ್
ಕೀರ್ತಿನಃ॥ ಏವಂವಿಧಾನ್ಸಹಾಯಾಂಶ್ಚ ಶುಭಕರ್ಮ
ಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೬ ॥

ಗುಣಹೀನಾನಪಿತಥಾ ವಿಜ್ಞಾಯನೃಪತಿಸ್ಸ್ವಯಂ ॥
ಕರ್ಮಸ್ವೇವನಿಯುಂಜೀತ ಯಥಾಯೋಗ್ಯೇಷುಭಾಗಶಃ ॥ ೭

ಕುಲೀನಶ್ಶೀಲಸಂಪನ್ನೋ ಧನುರ್ವೇದವಿಶಾರದಃ ॥
ಹಸ್ತಿಶಿಕ್ಷಾಶ್ವಶಿಕ್ಷಾಸು ಕುಶಲಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಭಾಷಿತಾ ॥ ೮ ॥

ಆದಕಾರಣ ರಾಜನು ಒಳ್ಳೆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವರಾಗಿಯೂ, ಅಂತಾ ಜಾತೀಯ್ಯ ವರಾಗಿಯೂ, ಶೂರರಾಗಿಯೂ, ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿಯೂ, ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ರೂಪದಿಂದಲೂ, ಧೈರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮ ವ್ಯವಸಾಯಂಗಳಿಂದಲೂ, ಕೂಡ ಕೂಡಿದವರಾಗಿಯೂ, ಸಾಧುಗಳಾಗಿಯೂ ಪರಾಪರಾಧ ಸಹನರಾಗಿಯೂ, ದುಃಖಸಹನ ಸಮರ್ಥರಾಗಿಯೂ, ಉತ್ಸಾಹ ವಂತರಾಗಿಯೂ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಗಳಾಗಿಯೂ, ಮನನೊಯದಂತೆ ಮಾತ ನಾಡುವ ರಾಗಿಯೂ, ಹಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳಂ ಪೇಳುವ ರಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವ ರಾಗಿಯೂ, ಯಶಸ್ಕಾಮಿ ಗಳಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪುರುಷರನ್ನು ತಾನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಶಿ ಅವರಿಗೆಯೊಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೬ ॥

ಇದೇರೀತಿ ಯಾಗಿ ಗುಣಹೀನ ರಾದವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಶಿ, ಅವರಿಗೆ ಯೊಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೭ ॥

ಒಳ್ಳೆಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ನಾಗಿಯೂ, ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನ ನಾಗಿಯೂ, ಗಜಾಶ್ವಶಿಕ್ಷಾ ಸಮರ್ಥನಾಗಿಯೂ ಮೃದುಭಾಷಿ ಯಾಗಿಯೂ, ॥ ೮ ॥

ನಿಮಿತ್ತಶಕುನಜ್ಞಾನೆ ವೆತ್ತಾಚೈವಚಿಕಿತ್ಸಿತೆ ॥
ಕೃತಿಜ್ಞಃಕರ್ಮಣಾಂಶೂರ ಸ್ತಥಾಕ್ಲೆಶಸಹೊಋಜುಃ

ವ್ಯೂಹತತ್ವವಿಧಾನಜ್ಞಃ ಫಲ್ಗುಸಾರವಿಶೆಷವಿತ್ ॥
ರಾಜ್ಞಾಸೆನಾಪತಿಃಕಾರ್ಯೊ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃಕ್ಷತ್ರಿಯೊಥವಾ

ಪ್ರಾಂಶುಃಸುರೂಪೊದಕ್ಷಶ್ಚ ಪ್ರಿಯಂವಾದೀನಚೊದ್ಧತಃ ॥
ಚಿತ್ತಗ್ರಾಹಶ್ಚ ಸರ್ವೆಷಾಂ ಪ್ರತಿಹಾರೊವಿಧೀಯತೆ ॥೧೧॥

ಯಥೊಕ್ತವಾದೀದೂತಸ್ಸ್ಯಾ ದ್ದೆಶಭಾಷಾವಿಶಾರದಃ ॥
ಶಕ್ತಃ ಕ್ಲೆಶಸಹೊವಾಗ್ಮೀ ದೆಶಕಾಲವಿಭಾಗವಿತ್ ॥ ೧೨ ॥
ವಿಜ್ಞಾತಾದೆಶಕಾಲಶ್ಚ ದೂತಸ್ಸಸ್ಯಾನ್ಮಹೀಕ್ಷಿತಃ ॥ ವಕ್ತಾ
ನಯಸ್ಯಯಃಕಾಲೆಸ ದೂತೊ ನೃಪತೆರ್ಭವೆತ್ ॥ ೧೩ ॥

ಉತ್ಪಾತಾದಿ ನಿಮಿತ್ತ ಗರುಡಪಾಯಸಾದಿ ಶಕುನ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಕ್ಷತಾದಿ ರೋಗಚಿಕಿತ್ಸೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿ
ಗಿಯೂ ಕೃತಜ್ಞ ನಾಗಿಯೂ, ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾ
ಯೂ, ಕ್ಲೇಶಸಹಿಷ್ಣುವಾಗಿಯೂ ವಕ್ರಭಾವ ವಿಲ್ಲದ ವ
ನಾಗಿಯೂ, ಸೇನಾವ್ಯೂಹಗಳಂ ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅ
ಭಿಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಸಾರಾಸಾರ ವಿವೇಕಿಯಾಗಿಯೂ, ಇರು
ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನ್ನಾಗಲೀ ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ನ್ನಾಗಲೀ ಸೇನಾಪ
ತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೧೦ ॥

ಉನ್ನತನಾಗಿಯೂ, ರೂಪಸಂಪನ್ನ ನಾಗಿಯೂ,
ಕಾರ್ಯ ಸಮರ್ಥ ನಾಗಿಯೂ, ಔದ್ಧತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಿಯ
ವಾಗಿ ಮಾತ ನಾಡುವ ನಾಗಿಯೂ, ಜನರಮನೋಭಿಪ್ರಾ
ಯವಂ ತಿಳಿಯುವ ನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪುರುಷನನ್ನು
ದ್ವಾರ ಪಾಲಕನಂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ॥ ೧೧ ॥

ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಳುತ್ತಾ,
ದೇಶಾಂತರ ಭಾಷೆಗಳಂ ತಿಳಿದ ವನಾಗಿಯೂ, ಶಕ್ತಿ ಯು
ಕ್ತನಾಗಿ ಯೂ, ದುಃಖಗಳಂಸಹಿ ಸುವನಾಗಿಯೂ, ಪಟು
ವಾಗಿ ಹೇಳುವ ನಾಗಿಯೂ, ದೇಶಕಾಲಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾ

ಪ್ರಾಂಶವ್ರೋವ್ಯಾಯತಾಶ್ಶೂರಾಃ ದೃಢಭಕ್ತಾ ನಿರಾಕುಲಾಃ ॥
ರಾಜ್ಞಾತುರಕ್ಷಿಣಃಕಾರ್ಯ್ಯ ಸ್ಸದಾಕ್ಲೇಶಸಹಾಹಿತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಅನಾಹಾರ್ಯ್ಯೋನೃಶಂಸಶ್ಚ ದೃಢಭಕ್ತಿಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವೇ ।
ತಾಂಬೂಲಧಾರೀಭವತಿ ನಾರೀಂವಾಪೃಥಕ್ತದ್ಗುಣಾ ॥ ೧೫ ॥

ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯವಿಧಿತತ್ವಜ್ಞೋ ದೇಶಭಾಷಾವಿ ಶಾರದಃ ॥
ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಕಃಕಾರ್ಯ್ಯೋರಾಜ್ಞಾನಯವಿ ಶಾರದಃ ॥ ೧೬ ॥

ಯೊಗ್ಯತೆಗಳಂ ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ, ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳಂ ಪೇಳುವಂತಾದ್ದೊತನು ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತನಾಗುವನು. ॥ ೧೩ ॥

ಉನ್ನತರಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ದರ್ಪ ವಾಗಿರದೆ ಶೂರರಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿದೃಢಭಕ್ತಿ ಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ನಿರ್ವ್ಯಸನರಾಗಿ, ಸರ್ವವಾದ ದುಃಖಗಳಂ ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಿತರಾಗಿರುವ ಜನಗಳಂ ರಾಜರು ಸ್ವಾಂಗರಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೆಕು, ॥ ೧೪ ॥

ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂದೆಳ ಕೊಳ್ಳಲಶಕ್ಯನಾಗಿ, ಘಾತಕನಲ್ಲದ,ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನಾದ ಪುರುಷನಾಗಲೀ, ನಾರಿಯಾಗಲೀ, ರಾಜನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಧಾರಿಯಾಗಬೇಕು. ॥ ೧೫ ॥

ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ಯಾನಾಸನದ್ವೈಧೀಭಾವ ಸಮಾಶ್ರಯಗಳೆಂಬ, ಷಡ್ಗುಣಂಗಳ ತತ್ವವಂತಿಳಿದು, ದೇಶಾಂತರ ಭಾಷಾವಿಶೇಷಜ್ಞನನಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದಪುರುಷನನ್ನು ರಾಜನು, ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೬ ॥

ಭೃತ್ಯರಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯಗಳಂತಿಳಿಯುತ್ತಾ, ಆದಾಯ

ಕೃತಾಕೃತಜ್ಞೋ ಭೃತ್ಯಾನಾಂಜ್ಞ ಯಸ್ಯಾದ್ದೇಶರಕ್ಷಿತಾ ॥
ಆಯ-ವ್ಯಯಜ್ಞೋ ಲೋಕಜ್ಞೋ ದೇಶೋತ್ಪತ್ತಿ ವಿಶಾರದಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸುರೂಪಸ್ತರುಣಃ ಪ್ರಾಂಶು ದೃಢಭಕ್ತಿಃ ಕುಲೋಚಿತಃ ॥
ಶೂರಃ ಕ್ಲೇಶಸರಶ್ಚೈವ ಖಡ್ಗಧಾರೀ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೧೮ ॥

ಶೂರಶ್ಚ ಬಲಯುಕ್ತಶ್ಚ ಗಜಾಶ್ವರಥಕೋವಿದ
ಹಯಾಯುರ್ವೇ ದತತ್ವಜ್ಞೋ ಭೂವ್ಯೋಭಾಗವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥
ನಿಮಿತ್ತಶಕುನಜ್ಞಾನೀ ಹಯಶಿಕ್ಷಾವಿಶಾರದಃ ॥
ಧನುರ್ಧಾರೀ ಭವೇದ್ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವಕ್ಲೇಶಸಹಶ್ಶುಚಿಃ ॥ ೨೦ ॥

ನಷ್ಟಗಳಂನೋಡುವನಾಗಿ, ಜನಗಳವೃತ್ತಾಂತವಂ ತಿಳಿದ ವನಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನ್ನೋದಕಾದಿ ಜೀವನ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದವನನ್ನು, ದೇಶಸಂರಕ್ಷಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಡಬೇಕು. ॥ ೧೭ ॥

ರೂಪವಂತನಾಗಿ, ಯೌವನಸ್ಥನಾಗಿಯುಂ, ಉನ್ನ ತನಾಗಿಯುಂ, ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಯುಂ, ಸತ್ಕುಲಸ್ಥ ನಾಗಿಯುಂ, ಶೂರನಾಗಿಯುಂ, ದುಃ ಖಸಹಿಷ್ಣು ವಾಗಿರುವ ಪುರುಷನನ್ನು ಖಡ್ಗಧಾರಿಯನ್ನಾ ಗಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೧೮ ॥

ಶೂರನಾಗಲಿ, ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಲಿ, ಗಜಾಶ್ವರಥಚಾ ಲನ ಸಮರ್ಥನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ದುಃಖ ಸಹಿಷ್ಣುವಾಗಿ, ನಿ ರ್ದೋಷನಾಗಿರುವಪುರುಷನು, ರಾಜನಿಗೆಧನುರ್ಧಾರಿಯಾ ಗಬೇಕು. ಉತ್ಪಾತಾದಿನಿಮಿತ್ತಗಳನ್ನು ಕಾಕಾದಿ ಶಕುನಗ ಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ಅಶ್ವ ಶಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿ, ಅಶ್ವವೈ ದ್ಯದ ತತ್ವವಂತಿಳಿದು, ಭೂಭಾಗವಿಶೇಷವಂ ತಿಳಿದಪುರುಷ ನನ್ನು, ಹಯ ಶಾಲಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೦

ಬಲಾಬಲಜ್ಞೋರಥಿನಃ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಃಪ್ರಿಯಂವದಃ ॥
ಶೂರಶ್ಚಕೃತವಿದ್ಯಶ್ಚ ಸಾರಥಿಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೨೧ ॥

ಅನಾಹಾರ್ಯಃಶುಚಿರ್ದಕ್ಷಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಿತವಿದಾಂವರಃ ॥
ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವಿಶೇಷಜ್ಞಃ ಸೂದಾಧ್ಯಕ್ಷಃಪ್ರಶಸ್ಯತೇ । ೨೨ ॥

ಸೂದಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನಜ್ಞಾಃ ಪರಾಭೇದ್ಯಾಃಕುಲೋದ್ಗತಾಃ
ಸರ್ವೇಮಹಾನಸೇಧಾರ್ಯಾಃ ಕೃತ್ತಶ್ಮಶ್ರುನಖಾನರಾಃ ॥೨೩ ॥

ಸಮಶ್ಶತ್ರೌಚಮಿತ್ರೇಚ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ ॥
ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯಃಕುಲೀನಶ್ಚ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣೇಭವೇತ್ ॥ ೨೪ ॥

ರಥಿಕನ ಬಲಾ ಬಲಗಳಂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ, ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿ ಯಾಗಿಯುಂ, ಪ್ರಿಯವಾದಿಯಾಗಿಯುಂ, ಶೂರನಾಗಿಯುಂ, ಸ್ವವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನಾದಸಾರಥಿಯು, ಪ್ರಶಸ್ತನಾಗುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂ ಕಳೆಯಲಶಕ್ಯ ನಾಗಿಯುಂ, ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿಯುಂ, ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥನಾಗಿಯುಂ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ನಾಗಿಯುಂ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶೇಷಜ್ಞನಾದಪುರುಷನು, ಪಾಕ ಶಾಲಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ನಾಗುವನು ॥ ೨೨ ॥

ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಜ್ಞರಾಗಿಯುಂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂ ಭೇದಿಸಲಶಕ್ಯ ರಾಗಿಯುಂ, ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದಂಥಾಪಾಚಕರು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೇಶನಖವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೆ, ಪಾಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗುವರು. ॥ ೨೩ ॥

ಶತ್ರುವಿನಲ್ಲೂ, ಮಿತ್ರನಲ್ಲೂ, ಕ್ರೂರಸಮವಾದದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವ ನಾಗಿ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತನಾದವನಾಗಿ, ಸತ್ಕುಲೋತ್ಪನ್ನ ನಾದವಿದ್ವಾಂಸನು, ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲುಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು, ಈರೀತಿಯಾದಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೆ,ಸಭೆಗೆಯೋಗ್ಯರಾಗುವರು. ॥ ೨೪ ॥

ಕಾರ್ಯಾಸ್ತಥಾವಿಧಾಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯಾಸ್ಸಭಾಸದಃ ॥
ಸರ್ವದರ್ಶಕ್ಷರಾಭಿಜ್ಞಾಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ ॥೨೫॥

ಲೌಕಿಕಾಧಿಕೃತೋರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವಾಧಿಕರಣೇಷು ವೈ ॥ ಶ್ರೇಣ್ಯ
ಪೇತಾಸ್ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಮಶ್ರೇಣಿಗರ್ಸಸದೇ ॥ ೨೬ ॥

ಆಂಗರಾಜ್ಯೇಲಿಪಿಜ್ಞೈಸ್ತು ಲೇಖಕಃಸಂಗಸ್ಕೃತಃ ॥
ಉಪಾಯವಾಕ್ಯಕುಶಲಃಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ ॥ ೨೭ ॥
ಬಹ್ವರ್ಥವಕ್ತಾಚಾಲ್ಪೇನ ಲೇಖಕಸ್ಯಾನ್ನೃಪೋತ್ತಮ ॥

ಪುರುಷಾಂತರತತ್ವಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಾಂಶಶ್ಚಾಪ್ಯಲೋಲುಪಾಃ ॥
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾರಿಣಃ ಕಾರ್ಯಾಃ ಪರಂದಾನಕರಾನ್ನರಾಃ ॥
ಏವಂವಿಧಾಸ್ತಥಾಕಾರ್ಯಾ ರಾಜ್ಞಾ ದೌವಾರಿಕಾಜನಾಃ

ಸಮಸ್ತ ದೇಶಾಕ್ಷರಗಳಂ ತಿಳಿದ, ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತ ನಾದ ಲೇಖಕನು ರಾಜನ ಸರ್ವಾಧಿ ಕಾರದೆಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯ ನಾಗುವನು. ॥ ೨೫ ॥

ತಲೆಕೊಟ್ಟು ಮುತ್ತಾದ್ದು ಚನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾ ಯಾವ ಅಂಗಕ್ಕುನ್ಯೂನತೆ ಯಿಲ್ಲದಿರುವದ್ದರಿಂ ಪೂರ್ಣಪಙ್ಕ್ತಿಸಮವಾಗಿ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಮವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರದಿರುವ. ಅಕ್ಷರಗಳಂ ಬರೆಯುವನು ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನೆನಿಸುವನು ॥ ೨೬ ॥

ಮತ್ತು ಉಪಾಯ ಯುಕ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಂ ಪೇಳುತ್ತಾ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತಿನಿಂದ ಅರ್ಥಬಾಹುಳ್ಯವಂ ತೋರುವ ಲೇಖಕನು ಉತ್ತಮನೆನಿಸುವನು. ॥ ೨೭ ॥

ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ತತ್ವವಂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಉನ್ನತರಾಗಿ, ಪರದ್ರವ್ಯಾಶೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ಜನಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಂಥಾವರನ್ನು ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕು ಇಂಥಾವರನ್ನೇ ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨೮ ॥

ಕೋಶವೇತ್ತಾ ರ್ಜಿನಾದೀನಾಂ ರತ್ನಾನಾಂಚವಿಧಾನವಿತ್ ॥
ವಿಜ್ಞಾತಾಫಲ್ಗುಸಾರಾಣಾಂ ಅನಾಹಾರ್ಯಶ್ಶುಚಿಸ್ಸದಾ ॥
ನಿಪುಣಶ್ಚಾಪ್ರಮತ್ತಶ್ಚ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಃಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥

ಆಯದ್ವಾರೇಷುಸರ್ವೇಷು ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಸಮೋನರಾಃ ॥ ೩೧ ॥
ವ್ಯಯದ್ವಾರೇಷುಚತಥಾ ಕರ್ತವ್ಯಃಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾ ॥

ಪರಂಪರಾಗತೀಯ್ಯಸ್ಸ್ಯಾದಷ್ಟಾಂಗೇಷುಚಿಕಿತ್ಸಿತೇ ॥ ೩ ॥
ಅನಾಹಾರ್ಯಸ್ಸವೈದ್ಯಸ್ಸ್ಯಾದ್ಧರ್ಮಾತ್ಮಾಚಕುಲೋದ್ಗತಃ ॥
ಪ್ರಾಣಾಚಾರ್ಯಸ್ಸವಿಜ್ಞೇಯೋ ವಚನಾತ್ತಸ್ಯಭೂಭುಜಾ

ರಾಜರಾಜ್ಞಾ ಸದಾಕಾರ್ಯಂಯಥಾಕಾರ್ಯಂಸ್ವಭಗ್ಗಸ್ಯತ

ಹಸ್ತಿಶಿಕ್ಷಾವಿಧಾನಜ್ಞೋ ವನಜಾತಿವಿಶಾರದಃ ॥ ೩೪ ॥
ಕ್ಲೇಶಕ್ಷಮಸ್ತಥಾರಾಜ್ಞೋ ಗಜಾಧ್ಯಕ್ಷಃಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ॥

ನವ ಲೋಹ ವಸ್ತು ಚರ್ಮ ರತ್ನಗಳ ಪರೀಕ್ಷಾವಿ ವಿಧಾನವಂತಿಳಿ ಯುತ್ತಾ, ನೀಚೋತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಪರರಿಂದ ಭೇದಿಸ ಲಶಕ್ಯನಾಗಿ, ಸರ್ವದಾ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಯೂ, ಸರ್ವಕಾರ್ಯ ಸಮರ್ಥನಾಗಿ, ಮರವೆಯುಂಟಾ ಲ್ಲದ ಪುರುಷ ನನ್ನು, ಧನಾಧಿಪತಿಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಇರಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೨೯ ॥

ಆದಾಯ ವ್ಯಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧನಾಧಿಪತಿಗೆ ಸರಿ ಯಾದ ಪುರುಷ ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೩೧॥ ॥

ಕುಲಪರಂಪರೆಯಿಂವೈದ್ಯನಾಗಿ, ದರ್ಶನಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗಚಿಕಿ ತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿ; ಪರರಿಂವಂಚಿಸಲ ಶಕ್ಯನಾಗಿ, ಧ ರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿ, ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದಂಥಾವೈದ್ಯನನ್ನು, ರಾ ಜನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೩೨ ॥

ತಾನು ರಾಜನೆಂ ದಹಂಕಾರ ಪಡದೆ, ಇತರಜನದಂತೆ ತಾನುಸ್ವಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕು. ॥ ೩೩ ॥

ಗಜ ಶಿಕ್ಷಾದಿ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕಾರ್ಯಸಾಧನದಲ್ಲಿ ದುಃಖಬಂದರೂ, ಸಹಿಸುವಂ ಥಾವನನ್ನು ಗಜಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೩೪ ॥

ಏತೈರೇವಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ನಾತಕಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೩೪ ॥
ಗಮಾರೋಪಿ ನರೋ ವಶ್ಯಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಶಸ್ಯತೇ ॥

ಕಾಯಶಿಕ್ಷಾವಿಧಾನಜ್ಞಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಿತವಿಶಾರದಃ ॥ ೩೬ ॥
ಅಶ್ವದಕ್ಷೋ ರಥಿಭಟಾನ್ ಸ್ವಗಣಾಶ್ಚ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ॥

ಅನಾಹಾರ್ಯಶ್ಚ ಶೂರಶ್ಚ ತಥಾ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕುಲೋದ್ಗತಃ ॥
ದುರ್ಗಾಣಾಂ ದೃಷ್ಟಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರೋ ರಾಜ್ಞಾಂ ಉದ್ಯುಕ್ತಸ್ಸರ್ವಕರ್ಮಸು

ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾವಿಧಾನಜ್ಞೋ ಲಘುಹಸ್ತೋ ಜಿತಶ್ರಮಃ ॥
ದೀರ್ಘದರ್ಶೀ ಚ ಶೂರಶ್ಚ ಸ ಪತಿಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥

ಯಂತ್ರಮುಕ್ತಂ ಪಾಣಿಮುಕ್ತಂ ವಿಮುಕ್ತಂ ಮುಕ್ತ
ಧಾರಿತಂ ॥ ೩೯ ॥ ಅಸ್ತ್ರಾಚಾರ್ಯೋ ನಿರುದ್ವೇಗಃ ಕುಶಲಶ್ಚ
ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ॥ ೩೯ ॥

ಇದೆ ರೀತಿಯಾದ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾವಟಿಗನು ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತನಾಗುವನು. ॥ ೩೫ ॥

ಅಶ್ವ ಶಿಕ್ಷಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಧಿಗಳಂ ತಿಳಿದು; ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮನುಷ್ಯನು, ಅಶ್ವಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೩೬ ॥

ಪರಿ ಮುಚಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯನಾಗಿ, ಶೂರನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ; ಉದ್ಯೋಗಶೀಲನಾದ ಪುರುಷನು ದುರ್ಗಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆನಿಸುವನು. ॥ ೩೭ ॥

ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾ ವಿಶೇಷಗಳಂ ತಿಳಿದು, ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರಿಯಾಗಿ, ಶ್ರಮವನ್ನೆಣಿಸದಿರುವನಾಗಿಯೂ, ದೂರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಶೂರನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು. ಉದ್ಯಾನಾದಿಗಳಂ ಮಾಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೩೮ ॥

ಬಾಣಮೊದಲಾದಶಸ್ತ್ರಗಳಂ, ಧನುಸ್ಸುಮೊದಲಾದಯಂತ್ರಗಳಿಂ ಬಿಡುವದರಲ್ಲು, ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡುವದರಲ್ಲು, ಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದರಲ್ಲು ಕೂಡ; ಯಾವ

ವೃದ್ಧೈಃ ಕುಲೋದ್ಗತಸ್ಸೂಕ್ತೈಃ ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಶ್ಶುಚಿಃ ॥
ರಾಜಜ್ಞಾಮತಃ ಪುರಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ವಿನೀತಶ್ಚ ತಥೆಷ್ಯತೆ

ಏವಂಸಪ್ತಾಧಿ ಕಾರೇಷು ಪುರುಷಾಃ ಸಪ್ತತೆಪುರೆ ॥ ೪೧ ॥
ಪರೀಕ್ಷ್ಯಚಾಧಿ ಕಾರ್ಯಾಸ್ಯುಃರಾಜ್ಞಾ ಸರ್ವೆಷು ಕರ್ಮಸು॥

ಸ್ಥಾಪನಾ ಜಾತಿತತ್ವಜ್ಞಾಃ ಸತತಂ ಪ್ರತಿಜಾಗ್ರತಾ ॥ ೪೨ ॥
ರಾಜ್ಞಾ ಸ್ಯಾದಾ ಯುಧಾಗಾರೆ ದಕ್ಷಃಕರ್ಮಸು ಚೊದ್ಯತಃ

ಕರ್ಮಾಣ್ಯ ಪರಮೆಯಾನಿ ರಾಜ್ಞೋನೃಪ ಕುಲೊದ್ವಹ ॥೪೩॥
ಉತ್ತಮೊಧಮ ಮಧ್ಯಾನಿ ಬುಧ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ ಪಾರ್ಥಿವಃ ॥
ಉತ್ತಮೊಧಮ ಮಧ್ಯೆಷು ಪುರುಷೆಷು ನಿಯೊಜಯೆತ್॥

ದೆಕ್ಕೆ ಭಯಪಡದೆ, ಚಾತುರ್ಯವುಳ್ಳ ಪುರುಷನು; ಶಸ್ತ್ರಾಚಾರ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯೋಗ್ಯನೆನಿಸುವನು. ॥ ೩೯ ॥

ವೃದ್ಧನಾಗಿಯುಂ, ಕುಲದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದವನಾಗಿಯುಂ, ಒಳ್ಳೇಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ ವಿನೀತನಾಗಿ, ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ; ಬಂದಪುರುಷನು ಪುರಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಪ್ರಶಸ್ತನಾಗುವನು ॥ ೪೦ ॥

ಇಂಥಾಯೋಗ್ಯರಾದಪುರುಷರನ್ನೇ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ,ಸ್ವಾಮ್ಯಮಾತ್ಯ ಸುಹೃತ್ಕೋಶರಾಷ್ಟ್ರ ದುರ್ಗಬಲಗಳೆಂಬ, ಸಪ್ತಾಂಗಗಳ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ, ಏಳುಜನಗಳಂ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೪೧ ॥

ಶಸ್ತ್ರವನ್ನಿರಿಸಿ ತೆಗೆಯುವದರ ತತ್ವವಂತಿಳಿದು, ಸರ್ವದಾಜಾಗರೂಕನಾಗಿಯುಂ; ಸಮರ್ಥನಾಗಿಯುಂ; ಉದ್ಯೋಗಶಾಲಿಯಾದವನನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಯಲೈರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ರಾಜನಿಗೆಕಾರ್ಯಗಳು ಅಸಂಖ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ; ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮಾಧಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ; ಅವುಗಳಿಗೆ, ತಕ್ಕಂಥಾ ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮಾಧಮ ಜನಗಳನ್ನೇ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಮಡಗಬೇಕು. ॥ ೪೨ ॥

ನೈಕಸ್ಮಿ ವಿಪರ್ಯಾಸೇ ದ್ರೋಜ್ಞಾನಾಶ ಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥
ನಿಯೋಗಂ ಪೌರುಷಂಭಕ್ತಿಂ ಶ್ರುತಂಶೌರ್ಯಂ ಕುಲಂನಯಂ
॥ ೪೫ ॥ ಜ್ಞಾತ್ವಾವೃತ್ತಿ ರ್ವಿಧಾತವ್ಯಾ ಪುರುಷಾಣಾಂ
ಪರೀಕ್ಷಿತಾ ॥

ಪುರುಷಾಂತರ ವಿಜ್ಞಾನ ತತ್ವಸಾರ ನಿಬಂಧನಾತ್ ॥೪೬॥
ಬಹುಭಿರ್ಮಂತ್ರಯೇ ತ್ಸಾರ್ಧಂ ರಾಜಮಂತ್ರಂ ಪೃಥಕ್ಪೃ
ಥಕ್ ॥

ಮಂತ್ರಿಣಾ ಮಪಿನೋಕುರ್ಯಾ ನ್ಮಂತ್ರೀಮಂತ್ರ ಪ್ರಕಾಶನಂ॥
॥ ೪೭ ॥ ಕ್ವಚಿನ್ನ ಕಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸೋ ಭವತೀಹಸ ದಾನೃ
ಣಾಂ ॥ ನಿಶ್ಚಯಸ್ತು ಸದಾಮಂತ್ರೇ ಕಾರ್ಯಏಕೇನ ಸೂರಿಣಾ
॥ ೪೮ ॥

ಭವೇದ್ವಾನಿ ಶ್ಚಯಾವಾಪ್ತಿಃ ಪರಬುದ್ಧ್ಯಪ ಜೀವನಾತ್ ॥
ಏಕಸ್ಯೈವ ಮಹೀಭರ್ತು ಭೂಯಃ ಕಾರ್ಯೋವಿನಿ
ಶ್ಚಯಃ ॥ ೪೯ ॥

ಜನಗಳ ಕಸ್ತ್ರವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, ರಾಜನಿಗೆ, ಹಾನಿ ಬರುವದಾದ ಕಾರಣ, ಆಜ್ಞಾ, ಶಕ್ತಿ, ಭಕ್ತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಕುಲ. ನೀತಿ, ಗಳಂ ತಿಳಿದು ಸರ್ವರಾಯ ಜನಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜೀವನವಂ ರಾಜನು ನಡಿಸಬೇಕು.॥ ೪೫॥ ॥

ಇತರ ಜನಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವಂ ರಾಜನು, ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದ ಕಾರಣ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಅನೇಕ ಜನಗಳ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. ॥ ೪೬॥ ॥

ಒಬ್ಬನೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಕಾಶ ವಾಗುವ ದಾದ ಕಾರಣವೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ನಂಬಿಕೆ ಯಾಕೂಡ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣವೂ ಪ್ರಾಜ್ಞ ನೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿಯೇ ಜನಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವಂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೪೭ ॥

ಇತರರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸುವದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ವತಿಳಿಯ ಬೇಕಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬನೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವು ತಿಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಬಹು ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು.

ಅಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರವಂ ತಿಳಿದವರು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಂಟಕ ಪ್ರಾಯ ರಾದ ಕಾರಣ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ ತತ್ವಜ್ಞ ರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರನ್ನೇ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಅವರಮುಖದಿಂ ದಲೇ ಕಾರ್ಯಗಳ ತತ್ವಾರ್ಥವಂ ತಿಳಿಯಬೇಕು ॥ ೫೦ ॥

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಜ್ಞ ರಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷ ರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವತಃ ವಿನೀತ ನಾಗಿ ಆಜನಂ ಗಳಿಂದ ವಿನಯ ಮಾರ್ಗವಂ ತಿಳಿಯ ಬೇಕು ॥ ೫೧ ॥

ಹೀಗಿರುವ ರಾಜನು ಸಮಸ್ತವಾದ ಭೂಮಿ ಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವನು. ಹೀಗಿಲ್ಲದ ಬಹುಜನ ರಾಜರು. ವಿನಯ ವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿವಾರ ದೊಡನೆ, ನಷ್ಟ ರಾದರು ॥ ೫೨ ॥

ಈಶ್ವರ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂ, ಕಾಡು ಪಾಲಾದ ರಾಜರೂ ಕೂಡ, ವಿನಯದಿಂ ರಾಜ್ಯ ಗಳಂ ಪೊಂದಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ವಂತ ರಾದವರು, ತ್ರಿವೇದಿ ಗಳಿಂದ ವೇದ ವಿದ್ಯೆ ವನ್ನು, ಶಾಶ್ವತ ವಾದ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನೂ, ॥ ೫೩ ॥

ಆನ್ವೀಕ್ಷಕೀಂ ತ್ವಾತ್ಮವಿದ್ಯಾಂ ವಾರ್ತಾರಂಭಾಂಶ್ಚ ಲೋಕತಃ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂಜಯೆಯೋಗಂ ಸಮಾತಿಷ್ಠೇದ್ದಿವಾನಿಶಂ ॥

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯೋಹಿ ಶಕ್ನೋತಿ ವಶೇಸ್ಥಾಪಯಿತುಂಪ್ರಜಾಃ ॥
ಯಜೇತರಾಜಾಬಹುಭಿಃ ಕ್ರತುಭಿಶ್ಚ ಸದಕ್ಷಿಣೈಃ ॥ ೪೪ ॥

ಧರ್ಮಾರ್ಥಂಚೈವವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ದದ್ಯಾದ್ಭೋಗಾನ್ಧನಾನಿಚ ॥
ಸಾಂವತ್ಸರಿಕಮಾಪ್ತೈಶ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಾದಾಹಾರಯೇದ್ಬಲಿಂ॥

ಸ್ಯಾತ್ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪರೋಲೋಕೇ ವರ್ತೇತಪಿತೃಬಂಧುವತ್ ॥
ಆವೃತ್ತಾನಾಂ ಗುರುಕುಲಾ ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಪೂಜಕೋಭ
ವೇತ್ ॥ ೪೭ ॥

ಅನ್ವೀಕ್ಷಕಿಯೆಂಬ ಆತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು, ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದಿಂ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿದ್ಯವನ್ನು, ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯ ಸಾಧನವಾದ ಯೋಗ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಸಹ ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವಂ ನಡಸಬೇಕು. ॥ ೫೪ ॥

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ ರಾಜನು, ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸ್ವವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು, ಸಮರ್ಥನಾಗುವನು, ರಾಜನಾದವನು ಯಥೋಕ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾ ಸಹಿತ ವಾದ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳಂ ಮಾಡ ಬೇಕು. ॥ ೫೫ ॥

ಧರ್ಮಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಧನಗಳನ್ನು, ಭೋಗ ದ್ರವ್ಯ ಗಳನ್ನು, ಕೊಡಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ವರ್ಷ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಆಪ್ತರಾದವರಿಂದ ತರಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೫೬ ॥

ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಂತೆಯೂ, ಬಂಧುವಿನಂತೆಯೂ, ಇರಬೇಕು ಗುರು ಕಾಲದಿಂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದವರ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡ ಬೇಕು. ॥ ೫೭ ॥

ಸ್ವಪ್ರಾಣಾನ್ ಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಿಬಾಹ್ಯೇ ಹತೋ ವಿಧೀಯ್ಯ
ತೇ ॥ ತತಸ್ತೈನಾನಪಾಹಿತ್ವಾ, ಹರಂತಿನಶಿನಕ್ಷ್ಯತಿ ॥ ೫೮ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜ್ಞಾ ವಿಧಾತವ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ಹ್ಯಕ್ಷಯೋವಿಧಿಃ
ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಧರ್ಮ್ಯ ರಾಜಾ ಹ್ಯಾಹೂಯ ಪಾಲಯೇತ್ಪ್ರ
ಜಾಃ ॥ ೫೯ ॥

ನನಿವರ್ತೇತ ಸಂಗ್ರಾಮಾತ್ ಕ್ಷಾತ್ರಂಧರ್ಮಮನುಸ್ಮರನ್ ॥
ಸಂಗ್ರಾಮೇಷ್ವನಿವರ್ತಿತ್ವಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪರಿಪಾಲನಂ ॥
ಶುಶ್ರೂಷಾಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂಚ ರಾಜ್ಞಾಂನಿಶ್ರೇಯಸಂಪರಂ ॥
ಕೃಪಣಾನಾಥವೃದ್ಧಾನಾಂ ವಿಧವಾನಾಂಚಪಾಲನಂ ॥
ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂಚ ವೃದ್ಧಿಂಚ ತಥೈವ ಪರಿ ಕಲ್ಪಯೇತ್ ॥ ವ
ರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಂ ತಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೬೦ ॥

ಧೊರೆಗಳಿಗೆ, ಇದು ಅಕ್ಷಯಃಫಲ ಪ್ರದ ವಾದಂಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮ ವಿಧಿ ಯನಿಸುವದು, ಈರೀತಿ ಯಾಗಿ ನಡೆಯುವ ರಾಜನ, ಸಂಪದ ವನ್ನು ಕಳ್ಳರಾಗಲೀ, ಶತ್ರುಗಳಾಗಲೀ, ಅಪಹರಿಸ ಲಾರರು. ಆರಾಜನೂ ಕೂಡ ನಷ್ಟ ವಾಗು ವದಿಲ್ಲ. ॥ ೫೮ ॥

ಆದ್ದರಿಂ ರಾಜನು, ಅಕ್ಷಯ ಫಲ ಪ್ರದವಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮ ವಿಧಿ ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರ ಸರಿಯಾಗಿ ಯೂ, ಉತ್ತ ಮಾಧಮ ರಾಗಿಯುಂ, ಇರುವ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಕರಶಿ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯ ವಾಗಿ, ವೃತ್ತಿಗಳಂ ಮಾಡಿ ಕೊ ಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ॥ ೫೯ ॥

ರಣಾಗ್ರ ದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಂ ಸ್ಮರಿ ಸುತ್ತಾ, ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗ ಲಾಗದು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂ ತಿರಗ ದಿರುವದೇ, ಪ್ರಜೆಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸು ವದು, ಬ್ರಾಹ್ಮರಂ ಸೇವಿಸು ವದೂ ಕೂಡ ರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸ ನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ದೀನರಿಗೂ, ಅನಾಥರಿಗೂ, ವೃದ್ಧರಿಗೂ, ವಿಧವೆಯರಿಗೂ, ಕೂಡ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಸಾಧಕ ವಾದ

ಸ್ವಧರ್ಮಪ್ರಚ್ಯುತಾನ್ ರಾಜಾ ಸ್ವಧರ್ಮೆಸ್ಥಾಪಯೇತ್ತಥಾ ॥
ಆಶ್ರಯೇಷುತಥಾಕಾರ್ಯ್ಯಮನ್ನ ತೈಲಂಚಭಾಜನಂ ॥ ೬೩ ॥

ಸ್ವಯಮೇವಾನಯೇದ್ರಾಜಾ ಸತ್ಕೃತಾನ್ನಾವಮಾನಯೇತ್
ತಾಪಸೇಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ರಾಜ್ಯಮಾತ್ಮಾನಮೇವಚ ॥ ೬೪ ॥
ನಿವೇದಯೇತ್ಪ್ರಯತ್ನೇನ ದೇವವಚ್ಚಿರಮರ್ಚಯೇತ್ ॥ ದ್ವೌಪ್ರ
ಜ್ಞೌವೇದಿತವ್ಯೌಚ ಋಜ್ವೀವಕ್ರಾಶ್ಚ ಮಾನವೈಃ ॥ ೬೫ ॥

ವಕ್ರಾಂಜ್ಞಾತ್ವಾನಸೇವೇತ ಪ್ರತಿಬಾಧೇತ ಚಾಗತಾಂ ॥ ನಾ
ಸ್ಯಚ್ಛಿದ್ರಂಪರೋವಿದ್ಯಾದ್ವಿದ್ಯಾಚ್ಛಿದ್ರಂಪರಸ್ಯತು ॥ ೬೬ ॥

ಜೀವನವಂ ನಡೆಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂ,ಚನ್ನಾಗಿನಡೆಸ ಬೇಕು. ॥ ೬೦ ॥

ಸ್ವಧರ್ಮ ದಿಂಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಜನಗಳ ನ್ನವರಧರ್ಮ ದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕು. ಆಶ್ರಮ ಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು, ತೈಲವನ್ನು, ಆಶ್ರಮೋಚಿತ ವಾದ ಪಾತ್ರ ಗಳಂ ಸಹ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೬೩ ॥

ರಾಜನು, ತಾನೆ ಆಶ್ರಮ ಗಳಿಗೆ ಪೋಗಿ, ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ,ಋಷಿಗಳಂ ಕರತಂದು ಅವರಿಗೆ ಅವಮಾನ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಸನ್ಮಾನವಂ ಮಾಡ ಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ,ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾದಿ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮವಂ ತಿಳುಹಿ ಸುತ್ತಾ ದೇವತೆಯ ನಂತೇ ಚನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸ ಬೇಕು. ತನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಬುದ್ಧಿ ಯನ್ನು ವಕ್ರವೊ ಋಜುವೋ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೬೫ ॥

ವಕ್ರವಾದ್ದ ನ್ನನುಸರಿಸದೆ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸ ಬೇಕು. ಪರನಿಗೆ ತನ್ನ ಛಿದ್ರವಂತೋರಿಸದೆ ಪರನಛಿದ್ರವಂ ತಾನುತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೬೬ ॥

ಗೂಹೇತ್ಕೂರ್ಮಇವಾಂಗಾನಿ ರಕ್ಷೇದ್ವಿವರಮಾತ್ಮನಃ ॥ ನವಿ
ಶ್ವಸೇದವಿಶ್ವಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಸ್ತೇನಾತಿವಿಶ್ವಸೇತ್ ॥ ೬೭ ॥

ವಿಶ್ವಾಸಾದ್ಭಯಮುತ್ಪನ್ನಂ ಮೂಲಾದಪಿನಿಕೃಂತತಿ ॥ ವಿ
ಶ್ವಾಸಯೇಚ್ಚಾಪ್ಯಪರಂ ಸತ್ಯಭೂತೇನಹೇತುನಾ ॥ ೬೮ ॥

ಬಕವಚ್ಚಿಂತಯೇದರ್ಥಾನ್ ಸಿಂಹವಚ್ಚಪರಾಕ್ರಮೇ ॥ ವೃ
ಕವಚ್ಚಾವಿಲುಂಪೇತ ಶಶವಚ್ಚವಿನಿಷ್ಕ್ರಮೇತ್ ॥ ೬೯ ॥

ಕೂರ್ಮದಂತೆ ಅಂಗಗಳಂ ಕಳಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಛಿದ್ರವಂತೋರಿಸದಿರಬೇಕು. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದ ವನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ವಿಶ್ವಾಸ ವಿದ್ದವ ನನ್ನು ಕೂಡ ಅತಿವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲಾ ಗದು. ॥ ೩೭ ॥

ಅತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ದಿಂದ ಕೆಟ್ಟಿದೆ ಜನಗಳು ಮೂಲೋಚ್ಛೇದಕವಾದ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ರಾದಕಾರಣ ಯೆಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿವಿಶ್ವಾಸವಂ ಮಾಡ ದಿರಬೇಕು. ಶತ್ರುವಾದವರು ಗುಣಾಢ್ಯರಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೩೮ ॥

ಬಕ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಧ್ಯಾನ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರುತ್ತಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥವಂ ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಸಿಹ್ಮದಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ತೋಳನು ಕುರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪೋಗುವಂತೆ ಶತ್ರು ಧನಾದಿ ಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮೊಲದಂತೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೩೯ ॥

ದೃಢಪ್ರಹಾರೀಚಭವೇ ತ್ತಥಾಸೂಕರವನ್ನೃಪಃ ॥ ಚಿತ್ರಾಕಾ
ರಶ್ಚ ಶಿಖಿವತ್ ದೃಢಭಕ್ತಸ್ತಥಾ ಶ್ವವತ್ ॥ ೨೦ ॥

ತಥಾಚಮಧುರಾಭಾಷೀ ಭವೇತ್ಕೋಕಿಲವನ್ನೃಪಃ ॥
ಕಾಕಶಂಕೀಭವೇನ್ನಿತ್ಯ ಮಜ್ಞಾತವಸತಿಂವಸೇತ್ ॥ ೨೧ ॥

ನಾಪರೀಕ್ಷಿತಪೂರ್ವಂ ಚ ಭಾಜನಂಶಯನಂವ್ರಜೇತ್ ॥
ವಸ್ತ್ರಂಪುಷ್ಪಮಲಂಕಾರಂ ಯಚ್ಚಾನ್ಯನ್ಮನುಜೋತ್ತಮ ॥

ನಗಾಹೇಜ್ಜನಸಂಬಾಧಂ ನಚಾಜ್ಞಾತಜಲಾಶಯಂ ॥
ಅಪರೀಕ್ಷಿತಪೂರ್ವಂಚ ಪುರುಷೈ ರಾತ್ಮಕಾರಿಭಿಃ ॥ ೨೩ ॥

ಕಾಡುಹಂದಿಯಂತೆ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢ ಪ್ರಹಾರ ವಾಗಬೇಕು. ಜನಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಆಕಾರಗಳಿಂ ಮನೋಹರನಾಗಿ ರಬೇಕು. ಶುನಕದಂತೆ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ॥ ೭೦ ॥

ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ ಸರ್ವದಾ ಮಧುರ ವಾಕ್ಯನಾಗಿರ ಬೇಕು. ಕಾಗೆಯಂತೆ ಸರ್ವತ್ರ ಶಂಕಿ ಸುತ್ತಾ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ವಾಸವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೭೧ ॥

ವಸ್ತ್ರಪುಷ್ಪಾಲಂಕಾರ ಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಭೋಜ್ಯಪ ದಾರ್ಥವನ್ನಾಗಲೀ, ಶಯನವನ್ನಾಗಲೀ, ಇತರವಾದಭೋ ಗಪದಾರ್ಥವನ್ನಾಗಲೀ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸ ದಿರುವ ದನ್ನು ಹೊಂದಕೂಡದು. ॥ ೭೨ ॥

ಆಪ್ತರಾದ ಜನರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿತವಾಗದೆ ತನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದಿರುವ ಕೊಳ ಬಾವೀ ಮುಂತಾದವು ಗಳ ಲ್ಲಿ ಮನಬಂದಂತೆ ನುಗ್ಗಲಾಗದು. ಮತ್ತು ಜನಗಳಗುಂ ಪಿನಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪೋಗಲಾಗದು. ॥ ೭೩ ॥

ನಾರೋಹೇತ್ಕುಂಜರಂವ್ಯಾಳಂ ನಾದಾಂತಂತುರಗಂತಥಾ ।
ನಾವಿಜ್ಞಾತಾಂಸ್ತ್ರಿಯಂಗಚ್ಛೇತ್ ನೈವದೇವೋತ್ಸವೇವಸೇತ್ ॥

ನರೇಂದ್ರಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಧರ್ಮಜ್ಞಾ ತ್ರಾತಾಯುಕ್ತೋ ಭವೇನ್ನೃ
ಪಃ ॥ ಸದ್ಭಿರ್ಭೃತ್ಯೈಶ್ಚ ತಥಾಪುಷ್ಟಾ ಸ್ಸತತಂ ಪ್ರತಿಮಾನಿ
ತಾಃ ॥ ೨೫ ॥ ರಾಜ್ಞಾಸಹಾಯಾಃಕರ್ತವ್ಯಾಃ ಪೃಥಿವೀಂ
ಜೇತುಮಿಚ್ಛತಾ ॥ ಯಥಾರ್ಹಂಚಾಸ್ಯಸುಭೃತ್ಯೋ ರಾಜಾ
ಕರ್ಮಸುಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೨೬ ॥

ಧರ್ಮಿಷ್ಠಾನ್ಧರ್ಮಕಾರ್ಯೇಷು ಶೂರಾನ್ಸಂಗ್ರಾಮಕರ್ಮ
ಸು ॥ ನಿಪುಣಾ ನರ್ಥಕೃತ್ಯೇಷು ಸರ್ವತ್ರೈವ ತಥಾಶು
ಚೀನ್ ॥ ೨೭ ॥

ಸ್ತ್ರೀಷುಷಂಡಾಂ ನಿಯುಂಜೀತ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಂದಾರುಣಕರ್ಮಸು ।
ಧರ್ಮೇಚಾರ್ಥೇಚ ಕಾಮೇಚ ನಯೇಚ ರವಿನಂದನ ॥ ೨೮ ॥

ಅತಿಪ್ರಮಾಣವಾದ ಆನೆಯನ್ನು ಅಶಿಕ್ಷಿತವಾದ ಅಶ್ವವನ್ನು ಹತ್ತಲಾಗದು. ಮನೋರೋಗಾದಿ ಗಳಿಂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡವಿರುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲಾಗದು. ದೇವತೋತ್ಸವಂಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂ ದಿರಲಾಗದು. ॥ ೭೪ ॥

ರಾಜಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ರಾಜನು ಧರ್ಮಜ್ಞರಸಂರಕ್ಷಣವೇ ಮುಖ್ಯವಾದೆಂತ್ತಾ ವನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ರಕ್ಷಣಾದಿಗಳಿಂ ಸಂಮಾನಿತರಾದ ಸದ್ಭೃತ್ಯರನ್ನು ತನಗೆ ಸಹಾಯರನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭೂಮಿಯಂ ಜಯಿಸಲಿಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನು ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಜನರಂ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕು. ॥ ೭೬ ॥

ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಶೂರರನ್ನು ಅರ್ಥಸಾಧನವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಯೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ನಿರ್ದೋಷ ರಾದವರನ್ನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ॥ ೭೭ ॥

ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಷಂಡರನ್ನು ಕ್ರೂರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರರನ್ನು ಹೀಂಗೆಧರ್ಮಾರ್ಥ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ರುಗ

ರಾಜಾಯಥಾರ್ಹಣಂ ಕುರ್ಯಾಚ್ಚ ಉಪಧಾಭಿಃಪರೀಕ್ಷಣಂ॥

ಸ ಮತ್ತೀಂತೆ ಪದಾನ್ಭಲತ್ಯಾನ್ಕುರ್ಯಾಶ್ಚಿಸ್ತವನೇಚರಾಃ ॥೭೯॥
ತತ್ಪಾದಾನ್ವೇಷಣೆಯತ್ತಾಂ ಸ್ತದಧ್ಯಕ್ಷಾಂಸ್ತುಕಾರಯೇತ್॥
ಏವಮಾದೀನಿಕರ್ಮ್ಮಾಣಿ ನೃಪೈಃ ಕಾರ್ಯಾಣಿಪಾರ್ಥಿವ ॥೮೦॥

ಸರ್ವಧಾನ್ಯೈಪ್ಯೆಕರಾಜ್ಞಾಃ ತೀಕ್ಷ್ಣೋಪ ಕರಣಕ್ರಮಃ ॥ ಕ
ರ್ಮಾಣಿ ಪಾಪಸಾಧ್ಯಾನಿ ಯಾನಿ ರಾಜ್ಞೋನರಾಧಿಪ ॥
ಸಂತಸ್ತಾನಿನಕುರ್ವಂತಿ ತಸ್ಮಾತ್ತಾನಿ ತ್ಯಜೆನ್ನೃಪಃ ॥

ನೆಪ್ಯೆತೆಪೃಥಿವೀಶಾನಾಂ ತೀಕ್ಷ್ಣೋಪಕರಣಕ್ರಿಯಾ ॥ ೮೧ ॥
ಯಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿ ಯಸ್ಯಸ್ಯಾ ದ್ವಿಶೇಷೇಣಚ ಕೌಶಲಂ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿತಂರಾಜಾ ಪರೀಕ್ಷ್ಯವಿನಿವೇಶಯೇತ್॥೮೨ ॥

ಳಿಗೆ ಯೊಗ್ಯರಾದವರನ್ನೇ ಇರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆಯ ನಾಯ ವ್ಯಾಜಗಳಿಂದ ಆಯಾಯ ಜನಗಳಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ॥ ೭೮ ॥

ಕಾಣಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸು ವಂಥಾ ಭೃತ್ಯರನ್ನು, ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ಅವರ ನಡತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸು ವಂಥಾ ವರನ್ನು ಅವರಿಗೆಅಧಿಪತಿಗಳಂನ್ನಾಗಿ, ಮಾಡಬೇಕು. ಯೆಲೈರಾಜನೆ, ಇದೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಂ ಧೊರೆಯು ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೮೦ ॥

ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಉಪಕರಣ ಕ್ರಮವು ಸರ್ವಥಾ ರಾಜನಿಗೆ, ಸರಿಯಾದದ್ದಲ್ಲ, ಪಾಪಸಾಧಕ ವಾದಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವವೊ ಅವುಗಳನ್ನು. ಸತ್ಪುರುಷರು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ಧೊರೆಯಾದವನು, ಅವುಗಳಂ ಬಿಡಬೇಕು. ॥ ೮೧ ॥

ಆದಕಾರಣ ಧೊರೆ ಯಾದವನಿಗೆ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಧನ ಕ್ರಮವು ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದಿಲ್ಲ. ॥ ೮೨ ॥

ಯಾವಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಚಮತ್ಕಾರವಿರುವದೊ, ಅವನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಿಶಿ ಆಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಡಬೇಕು.

ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಾನ್ಭೃತ್ಯಾ ನ್ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಯೋಜಯೇತ್ ॥

ವಿನಾ ದಾಯಾದಕೃತ್ಯೇಷು ಪರೀಕ್ಷಾಂಸ್ತ್ವಕೃತಾಂತರಾನ್ ॥
॥ ೮೪ ॥ ನಿಯುಂಜೀತಮಹಾಭಾಗ ತಸ್ಯತೇಹಿತಕಾರಿಣಃ ॥

ಪರರಾಜ ಗೃಹಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾ ನ್ಜನ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾಮ್ಯಯಾ ॥
॥ ೮೫ ॥ ದುಷ್ಟಾನ್ವಾ ಪ್ಯಥವಾ ದುಷ್ಟಾನ್ ಆಶ್ರಯೀತಪ್ರ
ಯತ್ನತಃ ॥

ದುಷ್ಟಂವಿಜ್ಞಾಯ ವಿಶ್ವಾಸಂ ನಕುರ್ಯಾ ತ್ತತ್ರಭೂಮಿಪಃ ॥
॥ ೮೬ ॥ ವೃತ್ತಿಂ ತಸ್ಯಾಪಿ ವರ್ತೇತ ಜನಸಂಗ್ರಹಕಾಮ್ಯ
ಯಾ ॥

ರಾಜಾ ದೇಶಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪುರುಷಂ ಪೂಜಯೇದ್ಭೃಶಂ ॥
॥ ೮೭ ॥ ಮಾಮಯಂ ದೇಶಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ಬಹುಮಾನೇನಚಿಂ
ತಯೇತ್ ॥

ತಂದೆತಾತ ಮೊದಲಾಗಿ, ಸ್ವಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಜನಗಳನ್ನೆ ಯಲ್ಲಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಯಿಡಬೇಕು ॥ ೧೩॥

ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರಾಧ್ಯಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವದೊ ಅವರನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ನೇದಾಯವಿಭಾಗ ಕಾರ್‍ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ರಾಜನಿಗೆ, ಅವರು ಹಿತವಂ ಮಾಡುವರು. ॥ ೧೪॥ ॥

ಜನಗಳಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸ ಲೋಸುಗ ಪರರಾಜರ ಮನೆ ಯಿಂದ, ಬಂದವರು ದುಷ್ಟರಾಗಲಿ, ಶಿಷ್ಟರಾಗಲಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ, ಅವಲಂಬನ ನಾಗಬೇಕು . ॥ ೧೫॥ ॥

ಅವರಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಜನಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನಿಗೂಕೂಡ ಜೀವನವಂ ನಡೆಸಬೇಕು. ॥ ೧೬॥ ॥

ದೇಶಾಂತರದಿಂದ ಬಂದವನನ್ನು ಸ್ವದೇಶವಂ ಬಿಟ್ಟ ನನ್ನಂನ್ನು ಇವನು, ಹೊಂದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಬಹುಮಾನದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂತೊಷಪಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೭॥ ॥

ಕಾಮಂ ಭೃತ್ಯಾರ್ಜನಂರಾಜಾ ನೈವಕುರ್ಯ್ಯಾನ್ನರಾಧಿಪ ॥
॥ ೮೮ ॥ ನಚವಾಸಂವಿಭಕ್ತಾಂಸ್ತಾನ್ ಭೃತ್ಯಾನ್ಕುರ್ಯ್ಯಾತ್
ಕಥಂಚನ ॥

ಶತ್ರವೊಗ್ನಿರ್ವ್ವಿಷಂಸರ್ಪೋ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಇತಿಚಿಂತಯೇತ್ ॥ ೮೯ ॥
ಭೃತ್ಯಾವಮನುಜಶಾರ್ದೂಲ ರೂಷಿತಾಶ್ಚ ತದ್ವೈಕತಃ ॥ ತೆ
ಷಾಂಚಾರೇಣ ಚಾರಿತ್ರಂರಾಜಾವಿಜ್ಞಾಯನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೯೦ ॥
ಗುಣಿನಾಂ ಪೂಜನಂಕುರ್ಯ್ಯಾ ನ್ನಿರ್ಗ್ಗುಣಾನಾಂಚಶಾಸನಂ ॥

ಕಥಿತಾಸ್ಸತತಂರಾಜನ್ರಾಜಾನಶ್ಚಾರಚಕ್ಷುಷಃ ॥ ೯೧ ॥
ಸ್ವದೇಶೆಪರದೇಶೆಚ ಜ್ಞಾನಶೀಲಾ ನ್ವಿಚಕ್ಷಣಾನ್ ॥ ಅನಾಹಾ
ರ್ಯ್ಯಾನ್ಕ್ಲೇಶಸಹಾ ನ್ನಿಯುಂಜೀತ ತಥಾಚರಾನ್ ॥ ೬೧ ॥

ಜನಸ್ಯಾವಿದಿತಾನ್ಸೌಮ್ಯಾನ್ ತಥಾಜ್ಞಾತಾನ್ಪರಸ್ಪರಂ ॥ ವ
ಣಿಜೊಮಂತ್ರಕುಶಲಾ ನ್ಸಂವತ್ಸರಚಿಕಿತ್ಸಕಾನ್ ॥ ೯೩ ॥

ಮಾನಬಂದಂತೆ ರಾಜನು ಭೃತ್ಯರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗದು. ಮತ್ತವುವರಂ ಸಂಬಳವಂ ಕೊಡದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ॥ ೮೮ ॥

ಸಂಬಳ ವಿಲ್ಲದೆ ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡುವ ಭೃತ್ಯನು ಶತ್ರುಸರ್ಪಾಗ್ನಿ ವಿಷ ಖಡ್ಗ ಸಮಾನ ನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತ ರೆಲ್ಲರೂ ಮೊಂದುಕಡೆ ಕುಪಿತರಾದಭೃತ್ಯರೇ ಮೊಂದುಕಡೇ ಯೆಂದಾಲೋಚಿಸಬೇಕು. ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವರುಗಳ ನಡತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ದಿನದಲ್ಲೂ ತಿಳಿದು, ಗುಣಿಗಳಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ವನ್ನು ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೯೦ ॥

ಧೊರೆಗಳಿಗೆ ಚಾರರೇ ಕಣ್ಣಾದ್ದರಿಂದೆ ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲೂ ಪರದೇಶದಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿಯುಂ, ನಿಪುಣರಾಗಿಯುಂ, ದುಃಖ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಪರವಶರಾಗದಂಥಾ ಚಾರರನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ॥ ೯೧ ॥

ಸಾಧುಗಳಾದ ಚಾರರನ್ನು ಇತರಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೂ; ಪರಸ್ಪರತಿಳಿಯದಂತೆಯೂ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮೊಂ

ತಥಾಪ್ರನಾತ್ರಜಿತಾಕಾರಾ ನ್ಚಾರಾನಾತ್ರಜಾನಿಯೋಜಯೇತ್ ॥
ಸ್ವೈಕಸ್ಯರಾಜಾಶ್ರದ್ಧಧ್ಯಾತ್ ಚಾರಸ್ಯಾಪಿಸುಭಾಷಿತಂ ॥೯೪

ದ್ವಯೋಸ್ಸಂಬಂಧವಾಜ್ಞಾಯ ಶ್ರದ್ಧಧ್ಯಾನ್ನೃಪತಿಸ್ತದಾ
ಪರಸ್ಪರಸ್ಯಾವಿದಿತಾವಯುವಿಸ್ಯಾತಾಂಚತಾವ್ರಭೌ ॥ ೯೫ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜ್ಞಾಪ್ರಯತ್ನೇನ ಗೂಢಾಂಶ್ಚಾರಾನ್ನಿಯೋಜ
ಯೇತ್ ॥ ರಾಗಾಪರಾಗೌಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಜನಸ್ಯಚಗುಣಾಗು
ಣಾನ್ ॥ ೯೬ ॥

ಸರ್ವಂರಾಜ್ಞಾಂಚರಾಯತ್ತಂ ತೇಷುಯತ್ನಪರೋಭವೇತ್॥

ಕರ್ಮಣಾಕೇನಮೇ ಲೋಕೇ ಜನಸ್ಸರ್ವೋನುರಜ್ಯತೇ ॥೯೭ ॥
ವಿರಜ್ಯತೇಕೇನತಥಾ ವಿಜ್ಞೇಯಂತನ್ಮಹೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ವಿರಾಗ ಕಾ
ನಕಂಲೋಕೇ ವರ್ಜನೀಯಂವಿಶೇಷತಃ ॥ ೯೮ ॥

ತ್ರಿಕ ಜ್ಯೋತಿಷಕ ವೈದ್ಯ ಸನ್ಯಾಸಿ ಮೊದಲಾದ ವೇಷಗಳಿಂದಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಒಳ್ಳೇ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಒಬ್ಬನೇ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂಬಲಾಗದು. ॥ ೯೪ ॥

ಪರಸ್ಪರ ತಿಳಿಯದಿರುವ ಚಾರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಏಕ ರೀತಿಯಾದ್ದನ್ನು ವಿಚಾರದಿಂದ ತಿಳಿದು ಆ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಬೇಕು. ॥ ೯೫ ॥

ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನು ಗೂಢರಾದ ಚಾರರನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಸೇವಕರು ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಗಳನ್ನು ಜನಗಳ ಗುಣದೋಷ ಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ದ್ವೇಷ ಗಳನ್ನು ರಾಜನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯವು ಚಾರರ ಅಧೀನ ವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕು. ॥ ೯೬ ॥

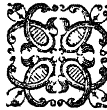
ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಜನರು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾಗುವರು ಯಾವದರಿಂದ ದ್ವೇಷಿಗಳಾಗುವರು ಯೆಂಬದಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ವೈರಸ್ಯ ಹುಟ್ಟುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ॥ ೯೭ ॥

ತಥಾಚರಾಗಪ್ರಭವಾಹಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಾಜ್ಞಾಂ ಮತಾಭಾ
ಸ್ಕರವಂಶಚಂದ್ರ ॥ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಯತ್ನೇನ ನರೇಂದ್ರ ಮುಖ್ಯೈ
ಕಾರ್ಯೋನುರಾಗೋಭುವಿಮಾನವೇಷು ॥ ೯೯ ॥



ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ರಾಜಸೇನಾ ಸಹಾಯಸಂಪತ್ತಿ
ನಾಮ ಪಂಚದಶಾಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂ ಪೂ ರ್ಣ ಮಃ



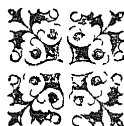
ಯೆಲೈ ಸೂರ್ಯ ಕುಲೋತ್ಪನ್ನ ನಾದ ಮನುವೇ ರಾ
ಜನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತು ಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳ ಅನುರಾಗದಿಂದ
ಆಗತಕ್ಕಂಥಾ ವಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದಲೂ ಅ
ವರಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಅವಗಲ್ಲಿ ತಾ
ನು ಅನುರಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ॥ ೯೯ ॥



ಇಂತು ಮನುವಿಗೆ ಮತ್ಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು,
ಜನ ಸಹಾಯ ಕಾರ್ಯಮಂ ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ
ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣ ದೊಳ್ ೨೧೫ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ



ಸಂ ಪೂ ರ್ಣ



ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ

ಯಥಾನುವರ್ತಿತವ್ಯಂಸ್ಯಾ ನ್ಮನೋರಾಜ್ಞೋನುಜೀವಿನಾ
ತಥಾತೆ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿಬೋಧಗದತೋಮಮ ॥ ೧ ॥

ರಾಜಾಯತ್ತು ವದೇದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಂತತ್ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥
ಆಕ್ಷಿಪ್ಯವಚನಂತಸ್ಯ ನವಕ್ತವ್ಯಂ ತಥಾವಚಃ ॥ ೨ ॥

ಅನುಕೂಲಂ ಪ್ರಿಯಂತಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯಂಜನಸಂಸದಿ ॥ ರಹೋ
ಗತಸ್ಯವಕ್ತವ್ಯಂ ಅಪ್ರಿಯಂಯದ್ಧಿತಂಭವೇತ್ ॥ ೩ ॥

ಪರಾರ್ಥಮಸ್ಯವಕ್ತವ್ಯಂ ಸಮೆಚೇತಸಿಪಾರ್ಥಿವ ॥ ಸ್ವಾ
ರ್ಥಸ್ಸುಹೃದ್ಭಿರ್ವಕ್ತವ್ಯೋ ನಸ್ವಯಂತುಕಥಂಚನ ॥ ೪ ॥

ಕಾರ್ಯಾವಪಾತಸ್ಸರ್ವೇಷು ರಕ್ಷಿತವ್ಯಃಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ನಚ
ಹಿಂಸ್ಯಂಧನಂಕಿಂಚಿ ನ್ನಿಯುಕ್ತೇನಚಕರ್ಮಣಿ ॥ ೫ ॥

ಮತ್ತು ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಪೇಳುವದೇನೆಂದರೆ, ಯಲೈ ಮನುವೇ ರಾಜ ನನ್ನನುಸರಿಶಿ ಕೊಂಡಿರುವವನು ಹ್ಯಾಗಿರಬೇಕೋ ಆರೀತಿಯಂಪೇಳುವೆನು ತಿಳಿಯುವಂಥಾ ವನಾಗು. ॥ ೧ ॥

ರಾಜನು ಯಾವ ಮಾತಂಪೇಳುವನೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಶಿಕೇಳಲಾಗದು ॥ ೨ ॥

ಸಭೆಯಲ್ಲಿರಾಜನಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗಿಯುಂ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿಯುಂಪೇಳಬೇಕು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರುಂ ಹಿತವಾಗತಕ್ಕಕಾರ್ಯವನ್ನು ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿಪೇಳಬೇಕು ॥ ೩ ॥

ಮನಸ್ಸು ಸಮವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಪರನಕಾರ್ಯವಂ ಪೇಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸ್ವಕಾರ್ಯವಂ ಪೇಳಲಾಗದು ಅದನ್ನು ಮಿತ್ರರ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳುಹಿಸಬೇಕು ॥ ೪ ॥

ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಕಾಲಾತಿಕ್ರಮವಾಗದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಾರ್ಯವಂನಡೆಸಬೇಕು. ಧನಾದಿ

ನೋಪೇಕ್ಷ್ಯಸ್ತುಸ್ವಯೋನಶ್ಚ ತಥಾರಾಜ್ಞಃಪ್ರಿಯೋಭವೇತ್ ॥
ರಾಜ್ಞಶ್ಚನತಥಾಕಾರ್ಯಂ ವೇಷಭಾಷಿತಚೇಷ್ಟಿತಂ ॥ ೬ ॥

ರಾಜಲೀಲಾನಕರ್ತವ್ಯಾ ತಚ್ಛತ್ರಾಂಶ್ಚ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥
ರಾಜ್ಞಸ್ಸಮಾಧಿಕೋವಾನ ಕಾರ್ಯೋ ವೇಷೋ ವಿಜಾನತಾ

ದ್ಯೂತಾದಿಷು ತದ್ಯೈವಾಸ್ಯ ತ್ಕೌಶಲಂತು ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್ ॥
ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ಕೌಶಲಂಚಾಸ್ಯ ರಾಜಾನಂತುವಿಶೇಷಯೇತ್ ॥ ೭ ॥

ಅಂತಃಪುರಜನಾಧ್ಯಕ್ಷೈರ್ವೈರಿದೂತೈರ್ನಿರಾಕೃತೈಃ ॥
ಸಂಸರ್ಗಂನವ್ರಜೇದ್ರಾಜ್ಞ ವಿನಾಪಾರ್ಥಿವಶಾಸನಾತ್ ॥

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ದ್ರೋಹವೇನೂ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ॥ ೫ ॥

ರಾಜನ ಮಾನವಂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗ್ಯೂಉಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗದು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಜನಿಗೆಪ್ರಿಯನಾಗುವನು. ರಾಜನವೇಷ ಭಾಷಾ ವ್ಯಾಪಗ ಗಳಂ ತಾನು ಮಾಡಲಾಗದು. ॥ ೬ ॥

ಮತ್ತು ರಾಜನಲೀಲೆಯುಂ ಮಾಡಕೂಡದು. ಅವನ ಶತ್ರುವನ್ನು ತಾನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ರಾಜನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಯಾಗಲೀ ಅಧಿಕ ವಾಗಿಯಾಗಲೀ ವೇಷವಂನ್ನು ಧರಿಸಕೂಡದು. ॥ ೭ ॥

ಜೂಜುಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದತನ್ನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ರಾಜನಿಗೆಜಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೮ ॥

ಅಂತಃಪುರಾಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆಯೂ, ಶತ್ರುದೂತರೊಡನೆಯೂ, ರಾಜನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತರಾದವರೊಡನೆಯೂ, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ನೇಹಾದಿಸಂಬಂಧವನ್ನ ಮಾಡಲಾಗದು. ॥ ೯ ॥

ನಿಸ್ಕೃತಾಂ ಭಾವಮಾನಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ತು ಗೋಪಯೇತ್ ।
ಯಚ್ಚ ಗುಹ್ಯಂ ಭವೇದ್ರಾಜ್ಞೋ ನ ಲೋಕೇ ತತ್ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್ ॥

ನೃಪೇಣ ಶ್ರಾವಿತಂ ಯತ್ಸ್ಯಾದ್ವಾಚ್ಯಾವಾಚ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ರೋಕ್ತಮ
ನ ತತ್ಸಂಶ್ರಾವಯೇಲ್ಲೋಕೇ ತಥಾ ರಾಜ್ಞೋ ಪ್ರಿಯೋ ಭವೇತ್

ಆಜ್ಞಾಪ್ಯಮಾನೇ ವಾನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಮುತ್ಥಾಯ ತ್ವರಾನ್ವಿತಃ ।
ಕಿಮಹಂ ಕರವಾಣೀತಿ ವಾಚ್ಯೋ ರಾಜಾ ವಿಜಾನತಾ ॥೧೨॥

ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥಾಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ಕಾರ್ಯಮೇವ ಯಥಾ ಭವೇತ್ ॥
ಸತತಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಸ್ಮಿನ್ ಲಾಘವಂ ತು ವ್ರಜೇದ್ಧ್ರುವಂ ॥೧೩॥

ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರಿಯಾಣಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ನ ಚಾತ್ಯರ್ಥಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ನ ಹಾಸುಶೀಲಸ್ತು ಭವೇನ್ನ ಚಾಪಿ ಭ್ರುಕುಟೀಮುಖಃ ॥೧೪॥

ರಾಜನ ಪ್ರೀತಿ ಯಿಲ್ಲದಿರುವದೆನ್ನು ಅವಮಾನ ವೆ ನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ರಾಜರ ಹಾಸ್ಯವಂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಲಾಗದು. ॥ ೧೨ ॥

ರಾಜನು ಪೇಳಿದ್ದು ವಾಚ್ಯವಾಗಲಿಂ ಅವಾಚ್ಯವಾಗ ಲಿಂ ಹೊರಗೆಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸಲಾಗದು. ಹೀಂಗಿಲ್ಲದವನು ರಾ ಜಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು ॥ ೧೧ ॥

ರಾಜನು ಸಾಧಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರುಂ ತ್ವರೆಯಿಂದೆನ್ನು ಯೆನಮಾಡಬೇಂಕೆಂದುವಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೨ ॥

ರಾಜನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯರೀತಿಯಂ ತಿಳಿದು ಆಕಾ ರ್ಯವು ಯೆಂತು ಪೂರೈಸುವುದೋಂ ಹಾಗೆಮಾಡಬೇಕು ವಿಶೇಷಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಸರ್ವದಾ ಪ್ರವರ್ತಿಶಿದ ವನು ಲಾಘವವಂಪೊಂದುವನು. ॥ ೧೩ ॥

ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಂ ಪೇಳುವಲ್ಲಿ ಸ ದಾ ಸಮುಖನು ಹುಬ್ಬುಗಂಟುಳ್ಳವನು ಸಹ ಆಗಲಾಗ ದು. ಪೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಅಧಿಕ ವಾಗಿ ಪೇಳಲಾ ಗದು. ॥ ೧೪ ॥

ನಾತಿಸಕ್ತಾನನಿರ್ವಕ್ತಾ ನಚಮತ್ಸರಿಕಸ್ತಥಾ ॥ ಆತ್ಮಸಂ
ಭಾವಿತಶ್ಚೈವ ನಭವೇತ್ತುಕಥಂಚನ ॥ ೧೫ ॥

ದುಷ್ಕೃತಾನಿನರೇಂದ್ರಸ್ಯನತುಸಂ ಸೂಚಯೇತ್ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ವ
ಸ್ತ್ರಮಸ್ತ್ರಮಲಂಕಾರಂ ರಾಜ್ಞಾ ದತ್ತಂತುಧಾರಯೇತ್ ॥

ಔದಾರ್ಯೇಣನತದ್ದೇಯಂ ಅನ್ಯಸ್ಮೈ ಭೂತಿ ಮಿಚ್ಛತಾ ॥ ತ
ಚ್ಚೈವಾತ್ಮಸನಂಕಾರ್ಯಂದಿವಾಸ್ವಪ್ನಂನಕಾರಯೇತ್ ॥೧೬॥

ನಾನಿರ್ದಿಷ್ಟೇತಥಾದ್ವಾರೇ ಪ್ರವಿಶೇತ್ತು ಕಥಂಚನ ॥ ನಚಪಶ್ಯೇ
ತ್ತುರಾಜಾನಂ ಅಯೋಗ್ಯಾಸುಚಭೂಮಿಷು ॥ ೧೭ ॥

ರಾಜ್ಞಸ್ತುದಕ್ಷಿಣೇಪಾರ್ಶ್ವೇ ವಾಮೇಚೋಪವಿಶೇತ್ತದಾ ॥ ಪು
ರಸ್ತಾಚ್ಚತಥಾಪಶ್ಚಾ ದಾಸನಂತುವಿಗರ್ಹಿತಂ ॥ ೧೮ ॥

ಜೃಂಭಾ ನಿಷ್ಠೀವನಂಕಾಸಂ ಕೋಪಂಪರ್ಯಸ್ತಿಕಾಶ್ರಯಂ ॥
ಭ್ರುಕುಟಿಂವಾಂತಮುದ್ಗಾರಂ ತತ್ಸಮೀಪೇವಿಸರ್ಜಯೇತ್

ಅತಿವಾಚಿಯಾಗಲೀ ಮೌನಿಯಾಗಲೀ ಮತ್ಸರವು ಳ್ಳವನಾಗಲೀ ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘಿಯಾಗಲೀ ಸರ್ವತ್ರನಾ ಆಗ ಲಾಗದು. ॥ ೧೫ ॥

ರಾಜನ ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಯಲ್ಲಿಯೂ ಪೇಳಲಾ ಗದು ವಸ್ತ್ರಸತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕೊಟ್ಟದ್ದ ನ್ನೇ ಧರಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೬ ॥

ರಾಜನು ಕೊಟ್ಟವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಧರಿಸಬೇ ಕಲ್ಲದೆ ಔದಾರ್ಯದಿಂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗದು. ಹಗಲುನಿದ್ರೆಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ॥ ೧೭ ॥

ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಗಿಲನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಂ ಮಾಡ ಲಾಗದು. ಅಯೋಗ್ಯವಾದಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರಾಜದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪೋ ಗಲಾಗದು. ॥ ೧೮ ॥

ರಾಜನಬಲಗಡ ಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಯಡಗಡೆಯಲ್ಲಾಗ ಲೀ ಕುಳ್ಳಿರಬೇಕು ಹಿಂದುಗಡೆ ಮುಂದುಗಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ತುಕೊಳ್ಳುವದು ನಿಷಿದ್ಧವು. ॥ ೧೯ ॥

ಆಕರಿಸುವದು, ಉಗಳುವದು, ಕೆಮ್ಮುವದು, ಕೋ ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಜಡೆಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಹುಬ್ಬುಗಂ

ಸ್ವಯಂತತ್ರನಕುರ್ವೀತ ಸ್ವಗುಣಾಖ್ಯಾಪನಂಬುಧಃ ॥ ಸ್ವ
ಗುಣಾಖ್ಯಾಪನೆಯುಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮೇವಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೨೧॥

ಹೃದಯಂನಿರ್ಮಲಂಕೃತ್ವಾ ಪರಾಂಭಕ್ತಿಮುಪಾಶ್ರಿತೈಃ ॥
ಅನುಜೀವಿಗಣೈರ್ಭಾವ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂರಾಜ್ಞಾಮತಂದ್ರಿತಂ ॥

ಶಾಠ್ಯಂಲೌಲ್ಯಂಚಪೈಶೂನ್ಯಂನಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಕ್ಷುದ್ರತಾತಥಾ ॥
ಚಾಪಲ್ಯಂಚ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂರಾಜೋನುಜೀವಿಭಿಃ ॥

ಶ್ರುತಿವಿದ್ಯಾಸುಶೀಲೈಶ್ಚ ಸಂಯೋಜ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ॥
ರಾಜಸೇವಾಂತತಃಕುರ್ಯಾತ್ಭೂತಯೇಭೂತಿವರ್ಧಿನೀಂ ೨೪॥

ನಮಸ್ಕಾರ್ಯಸ್ಸದಾಚಾಸ್ಯ ಪುತ್ರವಲ್ಲಭಮಂತ್ರಿಣಃ ॥ ಸ
ಚಿವೈಶ್ಚಸ್ಯವಿಶ್ವಾಸೋ ನತು ಕಾರ್ಯಃಕಥಂಚನ ॥ ೨೫ ॥

ಟುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದು, ವಾಕರಿಸುವದು, ವಮನ ಮಾಡುವದು, ಇವುಗಳಂರಾಜಸಮಿಾಪ ದಲ್ಲಿಮಾಡಲಾಗದು. ।

ತನ್ನ ಗುಣಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ತಾನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು ॥ ೨೧ ॥

ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಿತನಾದವನು ಸರ್ವದಾ ನಿರ್ಮಲಹೃದಯನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಯಿಂ ದಾಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ॥ ೨೨ ॥

ಗೂಢವಾಗಿ ದ್ರೋಹವಂಮಾಡುವದನ್ನು ಪದಾರ್ಥಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಚಾಡಿಹೇಳುವದನ್ನು ಪರಲೋಕ ವಿಲ್ಲವೆನುವ ನಾಸ್ತಿಕಭಾವವನ್ನು ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡಬಿಡಬೇಕು.

ವೇದವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತನಾದ ಸೇವಕನು ಬುದ್ಧಿಇಂದ ಮನವಂನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊಂಡು ಐಶ್ವರ್ಯ ವೃದ್ಧಿ ಪ್ರದವಾದ ರಾಜಸೇವೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨೪ ॥

ಸರ್ವದಾ ರಾಜನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಿತ್ರರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನಮಿಸಬೇಕು. ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಮನಬಂದಂತಿರಲಾಗದು ॥ ೨೫ ॥

ಅಸ್ಪೃಷ್ಟಶ್ಚೈವ ಬುದ್ಧ್ಯಾಯಯಾತ್ಮಾನಂಬುದ್ಧ್ಯಾಯಃತತ್ರಥಾಯದಿ ॥
ಹಿತಂತಥ್ಯಂಚವಚನಂ ಹಿತೈಸ್ಸಹ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ ॥ ೨೬ ॥

ಚಿತ್ತಂಚೈವಾಸ್ಯವಿಜ್ಞೇಯಂ ನಿತ್ಯಮೇವಾನ ಜೀವಿನಾ ॥ ಭ
ರ್ತುರಾರಾಧನಂ ಕುರ್ಯಾಚ್ಚಿತ್ತಜ್ಞೋ ಮಾನವಸ್ಸುಖಂ

ರಾಗಾಪರಾಗೌಚೈವಾಸ್ಯ ವಿಜ್ಞೇಯೌ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛತಾ ॥
ತ್ಯಜೇದ್ವಿರಕ್ತಂನೃಪತಿಂರಕ್ತವೃತ್ತಿಂತುಕಾರಯೇತ್ ॥ ೨೮ ॥

ವಿರಕ್ತಃಕಾರಯೇನ್ನಾಶಂ ವಿಪಕ್ಷಾಭ್ಯುದಯಂತಥಾ ॥ ಆಶಾ
ವರ್ಧನಕಂಕೃತ್ವಾ ಫಲನಾಶಂಕರೋತಿಚ ॥ ೨೯ ॥

ಅಕೋಪೋಪಿಸಕೋಪಾಭಃ ಪ್ರಸನ್ನೋಪಿಚನಿಷ್ಕಲಃ ॥ ವಾ
ಕ್ಯಂಚಸಮದಂವಕ್ತಿ ವೃತ್ತಿಚ್ಛೇದಂಕರೋತಿವೈ ॥ ೩೦ ॥

ರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳ ಲಾಗದು ರಾಜನಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿಯೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಯೂ ರಾಜಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆವಿಷಯವಂ ರಾಜನಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಾನೇ ಹೇಳಬಹುದು. ॥ ೨೬ ॥

ರಾಜನ ಮನವು ಯಾವರೀತಿಯಿಂ ದಿರುವದೋ ಅ ದನ್ನು ಸರ್ವದಾ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದಂತಿಳಿದು ಸೇವಿ ಸುವಂಥಾವನು ಸುಖವಂಪೊಂದುವನು. ॥ ೨೭. ॥

ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದರಾಜನು ತ್ಯಜಿಸುವ ನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ತನಪ್ರಮಾದಾಸೀನ ಭಾವಗಳಂ ತಿಳಿದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಆತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೮ ॥

ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದ ಧೊರೆಯು ಶತ್ರುಗಳಂ ವೃದ್ಧಿಹೊಂ ದಿಸಿ ಹಾಳುಮಾಡಿಸುವನು ಆಶೆಯಂವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಾ ಕಾ ರ್ಯನಾಶವಂ ಮಾಡುವನು ॥ ೨೯ ॥

ಕೋಪಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರುಂ ಕೋಪಿಯಂತೆ ಕಾಣ್ಬರು ವನು. ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರುಂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿರುವನು ಸಂ ತೋಷಕಾರಿಯಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಲೇ ಜೀವನಭೆ ದವಂಮಾಡುವನು. ॥ ೩೦ ॥

ಪ್ರದೇಶವಾಕ್ಯಮುದಿತೋ ನಸಂಭಾವಯತೇ ನ್ಯಥಾ । ಅರ್ಥಾದ್ಧೆ
ನಾಸುಸಮರ್ಥೇಸು ಸುಪ್ತವಚ್ಚ ವಿಚೇಷ್ಟಿತೇ ॥ ೩೧ ॥

ಕಥಾಸುದೋಷಂಕ್ಷಿಪತಿ ವಾಕ್ಯಭಂಗಂಕರೋತಿಚ । ಲಕ್ಷ್ಯ
ತೇವಿಸ್ಮುಖಶ್ಚೈವ ಶುಭಸಂಕೀರ್ತನೋಪಿಚ ॥ ೩೨ ॥

ದೃಷ್ಟಿಂಕ್ಷಿಪತಿಚಾನ್ಯತ್ರ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಚಕರ್ಮಣಿ ॥ ವಿರಕ್ತ
ಲಕ್ಷಣಂಚೈತತ್ ಶೃಣುರಕ್ತಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ॥ ೩೩ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವೈವಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವತಿ ವಾಕ್ಯಂಗೃಹ್ಣಾತಿಚಾದರಾತ್ ॥
ಕುಶಲಾದಿಪರಿಪ್ರಶ್ನಂ ಸಂಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ಚಾಸನಂ ॥ ೩೪ ॥

ವಿವಿಕ್ತದರ್ಶನೇಚಾಸ್ಯ ರಹಸ್ಯೇನಂನಶಂಕತೇ । ಜಾಯತೇಹೃ
ಷ್ಟವದನಃಶ್ರುತ್ವಾತಸ್ಯತುತತ್ಕಥಾಂ ॥ ೩೫ ॥

ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ತುಷ್ಟನಾದರುಂ ಸನ್ಮಾನಿಸುವದಿಲ್ಲ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದಿರುವನು. ನಿದ್ರೆಮಾಡುವಂತೆ ಯಾದರೂ ನಟಿಸೂವನು. ॥ ೩೧ ॥

ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವಂ ಹೇಳುವನು. ಮಾತುಗಳಂ ಮುರಿಯುವನು. ತನ್ನ ಗುಣ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪರಾಙ್ಮುಖನಾಗಿರುವನು, ॥ ೩೨ ॥

ಕಾರ್ಯವಂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಂ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಉಗಾಸೀನ ನಾದರಾಜನ ಲಕ್ಷಣವಿಂತಿರುವದು. ಪ್ರೀತಿವಂತನಾದ ರಾಜನ ಲಕ್ಷಣವಂ ಕೇಳುವನಾಗು. ॥ ೩೩ ॥

ಕಂಡಮಾತ್ರದಿಂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ಹೇಳಿದಮಾತುಗಳಂ ಆದರಿಸುವನು. ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರವಂ ಕೇಳಿ ಆಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವನು. ॥ ೩೪ ॥

ವಿಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ರಹಸ್ಯಸ್ಥಳ ದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಸಂದೇಹ ಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಆಸೇವಕನು ಪ್ರೀತಿಮಿತ್ರನ ಮಾತನಾಡಿದರುಂ ಅವನಮಾತುಗಳಂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೆತ್ತಿದರುಂ ವಿಕಸಿತಮುಖ ನಾಗುವನು. ॥ ೩೫ ॥

ಅಪ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿವಾಕ್ಯಾನಿ ತದುಕ್ತಾನ್ಯಭಿನಂದತೆ ॥ ಉಪಾ
ಯನಂಚಗೃಣ್ಹಾತಿಸ್ತೋಕಮಪ್ಯಾದರಾತ್ತಥಾ ॥ ೩೬ ॥

ಕಥಾಂತರೇಷುಸ್ಮರತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಟವದನಸ್ತಥಾ ॥ ಇತಿರಕ್ತಸ್ಯ
ಕರ್ತವ್ಯಾ ಸೇವಾರವಿಕುಲೋದ್ವಹ ॥ ೩೭ ॥

ಮಿತ್ರಂ ನಚಾಪತ್ಸು ತಥಾಚ ಭೃತ್ಯಾ ಭಜಂತಿ ಯೇನಿರ್ಗು
ಣಮಪ್ರಮೇಯಂ ॥ ವಿಭುಂ ವಿಶೇಷೇಣಚ ತೇವ್ರಜಂತಿ ಸುರೇಂ
ದ್ರಧಾಮಾಮರವೃಂದಜುಷ್ಟಂ ॥ ೩೮ ॥



ಇತಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣೇ ರಾಜಧರ್ಮೇಷು
ಅನುಜೀವಿ ವಿವೃತ್ತಿರ್ನಾಮ
ಷೋಡಶಾಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ



ಸಂ ಪೂ ರ್ಣ ಃ

ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತುಗಳ ನ್ನಾಡಿದರುಂ ಸನ್ಮಾನಿ ಸುವನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪಾಯನವಂ ತಂದುಕೊಟ್ಟರುಂ ಆದ ರದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವನು. ॥ ೩೬ ॥

ಇತರ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲೂ ಕೂಡಸ್ಮರಿಸುತ್ತವಿಕಸಿತಮು ಖನಾಗುವನು. ಆದುಕಾರಣ ರಾಜನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವಂ ತೆಸೇವಿಸಬೇಕು ॥ ೩೭ ॥

ಯಾರು ಮಿತ್ರನನ್ನು ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ವ್ರೋ ಅನಂತ ಗುಣನಾದ್ದರಿಂದ ಅಪ್ರಮೇಯ ನಾದ ಪರ ಮೇಶ್ವರನೇ ರಾಜರೂಪದಿಂ ದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ಯಾರುಭಜಿಸುವರೋ ಅವರು ದೇವತಾ ಸಮೂಹ ದಿಂಕೂಡಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಂ ಪೊಂದುವರು. ॥೩೮॥



ಯೆಂದು ಭಗವಂತನು ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ಸೇವಕರೀತಿ ನಿರೂಪಣ ವಾದ

೨೧೬ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ



ಸಂಪೂರ್ಣ

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ.

ರಾಜಾಸಹಾಯಸಂಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಭೂತಯವಸೇಂಧನಂ ॥
ರಮ್ಯಮಾನತಸಾಮಂತಂ ಮಧ್ಯಸಂದೇಶಮಾವಸೇತ್ ॥ ೧

ವೈಶ್ಯಾಶೂದ್ರ ಜನಪ್ರಾಯ ಮನಾಹಾರ್ಯಂತಥಾಪರೈಃ ॥
ಕಿಂಚಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಯುಕ್ತಂ ಬಹುಕರ್ಮಕರಂತಥಾ

ಅದೈವಮಾತೃಕಂರಮ್ಯ ಮನುರಕ್ತಜನಾಂಚಿತಂ ॥ ಕರೈ
ರ ಪೀಡಿತಂಚಾಪಿ ಬಹುಪುಷ್ಪಫಲಂತಥಾ ॥ ೩ ॥

ಅಗಮ್ಯಂಪರಚಕ್ರಾಣಾಂ ತದ್ವಾಸಗೃಹಮಾಪದಿ ॥ ಸಮ
ದುಃಖಸುಖಂರಾಜ್ಞಃ ಸತತಂಪ್ರಿಯಮಾಸ್ಥಿತಂ ॥ ೪ ॥

ಮರಳಿ ಭಗವಂತನು ಪೇಳುವ ದೇಶಂ ತೆನೆ

ಸಹಾಯ ಜನಯುಕ್ತನಾದ ರಾಜನು ತೃಣಕಾಷ್ಟ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮನೋಹರವಾಗಿಯುಂ ನಮ್ರಾದ ಸಾಮಂತರಾಜರುಳ್ಳ ದ್ದಾಗಿಯುಂ ಇರುವ ಮಧ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ॥ ೧ ॥

ಸ್ವಲ್ಪ ಬ್ರಾಹ್ಮರುಂ ಬಹುವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರರುಂ ಉಳ್ಳ ದ್ದಾಗಿಯುಂ ಶತ್ರುಗಳಿಗಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿಯುಂ ಯಜ್ಞಾದ್ಯನೇಕ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯ ವಾಗಿಯುಂ ॥ ೨ ॥

ನದೀಮಾತೃಕವಾಗಿಯುಂ ಕೇದಾಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳು ಕೊಡುತಿದ್ದರುಂ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತರಾದ ಜನಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಯುಂ ಪುಷ್ಪಫಲಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಯುಂ ॥ ೩ ॥

ಶತ್ರುಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಪೊಂದಲಶಕ್ಯವಾಗಿಯುಂ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಖನಿವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯುಂ ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲು ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರವಾಗಿಯುಂ ॥ ೪ ॥

ಹಾವು ಹುಲಿಗಳಿಲ್ಲ ದಿರುವದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ

ಸರೀಸೃಪವಿಹೀನಂಚ ವ್ಯಾಘ್ರತಸ್ಕರವರ್ಜಿತಂ ಏವಂವಿ
ಧಂಯಥಾಲಾಭಂ ರಾಜಾವಿಷಯಮಾವಸೇತ್ ॥ ೫ ॥

ತತ ದುರ್ಗಂನೃಪಃಕುರ್ಯಾತ್ಷಣ್ಣಾಮೇಕತಮಂಬುಧಃ ॥
ಧನುರ್ದುರ್ಗಂಮಹೀದುರ್ಗಂ ನರದುರ್ಗಂತಥೈವಚ

ವಾರ್ಕ್ಷಂಚೈವಾಂಬುದುರ್ಗಂಚ ಗಿರಿದುರ್ಗಂಚಪಾರ್ಥಿವ
ಸರ್ವೇಷಾಮೇವದುರ್ಗಾಣಾಂ ಗಿರಿದುರ್ಗಂಪ್ರಶಸ್ಯತೆ ॥ ೭ ॥

ದುರ್ಗಂಚಪರಿಘೋಪೇತಂ ವಪ್ರಾದ್ಯಾಳಕಸಂಯುತಂ ॥
ಶತಘ್ನೀಯಂತ್ರಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ಶತಶಶ್ಚ ಸಮಾವೃತಂ ॥ ೮ ॥

ಕಲ್ಪದಿಂ ಬಂದಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯದಿಂ ತುಷ್ಟನಾದ ರಾಜನು ರಾಜಧಾನಿಯಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ॥ ೫ ॥

ಕ್ರೂರರಾದ ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರವೆ ಯಿರುವಂಥಾದ್ದು ಧನುರ್ದುರ್ಗವೆಂತಲೂ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರ ಕಾಣದೆ ನೆಲಮನೆಯು ಮಹೀಂದುರ್ಗವೆಂತಲೂ ಶಸ್ತ್ರಯುದ್ಧ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ಸಮರ್ಥರಾದ ಜನರಸಮೂಹವಿರುವ ನರದುರ್ಗವೆಂತಲೂ ॥ ೬ ॥

ಮುಳ್ಳು ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವದು ವೃಕ್ಷ ದುರ್ಗವೆಂತಲು ಅಗಾಧವಾದ ಜಲದಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವದು ಜಲದುರ್ಗ ವೆಂತಲೂ ಹತ್ತಲಾಗದ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವದು ಗಿರಿದುರ್ಗವೆಂತಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಿರಿದುರ್ಗ ಪ್ರಶಸ್ತಮೆನಿಸುವದು ಯಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾದರುಂ ರಾಜನುಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ॥ ೭ ॥

ಆದುರ್ಗವು ಸುತ್ತಲೂ ಅಗಾಧವಾದಅಗಳುನಿಂದಲೂ ಜಗಲಿಯಿಂ ಕೂಡಿದ ಕೋಟೆಯಿಂದಲೂ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂ ಕೂಡಿದ ಕೊತ್ತಲಗಳಿಂದಲೂ ನೂರುಪಿರಂಗಿಗಳಿಂದ

ಗೋಪುರಂಸಕವಾಟಂಚ ತತ್ರಸ್ಯಾತ್ಸುಮನೋಹರಂ ॥ ಸಪ
ತ್ತಾಕಂಗಜಾರೂಢೋ ಯೇನರಾಜಾವಿಶೇತ್ಪುರಂ ॥ ೯ ॥

ಚತಸ್ರಶ್ಚ ತಥಾತತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಸ್ತ್ವಾಯತವೀಧಯಃ ॥ ಏ
ಕಸ್ಮಿಂಸ್ತುತ್ರವೀಧ್ಯಗ್ರೇ ದೇವವೇಶ್ಮಭವೇದ್ದೃಢಂ ॥ ೧೦ ॥

ವೀಧ್ಯಗ್ರೇಚದ್ವಿತೀಯೇಚ ರಾಜವೇಶ್ಮವಿಧೀಯ್ಯತೇ ॥ ಧರ್ಮಾ
ಧಿಕಾರಣಾಂಕಾರ್ಯಂ ವೀಧ್ಯಗ್ರೇಚತೃತೀಯ್ಯತೇ ॥ ೧೧ ॥

ಚತುರ್ಥೇತ್ವಥವೀಧ್ಯಗ್ರೇ ಗೋಪುರಂಚವಿಧೀಯ್ಯತೇ ॥ ಆ
ಯತಂಚತುರಶ್ರಂವಾ ವೃತ್ತಂವಾಕಾರಯೇತ್ಪುರಂ ॥ ೧೨ ॥

ಮುಕ್ತಿಹೀನಂತ್ರಿಕೋಣಂಚ ಯವಮಧ್ಯಂತಥೈವಚ ॥ ಆ
ಯತಂಚತುರಸ್ರಂವಾ ವೃತ್ತಂವಾಕಾರಯೇತ್ಪುರಂ ॥ ೧೩ ॥

ಲೂ ಶತ್ರುನಿರೋಧಕವಾದ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತು ಒರೆಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಬೇಕು ॥ ೮ ॥

ರಾಜನುಗಜಾರೂಢನಾಗಿ ಪತಾಕೆಸಹಿತಹಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪೋಗುವಂತೆ ಉನ್ನತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕದದಿಂ ಕೂಡಿದಂಥಾ ಮನೋಹರವಾದ ಪುರದ್ವಾರವಂಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೯ ॥

ಆಪುರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಚೌಬೀದಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಬೀದಿಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನವಂಸಹ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೧೦ ॥

ಯರಡನೆಬೀದಿಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯುಂ ಮೂರನೆಬೀದಿಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ್ಮಾಧಿಕಾರಿಯುಮನೆಯುಂ ॥ ೧೧ ॥

ನಾಲ್ಕನೆಬೀದಿಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಪುರದ್ವಾರವುಸಹಾ ಯಿರಬೇಕು ದೀರ್ಘ-ಚತುರಶ್ರವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಪಟ್ಟಣವಿರಬೇಕು ॥ ೧೨ ॥

ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಜನಗಳ ಗಮನಾಗಮನ ರಹಿತವಾಗಿಯುಂ ಯವಧಾನ್ಯದಂತೆ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಗಲ

ಆರ್ಧಚಂದ್ರಂಪ್ರಶಂಸಂತಿ ನದೀತೀರೇಷುತದ್ವಿಧಂ ॥ ಅ
ನ್ಯತ್ರತ್ರನಕರ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನವಿಜಾನತಾ ॥ ೧೪ ॥

ರಾಜ್ಞಾಂಕೋಶಗೃಹಂಕಾರ್ಯಂ ದಕ್ಷಿಣೇರಾಜವೇಶ್ಮನಃ ॥ ತ
ಸ್ಯಾಪಿದಕ್ಷಿಣೇಭಾಗೇ ಗಜಸ್ಥಾನಂವಿಧೀಯತೇ ॥ ೧೫ ॥
ಗಜಾನಾಂಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಂಶಾಲಾಂಕರ್ತವ್ಯಾನಾಪ್ಯುದಙ್ಮುಖೀ
ಆಗ್ನೇಯೇಚತಥಾಭಾಗೇ ಆಯುಧಾಗಾರಮಿಷ್ಯತೇ ॥ ೧೬ ॥

ಮಹಾನಸಂಚಧರ್ಮಜ್ಞ ಕರ್ಮಶಾಲಾಸ್ತಥಾಪರಾಃ ।
ಗೃಹಂಪುರೋಧಸಃಕಾರ್ಯಂ ವಾಮತೋರಾಜವೇಶ್ಮನಃ ॥ ಮಂ
ತ್ರಿವೇದವಿದಾಂಚೈವ ಚಿಕಿತ್ಸಾಕರ್ತುರೇವಚ ತತ್ರೈವಚತ
ಥಾಭಾಗೇಕೋಷ್ಠಾಗಾರಂವಿಧೀಯ್ಯತೇ ॥ ೧೭ ॥

ವಾಗಿ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುವದ್ದರಿಂ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾರ್ಧ ಚಂದ್ರಸಮವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗಳಲ್ಲು ವಿಷಮವಾದವೀಧ್ಯಗ್ರಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯಾಗಲೀಪುರವಂಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೧೩ ॥

ನದೀತೀರವಾಸಿಯಾದ ಧೊರೆಗೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿ ನಗರವು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ್ದರಿಂ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದರ ಪ್ರಯತ್ನವಂಮಾಡಲಾಗದು ॥ ೧೪ ॥

ಧೊರೆಮನೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೊಕ್ಕಸದಮನೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಾಗಲಿ ಉತ್ತರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಬಾಗಲುಳ್ಳ ಗಜಶಾಲೆಯನ್ನು ಆಗ್ನೆಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಶಾಲಾ ಶಿಲ್ಪಶಾಲಾ ಪಾಕಶಾಲೆಗಳನ್ನು ॥ ೧೫ ॥

ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತ ವೆದಜ್ಞ ವೈದ್ಯಗೃಹಗಳನ್ನು ಧಾನ್ಯದ ಮನೆಯನ್ನೂ ಗೊತುರಗಶಾಲೆಗಳಂ ಸಹಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೧೬ ॥

ಗವಾಂಸ್ಥಾನಂತಥೈವಾತ್ರ ತುರಗಾಣಾಂತಥೈವಚ ॥ ಉತ್ತ
ರಾಭಿಮುಖಾಶ್ರೇಣೀ ತುರಗಾಣಾಂವಿಧೀಯ್ಯತೇ ॥ ೧೯ ॥
ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖಾವಾಥ ಪರಿಶಿಷ್ಟಾಸ್ತುಗರ್ಹಿತಾಃ ॥ ತು
ರಗಾಸ್ತೇತಥಾಧಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರದೀಪೈಸ್ಸರ್ವರಾತ್ರಿಕೈಃ ॥ ೨೦ ॥

ಕುಕ್ಕುಟಾನ್ವಾನರಾಂಶ್ಚೈವ ಮರ್ಕಟಾಂಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ ॥
ಧಾರಯೇದಶ್ವಶಾಲಾಸು ಸಮಸ್ತಾಂಧೇನುಮೇವಚ ॥ ೨೧ ॥
ಅಜಾಶ್ಚ ಧಾರ್ಯಾಯತ್ನೇನ ತುರಗಾಣಾಂಹಿತೈಷಿಣಾ ॥ ಗೋ
ಗಜಾಶ್ವಾದಿಶಾಲಾಸು ತತ್ಪುರೀಷಸ್ಯನಿರ್ಗಮಃ ॥ ೨೨ ॥

ಅಸ್ತಂಗತೇನಕರ್ತವ್ಯೋ ದೇವದೇವೇದಿವಾಕರೇ
ತತ್ರತತ್ರಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ರಾಜಾವಿಜ್ಞಾಯಸಾರಥೀನ್ ॥ ೨೩ ॥
ದದ್ಯಾದಾವಸಥಸ್ಥಾನಂ ಸರ್ವೇಷಾಮನುಪೂರ್ವಶಃ ॥
ಯೋಧಾನಾಂಶಿಲ್ಪಿನಾಂಚೈವ ಸರ್ವೇಷಾಮವಿಶೇಷತಃ ॥ ೨೪ ॥

ದಧ್ಯಾಧಾವಸಥಾನ್ ದುರ್ಗೇ ಕಾಲಮಂತ್ರವಿದಾನ್ಶುಭಾನ್
ಗೋವೈದ್ಯಾನಶ್ವವೈದ್ಯಾಂಶ್ಚ ಗಜವೈದ್ಯಾಂಸ್ತಥೈವಚ ॥ ೨೫ ॥
ಆಹರೇತ್ತಭೃಶಂರಾಜಾ ದುರ್ಗರಿಪ್ರುಬಲಾರುಜಃ ॥ ಕುಶೀಲ
ವಾನಾಂವಿಪ್ರಾಣಾಂ ದುರ್ಗೇಸ್ಥಾನಂವಿಧೀಯ್ಯತೇ ॥ ೨೬ ॥

ದಕ್ಷಿಣಾಭಿ ಮುಖವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿ ಮುಖವಾಗಿ ಯಾಗಲಿ ಕುದುರೆಗಳಂ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು ಮತ್ತೊಂದುದಿಕ್ಕಿ ಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗದು ಅಶ್ವಶಾಲೆಯೊಳ್ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ದೀಪವಿರಬೇಕು ॥ ೨೦ ॥

ಅಶ್ವಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಶಿಂಗಳೀಕ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಕರುಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ಹಸುವಂ ಮ್ಯಾಕೆಗಳಂ ಸಹಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯ ವಾದಬಳಿಕ ಗೋ ಗಜಾಶ್ವಾದಿ ಶಾಲೆಗಳ ಗೊಬ್ಬರವಂ ಹೊರಕ್ಕೆಹಾಕಲಾಗದು ॥ ೨೨ ॥

ಪರೀಕ್ಷಿತರಾದ ಗೊ ಗಜಾಶ್ವ ಸಾರಥಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮನೆಗಳಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಹೀಗೆಯೊಧರಿಗೂ ಶಿಲ್ಪಿಮೊದಲಾದವರಿಗು ಮನೆಗಳಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೨೪ ॥

ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗವು ಪ್ರಬಲವಾದ್ದರಿಂದಕಾಲಜ್ಞ ಮಂತ್ರವಾದಿ ಗೊಗಜಾಶ್ವಚಿಕಿತ್ಸಕರನಲ್ಲಿಡಬೇಕು ಗಾಯಕರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಡಬೇಕು ಆದರೆ ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲದೆ ಬಹುಜನವಂ ಶೇರಿಸಲಾಗದು ॥ ೨೫ ॥

ನಬಹೂನಾ ಮೇತೋದುರ್ಗೇ ವಿನಾಕಾರ್ಯಂ ತಥಾಭವೇತ್
ದುರ್ಗೇಚತತ್ರಕರ್ತವ್ಯಾನಾನಾಪ್ರಹರಣೋ ಚಿತಾಃ ॥೧೭॥
ಸಹಸ್ರಘಾತಿನೋರಾಜಂ ಸ್ತೈಸ್ತುರಕ್ಷಾ ವಿಧೀಯ್ಯತೇ ॥
ದುರ್ಗೇದ್ವಾರಾಣಿಗುಪ್ತಾನಿ ಕಾರ್ಯಾಣ್ಯಪಿಚ ಭೂಭುಜಾ
ಸಂಚಯಶ್ಚಾತ್ರಸರ್ವೇಷಾ ಮಾಯುಧಾನಾಂ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ॥
ಧನುಷಾಂಕ್ಷೇಪಣೀಯಾನಾಂ ತೋಮರಾಣಾಂಚ ಪಾರ್ಥಿವ
ಶರಾಣಾಮಥಖಡ್ಗಾನಾಂ ಕವಚಾನಾಂತಥೈವಚ ॥ ಲಗು
ಡಾಣಾಂಗುಡಾನಾಂಚ ಹುಂಡಾನಾಂ ಪರಿಘೈಸ್ಸಹ ॥ ೩೦
ಅಶ್ಮನಾಂಚ ಪ್ರಭೂತಾನಾಂ ಮುದ್ಗರಾಣಾಂತಥೈವಚ ॥
ತ್ರಿಶೂಲಾನಾಂ ಪಟ್ಟಸಾನಾಂ ಕುಠಾರಾಣಾಂಚಪಾರ್ಥಿವ
ಪ್ರಾಸಾನಾಂಚಸಶೂಲಾನಾಂ ಶಕ್ತೀನಾಂಚ ಜನೋತ್ತಮ ॥
ಪರಶ್ವಥಾನಾಂಚಕ್ರಾಣಾಂ ವರ್ಮಣಾಂ ಚರ್ಮಭಿಸ್ಸಹ
ಕುದ್ದಾಲಕ್ಷುರವೇತ್ರಾಣಾಂ ಪೀಠಕಾನಾಂ ತಥೈವಚ ॥ ತು
ಷಾರಾಣಾಂವದಾತ್ರಾಣಾಂ ಅಂಗಾರಾಣಾಂಚ ಸಂಚಯಃ
ಸರ್ವೇಷಾಂಶಿಲ್ಪಿಭಾಂಡಾನಾಂ ಸಂಚಯಶ್ಚಾತ್ರ ಚೇಷ್ಯತೇ ॥
ವಾದಿತ್ರಾಣಾಂಚ ಸರ್ವೇಷಾ ಮೌಷಧೀನಾಂ ತಥೈವಚ
ಯುವಸಾನಾಂ ಪ್ರಭೂತಾನಾಂ ಇಂಧನಸ್ಯಚ ಸಂಚಯಃ ॥
ಗುಡಸ್ಯಸರ್ವತೈಲಾನಾಂ ಗೋರಸಾನಾಂ ತಥೈವಚ ॥೩೫॥
ವಸಾನಾಮಥಮಜ್ಜಾನಾಂ ಸ್ನಾಯೂನಾ ಮಸ್ಥಿಭಿಸ್ಸಹ॥

ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಸಾವಿರಾರುಜನಗಳಂ ಹೊಡೆಯುವ ಶೂರರಂ ಶೇರಿಶಿ ಅವರಿಂದಾದುರ್ಗದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಂಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೨೭ ॥

ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಗೂಢವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೨೮ ॥

ಚಾಪ ಕ್ಷೇಪಣೀಯ ತೋಮರ ಬಾಣ ಖಡ್ಗ ಕವಚ ಲಗುಡ ಗುಡ ಹುಂತ ಪರಿಘ ಪಾಷಾಣ ಮುದ್ಗರ ತ್ರಿಶೂಲ ಪಟ್ಟಸ ಕುಠಾರ ಪ್ರಾಸ ಶೂಲ ಶಕ್ತಿ ಪರಶ್ವಧ ಚಕ್ರ ಚರ್ಮ ವರ್ಮ ಕುದ್ದಾಲ ಕ್ಷುರ ವೇತ್ರಪೀಠ ತುಷ ದಾತ್ರಾಂಗಾರ ಶಿಲ್ಪಿ ಭಾಂಡ ವಾದಿತ್ರ ಸರ್ವೌಷಧಿ ತೃಣೇಂಧನ ಗುಡಸರ್ಪಿ ತೈಲ ಗೋರಸ ವಸಾ ಮಜ್ಜಾ ಸ್ನಾಯ್ವಸ್ಥಿ ಗೋಚರ್ಮ ಪಟಹ ಧಾನ್ಯ ಅಭ್ರಕ ಪಟ ರತ್ನ ಸರ್ವವಸ್ತ್ರ ನವಲೋಹ ಸರ್ವ ಧಾನ್ಯ ಸಸ್ಯ ಪಾಂಸು ಗೋಮಯ ಶಣ ಸರ್ಜರ ಸಭೂರ್ಜ ಜತು ಲಾಕ್ಷಾ ಟಂಕಣಾದಿ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಂಶಿತಬೇಕು ॥ ೩೯

ಗೋಚರ್ವೇ ಪಟಹಾನಾಂಚ ಧಾನ್ಯಾನಾಂಸರ್ವತಸ್ತಥಾ
ತಥೈವಾಭ್ರ ಪಟಾನಾಂಚ ಯವಗೋಧೂಮಯೋರಪಿ ॥
ಗಂಧಾನಾಂಸರ್ವವಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಲೋಹಾನಾಮಪ್ಯಶೇಷತಃ ॥
ಕಲಾಪಮುದ್ಗಮಾಷಾಣಾಂ ಚಣಕಾನಾಂತಿಲೈಸ್ಸಹ ॥ ತ
ಥಾಚಸರ್ವಸಸ್ಯಾನಾಂಪಾಂಸು ಗೋಮಯಯೋರಪಿ॥೩೮॥
ಶಣಸರ್ಜರಸಂಭೂರ್ಜಂ ಜತುಲಾಕ್ಷಾಚಟಂಕಣಂ ॥ ರಾ
ಜಾಸಂಚಿನು ಯಾದ್ದುರ್ಗೇ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದಪಿ ಕಿಂಚನ ॥೩೯॥
ಕುಂಭಾಶ್ಚಾಶೀವಿಷೈಃಕಾರ್ಯಾಃ ವ್ಯಾಳಸಿಂಹಾದಯಸ್ತಥಾ
ಮೃಗಾಶ್ಚಪಕ್ಷಿಣಶ್ಚೈವ ರಕ್ಷ್ಯಾಸ್ತೇ ಚಪರಸ್ಪರಂ ॥ ೪೦ ॥
ಸ್ಥಾನಾನಿಚಾವಿರುದ್ಧಾನಾಂ ಸುಗುಪ್ತಾನಿಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್॥
ಕರ್ತವ್ಯಾನಿಮಹಾಭಾಗ ಯತ್ನೈನಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೪೧ ॥
ಉಕ್ತಾನಿಚಾಪ್ಯನುಕ್ತಾನಿ ರಾಜದ್ರವ್ಯಾಣ್ಯಶೇಷತಃ ॥ ಸು
ಗುಪ್ತಾನಿಪುರೇಕುರ್ಯಾತ್ ಜನಾನಾಂಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ॥೪೨

ಜೀವಕರ್ಷಭಕಕೋಲ ಮಾಮಲಕ್ಯಾಟರೂಷಕಾಃ ॥
ಶಾಲಪರ್ಣೀಪೃಶ್ನಿಪರ್ಣೀ ಮುದ್ಗಪರ್ಣೀತಥೈವಚ ॥
ಮಾಷಪರ್ಣೀಚಮೇದೇದ್ವೇ ಸಾರಿವೇದ್ವೇಬಲಾತ್ರಯಂ ॥
ವಾರಾಶ್ವಸಂತೀವೃಷ್ಯಾಚ ಬೃಹತೀಕಂಟಕಾರಿಕಾ ॥
ಶೃಂಗೀಶೃಂಗಾಟಕದ್ರೋಣೀ ವರ್ಷಾಭೂರ್ದರ್ಭರೇಣುಕಾ

ಇನ್ನು ಮಾದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಗಿಶಿ ಪಾವುಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಅತ್ಯನ್ನತ ಹಸ್ತಿ ಸಿಂಹ್ಮ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಮೊದಲಾ ದವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳಂ ಮಾಡಿಶಿ ಮಡಗಬೇಕು ॥ ೭೧ ॥

ಜನಗಳ ಸುಖಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಉಕ್ತಾನುಕ್ತವಾದ ಸರ್ವ ಪಧಾರ್ಥ ಗಳನ್ನು ಗೂಢವಾಗಿ ಮಡಗಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೭೨ ॥

ಜೀವ ಕರ್ಷಭ ಕಾಕೋಲ ಆಮ್ಲಲಕಿ ಅಟರೂಷಕ ಶಾಲಪರ್ಣಿ ಪೃಶ್ನಿಪರ್ಣಿ ಮುದ್ಗಪರ್ಣಿ ಮಾಷಪರ್ಣಿ ದ್ವಿವಿಧ ಮದಶಾರಿಬಾ ಬಲಾತ್ರಯ ವಾರಾಶ್ವಸಂತೀ ವೃಷ್ಯಾ ಬೃಹತ್ ಕಂಟಕಾರಿ ಶೃಂಗೀ ಶೃಂಗಾಟಕಿ ದ್ರೋಣಿ ವರ್ಷಾ ಭೂ ದರ್ಭರೇಣುಕಾ ಮಧುಪ

ಮಧುಪರ್ಣೀ ವಿದಾರ್ಯೌದ್ವೇ ಮಹಾಕ್ಷೀರ ಮಹಾತಪಾಃ ॥
ಧನ್ವನಸ್ಸಹದೇವಾಹ್ವಾ ಕದುಕ್ಶೈರಂಡಕಂವಿಷಃ ॥ ಪರ್ಣ್ಣೀ
ಶತಾಹ್ವಾಮೃದ್ವೀಕಾ ಫಲ್ಗು ಖರ್ಜೂರಯಷ್ಟಿಕಾಃ ॥೪೬
ಶುಕ್ರಾತ್ಯತಿಶುಕ್ರಕಾಶ್ಮರ್ಯಾ ಚ್ಛತ್ರಾತಿಚ್ಛತ್ರವೀರಣಾಃ ॥ ಇ
ಕ್ಷುರಿಕ್ಷುವಿಕಾರಾಶ್ಚ ಫಾಣಿತಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಸತ್ತಮ ॥ ೪೭॥ ॥
ಸಿಂಹೀಚಸಹದೇವೀಚವಿಶ್ವದೇವಾಶ್ವರೋಧಕಂ ॥ ಮಧುಕಂ
ಪುಷ್ಪಹಂಸಸ್ಯಾ ಶ್ಚತಪುಷ್ಪಾಮಧೂಲಿಕಾ ॥ ೪೮ ॥
ಶತಾವರೀಮಧೂಕಂಚ ಪಿಪ್ಪಲಂತಾಲಮೇವಚ ॥ ಆತ್ಮಗು
ಪ್ತಾ ಕದೆಫಲಾ ದಾರ್ವೀಕಾ ರಾಜ ಶೀರ್ಷಕೀ ॥ ೪೯ ॥
ರಾಜಸರ್ಷಪಧಾನ್ಯಾಕ ಮೃಷ್ಯಪ್ರೋಕ್ತಾ ತಥೋತ್ಕಟಾ ॥
ಕಾಲಶಾಕಂಪದ್ಮಬೀಜಂ ಗೋವಲ್ಲೀಮಧುವಲ್ಲಿಕಾ ॥ ೫೦ ॥
ಶೀತಪಾಕೀಕುಬೇರಾಕ್ಷೀ ಕಾಕಜಿಹ್ವೋರುಪುಷ್ಪಿಕಾ ॥ ಪ
ರ್ವತತ್ರಪುಸಂಚೋಭೌ ಗುಂಜಾತಕಪುನರ್ನವೇ ॥ ೫೧ ॥
ಕಶೇರುಕಾಗುಕಾಶ್ಮೀರೀ ಬಲ್ಯಾಶಾಲೂಕಕೇಸರಂ ॥ ತೂಷ
ಧಾನ್ಯಾನಿಸರ್ವಾಣಿ ಶವಿಹಾಧಾನ್ಯಾನಿಚೈವಹಿ ॥ ೫೨ ॥
ಕ್ಷುರಕ್ಷೌದ್ರಂತಥಾತಕ್ರಂತೌಲಂಮಜ್ಜಾವಸಾಘೃತಂ ॥ ನೀ
ಪಶ್ಚಾಪಿ ಷ್ಟ ಕಾಕ್ಷೋಟ ವಾತಾವಾಸೋಷುಬಾಣಕಂ ॥೫೩॥
ಏವಮಾದೀನಿಚಾನ್ಯಾನಿ ವಿಜ್ಞೇಯೋಮಧುರೋಗಣಃ ॥
ರಾಜಾಸಂಚನುಯಾತ್ಸರ್ವಂ ಪುರೋನಿರವಶೇಷತಃ ॥ ೫೪ ॥

ರ್ಣೀ ಬಿದಾರಿ ಮಹಾಕ್ಷೀರ ಮಹಾಶ್ರಾವಾ ಧನ್ವ ಸಹದೇ
ವಿ ಕಟು ಕೈರಂಡ ವಿಷಪರ್ಣೀ ಶತಪರ್ಣೀ ಮೃದ್ವೀಕಾ ಖ
ರ್ಜೂರ ಯಷ್ಟಿ ಶುಕ್ರಾತಿಶುಕ್ರ ಕಾಸ್ಮರಿ ಛತ್ರಾತಿಛತ್ರ
ವೀರಣೇಕ್ಷು ಇಕ್ಷು ವಿಕಾರ ಫಾಣಿಕ ಸಿಂಹಿ ಸಹದೇವಿ ವಿ
ಶ್ವದೇವಾ ಶ್ವಟೋಧಕ ಮಧುಕೆ ಪುಷ್ಪ ಹಂಸಾಖ್ಯ ಶತಪು
ಷ್ಪ ಮಧೂಳೀ ಶತಾವರೀ ಮಧೂಕ ಪಿಪ್ಪಲೀ ತಾಲ ಆ
ತ್ಮಗುಪ್ತಾ ಕಟುಫಲ ದಾರ್ವೀಕಾ ರಾಜಶೀರ್ಷಕೀ ರಾಜ
ಸರ್ಷಪ ಧಾನ್ಯಾಕ ಋಶ್ಯಪ್ರೋಕ್ತ ಉತ್ಕಟ ಕಾಲಶಾಕ
ಪದ್ಮಬೀಜ ಗೋವಲೀ ಮಧುವಲೀ ಶೀತಪಾಕಿ ಕುಜದ್ರಾಕ್ಷ
ಕಾಕಜಿಹ್ವಾಉರುಪುಷ್ಪಿ ಪರ್ವತ ತ್ರಪುಸ ಗುಂಜಾಕಕ
ಪುನರ್ನವಾ ಕಶೆರು ಕಾರು ಕಾಶ್ಮರೀ ಬಲ್ಯಾ ಶಾಲಃಕಾ
ಕೇಸರಸಮಸ್ತತುಷಧಾನ್ಯಶಮೀಧಾನ್ಯ'ಕ್ಷೀರ ಕ್ಷೌದ್ರತಕ್ರ
ತೈಲ ಮಜ್ಜಾ ರಸಾಪ್ಸೃತ ನೀಪಪಾರಿಷ್ಟಕ ಆಕ್ಷೋಟವಾತ
ಅಮ್ರಾಸೋಮಬಾಣಗಳೆಂಬ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ
ಅನೇಕಮಧುರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಜನುಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು
॥ ೫೮ ॥

ದಾಡಿಮಾಮ್ರಾತಕಶ್ಚೈವ ತಿತ್ತಿಡೀಕಾಮ್ಲವೇತಸಂ ॥
ಭವ್ಯಕರ್ಕಂಧುಲಕುಚ ಕರಮರ್ದಕ ದೂಷಕಂ ॥ ೫೫
ಬೀಜಪೂರಕಕಂಡೂರೆ ಮಾಲತೀರಾಜಬಂಧುಕಂ ॥ ಕೋ
ಲಕದ್ವಯಪರ್ಣಾನಿ ದ್ವಯೋರಾಮ್ರಾತಯೋರಪಿ ॥ ೫೬ ॥
ಪಾರಾವತಂನಾಗರಕಂ ಪ್ರಾಚೀನೊಲಕಮೇವಚ ॥ ಕಪಿ
ತ್ಥಾಮಲಕಂಚುಕ್ರ ಫಲಂದಂತಶಠಸ್ಯಚ ॥ ಜಾಂಬವಂನವ
ನೀತಂಚ ಸೌವೀರಕತುಷೋದಕಂ ॥ ಸುರಾಸವಂಚಮದ್ಯಾ
ನಿ ಮಾಡತಕ್ರದಧೀನಿಚ ॥ ೫೮ ॥
ಶುಕ್ತಾನಿ ಚೈವಸರ್ವಾಣಿ ಜ್ಞೇಯಮಾಮ್ಲಗಣಂದ್ವಿಜ ॥
ಏವಮಾದೀನಿಚಾನ್ಯಾನಿ ರಾಜಾಸಂಚಿನುಯಾತ್ಪುರೆ ॥ ೫೯ ॥
ಸೈಂಧವೋದ್ಭಿಜಪಾತೇಯ ಪಾಕ್ಯಸಾಮುದ್ರಲೋಮಕಂ ॥
ಕುಪ್ಯಸ್ಯೈವರ್ಚಲಬಿಡಂ ಬಾಲಕೆಯಂಯವಾಹ್ವಕಂ ॥ ೬೦
ಔರ್ವಂಕ್ಷಾರಂಕಾಲಭಸ್ಮ ವಿಜ್ಞೇಯೋಲವಣೋಗಣಃ ॥
ಏವಮಾದೀನಿಚಾನ್ಯಾನಿ ರಾಜಾಸಂಚಿನುಯಾತ್ಪುರೆ ॥ ೬೧ ॥
ಪಿಪ್ಪಲೀ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಮೂಲ ಚವ್ಯ ಚಿತ್ರಕ ನಾಗರಂ ॥
ಕುಬೇರಕಂ ಮರಿಚಕಂ ಶಿಗ್ರುಭಲ್ಲಾತ ಸರ್ಷಪಾಃ ॥ ೬೨ ॥
ಕುಷ್ಠಾಜಮೋದಾಕಿಣಿಹೀ ಹಿಂಗುಮೂಲಕಧಾನ್ಯಕಂ ॥
ಕಾರವೀಕೂಚಿಕಾಯಾಚ್ಯಾ ಸುಮುಖಾಕಾಲಮಾಲಿಕಾ
ಫಣಿಜ್ಜಕೊಥಲಶುನಂ ಭೂಸ್ತೃಣಂಸುರಸಂತಥಾ ॥
ಕಾಯಸ್ಥಾಚ ವಯಸ್ಥಾಚ ಹಾರೀತಾಲಂ ಮನಶ್ಶಿಲಾ ॥
ಅಮೃತಾಚ ರುದಂತೀಚ ರೋಹಿಷಂ ಕುಂಕುಮಂ ತಥಾ ॥

ದ್ರಾಡಿಮ ಆಮ್ಲತಿಕ ತಿತ್ರಿಡೀಕಾ ಆಮ್ಲ ವೇತ್ರಸ ಭೇವ್ಯ ಕರ್ಕಂಧು ಲಕುಚ ಕಸಮರ್ದ ಕರೂಷಕ ಬೀಜ ಪೂರಕ ಕಂಡೂರ ಮಾಲತೀ ರಾಜಬಂಧ ಕೊಕ್ಕೋಲದ್ವಯ ಆಮ್ರಾತದ್ವಯ ಪರ್ಣ ಪಾರಾವತ ನಾಗರಂಗ ಪ್ರಾಚೀ ನಾಮಲಕ ಕಪಿತ್ಥ ಆಮಲಕ ಚುಕ್ರ ಫಲದಂತ ಶತಫಲಜಾಂ ಬವತ ನವನೀತ ಸೌವೀರೋದಕ ತುಷೋದಕ ಸುರಾಸವ ಮದ್ಯಮಂಡ ತಕ್ರ ದಧಿಶುಕ್ತ ಮೊದಲಾದ ಆಮ್ಲ ಪದಾ ರ್ಥಗಳನ್ನು ॥ ೫೯ ॥

ಸೈಂಧವ ಉದ್ಭಿದ ಪಾಟೇಯ ಸಾಮುದ್ರ ಲೋಮ ಕ ಕುಪ್ಯ ಸಾವರ್ಚಲ ಬಿಡಬಾಲಕೇಯ ಯವಾಕ್ಷಾರ ಔ ರ್ವ ಕ್ಷಾರ ಕಾಲಭಸ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಲವಣಪದಾರ್ಥ ಗ ಳಂನ್ನೂ ॥ ೬೧ ॥

ಪಿಪ್ಪಲೀ ಪಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ ಚವ್ಯ ಚಿತ್ರಕ ನಾನರ ಕು ಬೇರಕ ಮರಿಚ ಶಿಗ್ರು ಭಲ್ಲಾತಕ ಸರ್ಷಪ ಕುಷ್ಠಾ ಜ ಮೊದಾ ಕಿಣಿಹಿ ಹಿಂಗು ಮೂಲಕಧಾನ್ಯಕ ಕಾರ ವಿಕುಂ ಚಿಕಾ ಯಾಚ್ಯ ಸುಮುಖಾ ಕಾಲಮಾಲಿಕಾ ಫಣಿಜ್ಜ ಕ ಲಶುನ ಭೂಸ್ತೃಣ ಸುರಸ ಕಾಯಸ್ಥಾ ಯವಸ್ಥಾ ಹರಿತಾಳ ಮನಶ್ಶಿಲಾ ಅಮೃತಾ ಮದಂತೀ ರೋಹಿಷ ಕುಂ

ಜಯಾ ಯೊರಂಡಕಾಂಡೀರಂ ಸಲ್ಲಕಂಹಂಚಿಕಾತಥಾ
ಸರ್ವ ಪಿತ್ತಾನಿ ಮಾತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಾಯಾ ಹರಿತಕಾನಿ ಚ
ಫಲಾನಿಚ್ಚೈವರಿತಥಾಸೂಕ್ಷ್ಮೈಲಾಹಿಂಗುಪತ್ರಿಕಾ ॥ ೧೭ ॥
ಏವಮಾದೀನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಗಣಃ ಕದುಕ ಸಂಜ್ಞಿಕಃ ॥
ರಾಜಾ ಸಂಚಿನುಯಾದ್ವರ್ಗೇ ಪ್ರಯತ್ನೆನನ್ನಪೋತ್ತಮ ॥
ಮುಸ್ತಂ ಚಂಟನರೀಬೇರ ಕೃತಮಾಲಕ ದಾರವಃ ॥
ಹರಿದ್ರಾನಲದೋಶೀರನಕ್ತ ಮಾಲಕದಬಕಂ ॥ ೧೮ ॥
ದೂರ್ವಾಪಟೋಲಕದುಕಾ ದೀರ್ಘತ್ವಕ್ಪತ್ರಕಂವಚಾ ॥
ಕಿರಾತತಿಕ್ತಂಭೂತುಂಬೀ ವಿಷಾಚಾತಿವಿಷಾತಥಾ ॥೧೯
ತಾಲೀಸಪತ್ರತಗರಂಸಪ್ತಪರ್ಣ ವಿಕಂಕತಾಃ ॥ ಕಾಕೊ
ದುಂಬರಿಕಾ ದಿವ್ಯ ತಥಾಚ್ಚೈವ ರಸೋದ್ಭವಾ ॥ ೨೦ ॥
ಷಡ್ಗ್ರಂಥಾರೋಹಿಣೀಮಾಂಸೀ ಪರ್ಪಟಶ್ಚಾಥದಂತಿಕಾ
ರಸಾಂಜನಂಭೃಂಗರಾಜಂ ಪತಂಗೀಪರಿಪೇಲವಂ ॥ ೨೧ ॥
ದುಸ್ಪರ್ಶಾಗುರುಣೀಕಾಮಾಶ್ಯಾಮಾಕಂಗಂಧನಾಕುಲೀ ॥
ಊಪಪರ್ಣೀ ವ್ಯಾಘ್ರನಖಂ ಮಂಜಿಷ್ಠಾಚತುರಂಗುಲಾ ॥
ರಂಭಾಚ್ಚೈವಾಂಕುರಾಸ್ಫೋಟಸ್ಥಾಲಾಸ್ಫೋಂತಾಹರೇಣುಕಾ
ವೇತ್ರಾಗ್ರವೇತ್ರಸಂಸ್ಕಂಬೀ ವಿಷಾಣೀಲೋಧ್ರಪುಷ್ಪಿಣೀ
ಮಾಲತೀ ಕರಕೃಷ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ವೃಶ್ಚಿಕಾ ಜೀವಿಕಾ ತಥಾ ॥
ಪರ್ಣಿಕಾಚಗುಡಾಚೀಚಸಕಣಾಸ್ತಿಕ್ತಸಂಜ್ಞಿಕಃ ॥ ೨೪ ॥

ಏವಮಾದೀನಿಚಾನ್ಯಾನಿ ರಾಜಾಸಂಚಿನುಯಾತ್ಪುರೆ ॥
ಅಭಯಾ ಮಲಕೆಚೊಭೆ ತಥೈವಚ ಬಿಭೀತಕಂ ॥ ೨೫ ॥
ಪ್ರಿಯಂಗುಧಾತಕೀಪುಷ್ಪಂಮೊಚಾಖ್ಯಾಚಾರ್ಜ್ಜುನಾಸವಾಃ
ಅನಂತಾಸ್ತ್ರೀತುವರಿಕಾ ಸ್ಯೋನಾಕಂಕಟ್ಫಲಂತಥಾ ॥೨೬॥
ಭೂರ್ಜಪತ್ರಂ ಶಿಲಾಪತ್ರಂ ಪಾಟಲಾಪತ್ರ ಲೋಮಕಂ ॥ಸ
ಮಂಗಾತ್ರಿವೃತ್ತಾಮಾಲೀ ಕಾರ್ಪಾಸಾಗೌರಿಕಾಂಜನಂ ॥
ವಿದ್ರುಮಂಸಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಕುಂಭಿಕಾಕುಮುದೋತ್ಪಲಂ
ನ್ಯಗ್ರೋಧೋದುಂಬರಾ ಶ್ವತ್ಥ ಕಿಂಶುಕಾ ಶಿಂಶುಪಾಶಪಾ ॥
ಪ್ರಿಯಾಲ ಪಟಕಾಸಾರಿ ಶಿರೀಷಾಪದ್ಮಕಂ ತಥಾ ॥ ಬಿಲ್ವೋ
ಗ್ರಿಮಂಥಃಪ್ಲಕ್ಷಶ್ಚ ಶ್ಯಾಮಾಕಂ ಚ ವಕೋಧನಂ ॥ ೨೯ ॥
ರಾಜಾದನಂ ಕರೀರಂಚ ಧಾನ್ಯಕಂ ಪ್ರಿಯಕಸ್ತಥಾ ॥ ಕಂ
ಕೋಲಾ ಶೋಕಬದರಾಃ ಕದಂಬ ಬದಿರದ್ವಯಂ ॥ ೩೦ ॥
ಏಷಾಂಪತ್ರಾಣಿಸಾರಣಿ ಮೂಲಾನಿಕುಸುಮಾನಿಚ ಏವ
ಮಾದೀನಿಚಾನ್ಯಾನಿಕಷಾಯಾಭ್ಯೋಮತೋರಸಃ ॥ ೪೧ ॥
ಪ್ರಯತ್ನೇನ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಾಸಂಚಿನು ಯಾತ್ಪುರೇ ॥ ಕೀ
ಟಾಶ್ಚ ಮಾರಣೀಯೋಗ್ಯಾ ವ್ಯಂಗತಾಯಾಂ ತಥೈವಚ
ವಾತಧೂಮಾಶ್ಚ ಮಾರ್ಗಾಣಾಂ ದೂಷಣಾನಿ ತಥೈವಚ
ಧಾರ್ಯಾಣಿಪಾರ್ಥಿವೈರ್ದುರ್ಗೇ ತಾನಿವಕ್ಷ್ಯಾಮಿಪಾರ್ಥಿವ
ವಿಷಾಣಾಂ ಧಾರಣಂಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನಮಹೀಭುಜಾ ॥
ವಿಚಿತ್ರಾಶ್ಚಾಗದಾಧಾರ್ಯ್ಯ ವಿಷಸ್ಯಶಮನಾಸ್ತಥಾ ॥ ೪೪॥

ಅಭಯಾಮಲಕದ್ವಯ ವಿಭೀತಕ ಪ್ರಿಯಂಗು ಜಾ
ತಕೀಪುಷ್ಪ ಮೋಚಾಖ್ಯಾರ್ಜುನಾಸನಾ ನಂತಾಸ್ರೋತುವ
ರಿಕಂಸ್ಯೋನಾಕ ಕಟ್ಫಲ ಭೂರ್ಜಪತ್ರ ಶಿವಾಪತ್ರಪಾಟ
ಲೋಮಕ ಸಮಂಗಾ ತ್ರಿವೃತಾ ಮೂಲ ಕಾರ್ಪರ ಗೈರಿ
ಕಾ ಜನವಿದ್ರುಮಾ ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟ ಕುಂಭಿಕಾ ಕುಮು
ದೋತ್ಪಲನ್ಯಗ್ರೋಧೋದುಂಬರಾಶ್ವತ್ಥ ಕಿಂಶುಕ ಶಿಂಶುಪಾ
ಶಮೀ ಪ್ರಿಯಾ ಪೀಲುಕಾ ಸಾರಿ ಶಿರೀಷ ಪದ್ಮಕ ಬಿಲ್ವಾಗ್ನಿ
ಮಂಥಪ್ಲಕ್ಷ ಶ್ಯಾಮಕ ಚವ ಕೊಧನ ರಾಜಾಧನ ಕರೀರ
ಧಾನ್ಯಕ ಪ್ರಿಯಕ ಕಂಕೋಲಾಶೋಕ ಬದರ ಕದಂಬ ಖದಿ
ರದ್ವಯಗಳನ್ನೂ ಇವುಗಳ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪ ಸಾರಮೂಲ
ಗಳಂನ್ನು ಇನ್ನು ಮಿವೆ ಮೊದಲಾದ ವಗರುಪದಾರ್ಥಗಳಂನ್ನು
ರಾಜನುಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತೂ ಶತ್ರುಗಳಮಾರಣಾದ
ಲ್ಲೂ ಅಂಗಹಾನಿಯಲ್ಲೂ ಸಮರ್ಥವಾದ ಹುಳುಗಳಂನ್ನು
ವಾತ ಧೂಮ ಜನಕವಾದ ಯಂತ್ರಗಳಂನ್ನು ಮಾರ್ಗನಿ
ರೋಧಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನೇಕವಿಷಮಗಳಂನ್ನು
ರಾಜನುಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ವಿಷ ಪರಿಹಾರಕವ ವಾಗಿಯೂ
ರಕ್ಷೋಭೂತ ಪಿಶಾಚ ನಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಪಾಪಹರವಾಗಿ
ಯೂ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧಕವಾದಂಥಾ ತೋಳುಬಳೆ ಮೊದಲಾದ
ವುಗಳಂ ರಾಜನುಧರಿಸಬೇಕು ॥ ೮೪ ॥

ರಕ್ಷೋಭೂತ ಪಿಶಾಚೇಭ್ಯಃ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಾಃ
ಕಲಾವಿದಶ್ಚ ವಿದುಷಾಃ ಪುರೆಧಾರ್ಯಾಃಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ೮೫ ॥
ಭೀತಾಃಪ್ರಮತ್ತಾ ಕ್ಕುಪಿತಾಃ ಸ್ತಥೈವಚ ವಿಮಾನಿತಾಃ ॥
ಕುಭೃತ್ಯಾಃ ಪಾಪಶೀಲಾಂಶ್ಚ ನರಾಜಾಸೇವಯೇತ್ಪರೆ ॥

ಯಂತ್ರಾಯುಧಾ ದ್ದಾಲಚಯೊ ಪಪನ್ನಂ ಸಮಗ್ರಧಾನ್ಯೌ
ಷಧಿಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಂ ॥ ವಣಿಗ್ಜನೈ ಶ್ಚಾವೃತ ಮಾವಸೇತ
ದುರ್ಗಂ ಸುಗುಪ್ತಂ ನೃಪತಿಸ್ಸದೈವ ॥ ೮೭ ॥

ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ ರಾಜನೀತೌ
ದುರ್ಗಸಂಪತ್ತಿರ್ನಾಮ
೨೧೭ ಸಪ್ತದಶೋತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೊಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ನಾನಾವಿಧವಿದ್ಯೆಗಳಂ ತಿಳಿದಜನಗಳಂ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸಬೇಕು ॥ ೮೫ ॥

ಭಯ ಪಟ್ಟವರನ್ನು ಸಾವಧಾನ ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ವರನ್ನು ಕೋಪ ವಿಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಅವಮಾನಿತ ರನ್ನು ಕುತ್ಸಿತ ಭೃತ್ಯರನ್ನು ಪಾಪ ಸ್ವಭಾವರನ್ನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶೇರಿಶಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು ॥ ೮೬ ॥

ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ವೃಪ್ಪರಿಗೆ ಕೋಟೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಮಗ್ರಧಾನ್ಯೌಷಧಿಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕವೈಶ್ಯರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಸರ್ವದಾ ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರಬೇಕು. । ೮೭ ॥

ಎಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ದುರ್ಗಸಂಪತ್ತಿಯೆಂಬ ೧೧೭ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಮನುರುವಾಚ

ರಕ್ಷೋಘ್ನಾನಿ ವಿಷಘ್ನಾನಿ ಯಾನಿಧಾರ್ಯಾಣಿಭೂಭುಜಾ ॥
ಅಗದಾನಿಸಮಾಚಕ್ಷ್ವ ತಾನಿಧರ್ಮಭೃತಾಂವರ ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಬಿಲ್ವಾಟಕ ಯವಕ್ಷಾರಂ ಪಾಟಲಾ ಬಾಹ್ಲಿಕೋಷಣಾಃ ॥
ಶ್ರೀಪರ್ಣೀಸಲ್ಲಕೀಯುಕ್ತೋ ನಿಕ್ವಾಥಃಪ್ರೋಕ್ಷಣಂಪರಂ ॥

ಸವಿಷಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಂ ತೇನ ಸದ್ಯೋಭವತಿನಿರ್ವಿಷಂ ॥ ಯವ
ಸೈಂಧವ ಪಾನೀಯ್ಯ ವಸ್ತ್ರಶಯ್ಯಾಸನೋದಕಂ ॥ ೩ ॥

ಕವಚಾಭರಣಂ ಛತ್ರಂ ವಾಲವ್ಯ ಜನ ವೇಶ್ಮನಾಂ ॥ ಶೇಲುಃ
ಪಾಟಲಾತಿ ವಿಷಾ ಶಿಗ್ರು ಮೂರ್ವಾ ಪುನರ್ನವಾ ॥ ೪ ॥
ಸಮಂಗಾ ವೃಷಮೂಲಂಚ ಕಪಿತ್ಥವೃಷ ಶೋಣಿತಂ ॥ ಮ
ಹಾದಂತಶಠಂ ತದ್ವತ್ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ವಿಷನಾಶನಂ ॥ ೫ ॥

ರಕ್ಷೋಘ್ನ ವಾಗಿಯೂ ವಿಷನಾಶಕವಾಗಿಯೂ ರೋಗ ಪರಿಹಾರಕ ವಾಗಿರುವಂಥಾ ಯಾವವಸ್ತು ಗಳನ್ನು ರಾಜನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೋ ಅವುಗಳಂ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನುವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಭಗವಂತ ನಿಂತೆಂದನು. ॥ ೧ ॥

ಯಲೈ ರಾಜೋತ್ತಮನೇ ಬಿಲ್ವಾಟಕೀ ಯವಕ್ಷಾರ ಪಾಟಲಾ ಬಾಹ್ಲೀಕೋಷಣ ಶ್ರೀಪರ್ಣೀ ಸಲ್ಲಕಿಗಳ ಕಷಾಯವುಪ್ರೋಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಯಿದರ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ವಿಷಯುಕ್ತ ವಾದದ್ದು ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿನಿರ್ವಿಷವಾಗುವದು ॥ ೨ ॥

ಯುವ ಸೈಂಧವ ಪಾನ ದ್ರವ್ಯ ವಸ್ತ್ರ ಶಯನಾಸನ ಸ್ಥಲೋದಕಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕಷಾಯದಿಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲು ನಿರ್ವಿಷವಾಗುವದು. ॥ ೩ ॥

ಶಿಲಾ ಪಾಟಲಾತಿವಿಷ ಶಿಗ್ರು ಮೂರ್ವಾ ಪುನರ್ನವಾ ಸಮಂಗಾ ವೃಷಮೂಲ ಕಪಿತ್ಥ ವೃಷ ಶೋಣಿತ ಮಹಾದಂತ ಶಠಗಳ ಕಷಾಯವಂ ಕವಚಾಭರಣ ಛತ್ರ ವಾಲವ್ಯಜನಗೃಹಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲು ಅದು ನಿರ್ವಿಷ ವಾಗವದು ॥ ೪ ॥

ಲಾಕ್ಷಾಪ್ರಿಯಂಗುಮಾಂಜಿಷ್ಠಾ ಸಮಮೆಲಾಹರೇಣುಕಾ
ಯಷ್ಟ್ಯಾಹ್ವಾನುಧುರಾಚ್ಚೈವ ಬಭ್ರುಪಿತ್ತೇನಕಲ್ಪಿತಾಃ ॥
ನಿಖನೇಹ್ಗೋ ವಿಷಾಣಸ್ಥಂ ಸಪ್ತರಾತ್ರಂಮಹೀತಲೆ ॥ ತತಃಕೃ
ತ್ವಾ ಮಣಿಂಹೇಮ್ನಾ ಬದ್ಧಂಹಸ್ತೇನ ಧಾರಯೇತ್ ॥ ೭ ॥
ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಸವಿಷಂತೇನ ಸದ್ಯೋಭವತಿ ನಿರ್ವಿಷಂ ॥

ಮನೋಹ್ವಯಾಶಮೀಪತ್ರಂ ತುಂಬಿಕಾ ಶ್ವೇತ ಸರ್ಷಪಾಃ
ಕಪಿತ್ಥ ಕುಷ್ಠ ಮಾಂಜಿಷ್ಠಾಃ ಪಿತ್ತೇನ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಕಲ್ಪಿತಾಃ
ಶುನೋಗೋಃ ಕಪಿಲಾಯಾಶ್ಚ ಸೌಮ್ಯಾಕ್ಷಿಪ್ತೋ ಪರೋಗದೆ
ವಿಷಜಿತ್ಪರಮಂಕಾರ್ಯಂ ಮಣಿರತ್ನಂಚ ಪೂರ್ವವತ್ ॥ ೯॥೦

ಮೂಷಿಕಾ ಜತುಕಾ ಚಾಪಿ ಹಸ್ತೆಬದ್ಧಾ ವಿಷಾಪಹಾ ॥

ಹರೇಣು ಮಾಂಸೀ ಮಾಂಜಿಷ್ಠ ರಜನೀ ಮಧುಕಾಮಧು
ಅಕ್ಷತ್ವಕ್‌ಸುರ ಸಂಲಾಕ್ಷಾ ಶ್ವಪಿತ್ತಂಪೂರ್ವ ವದ್ಭವಿ ॥

ಅತಿಕ್ಷಾ ಪ್ರಿಯಂಗು ಮಂಜಿಷ್ಠಾಸಮ ಮಲಾ ಹರಿ
ಣುಕಾ ಯಷ್ಟ್ಯಾಹ್ವಾ ಮಧುರ ಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸಮ
ತೂಕಶೇರಿಶಿ ಮುಂಗಿಶಿ ಪಿತ್ತದಿಂಕಲಶಿ ಗೊಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಇರಿಶಿ
ಆ ಶೃಂಗವನ್ನು ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಿ ಏಳು ದಿನವಾದಬ
ಳಿಕ ಆ ಚೂರ್ಣದಮಣಿ ಯಂಚಿನ್ನದಿಂದ ಸುತ್ತಿಶಿ ಹಸ್ತ
ದಲ್ಲಿಧರಿಸಬೇಕು ಆಹಸ್ತದಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ವಿ
ಷವಾಗುವದು ॥ ೭॥ ॥

ಮನೊಹ್ವಯಾ ಶಮಿಾಪತ್ರ ತುಂಬಿಕಾ ಶ್ವೇತಸರ್ಷ
ಪ ಕಪಿತ್ಥ ಕುಷ್ಠ ಮಂಜಿಷ್ಠಾಚೂರ್ಣವನ್ನು ಶುನಕ ಕಪಿ
ಲ ಧೇನುಗಳ ಪಿತ್ತದಿಂ ಕಲಶಿ ಪೂರ್ವ ದಂತೆ ಮಣಿಯಂ
ಮಾಡಿ ಧರಿಸಲು ರೊಗ ಗಳಿಗೂ ವಿಷ ಗಳಿಗೂನಾಶಕವಾ
ಗುವದು. ಶುನಕ ಗಳ ಪಿತ್ತದಿಂ ಭಾವಿಸಿದ ರತ್ನವಂಧ
ರಿಸಲುವಿಷಪರಿಹಾರವು ॥ ೯॥ ॥

ಯಾಲಕ್ಕಿಯಬೇರು ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯೆಂಬಔಷಧಿಯ
ಬೇರು ಸಹ ಕೈಗೆಕಟ್ಟಲು ವಿಷ ಪರಿಹಾರ ॥ ೧೦ ॥

ಹರೆಣು ಮಾಂಸೀ ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ರಜನೀ ಮಧುಕಾ
ಮಧು ಅಕ್ಷ ತ್ವಕ್ ಸುರಸ ಲಾಕ್ಷಗಳನ್ನು ನಾಯಿ ಪಿತ್ತ

ವಾದಿತ್ರಾಣಿ ಪತಾಕಾಶ್ಚ ಪಿಷ್ಟೈರೇತೈಃ ಪ್ರಲೇಪಿತಾಃ ॥ ಶ್ರು
ತ್ವಾದೃಷ್ಟ್ವಾಪಸಮಾಘ್ರಾಯ ಸದ್ಯೋಭವತಿನಿರ್ವಿಷಃ ॥

ವ್ಯೋಷಣಾಂ ಪಂಚಲವಣಂ ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ರಜನೀದ್ವಯಂ ॥
ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಲಾ ತ್ರಿವೃತಾಪತ್ರ ವಿಡಂಗಾ ನೀಂದ್ರವಾರುಣೀ
ಮಧುಕಂವೇತಸಂಕ್ಷೌದ್ರಂ ವಿಷಾಣೇಚನಿಧಾಪಯೇತ್ ॥ ತ
ಸ್ಮಾದುಷ್ಣಾಂಬುನಾ ಮಾತ್ರಾಂ ಪ್ರಾಗ್ಭುಕ್ತಂ ಯೋಜಯೇತ್ತ
ತಃ ॥೧೪ ॥

ಶುಕ್ಲಂಸರ್ಜರಸೋಪೇತ ಸರ್ಷಪಾವಿಲ ವಾಲುಕೈಃ ॥
ಸುವೇಗಾತಸ್ಕರಸುರಾ ಕುಸುಮೈರರ್ಜುನಸ್ಯತು ॥ ಧೂ
ಪೋವಾಸಗೃಹೇಹಂತಿ ವಿಷಂಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ ॥ ೧೬ ॥

ನತತ್ರಕೀಟಾನವಿಷಂ ದರ್ದುರಾ ನಸರೀಸೃಪಾಃ ॥ ನಕೃ
ತ್ಯಂ ಕರ್ಮಣಾಂಚಾಪಿ ಧೂಪೋಯಂ ಯತ್ರದಹ್ಯತೇ ॥
ಕಲ್ಪಿತೈ ಶ್ಚಂದನಕ್ಷೀರ ಪಲಾಶದ್ರುಮ ವಲ್ಕಲೈಃ ॥ ಮೂ
ರ್ವೈಲಾ ವಾಲುಸರಸಾ ಸಾಕುಲೀ ತಂಡುಲೀಯಕೈಃ
ಕ್ವಾಥಃಸರ್ವೋದಕಾರ್ಯೇಷು ಕಾಕಮಾಚೀಯುತೋಹಿತಃ ॥

ದೊಡನೆ ಗೋಶೃಂಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯೇಳು ದಿನ ಹೂಳಿ ತೆಗದು ಅದನ್ನು ವಾದ್ಯ ಪತಾಕೆ ಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದು. ಆವಾದ್ಯ ಧ್ವನಿಯು ಶ್ರವಣದಿಂದಲೂ ಪತಾಕೆಗಳ ದರ್ಶನ ವಾಸನೆ ಗಳಿಂದಲೂ ತತ್ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಷ ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವದು ॥

ಊಷಣ ತ್ರಯ ಪಂಚಲವಣ ಹರಿದ್ರಾದ್ವಯ ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಲಾ ತ್ರಿವೃತಾ ಪತ್ರ ವಿಡಂಗೇಂದ್ರ ವಾರುಣೀ ಮಧುಕ ಕ್ಷೌದ್ರಗಳನ್ನು ಗೋಶೃಂಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೂಳಿ ತೆಗದು ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದೆ ಕುಡಿಯಲು ತಿಂದವಿಷಜೀರ್ಣ ಸುವದು ॥ ೧೪ ॥

ಶುಕ್ಲ ಸಜ್ಜರಸ ಸರ್ಷಪ ಏಲಾ ವಾಲುಕ ಸುವೇಗಾ ತಸ್ಕರ ಸುರಾರ್ಜುನ ಪುಷ್ಪಗಳ ಧೂಪದಿಂಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಿರ ಚರಸಂಬಂಧ ವಿಷ ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವದು. ॥ ೧೬ ॥

ಈಧೂಪವಂಹಾಕುವ ಸ್ಥಳಸಲ್ಲಿ ಹುಳು ವಿಷಕಪ್ಪೆ ಸರ್ಪ ಮೂರೀಹುಣ್ಣು ಶೂನ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ಶೇರಲಾರವು.

ಚಂದನ ಕ್ಷೀರ ಪಾಲಾಶದ್ರುಮ ವಲ್ಕಲ ಮೂರ್ವೈಲಾ ವಾಲು ಸರಸಾ ನಾಕುಲೀ ಕಂಡುಲೀಯುಕ ಕಾಕಮಾಚಿಗಳ ಕಷಾಯವು ಉದಕದಿಂದುಂಟಾದ ವಿಕಾರಗಳಂ ಪರಿಹರಿಸುವದು. ॥ ೧೪ ॥೦ ॥

ರೋಚನಾಪತ್ರ ನೆಪಾಳೀ ಕುಂಕುಮೈ ಸ್ತಿಲಕಾನ್ವಹನ್ ॥
ಪಿಷ್ಟೈರ್ನ ಬಾಧ್ಯತೆ ಸ್ವ್ಯಚ್ಛೆ ನರನಾರೀನೃಪಪಿ ಯಃ ॥

ಚೂರ್ಣೈರ್ಹರಿದ್ರಾ ಮಾಂಜಿಷ್ಠಾ ಕಿಣಿಹೀ ಕಣಾನಿಂಬಜೈಃ
ದಿಗ್ಧಂನಿರ್ವಿಷತಾ ಮೇತಿ ಗಾತ್ರಂಸರ್ವ ವಿಷಾರ್ದಿತಂ ॥
ಶಿರೀಷಸ್ಯಫಲಂಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ತ್ವಜ್ಮೂಲಮೇವಚ ॥ ೨೧ ॥
ಗೋಮೂತ್ರಪಿಷ್ಟೋಹ್ಯಗದಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಕರಸ್ಮೃತಃ

ಏಕವೀರ ಮಹೌಷಧ್ಯಃ ಶೃಣುಚಾತಃ ಪರಂನೃಪ ॥ ೨೨ ॥
ವಂಧ್ಯಾಕರ್ಕೋಟಕೀರಾಜರ್ ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಾತಥೋತ್ಕಟಾ
ಶತಮೂಲೀ ಸಿತಾನಂದಾ ಬಲಾಮೋಚಾ ಪಟೋಲಿಕಾ ॥
ಗೋಮಾಪಿಂಡಾನಿಶಾಚೈವ ತಥಾದಗ್ಧರುಹಂಚಯಾ ॥ ಸ್ಥ
ಲೀಕಮಲಿನೀ ಯಾಚ ವಿಶಾಲೀ ಶಂಖಮೂಲಿಕಾ ॥ ೨೪ ॥
ಚಂಡಾಲೀಹಸ್ತಿಮಗಧಾ ಗೋಜಾಪರ್ಣೀಕರಂಭಿಕಾ ॥ ರ
ಕ್ತಾಚೈವ ಮಹಾರಕ್ತಾ ತಥಾಬರ್ಹಿಶಿಖಾಚಯಾ ॥ ೨೫
ಕೋಶಾತಕೀ ರಕ್ತಮಾಲಂ ಪ್ರಿಯಾಲಂಚ ಸುಲೋಮನೀ ॥
ವಾರುಣೀವಸ್ತುಗಂಧಾಚ ತಥಾವೃಗಂಧನಾಕುಲೀ ॥ ೨೬
ಈಶ್ವರೀ ಶಿವಗಂಧಾಚ ಶ್ಯಾಮಲಾವಂಶ ನಾಳಿಕಾ ॥ ಜತು

ಗೊರೋಚನ ತಮಾಲಪತ್ರ ಮಣಿಶಿಲಾ ಕೇಸರಗಳ ತಿಲಕವಂ ಧರಿಸಿದವನು ವಿಷಗಳಿಂ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡದೆ ಪು ಶ್ಚ ನರ ನಾರೀ ನೃಪತಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗುವನು ॥ ೮೯॥೦ ॥

ಹರಿದ್ರಾ ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ಕಿಣಿಹೀ ಕಣನಿಂಬಗಳ ಚೂ ರ್ಣದಿಂ ಲೆಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ ಲ್ಲವೂ ನಿರ್ವಿಷ ವಾಗುವದು ॥

ಶಿರೀಷದ ಫಲ ಪುಷ್ಪ ಪತ್ರತ್ವಕ್ಕು ಬೇರುಗಳಂ ಗೊ ಮೂತ್ರದಿಂದರೆದು ಮಾಡಿದ ಔಷಧವು ವಿಷರೋಗಗಳ ಬಾ ಧೆಯಂ ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ॥ ೨೧॥೦ ॥

ಯೆಲ್ರೈಮಹಾ ವೀರನ ವಂಧ್ಯಾ ಕರ್ಕೋಟಕೀ ವಿ ಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ ಉತ್ಕಟಾ ಶತಮೂಲೀ ಸಿತಾನಂದಾ ಬಲಾಮೊ ಚಾ ಪಟೋಲಿಕಾ ಸೋಮಾ ಪಿಂಡಾ ನಿಶಾದಗ್ಧ ರುಹಾ ಸ್ಥಲ ಕಮಲಿನೀ ವಿಶಾಲೀ ಶಂಖಮೂಲಿಕಾ ಚಂಡಾಲೀ ಹಸ್ತಿಮಗ ಧಾ ಗೋಜಾಪರ್ಣಿ ಕರಂಭಿಕಾ ರಕ್ತಾ ಮಹಾರಕ್ತಾ ಬ ರ್ಹಿಶಿಖಾಕೊ ಶಾತಕೀ ನಕ್ತಮಾಲ ಪ್ರಿಯಾಲ ಸುಲೊಮ ನೀ ವಾರುಣೀ ಸುಗಂಧಾ ಗಂಧನಾಕುಲೀ ಈಶ್ವರೀ ಶಿವಗಂ ಧಾ ಶಾಮಲಾ ವಂಶನಾಳಿಕಾ ಜತುಕಾಳೀ ಮಹಾಶ್ವೇತಾ ಶ್ವೇ ತಾ ಮಧುಯಷ್ಟಿ ವಜ್ರಕ ಪಾರಿ ಭದ್ರ ಸಿಂಧು ವಾರಕ ಜೀ ವಾನಂದಾ ವಸೂಚ್ಛಿದ್ರಾನತ ನಾಗರ ಕಂಟಕಾನಾಳ ಜಾಲೀ

ಕಾಳೀಮಹಾಶ್ವೇತಾ ಶ್ವೇತಾಚವೇಧುಯುಷ್ಟಿಕಾ । ೨೭ ॥
ವಜ್ರಕಃಪಾರಿ ಭದ್ರಶ್ಚ ತಥಾವೈಸಿಂಧು ವಾರಕಾಃ ॥ ಜೀವಾ
ನಂದಾವಸಾಷ್ಟಿದಾ ನತನಾಗರಕಂಟಕಾ ॥ ೨೮ ॥
ನಾಲಂಬಜಾತೀ ಬಾಲೀಚ ತಥಾಚ ವಟಪತ್ರಿಕಾ ॥ ಕಾರ್ತ
ಸ್ವರಂಮಹಾನೀಲಾ ಕುಂದರಾಗ್ಮಂಸಪಾದಿಕಾ ॥ ೨೯ ॥
ಮಂಡೂಕಪರ್ಣೀವಾರಾಗೀ ದ್ವೇತಥಾತಂಡುಲೀಯಕೆ ॥ ಸ
ರ್ಪಾಕ್ಷೀಲವಲೀಬ್ರಾಂಹ್ಮೀ ವಿಶ್ವರೂಪಾಸುಖಾಕರಾ ॥
ರುಜಾಪಗೊವೃದ್ಧಿಕರೀ ತಥಾಚೈವತುಶಲ್ಯದಾ ॥ ಪತ್ರಿಕಾ
ರೋಹಿಣೀಚೈವ ರಕ್ತಮಾಲಾಮಹೌಷಧೀ॥ ೩೦ ॥
ತಥಾಮಲಕ ವಂದಾಕಂ ಶಾಮಚಿತ್ರ ಫಲಾಚಯಾ ॥ ಕಾ
ಕೊಲೀಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ ಪೀಲುಪರ್ಣೀತಥೈವಚ ॥ ೩೧॥
ಕೇಶಿನೀವೃಶ್ಚಿಕಾಲೀಚ ಮಹಾನಾಗಾಶತಾವರೀ ॥ ಗರುಡೀ
ಚತಥಾವೇಗಾ ಜಲೇಕುಮುದಿನೀತಥಾ ॥ ೩೨ ॥
ಸ್ಥಲೇಕೋತ್ಪಲಿನೀಯಾಚ ಮಹಾಭೂಮಿಲತಾಚಯಾ ॥
ಉನ್ಮಾದಿನೀ ಸೋಮರಾಜೀ ಸರ್ವರತ್ನಾನಿ ಪಾರ್ಥಿವ
ವಿಶೇಷಾನ್ಮರಕತಾದೀನಿ ಕಟಪಕ್ಷಂವಿಶೇಷತಃ ॥ ಜೀವಜಾತಾ
ಶ್ಚಮಣಯಃಸರ್ವೇಧಾರ್ಯಾಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ೩೩ ॥
ರಕ್ಷೋಘ್ನಾಶ್ಚ ವಿಷಘ್ನಾಶ್ಚ ಕೃತ್ಯಾವೈ ತಾಲನಾಶನಾಃ ॥
ವಿಶೇಷಾನ್ನರ ನಾಗಾಶ್ಚ ಗೋಖರೋಷ್ಟ್ರಸಮುದ್ಭವಾಃ ॥

ವಟ ಪತ್ರಿಕಾ ಕಾರ್ತಸ್ವರ ಮಹಾನೀಲಾಕುಂದ ರುಹಂಸ
ಪಾದಿಕಾ ಮಂಡೂರ ಪರ್ಣೀ ವಾರಾಹೀ ತಂಡುಲೀಯಕ
ದ್ವ್ಯಯುಸರ್ಪಾಕ್ಷೀಲೆವಲೀ ಬ್ರಾಂಹೀ ವಿಶ್ವರೂಪಾ ಸುಖಾ
ಕರಾ ರ.ಜಾಪಹ ವೃದ್ಧಿಕರೀ ಶಲ್ಯದಾ ಪತ್ರಿಕಾ ರೋಹಿಣೀ
ಚಿತ್ರಫಲಾ ರಕ್ತಮಾಲಾ ಮಹೌಷಧೀ ಆಮಲಕ ವಂದಾಕ
ಶ್ಯಾಮ ಕಾಕೋಲೀ ಕ್ಷೀರ ಕಾಕೋಲೀಪೀಲು ಪರ್ಣೀ ಕೇಶಿ
ನೀ ವೃಶ್ಚಿಕಾಳೀ ಮಹಾನಾಗ ಶತಃವರೀ ಗರುಡೀ ವೇಗಾಜ
ಲ ಕುಮುದಿನೀ ಸ್ತಲೋತ್ಪಲಿನೀ ಮಹಾಭೂಮಿಲತಾ ಉ
ನ್ಮಾದಿನೀ ಸೋಮರಾಜೀಯೆಂಬ ಮಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಮರಕತಾ
ದಿರತ್ನಗಳನ್ನು ಕೀಟಗಳಪಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಸರ್ಪಾದಿ ಜೀವ
ಜಾತಿ ಮಣಿಗಳನ್ನು ರಾಜನು ಧರಿಸಬೇಕು ॥ ೩೪ ॥

ರಕ್ಷೋಘ್ನಗಳಾಗಿಯುಂ ವಿಷಹರಗಳಾಗಿಯುಂ ಅಭಿಚಾರದೇ
ವತಾ ಬೇತಾಳಗಳಿಗೆ ನಾಶಕವಾಗಿಯುಂ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥ

ಸರ್ಪ ತಿತ್ತಿರ ಗೋಮಾಯು ಬಭ್ರುಮಂಡೂಕ ಜಾಶ್ಚಯೆ
ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರರ್ಕ್ಷ ಮಾರ್ಜಾರ ದ್ವೀಪಿವಾನರ ಸಂಭವಾಃ
ಕಪಿಂಜಲಾಗಜಾವಾಜೀ ಮಹಿಷ್ಯೈಣಭವಾಶ್ಚಯೆ ॥ ೩೭
ಇತ್ಯೇವಮೇತ್ಯೈಃ ಕಮೊಲ್ಯೈ ರುಪೇತಂದ್ರವ್ಯೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈಃ ಸ್ವ
ಪುರಂ ಸುರಕ್ಷಿತಂ ॥ ರಾಜಾವಸೇತ್ತತ್ರಗೃಹಂ ಸುಶುಭ್ರಂಗು
ಣಾಂಚಿತಂಲಕ್ಷಣಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಂ ॥ ೩೮ ॥



ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇಅಗದಾಧ್ಯಾಯೋನಾಮ
೨೧೮ ಅಷ್ಟಾದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಮನುರುವಾಚ

ರಾಜರಕ್ಷಾರಹಸ್ಯಾನಿ ಯಾನಿದುರ್ಗೇನಿಧಾಪಯೇತ್ ॥ ಕಾ
ರಯೇದ್ವಾವಹೀ ಭರ್ತಾ ಬ್ರಾಂತತ್ವಾನಿತಾನಿಚ ॥ ೧ ॥

ವುಗಳನ್ನು ಜನರನ್ನು ಸಹ ರಾಜನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಗಜಾಶ್ವಗೋಖರೋಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಪ ತಿತ್ತಿರಿ ಗೋಮಾಯು ಬಭ್ರು ಮಂಡೂಕ ಸಿಂಹ ವ್ಯಾಘ್ರ ಭಲ್ಲೂಕ ಮಾರ್ಜಾರ ದ್ವೀಪಿ ವಾನರಕಪಿಂಜಲ ಗಜ ವಾಜಿ ಮಹಿಷ ವಿಶೇಷ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಪದಾರ್ಥಗಳಿಂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂಥಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೋಷ ವಾಗಿಯೂಂ ಶುಭ್ರವಾಗಿಯೂಂ ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೂಂ ಶುಭಗುಣವಾಗಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ವಾಸವಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೩೮ ॥



ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಯಾದ ಭಗವಂತನು ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೧೮ ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ

ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಜರಕ್ಷಾರಹಸ್ಯ ಗಳನ್ನು ಯಾವಾವಗಳನ್ನು ರಾಜನು ಮಡಗಿಸಬೇಕು. ಯಾವಗಳಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳಂ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಯಿಂತೆಂದನು. ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಶಿರೀಷೋದುಂಬರಶಮೀ ಬೀಜಪೂರಂ ಘೃತಪ್ಲುತಂ । ಕ್ಷೌ
ದ್ಯೋಗಃ ಕಥಿತೋರಾಜನ್ ಮಾಸಾರ್ಧೇನತು ಪುರಾತನೈಃ ॥
ಕಶೇರುಫಲಮೂಲಾನಿ ಇಕ್ಷುಮೂಲಂತಥಾಬಿಸಂ ॥ ದೂ
ರ್ವಾಕ್ಷೀರಧೃತೈರ್ಮಂಡಃ ಸಿದ್ಧೋಯಂ ಮಾಸಿಕಃಪರಃ
ನರಂಶಾಸ್ತ್ರಹತಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ನತಸ್ಯ ಮರಣಂಭವೇತ್ ॥

ಕಲ್ಮಾಷವೇಣುನಾತತ್ರ ಜನಯೇತ್ತುವಿಭಾವಸುಂ ॥ ೪ ॥
ಗೃಹೇತ್ರಿರಪಸವ್ಯಂತು ಕ್ರಿಯತೇಯತ್ರಪಾರ್ಥಿವ ॥ ನಾನ್ಯೋ
ಗ್ನಿರ್ಜ್ವಲತೇತತ್ರ ನಾತ್ರಕಾರ್ಯಾವಿಚಾರಣಾ ॥ ೫ ॥

ಕಾರ್ಯಾಸಾಧ್ಯಾಭುಜಂಗಸ್ಯ ತೇನನಿರ್ಮೋಚನಂಭವೇತ್ ॥ ಸ
ರ್ಪನಿರ್ವಾಸನೇಧೂಪಃ ಪ್ರಶಸ್ತಃಸತತಂಗೃಹೇ ॥ ೬ ॥

ಸಾಮುದ್ರಸೈಂಧವಯವಾ ವಿದ್ಯುದ್ದಗ್ಧಾಚಮೃತ್ತಿಕಾ
ತಯಾನುಲಿಪ್ತಂಯದ್ವೇಶ್ಮನಾಗ್ನಿನಾದಹ್ಯತೇನೃಪ ॥ ೭ ॥

ದಿವಾಚದುರ್ಗೇರಕ್ಷೋಗ್ನಿರ್ವಾತಿವಾತೇವಿಶೇಷತಃ ॥ ವಿಷಾ
ಚ್ಚರಕ್ಷ್ಯೋನೃಪತಿಸ್ತತ್ರಯುಕ್ತಿಂನಿಬೋಧಮೇ ॥ ೮ ॥

ಯೆಲ್ಕೆ ರಾಜಶೃಷ್ಯನೆ ಶಿರೀಷೊದುಂಬರೆ ಶವಿಾ ಬೀಜಪೂರಗಳನ್ನು ಶೆರಿಶಿ ಘೃತದಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿಶಿ ಮಾಸಾರ್ಧ ವಿಟ್ಟಿದ್ದು ತಿನ್ನಲು ಹಶು ವುಂಟಾಗುವದು ॥ ೨ ॥

ಕಶೆರು ಫಲ ಮೂಲಿಕ್ಷು ಮೂಲವ್ಮೃಣಾಳಗಳನ್ನು ಶೆಶಿದೊರ್ಬ್ಯಾ ಕ್ಷೀರಘೃತಗಳ ಮಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾಸವಿಟಿದ್ದು ಆಮಂಡವಂ ಸೆವಿಸಲು ಶಸ್ತ್ರಕ್ಷತ ನಾಟವನು ಸಾಯುನು ॥ ೩||೦ ॥

ಕಲ್ಮಾಷ ವೇಣುವಿನಿಂದೆ ಅಗ್ನಿಯಂ ಪುಟ್ಟಿಶಿ ಅದೆನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಮಾಡಿಸಲಾಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದುಬೆಂಕಿ ಉರಿಯದು ॥ ೫ ॥

ಕಾರ್ಪಾಸ ಸರ್ಪಾಸ್ಥಿಗಳ ಧೂಪವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಲು ಸರ್ಪ ವಾಮನೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಗುವದು ॥ ೬ ॥

ಸಮುದ್ರಲವಣ ಸೈಂಧವಲವಣಶಿಡಿಲಿನಿಂದೆ ಸುಟ್ಟ ಮಣ್ಣುಗಳಂ ಮನೆಗೆ ಲೆಪಿಸ ಲಾಮನೆಯು ಬೆಂಕಿಯಿಂದೆ ಸುಡದು: ॥ ೭ ॥

ಹಗಲಿನಲ್ಲು ಗಾಳಿಬೀಸುವಲ್ಲೂ ಕೂಡದುರ್ಗದೆಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೀರಕ್ಷಿಶಿ ಕೊಂಡಿರಬೆಕು. ॥ ವಿಷದ್ದೆಶೆಯಿಂದಾ

ಕ್ರೀಡಾನಿಮಿತ್ತಂ ನೃಪತಿ ರ್ಧಾರಯೇ ನ್ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಃ ॥ ಅ
ನ್ನಂವೈಪ್ರಾಕ್ಪರೀಕ್ಷೇತ ವನ್ಹೌಚಾನ್ಯತರೇಷುಚ ॥ ೯ ॥

ವಸ್ತ್ರಂಪುಷ್ಪಮಲಂಕಾರಂ ಭೋಜನಾಛ್ಛಾದನಂತಥಾ ॥
ನಾಪರೀಕ್ಷಿತಪೂರ್ವಂತು ಸ್ಪೃಶೇದಪಿ ಮಹೀಪತಿಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸಶ್ಯಾಚ್ಛಾಸಾ ವಕ್ತ್ರ ಸಂತಪ್ತಃ ಸೋದ್ವೇಗಂಚ ನಿರೀಕ್ಷತೆ ॥
ವಿಷದೋಥವಿಷಂದತ್ತಂ ಯುಚ್ಚ ತತ್ರಪರೀಕ್ಷತೆ ॥ ೧೧ ॥
ಸ್ರಸ್ತೋತ್ತರೀಯೋವಿಮನಾಃ ಸ್ತಂಭಕುಡ್ಯಾದಿಭಿಸ್ತಥಾ ॥
ಪ್ರಛ್ಛಾದಯತಿಚಾತ್ಮಾನಂ ಲಜ್ಜತೆತ್ವರತೆತಥಾ ॥ ೧೨ ॥

ಭುವಂವಿಲಿಖತಿಗ್ರೀವಾಂ ತಥಾಚಾಲಯತೆನೃಪ ॥ ಕಂಡೂ
ಯತಿಚಮೂರ್ಧಾನಂ ಪರಿಲೇಢ್ಯಾನನಂತಥಾ ॥ ೧೩ ॥

ಕ್ಷ್ಮನಂ ರಾಜನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಹರಳುಪಾ ಯೆಗಳಂ ತಿಳಿಯುವೆನಾಗು. ॥ ೮ ॥

ರಾಜನು ಕ್ರೀಡಾರ್ಥ-ವಾಗಿ ವೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸ ಬೇಕು.ತಿನ್ನತಕ್ಕ ಅನ್ನವನ್ನು ವೊದಲು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀ ಕ್ಷಿಶಿ ಮತ್ತು ವೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳೊ ಳೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಶಿ ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ॥ ೯ ॥

ವಸ್ತ್ರ ಪುಷ್ಪಾಲಂಕಾರ ಭೋಜನಾಛ್ಛಾದನ ಗಳ ನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ರಾಜನ್ನುಮುಟ್ಟಲಾಗದು ॥ ೧೦ ॥

ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಷವಂ ಕೊಟ್ಟವನ ವೊುಖ ವಣ ಗುವದು ದಿಗಲಿನಿಂದೆ ನೋಡುವನು ॥ ೧೧ ॥

ಅವನಿಗೆ ಹೊದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಜಾರುವದು ಮನವು ಭಿನ್ನ ವಾಗುವದು ಸ್ತಂಭಕುಡ್ಯಾದಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗು ವನು ಯದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಸಂಕೋಚ ಪಡುವನು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ವ ರೆಪಡುವನು ॥ ೧೨ ॥

ಭೂಮಿಯಂ ಕೆರೆಯುವನು ಅತ್ತಿತ್ತಕತ್ತಂ ತಿರಗಿಸು ವನು ವೊುಖವಂ ತಿರುಗಿಶಿ ತಲೆಯಂ ಕೆರೆಯುವನು ॥ ೧೩ ॥

ವಿಷಪ್ರತಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ತ್ವರೆಪಡುವನು

ಕ್ರಿಯಾಸುತ್ವರಿತೋರಾಜನ್ ವಿಪರೀತಾಸ್ವಪಿಧ್ರುವಂ ॥ ಏವ
ಮಾದೀನಿಚಿಹ್ನಾನಿ ವಿಷದಸ್ಯಪರೀಕ್ಷಯೇತ್ ॥ ೧೪ ॥
ಸವಿಷಾನ್ನೈರ್ವಿಕ್ಷಿಪೇದ್ವಹ್ನೌ ತದನ್ನಂತ್ವರಯಾಂಚಿತ್ರೈಃ ॥
ಇಂದ್ರಾಯುಧಸವರ್ಣಂತು ರೂಕ್ಷಂಸ್ಫೋಟಸಮನ್ವಿತಂ ॥
ಏಕಾವರ್ತಂತು ದುರ್ಗಂಧಿ ಭೃಶಂಚಟಚಟಾಯತೇ ॥ ತ
ದ್ಧೂಮಸೇವನಾಜ್ಜಂತೋಃ ಶಿರೋರೋಗಶ್ಚ ಜಾಯತೇ ॥ ೧೫ ॥

ಸವಿಷೇನ್ನೇ ನಿಲೀಯಂತೇ ನಚಪಾರ್ಥಿವಮಕ್ಷಿಕಾಃ ॥ ನಿಲೀ
ನಾಶ್ಚವಿಪದ್ಯಂತೇ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೇಸವಿಷೇತಥಾ ॥ ೧೭ ॥

ವಿರಜ್ಯತಿಚಕೋರಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಃಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ ॥ ವಿಕೃತಿಂ
ಚಸ್ವರೋಯಾತಿ ಕೋಕಿಲಸ್ಯತಥಾನೃಪ ॥ ೧೮ ॥
ಗತಿಸ್ಖಲತಿಹಂಸಸ್ಯ ಭೃಂಗರಾಜಶ್ಚಕೂಜತಿ ॥ ಕ್ರೌಂಚೋ
ಮದಮಥಾಭ್ಯೇತಿ ಕೃಕವಾಕುರ್ವಿರೌತಿಚ ॥ ೧೯ ॥

ವಿಕ್ರೋಶತಿಶುಕೋರಾಜನ್ ಸಾರಿಕಾವಮತೇತತಃ ॥ ಚಾಮೀಕಾ

ಈಲಕ್ಷಣಗಳಂ ನೋಡಿ ವಿಷಪ್ರದನಂ ತಿಳಿಯಬೇಕು ॥ ೧೪

ಸಮೀಪಸ್ಥರಿಂದ ಅನ್ನವ ನ್ನಗ್ನಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹಾಕಿಸಲು ಅದು ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣ ವಾಗುವದು ಅನ್ಯವಾದ ಅನ್ನದಂತೆ ಬೇಯದೆ ಕಠಿನವಾಗಿರುವದು ಅದರ ಮೇಲೆಗುಳ್ಳೆ ಯುದ್ಭಂತಾಗುವದು ಒಂದೇಸುಳಿ ಯಂತೆ ಉರಿಯೇಳುವದು ದುರ್ಗಂಧ ವುದಿಸುವದು ಚಟಚಟಶಬ್ದ ವಧಿಕವಾಗಿ ಆಗುವದು ಅದರಹೊಗೆ ತಗಲಿದರೆ ತಲೆನೊವು ಬರುವದು ॥ ೧೬ ॥

ವಿಷಸಹಿತವಾದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ನೊಣಸೇರದು ಕರ್ಕಶಾದಿ ಸಂಬಂಧದಿಂ ಸೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶ ವಾದೊಡ ನೆಯೆ ಮೃತವಾಗುವದು ॥ ೧೭ ॥

ಅದಂ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಚಕೋರ ಪಕ್ಷಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹಿಂತಿರಗುವದು ಕೋಕಿಲಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ವಿಕಾರ ವಾಗುವದು ಹಂಸದಗತಿ ಸ್ಖಲಿತ ವಾಗುವದು ಭ್ರಮರ ಧ್ವನಿಗೆಯ್ಯುವದು ಕ್ರೌಂಚಕ್ಕೆ ಮದ ವಿಕಾರ ವಾಗುವದು ಕುಕ್ಕುಟವು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗುವದು ॥ ೧೮ ॥

ಗಿಣಿಕೂಗಿ ಕೊಳ್ಳುವದು ಶಾರಿಕೆಗೆ ವಮನವಾಗು

ರೊನ್ಯತ್ರೊಯೊತಿ ವೃತ್ಯ್ಯಕಾರಂಡವಸ್ತ್ರಥಾ ॥ ೨೦ ॥ ॥

ಮೊಹತೆ ವಾನರೊ ರಾಜನ್ ಗ್ಲಾಯತೆಜೀವ ಜೀವಕಃ ॥ ದೃ
ಷ್ಟ್ವ ರೊಮಾಭವೆದ್ವೈಭ್ರುಃ ಪೃಷತಶ್ಚೈವರೊದತಿ ॥ ೨೧॥

ಹರ್ಷಮಾಯೊತಿಚಶಿಖೀ ವಿಷಸಂದರ್ಶನಾನ್ನೃಪ ॥ ಅ
ನ್ನಂಚಸವಿಷಂರಾಜಂ ಶ್ಚಿರೇಣಚವಿಪದ್ಯತೆ ॥ ೨೨ ॥
ತದಾಭವತಿ ನಿಶ್ರಾವ್ಯಂ ಪಕ್ವಪರ್ಯ್ಯುಷಿ ತೊಪಮಂ ॥ ವ್ಯಾಪ
ನ್ನರಸಗಂಧಂಚ ಚಂದ್ರಿಕಾಭಿಸ್ತ್ರಥಾಯುತಂ ॥ ೨೩ ॥

ವ್ಯಂಜನಾನಾಂತುಶುಷ್ಕತ್ವಂ ದ್ರವಾಣಾಂಬುದ್ಬುದೊದ್ಭವ
ಸಸೈಂಧವಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ಜಾಯತೆ ಫೆನಮಾಲಿಕಾ

ಸಸ್ಯರಾಜಿಶ್ಚ ತಾಮ್ರಾಸ್ಯಾತ್ ನೀಲಾಚ ಪಯಸಸ್ತಯೊ
ಕೊಕಿಲಾಭಾಚಮದ್ಯಸ್ಯ ತೊಯಸ್ಯಚನೃಪೊತ್ತಮ ॥ ೨೪

ವದು ಚಾಮಿಾಕರಪಕ್ಷಿ ಯತ್ತಿತ್ತ ಹೊಗುವದು ಕಾರಂಡ ವಪಕ್ಷಿ ಮೃತ ವಾಗುವದು ॥ ೨೦ ॥

ಕಪಿಗೆ ಮಲ ಮೂತ್ರ ಗಳಾಗುವವು ಜೀವಂಜೀವ ಪಕ್ಷಿ ಬಳಲು ವದು ಮುಂಗಸಿಗೆ ರೋಮಾಂಚ ವುಂಟಾ ಗುವದು ಜಿಂಕೆ ಯೆಳುವದು ॥ ೨೧ ॥

ನವಿಲು ಸಂತೋಷ ಪಡುವದು ಆಅನ್ನ ಬಹುಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಕ್ವ ವಾಗುವದು ॥ ೨೨ ॥

ಆಅನ್ನ ವಂ ಬೆಳ್ದಂಗ ಳಲ್ಲಿಡು ವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ದಿಂದಲೆ ರಸಗಂಧ ಹೀನವಾಗಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ತಂಗಳಿ ನಂತೆ ನಾರುತ್ತಾ ಅದರ ವಾರ್ತೆಯಂ ಕೆಳುವದಕ್ಕೂ ಕೂ ಡಅಸಹ್ಯ ವಾಗುವದು ॥ ೨೩ ॥

ವಿಷಕೂಡಿದ ಅನ್ನದ ಸಮಿಾಪದ ಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಂಜನಗ ಳಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಶುಷ್ಕವಾಗು ವವು ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥ ಗಳಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆ ಏಳುವದು ಉಪ್ಪು ಕೂಡಿದ ಪದಾರ್ಥ ಗಳಲ್ಲಿ ನೊರೆಯುಂ ಟಾಗುವದು ॥ ೨೪ ॥

ಆಅನ್ನದ ಮೆಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಸ್ಯಗಳು ಕೆಂಪಾಗು ವವು ಪಾಲುಕಪ್ಪಾ ಗುವದು ಮದ್ಯಜಲಗಳಿಗೆ ಕೋಗಿಲೆ ಬಣ್ಣ ಬರುವದು ॥ ೨೫ ॥

ಧಾನ್ಯಾವ್ಲಸ್ಯ ತಥಾಕೃಷ್ಣಾ ಕಪಿಲಾ ಕೋದ್ರವಸ್ಯಚ ॥
ಮಧುಃಶ್ಯಾವಾಚತಕ್ರಸ್ಯ ನೀಲಾಪೀತಾತಥೈವಚ ॥ ೨೬ ॥

ಘೃತಸ್ಯೋದಕ ಸಂಕಾಶಾ ಕಪೋತಾಭಾಚ ಸತ್ತನುಃ ॥ ಹ
ರಿತಾ ಮಾಕ್ಷಿಕಸ್ಯಾಪಿ ತೈಲಸ್ಯಚ ತಥಾರುಣಾ ॥ ೨೭ ॥

ಫಲಾನಾಮಪ್ಯಪಕ್ವಾನಾಂ ಪಾಕಃಕ್ಷಿಪ್ರಂಪ್ರಜಾಯತೇ ॥ ಪ್ರ
ಕೋಪಶ್ಚೈವಪಕ್ವಾನಾಂ ಮಾಲ್ಯಾನಾಂಮ್ಲಾನತಾತಥಾ ॥
ಮೃದುತಾಕಠಿನಾನಾಂಸ್ಯಾನ್ಮೃದೂನಾಂಚವಿಪರ್ಯಯಃ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನಾಂರೂಪದಳನಂ ತಥಾಚೈವಾತಿರಂಗತಾ ॥

ಶ್ಯಾಮಮಂಡಲತಾಚೈವ ವಸ್ತ್ರಾಣಾಂವೈ ತಥೈವಚ ॥
ಲೋಹಾನಾಂಚಮಣೀನಾಂಚ ಮಲಪಂಕೋಪದಿಗ್ಧತಾ ॥

ಅನುಲೇಪನಗಂಧಾನಾಂ ಮಾಲ್ಯಾನಾಂಚನೃಪೋತ್ತಮ ॥ ವಿ
ಗಂಧತಾಚವಿಜ್ಞೇಯೊ ತಥಾರಾಜಜಲಸ್ಯತು ॥ ೩೧ ॥

ಧಾನ್ಯಾಪ್ಲವು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣ ವಾಗುವದು ಪಾರಕವು ಕಪಿಲವರ್ಣ ವಾಗುವದು ಮಂಜಿಗೆಯು ಮೇಘ ವರ್ಣವಾಗಲೀ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವಾಗಲೀ ಹಳದೀಬಣ್ಣ ವಾಗಲೀಆಗುವದು ॥ ೨೬ ॥

ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ನೀರಿನಬಣ್ಣ ಬರುವದು ಉತ್ತಮ ವಾಗಿ ಶರೀರವು ಕಪೋತ ವರ್ಣ ವಾಗುವದು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಸರಾಗುವದು ತೈಲವು ಕೆಂಪಾಗುವದು ॥ ೨೭ ॥

ಕಾಯೊಗಿದ್ದ ಫಲಗಳು ಪಕ್ವ ವಾಗುವವು ಪಕ್ವಫಲಗಳು ಕೊಳತು ಹೋಗುವವುಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳು ಬಾಡು ವವು

ಕಠಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮೃದು ವಾಗುವವು ಮೃದು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಠಿನ ವಾಗುವವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರ ಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದ ಬಣ್ಣ ತಪ್ಪಿ ವಿಪರೀತಬಣ್ಣ ವಾಗುವದು ॥ ೨೮ ॥

ವಸ್ತ್ರಗಳಮೇಲೆ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ಕಪ್ಪಿನ ಬಣ್ಣ ವುದಿಸುವದು ಲೋಹಗಳು ಮಣಿಗಳು ಸಹ ಮಲಪಂಕಸಹಿತ ವಾದಂತಾ ಗುವವು ॥ ೩೦ ॥

ಅನುಲೇಪನ ಗಂಧಮಾಲ್ಯ ಜ''ಗಳು ದುರ್ಗಂಧ ವಾಗುವವು ॥ ೩೧ ॥

ದಂತಕಾಷ್ಠಕ್ತ್ವಚಶ್ಚ್ಯಾಮ ಸ್ತನುಸತ್ವ್ಯಸ್ತ್ವಧ್ಯೈವಚ ॥ ಏವ
ಮಾದೀನಿಚಿಹ್ನಾನಿ ವಿಜ್ಞೇಯಾನಿನೃಪೋತ್ತಮ ॥ ೩೦ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜಾ ಸದಾತಿಷ್ಠೇತ್ ಮಣಿಮಂತ್ರೌಷಧಾಂಗಣೈಃ
ಉಕ್ತೈಃಸಂರಕ್ಷಿತೋರಾಜಾ ಪ್ರಮಾದಪರಿವರ್ಜಕಃ ॥

ಪ್ರಜಾತರೋಮೂರ್ಲಮಿಹಾವನೀಶ ಸ್ತದ್ರಕ್ಷಣಾದ್ರಾಷ್ಟ್ರ
ಮುಪೈತಿವೃದ್ಧಿಂ ॥ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಯತ್ನೇನ ನೃಪಸ್ಯರಕ್ಷಾ ಸ
ರ್ವೇಣಕಾರ್ಯಾರವಿವಂಶಚಂದ್ರ ॥ ೩೪ ॥

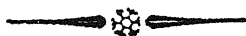


ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ರಾಜರಕ್ಷಾರಹಸ್ಯಕಥನಂನಾಮ
ರ್ಎಕೋನವಿಂಶೋತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ದಂತರಕಾಷ್ಠ ಕ್ಷೃಕ್ಷ್ಯಗಳು ಕಪಪ್ಪಾಗು ವವು ಬಲವಾ
ಗಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ನಿರ್ಬಲವಾಗುವವು ಇದೇಮೊದಲಾ
ದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂ ದಿದು ವಿಷಾನ್ನ ವೆಂದು ತಿಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದು
ಹೀಗೆ ವಿಷಾ ನ್ನಾದಿ ಗಳು ಸಂಬಂಧಿಸು ವದ್ದರಿಂದ
ದರಪರಿಹಾರಕ್ಕೋಸುಗ ರಾಜನು ಮಣಿಮಂತ್ರೌಷಧಾದಿಗ
ಳಿಂದ ಸಹಿತ ನಾಗಿರಬೇಕು ॥ ೩೩ ॥

ಪ್ರಜೆಗಳೆಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ರಾಜನೆಮೂಲ ವಾದ್ದರಿಂದ
ವನ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರ ವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವದು ಅದುಕಾ
ರಣ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಸಮಸ್ತ ಜನರುಂ ರಾಜನಂ ರಕ್ಷಿ
ಸಬೇಕು ॥ ೩೪ ॥



ಯೆಂದುಯತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದಭಗವಂತನು

ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ರಾಜರಕ್ಷಾರಹಸ್ಯಕಥನವೆಂಬ ೨೯ ನೆಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ರಾರ್ಜಪುತ್ರಸ್ಯ ರಕ್ಷಾಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ಆ
ಚಾರ್ಯಶ್ಚಾತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯೋ ನಿಸ್ಯಯುಕ್ತಶ್ಚ ರಕ್ಷಿಭಿಃ ॥ ೧ ॥

ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿಧನುರ್ವೇದಂಚಶಿಕ್ಷಯೇತ್ ॥
ರಥೇಚಕುಂಜರೇಚ್ಯೈನಂ ವ್ಯಾಯೋಮಂ ಕಾರಯೇತ್ಸದಾ ॥ ೨
ಶಿಲ್ಪಾನಿಶಿಕ್ಷಯೇಚ್ಚೈನಂ ನಾಪ್ತೋಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರಿಯಂವದೇತ್ ॥
ರಥೇಚಕುಂಜರೇಚ್ಯೈನಂ ವ್ಯಾಯಾಮಂಕಾರಯೇತ್ಸದಾ ॥ ೩ ॥

ನಚಾಸ್ಯಸಂ ಗೋದಾತವ್ಯಃ ಕ್ರುದ್ಧಾ ಲುಬ್ಧಾವಮಾನಿತೈಃ
ತಥಾಚವಿನಯೋದೇಸಂ ಯಥಾಯೌವನಗೋಚರೇ ॥ ೪ ॥
ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ನಾಪಕೃಷ್ಯೇತ ಸತಾಂಮಾರ್ಗಾತ್ಸುದುರ್ಗ
ಮಾತ್ ॥ ೪॥೦ ॥
ಗುಣಾಧಾನ ಮಶಕ್ಯಂತು ಯಸ್ಯಕರ್ಮಂ ಸ್ವಭಾವತಃ ॥
ಬಂಧನಂತಸ್ಯಕರ್ತವ್ಯಂ ಗುಪ್ತದೇಶಸುಖಾನ್ವಿತಂ ॥ ಅವಿನೀ
ತಕುಮಾರೇಣ ಕುಲಮಾಶುವಿಶೀರ್ಯತೇ ॥ ೬ ॥

ಭಗವಂತ ನಿಂತೆಂದನು. ಯಲೈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆ ರಾಜನಿಂವೆ ಪುತ್ರನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ ನಾದ್ದರಿಂದವನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಯಡಬಿಡವೆ ರಕ್ಷಿಸುವಭೃತ್ಯರಂ ಸಗ ಇಡಬೇಕು ॥ ೧ ॥

ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧನುರ್ವೇದವನ್ನು ರಥ ಕುಂಜರಾಶ್ವಚಾಲನ ಕ್ರಮವಂಸಹಕಲಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಾದಿ ಶಿಲ್ಪವಿದ್ಯೆ ಗಳಂ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಅಸತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಿಯ ವಾದಂತ್ಹಾ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಆಡದಂತೆನಿಯಮಿಸಬೇಕು. ರಕ್ಷಣೆ ಗೋಸುಗ ಬಹುಜನ ಭೃತ್ಯರನ್ನಿಡಬೇಕು ॥ ೩ ॥

ಕೋಪಿಷ್ಠರೊಡನೆಯೂ ಲೋಭಿಗಳೊಡನೆಯೂ ಮಾನಹೀನರೊಡನೆಯೂ ಸಂಬಂಧ ಸಂಭವಿಸ ದಂತಿರಬೇಕು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯೌವನಬಂದ ಬಳಿಕ ಯಿಂದ್ರಿಯ ವಿಕಾರದಿಂ ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೪ ॥

ಈರೀತಿಯಂ ಕಲಿಸ ಲಶಕ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಮಗನಂ ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಸಬೇಕು ನೀತಿಇಲ್ಲದ ಮ

ಅಧಿಕಾರೇಷು ಸರ್ವೇಷು ವಿನೀತಂ ವಿನಿಯೋಜಯೇತ್ ॥ ಆದೌ
ಸ್ವಲ್ಪೇತತಃಪಶ್ಚಾತ್ ಕ್ರಮೇಣಾಥಮಹತ್ಸ್ವಪಿ ॥ ೭ ॥

ಮೃಗಯಾಪಾನ ಮಕ್ಷಾಂಶ್ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ ॥
ಏತಾನ್ವೈ ಸೇವಮಾನಾಸ್ತು ವಿನಷ್ಟಾಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಃ ॥ ೮ ॥
ಬಹವೋನರಶಾರ್ದೂಲ ತೇಷಾಂಸಂಖ್ಯಾನವಿದ್ಯತೇ ॥ ದಿವಾ
ಸ್ವಾಪಂಕ್ಷಿತೀಶಸ್ತು ವಿಶೇಷೇಣ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೯ ॥
ವಾಕ್ಪಾರುಷ್ಯಂನಕರ್ತವ್ಯಂ ದಂಡಪಾರುಷ್ಯ ಮೇವಚ ॥
ಪರೋಕ್ಷನಿಂದಾಚತಥಾ ವರ್ಜನೀಯಾಮಹೀಕ್ಷಿತಾ ॥
ಅರ್ಥಸ್ಯ ದೂಷಣಂರಾಜಾ ವಿಪ್ರಕಾರಂವಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥
ಅರ್ಥಾನಾಂದೂಷಣಂಚೈಕಂ ತಥಾರ್ಥೇಷುಚದೂಷಣಂ
ಪ್ರಾಕಾರಾಣಾಂ ಸಮುಚ್ಛೇದೋ ದುರ್ಗಾದೀನಾ ಮಸತ್ಕ್ರಿ
ಯಾ ॥ ಅರ್ಥಾನಾಂ ದೂಷಣಂಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣತ್ವ
ಮೇವಚ ॥ ೧೦ ॥

ಗನಿಂದ ಕುಲನೇಕೆಡುವದಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದಲೂ ಮಗನಂನೀತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕು ॥ ೬ ॥

ಮಗನು ವಿನೀತನಾಗಿದ್ದ ಲ್ಲವನಂ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಇರಿಸಬೇಕು ॥ ೭ ॥

ಅಕ್ಷದ್ಯೂತ ಮೃಗಯ ಮಧುಪಾನ ಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕರಾಜರು ನಷ್ಟರಾದ್ದ ರಿಂದೆವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಸಕ್ತ ನಾಗಲಾಗದು ಮತ್ತುಂದಿವಾ ಸ್ವಾಪವಂ ಸರ್ವಥಾ ಬಿಡಬೇಕು ॥ ೯ ॥

ವಾಕ್ಪಾರುಷ್ಯದಂಡ ಪಾರುಷ್ಯ ಪರೋಕ್ಷನಿಂದೆಗಳಂ ರಾಜನುತ್ಯಜಿಸಬೇಕು ॥ ೧೦ ॥

ಅರ್ಥಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಗಳಂ ಸಹ ದೂಷಿಸಲಾಗದು ॥ ೧೧ ॥

ಕೋಟೆಗಳಂ ಇಡಿಯುವದು ದುರ್ಗಗಳಂ ಪಾಳುಮಾಡುವದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ನಿಡಿಸುವದು ಸಹ ಅರ್ಥಸಂಬಂಧಿ ದೂಷಣಾವು ॥ ೧೨ ॥

ಅಕಾಲದೇಶ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲ

ಅದೇಶಕಾಲೇಯದ್ದಾನ ಮಪಾತ್ರೇದಾನಮೇವಚ ॥ ಅರ್ಥೇಷು
ದೂಷಣಾಂಪ್ರೋಕ್ತ ಮಸತ್ಕರ್ಮಪ್ರವರ್ತನಂ ॥ ೧೩ ॥
ಕಾಮಃಕ್ರೋಧೋಮದೋಮಾನೋ ಲೋಭೋಹರ್ಷಸ್ತಥೈವಚ
ಏತೇವರ್ಜ್ಯಾಃಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸಾದರಂ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೧೪ ॥
ಏತೇಷಾಂವಿಜಯಂಕೃತ್ವಾ ಕಾರ್ಯೋಭೃತ್ಯಜಯಸ್ತತಃ ॥ ಕೃ
ತ್ವಾಭೃತ್ಯಜಯಂರಾಜಾ ಪೌರಜಾನಪದಾಞ್ಜಯೇತ್ ॥

ಕೃತ್ವಾಚವಿಜಯಂತೇಷಾಂ ಶತ್ರೂನ್ಬಾಹ್ಯಾಂಸ್ತತೋಜಯೇತ್
ಬಾಹ್ಯಾಶ್ಚವಿವಿಧಾಜ್ಞೇಯಾ ತುಲ್ಯಾಭ್ಯಂತರಕೃತ್ರಿಮಾಃ ॥
ಗುರವಸ್ತೇಯಥಾಪೂರ್ವಂ ತೇಷಾಂಯತ್ನಪರೋಭವೇತ್ ॥ ೧೬॥

ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಂಪುತ್ರ ಮಮಿತ್ರಂಚತಥಾರಿಪೋಃ ॥ ೧೭ ॥
ಕೃತ್ರಿಮಂಚಮಹಾಭಾಗೇ ಮಿತ್ರಂತ್ರಿವಿಧಮುಚ್ಯತೇ ॥ ತಥಾ
ಪಿಚಗುರುಃಪೂರ್ವೋ ಭವೇತ್ತತ್ರಾಪಿಚಾದೃತಃ ॥ ೧೮ ॥

ಸರ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಯುವಂ ಮಾಡುವದು ಸಪ ಅರ್ಥ ದೂಷಣೆ ॥ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಮದ ಮಾನ ಲೋಭ ಹರ್ಷ ಗಳಂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ರಾಜನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು ॥ ೧೪ ॥

ವಿವೇಕವಿಚಾರದಿಂ ಧಿವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನ ವಾಗದಿರು ವದೆ ಇವ್ರುಗಳ ಜಯುವು ಮೊದಲುಇವ್ರುಗಳಂ ಬಳಿಕ ಭೃತ್ಯರನ್ನೂ ಪೌರ ರನ್ನೂ ದೇಶದ ಜನಗಳನ್ನೂ ಬಾಹ್ಯ ಶತ್ರುಗಳಂ ಸಹ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜಯಿಸಬೇಕು. ಸಮಾನಾ ಭ್ಯಂತರ ಕೃತ್ರಿಮ ಭೇದದಿಂಬಾಹ್ಯರು ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ರುವರು ॥ ೧೫ ॥

ತನಗೆಸರಿಯಾಗಿರುವ ರಾಜಾಗ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆ ಯಾ ದ್ದರಿಂ ಸುಮ್ಮನಿರುವರು ಸಮಾನರು ದ್ರೋಹಬುದ್ಧಿ ಯಿದ್ದ ರುಂ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಿತ್ರರಂತೆ ನಟಿಸುವರು ಆಭ್ಯಂತರ ಕೃತ್ರಿಮರು ಇವರನ್ನು ಪೂರ್ವದ ಗುರುಗಳಂತೆ ಜಯಿಸಬೇ ಕು ॥ ೧೬॥೦ ॥

ದ್ರೋಹಬುದ್ಧಿ ಯಿಲ್ಲದೆ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪರಂಪರೆ ಯಿಂ ಬಂದವ ನೆಂತಲೂ ತನ್ನ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಶತ್ರುವೆಂತಲೂ ಉ ಪಕಾರವಿಶೇಷದಿಂ ಸೇರಿದವ ನೆಂತಲೂ ಮಿತ್ರರು ಮೂರು ಬ ಗೆಯಾಗಿರುವರು ॥ ೧೭ ॥

ಸ್ವಾಮ್ಯಮಾತ್ಯೌ ಜನಪದೋ ದುರ್ಗಂದಂಡಸ್ತಥೈವಚ ।
ಕೋಶೋಮಿತ್ರಂಚಧರ್ಮಜ್ಞ ಸಪ್ತಾಂಗಂರಾಜ್ಯಮುಚ್ಯತೇ

ಸಪ್ತಾಂಗಸ್ಯಾಪಿರಾಜ್ಯಸ್ಯ ಮೂಲಂಸ್ವಾಮೀಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ
ತನ್ಮೂಲತ್ವಾತ್ತಥಾಂಗಾನಾಂ ಸತುರಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥
ಷಡಂಗರಕ್ಷಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ತಥಾತೇನ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ಅಂಗೇ
ಭ್ಯೋಯಸ್ತಥೈಕಸ್ತು ದ್ರೋಹಮಾಚರತೇಲ್ಪಧೀಃ ॥ ೨೧ ॥
ಬಂಧಸ್ತಸ್ಯತುಕರ್ತವ್ಯಃಶೀಘ್ರಮೇವಮಹೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೨೧॥ ೨

ನರಾಜ್ಞಾಮೃದುನಾಭಾವ್ಯಂ ಮೃದುರ್ಹಿಪರಿಭೂಯತೇ ॥
ನಭಾವ್ಯಂದಾರುಣೇನಾತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಾದುದ್ವಿಜತೇಜನಃ ॥ ಕಾ
ಲೇಮೃದುರ್ಯೋಭವತಿ ಕಾಲೇಭವತಿದಾರುಣಃ ॥ ೨೩ ॥
ರಾಜಾಲೋಕದ್ವಯಾಪೇಕ್ಷೀ ತಸ್ಯಲೋಕದ್ವಯಂಭವೇತ್ ॥

ಭೃತ್ಯೈಸ್ಸಹಮಹೀಪಾಲಃ ಪರಿಹಾಸಂವಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥೨೪
ಭೃತ್ಯಾಃ ಪರಿಭವಂತೀಹ ನೃಪಂಹರ್ಷವಶಂಗತಂ ॥ ವ್ಯಸ
ನಾನಿಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂಪತಿಃ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೨೫ ॥

ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣಾರ್ಥಾಯ ಕೃತಕವ್ಯಸನೀಭವೇತ್ ॥ ಶೌಂ

ಸ್ವಾಮಿಮಂತ್ರಿ ದೇಶ ದುರ್ಗ ದಂಡ ಕೋಶ ಮಿತ್ರರೆಂ
ದು ಸಪ್ತಾಂಗ ವುಳ್ಳದ್ದು ರಾಜ್ಯವು ॥ ೧೯ ॥

ಇದಕ್ಕೆಸ್ವಾಮಿಯೇಮೂಲವಾದ್ದರಿಂದಸ್ವಾಮಿಯೆ
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನು ॥ ೨೦ ॥

ಆಸ್ವಾಮಿಯು ಇತರವಾದ ಅಂಗಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸ ಬೇ
ಕು ॥ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಂದ ದ್ರೋಹ ವುಂಟಾ ಗುವದೋ
ಆದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಂ ಬಂಧದಲ್ಲಿಡಬೇಕು ॥ ೨೧॥೦ ॥

ಕೇವಲಮೃದು ವಾದವನಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ತಿರಸ್ಕಾರ ವಾ
ಗುವದು ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣನಾಗಿರುವ ನೆಡೆಗೆ ಯಾರುಂ ಸೇರರು ॥
ಆದ್ದರಿಂರಾಜನು ಕಾಲದೇಶಗಳಂ ತಿಳಿದು ಮೃದು ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಭಾವಗಳಂವಹಿಸ ಬೇಕು ॥ ಹಾಗಿದ್ದ ವನಿಗೆ ಐಹಿಕಾ ಮು
ಷ್ಮಿಕಸೌಖ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಭವಿಸುವವು ॥ ೨೩॥೦ ॥

ಹರ್ಷದಿಂ ಪರವಶನಾದ ರಾಜನಂ ಭೃತ್ಯನು ತಿರಸ್ಕ
ರಿಸುವ ರಾದ್ದರಿಂ ದವರೊಡನೆ ರಾಜನು ಪರಿಹಾಸಕಥೆಯಂ
ಮಾಡಲಾಗದು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವ್ಯಸನಗಳೆಲ್ಲ
ವನ್ನ ರಾಜನು ಬಿಡಬೇಕು ॥ ೨೪ ॥

ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೋಸುಗ ವ್ಯಸನಿ ಯಂತಿರಬೇಕು

ಧೀರಸ್ಯನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ನಿತ್ಯಮುದ್ರಿಕ್ತಚೇತನಃ ॥ ೨೬ ॥
ಜನಾವಿರಾಗಮಾಯಾಂತಿ ಸದಾದುಸ್ಸ್ವಭಾವತಃ ॥ ಸ್ತ್ರೀ
ಪೂರ್ವಾಭಿಭಾಷೀಸ್ಯಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಯೈವಮಹೀಪತಿಃ ॥ ೨೭ ॥

ಪದ್ಯೇಷ್ವಪಿಮಹಾಭಾಗ ಭ್ರುಕುಟೀಂನಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ಭಾ
ವ್ಯಂಧರ್ಮಭೃತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯೇಣಭೂಭುಜಾ ॥ ೨೮

ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯಸ್ಯವಶಗಾಸರ್ವಾಭವತಿಮೇದಿನೀ ॥ ಅದೀರ್ಘ
ಸೂತ್ರಶ್ಚ ಭವೇತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮ ಸುಪಾರ್ಥಿವಃ ॥ ೨೯ ॥

ದೀರ್ಘಸೂತ್ರಸ್ಯನೃಪತೇಃ ಕರ್ಮಹಾನಿರ್ಧ್ರುವಂಭವೇತ್
ರಾಗೇದರ್ಪೇಚಮಾನೇಚ ದ್ರೋಹೇಪಾಪೇಚಕರ್ಮಣಿ ॥ ೩೦ ॥
ಅಪ್ರಿಯೇಚೈವಕರ್ತವ್ಯೇ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರಂಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ॥

ರಾಜ್ಞಾಸಂವೃತ ಮಂತ್ರೇಣ ಸದಾಭಾವ್ಯಂ ನೃಪೋತ್ತಮ ॥
ತಸ್ಯಾಸಂವೃತ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಸ್ಸರ್ವಾ ಪದೋಧ್ರುವಂ
ಕೃತಾನ್ಯೇವತು ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಜ್ಞಾಯಂತೇ ಯಸ್ಯಭೂಪತೇಃ

ಗರ್ವದಿಂದುಚ್ಛೃಂಖಲ ನಾಗಿರುವ ರಾಜನುಸೇವಿಸ ಲಶಕ್ಯ ನಾದ್ದರಿಂ ದವನಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಅನುರಕ್ತ ರಾಗಲಾರ ರದು ಕಾರಣ ರಾಜನು ಯಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ನಗು ಮೊಗ ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡ ಬೇಕು ॥ ೨೭ ॥

ವಧ ಯೋಗ್ಯ ನಾದವನು ಯೆದುರಿಗೆ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಲ್ಲದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ಥೂಲದೃ ಷ್ಟಿಯೋಳಾಗಿರಬೇಕು ॥ ೨೮ ॥

ದಾನಶೂರನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾ ಧೀನವಾಗು ವದು ರಾಜನು ಸರ್ವಕಾರ್ಯ ಗಳಲ್ಲೂ ಆಲ ಸ್ಯವಿಲ್ಲದಿರಬೇಕು ॥ ೨೯ ॥

ಅಲಸ ನಾಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಕರ್ಮ ಹಾನಿಯೇ ಆಗುವ ದು ವಿಷಯಾ ಭಿಲಾಷ ಮದ ಮಾನ ದ್ರೋಹಾದಿ ಪಾಪ ಕ ರ್ಮ ಗಳಲ್ಲೂ ಅಪ್ರಿಯ ವಾದ ಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲೂ ಅಲಸನ ಯೋಗ್ಯ ನೆನಿಸುವನು ॥ ೩೦ ॥

ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯು ಹೊರಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಸ ರ್ವ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಆಪತ್ತು ಗಳುಂ ಬರುವ ವಾದ್ದ ರಿಂದ ರಾಜನು ಅದಂಸರ್ವದಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಯಿರಬೇಕು ॥ ೩೧ ॥

ನಾರಭ್ಯಾನಿಮಹಾಭಾಗ ತಸ್ಯಸ್ಯಾದ್ವೈಸುಧಾವಶೇ ।
ಮಂತ್ರಮೂಲಂ ಸದಾರಾಜ್ಯಂ ತಸ್ಮಾನ್ಮಂತ್ರಸ್ಯ ರಕ್ಷಿತಃ ।
ಕರ್ತವ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀಪಾಲೈ ಮಂತ್ರಭೇದ ಭಯಾತ್ಸದಾ ॥
ಮಂತ್ರವಿತ್ಸಾಧಿತೋಮಂತ್ರಃ ಸಂಪತ್ತೀನಾಂಸುಖಾವಹಃ ॥
ಮಂತ್ರಚ್ಛಲೇನ ಬಹವೋ ವಿನಷ್ಟಾಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಃ ॥ ೩೮॥

ಆಕಾರೈರಿಂಗಿತೈರ್ಗತ್ಯಾ ಚೇಷ್ಟಯಾಭಾಷಿತೇನಚ ॥ ೩೯ ॥
ನೇತ್ರ ವಕ್ತ್ರ ವಿಕಾರೈಶ್ಚ ಗೃಹ್ಯತೇಂ ತರ್ಗತಂ ಮನಃ ॥
ನಯಸ್ಯೈಕುಶಲೈಸ್ತಸ್ಯ ವಶೇರ್ಯಾವಸುಂಧರಾ ॥ ೩೬ ॥
ಭವತೀಹಮಹೀಪಾಲ ಸದಾಪಾರ್ಥಿವನಂದನ ॥೩೬॥

ನೈಕಸ್ತುಮಂತ್ರಯೇನ್ಮಂತ್ರಾ ರಾಜಾನಬಹುಭಿಸ್ಸಹ ॥ ೩೨

ನಾರೋಹೇದ್ವಿಷಮಾನಾವ ಮಪರೀಕ್ಷಿತ ನಾವಿಕಂ ॥ ೩೨॥

ಯೋಚಾಸ್ಯೈಭೂಮಿಜಯಿನೋ ಭವೇಯುಃಪರಿಪಂಥಿನಃ ॥ ೩೪

ಯೌವರಾಜನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪೂರೈಸಿದಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗೋಚರ ವಾಗುವದಿಲ್ಲ ವ್ರೋ ಅವನಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲವೂ ವಶವಾಗುವದು ॥ ೩೨॥೦

ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರವೇ ಮೂಲವಾದ್ದರಿಂದದಂ ರಾಜನು ಚನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸ ಬೇಕು. ಮಂತ್ರಜ್ಞರಿಂ ನಿಶ್ಚಿತ ವಾದ ಮಂತ್ರವು ಸಂಪತ್ಸುಖ ಗಳಂ ಕೊಡು ವದು. ಮಂತ್ರ ಭೇದ ದಿಂದನೇಕ ರಾಜರು ನಷ್ಟರಾದರು ॥ ೩೪॥೦ ॥

ಆಕಾರ ದಿಂದಲೂ ಭಾವ ಪ್ರಕಾಶಕ ಚಿಹ್ನೆ ಗಳಿಂ ದಲೂ ನಡತೆ ಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳಿಂದಲೂ ಮಾತಿನಿಂ ದಲೂ ಮುಖನೇತ್ರ ವಿಕಾರ ಗಳಿಂದ ಲಾಗಲಿ ಯೌವನ ಮ ನವಂ ಚಮತ್ಕಾರಿ ಗಳು ತಿಳಿಯು ಲಾರರೂ ಆರಾಜನಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಧೀನ ವಾಗುವದು ॥ ೩೬॥೦ ॥

ರಾಜನು ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಆಗಲೀ ಬಹುಜನ ಗಳೊಡ ನೆಯಾಗಲೀ ಆಲೋಚಿಸ ಲಾಗದು ॥ ೩೭ ॥

ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸ ಲ್ಪಡದಿರುವ ನಾವಿ ಕನುಳ್ಳ ನಾವಿಯನ್ನೇರಿದಂತಾಗುವದು. ॥ ೩೮॥೦ ॥

ಭೂಮಿಯಂ ಜಯಿಸುವ ದೊರೆಗಳಂ ಸಾಮಾದ್ಯು ಪಾಯಗಳಿಂ ಸ್ವಾಧೀನ ದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ॥ ೩೯

ತಾನಾನಯೇದ್ವಶೇಸರ್ವಾ ನ್ಸಾಮಾದಿಭಿರುಪಕ್ರಮೈಃ ॥ ಯ
ಥಾನಸ್ಯಾತ್ಕೃಶೀಭಾವಃ ಪ್ರಜಾನಾಂಮನವೇಕ್ಷಯಾ ॥ ೩೯ ॥

ತಥಾರಾಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಂಪರಿರಕ್ಷಣಂ ॥
ಮಾಹಾರಾಜಾ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಂಯಃ ಕರ್ಷಯತ್ಯನವೇಕ್ಷಯಾ

ಸೋಚಿರಾದ್ಭ್ರಶ್ಯತೇರಾಜ್ಯಾ ಜ್ಜೀವಿತಾಚ್ಚ ಸಬಾಂಧವಃ ॥
ಭೃತೋವತ್ಸೋ ಜಾತಬಲಃ ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯೋಯಥಾಭವೇತ್ ॥

ತಥಾರಾಷ್ಟ್ರಂಮಹಾಭಾಗೆ ಭೃತಂಕರ್ಮ ಸಹಂಭವೇತ್ ॥
ಯೋರಾಷ್ಟ್ರ ಮನುಗೃಹ್ಣೀತ ರಾಜ್ಯಂಸಪರಿರಕ್ಷತಿ ॥ ೪೦

ಸಂಜಾತಮುಪಜೀವೇತ್ಸ ವಿಂದತೇಸು ಮಹತ್ಫಲಂ ॥ ೪೧ ॥
ಗೃಹ್ಯಾದ್ಧಿರಣ್ಯಂ ಧಾನ್ಯಂಚ ಮಹೀಂರಾಜಾ ಸುರಕ್ಷಿತಾಂ
ಮಹತಾತುಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯಚರಕ್ಷಿತಾ ॥ ಸತ್ಯಂ
ಸ್ವೇಭ್ಯಃಪರೇಭ್ಯಶ್ಚ ಯಯೋಮಾತಾ ತಥಾಪಿತಾ ॥ ೪೨ ॥
ಗೋಪಿತಾನಿ ಸದಾಕುರ್ಯಾತ್ ಸಂಯತಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿಚ ॥
ಅಜಸ್ರಮುಪಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ಫಲಂತೇಭ್ಯಸ್ತಥೈವಚ ॥ ೪೩ ॥

ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂ ಪ್ರಜೆಗಳು ಕೃಶರಾಗುವ ರಾದ್ದ ರಿಂದೆದು, ಸರ್ವಥಾ ಸುಭವಿಸದಂತೆ ಜಾಗರೂಕ ನಾಗಿರ ಬೇಕು. ॥ ೩೯ ॥

ಯೂವನು ವಿಚಾರಿಸದೆ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ದುಃಖ ಪಡಿಸುವ ನೊ ಅವನು ರಾಜ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಣದಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಸ ಪರಿವಾರನಾಗಿ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವನು. ॥ ೪೦ ॥

ಚನ್ನಾಗಿ ಸಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕರುವೆಂತು. ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥ ವಾಗಿ ಸುಖಪ್ರದ ವಾಗುವದೊ, ಹಾಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಸುಖ ಪ್ರದವಾಗುವದು ॥ ೪೧ ॥

ಯೂವನು ವಿಚಾರದಿಂ ದೇಶವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವನೊ ಅವನು, ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುವನು. ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಅವರುಗಳಿಂ, ಕರಾದಿಗಳಂತೆಗದು ಕೊಳ್ಳುವನೊ ಅವನು ಸರ್ವಸುಖಗಳನ್ನೂ, ಹೊಂದುವನು. ॥ ೪೨ ॥

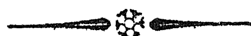
ತಾಯಿತಂದೆಗಳಂತೆ ರಾಜನು ಸ್ವಕೀಯರ ದೆಸೆಯಿಂ ದಲೂ, ಶತ್ರುಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ, ರಾಷ್ಟ್ರವಂ ರಕ್ಷಿಸ ಬೇಕು, ॥ ೪೩ ॥

ನೇತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗಳಂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸುವನೊ ಅವನು, ಅವುಗಳಿಂ ಮೋಹಿತನಾಗದೆ, ಸು ಖವನ್ನನು ಭವಿಸುವನು. ॥ ೪೪ ॥

ಜನ್ಮಾಂತರ ಕರ್ಮವು ದೈವವೆಂತಲೂ, ಈಗಿನ ಕರ್ಮ

ಸರ್ವಂಕರ್ಮ ದಮಾಯತ್ತಂ ವಿಧಾನೇದೈವಮಾನುಷೇ । ತ
ಯೋರ್ದೈವಮಚಿಂತ್ಯಂತು ಪೌರುಷೇವಿದ್ಯತೇಕ್ರಿಯಾ । ೪೬ ॥

ಏವಂಮಹೀಂಪಾಲ ಯತೋಸ್ಯಭರ್ತು ರ್ಲೋಕಾನುರಾಗಃಪ
ರಮೋಭವೇತ್ತು । ಲೋಕಾನುರಾಗ ಪ್ರಭವಾಚಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಲ
ಕ್ಷ್ಮೀವತಶ್ಚಾಪಿಪರಾಚಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ॥ ೪೭ ॥



ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇರಾಜನೀತೌ
ರಾಜಧರ್ಮಾನುಕೀರ್ತನಂನಾಮ
ಏಕಂವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಮನುರುವಾಚ

ದೈವೇಪುರುಷಕಾರೇಚ ಕಿಂಜ್ಯಾಯಸ್ತದ್ಬ್ರವೀಹಿಮೇ । ಅತ್ರ
ಮೇಸಂಶಯೋದೇವಛೇತ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷತಃ ॥ ೧ ॥

ದೈವಮಾನುಷ ವೆಂತಲೂ, ಹೇಳಲ್ಪಡುವದು. ವಿಚಾರದಿಂ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದಿಂ ದೈವಪ್ರಕೋಪ, ಪ್ರಶಸ್ತ ವಾಗುವ ದಾದ್ದರಿಂ ದುಭಯ ಕರ್ಮವೂ, ಸ್ವಾಧೀನವೆನಿಸುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೈವವಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಾದ್ದರಿಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಮಾನುಷದಲ್ಲೇ ರಾಜನು ಜಾಗರೂಕನಾ ಗಿರಬೇಕು. ॥ ೭೬ ॥

ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಳುವ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ಪ್ರೇಮ ವುಂಟಾಗುವದು. ಅದರಿಂದವನಿಗೆ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧ ವಾಗುವದು. ಅಂಥಾ ಸಂಪನ್ನನಿಗೆ ಪರಲೋಕ ಸಂಪತ್ತೂ ಕೂಡ, ಸಂಭವಿಸುವದು. ॥ ೭೭ ॥



ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು
ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ
ರಾಜಧರ್ಮಾನುಕೀರ್ತನವೆಂಬ ೨೨೦ನೆಅಧ್ಯಾಯವು
ಸಂಪೂರ್ಣ



ಬಳಿಕಯಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೆ ದೈವ ಮಾನುಷ ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಉತ್ತಮವೂ ಆದೆಂಬೀ ನನ್ನ ಸಂಶಯವಂ ಪೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನುವು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನಿಂತೆಂದನು. ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ

ಸ್ವಮೇವ ಕರ್ಮ ದೈವಾಖ್ಯಂ ವಿದ್ಧಿ ದೇಹಾಂತ ರಾರ್ಜಿತಂ
ತಸ್ಮಾತ್ಪೌರುಷಮೇವೇಹ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ ॥
ಪ್ರತಿಕೂಲಂತಥಾದೈವಂ ಪೌರುಷೇಣವಿಹನ್ಯತೇ ॥ ಮಂಗಳಾ
ಚಾರಯುಕ್ತಾನಾಂ ನಿತ್ಯಮುತ್ಥಾನಶಾಲಿನಾಂ ॥ ೩ ॥

ಯೇಷಾಂಪೂರ್ವಕೃತಂಕರ್ಮ ಸಾತ್ವಿಕಂಮನುಜೋತ್ತಮ ॥
ಪೌರುಷೇಣ ವಿನಾತೇಷಾಂ ಕೇಷಾಂಚಿದ್ದೃಶ್ಯತೇ ಫಲಂ ॥ ೪ ॥
ಕರ್ಮಣಾಪ್ರಾಪ್ಯತೇಲೋಕೇ ರಾಜಸಸ್ಯತಥಾಫಲಂ ॥ ಕೃಚ್ಛ್ರೇ
ಣಕರ್ಮಣಾವಿದ್ಧಿ ತಾಮಸಸ್ಯತಥಾಫಲಂ ॥ ೫ ॥
ಪೌರುಷೇಣಾಪ್ಯತೇ ರಾಜನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವ್ಯಂ ಫಲಂನರೈಃ ॥
ದೈವಮೇವ ವಿಜಾನಂತಿ ನರಾಃಪೌರುಷ ವರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೬ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ರಿಕಾಲಂ ಸಂಯುಕ್ತಂ ದೈವಂತು ಸಫಲಂಭವೇತ್
ಪೌರುಷಂ ದೈವಸಂಪತ್ಯಾ ಕಾಲೇಫಲತಿ ಪಾರ್ಥಿವ ॥ ೭ ॥

ಯಲ್ಕೈ ರಾಜೇಂದ್ರನೆ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಬಂಧಿ ಯೊದೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮವೆ ದೈವವೆನಿಸುವದು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಶುಭಕರ್ಮವಂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ರುವವರಿಗೆ ಈಕರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ದೈವವು ನಿಷ್ಫಲ ವಾಗುವದ್ದ ರಿಂದಾ ದೈವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೌರುಷ ವೆಪ್ರಶಸ್ತ್ರವೆಂದು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು ಪೇಳ್ವರು ॥ ೭ ॥

ಜನ್ಮಾಂತರದಸಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕರ್ಮಗಳು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನ ವಿಲ್ಲದೆ ಫಲಿಸು ವವು ಇತರಸಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ರಾಜಸ ಕರ್ಮಗಳು ಸಹ ಸುಕರ ವಾದ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಫಲಿಸುವವು ತಾಮಸ ಕರ್ಮಗಳು ಕಷ್ಟವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಂ ಫಲಿಸುವವು ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು ದೈವಪ್ರಾಬಲ್ಯ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪೌರುಷ ಬಲದಿಂಸಿದ್ಧಿಸುವದಾದಕಾರಣ ಪೌರುಷ ವೆನಿಸುವದು. ಉದ್ಯೋಗವಂ ಮಾಡಲಾರದ ಜನಗಳು ದೈವ ವಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸರ್ವವೂ ನಡೆವದೆಂದು ತಿಳಿವರು. ॥ ೬ ॥

ಹಿಂದಾದಫಲವು ಈಗನಡೆಯುವದು. ಮುಂದಕಾಗುವದುಸಹ ಪೌರುಷ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವದು. ದೈವದಿಂ ಕೂಡಿದಪೌರುಷವು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವದಾದಕಾರಣ ದೈ

ದೈವಂಪುರುಷಕಾರಶ್ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥ ತ್ರಯ
ಮೇತನ್ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಪಿಂಡಿತಂಸ್ಯಾತ್ಫಲಾವಹಂ ॥ ೮ ॥
ಕೃಷಿರ್ವೃಷ್ಟಿಸಮಾಯೋಗಾ ದ್ದೃಶ್ಯಂತೆ ಫಲಸಿದ್ಧಯಃ ।
ತಾಸ್ತು ಕಾಲೆಪ್ರದೃಶ್ಯಂತೆ ನೈವಾಕಾಲೆಕಥಂಚನ ॥ ೯ ॥
ತಸ್ಮಾತ್ಸದೈವಕರ್ತವ್ಯಂ ಸಧರ್ಮಂಪೌರುಷಂನರೈಃ ॥ ವಿಪ
ತ್ತಾವಪಿಯಸ್ಯೇಹ ಪರಲೋಕೆಧ್ರುವಂ ಫಲಂ ॥ ೧೦ ॥

ನಾಲಸಾಃಪ್ರಾಪ್ನುವಂತ್ಯರ್ಥಾನ್ ನಚದೈವಪರಾಯಣಾಃ ॥
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಆಚರೇದ್ಧರ್ಮಮುತ್ತಮಂ ॥೧೧ ॥

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಲಸಾನ್ದೈವಪರಾನ್ಮನುಷ್ಯಾನುತ್ಥಾನಯುಕ್ತಾ
ನ್ಪುರುಷಾನ್ಹಿಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ॥ ಅನ್ವಿಷ್ಯಯತ್ನಾ ದ್ವೃಣುಯಾ
ನ್ನೃಪೇಂದ್ರ ತಸ್ಮಾತ್ಸದೋತ್ಥಾನವತಾಹಿಭಾವ್ಯಂ ॥ ೧೨ ॥



ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇರಾಜಧರ್ಮೆ
ದೈವಪುರುಷಕಾರೋನಾಮ
೨೨೧ಏಕವಿಂಶೋತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ ॥



ಪೌರುಷ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮೂರು ಕೂಡಿಯೆ ಫಲವಾಗುವ ದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೯ ॥

ಉಳುವದು ಬಿತ್ತುವದು ಮಳೆಯೂ ಸಹ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾಗುವದೊ ಹಾಗೆ ಪೌರುಷ ದೈವಗಳು ಕೂಡಿದ್ದರಿಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾಗುವ ದಾದಕಾರಣ ವಿಪತ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಲಸನಾಗದೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವಂ ಸರ್ವದಾ ಯಾವನು ಮಾಡುವನೊ ಅವನಿಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಫಲ ವಾಗುವದು. ॥ ೧೦ ॥

ಅಲಸರಿಗೂ ದೈವ ಪರಾಯಣರಿಗೂ ಯಾವ ಫಲವು ಆಗುವದಿಲ್ಲ ವಾದ ಕಾರಣ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದಲೂ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ॥ ೧೧ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಲಸರನ್ನೂ ದೈವಪರಾಯಣರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಜನಗಳಂ ವರಿಸುವ ಳಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಉದ್ಯೋಗಪರನಾಗಿರಬೇಕು ॥ ೧೨ ॥

ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಯಾದ ಭಗವಂತನು
ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ ದೈವಪುರುಷಕಾರವೆಂಬ
೨೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ
ಸಂಪೂರ್ಣ



ಮನುರುವಾಚ

ಉಪಾಯೋಂಸ್ತ್ವಂಸಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಾಮಪೂರ್ವಾನ್ಮಹಾ
ದ್ಯುತೇ ॥ ಲಕ್ಷಣಂಚತಥಾತೇಷಾಂಪ್ರಯೋಗಂಚಸುರೋತ್ತಮ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಸಾಮಂಭೇದಸ್ತಥಾದಾನಂ ದಂಡಶ್ಚ ಮನುಜೇಶ್ವರ ॥ ಉಪೇಕ್ಷಾಚ
ತಥಾಮಾಯಾ ಯಿಂದ್ರಜಾಲಂಸಪಾರ್ಥಿವ ॥ ೧ ॥
ಪ್ರಯೋಗಾಃಕಥಿತಾಸ್ಸಪ್ತ ತನ್ಮೇನಿಗದತಶ್ಶೃಣು ॥ ದ್ವಿವಿಧಂಕಥಿ
ತಂಸಾಮ ತಥ್ಯಂಚಾತಥ್ಯಮೇವಚ ॥ ೨ ॥
ತತ್ರಾಪ್ಯತಥ್ಯಂಸಾಧೂನಾ ಮಾಕ್ರೋಶಾಯೈವಜಾಯತೇ ॥
ತತ್ರಸಾಧುಃಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸಾಮಸಾಧ್ಯೋನರೋತ್ತಮ ॥ ೪ ॥
ಮಹಾಕುಲೀ ನಾಋಜವೋ ಧರ್ಮ್ಮನಿತ್ಯಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ ॥
ಸಾಮಸಾಧ್ಯಾ ನಚಾತಥ್ಯಂ ತೇಷುಸಾಮಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ ॥

ತಥ್ಯಂಸಾಮಚಕರ್ತವ್ಯಂ ಕುಲಶೀಲಾದಿವರ್ಣನಂ ॥ ತಥಾ
ತದುಪಚಾರಾಣಾಂ ಕೃತಾನಾಂಚೈವವರ್ಣನಂ ॥ ೬ ॥
ಅನಯೈವತಥಾಯುಕ್ತ್ಯಾ ಕೃತಜ್ಞಾಖ್ಯಾಪನಂಸ್ವಕಂ
ಏವಂಸಾಮ್ನಾಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ವಶಗಾಧರ್ಮ್ಮ ತತ್ಪರಾಃ ॥ ೭ ॥
ಸಾಮ್ನಾಯದ್ಯಪಿ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಗೃಹ್ಣಂತೀತಿ ಪರಾಶ್ರುತಿಃ ॥
ತಥಾಪ್ಯೇತದಸಾಧೂನಾಂ ಪ್ರಯುಕ್ತಂನೋಪಕಾರಕಂ ॥ ೮

ಬಳಿಕಮನುವುಸಾಮಾದ್ಯುಪಾಯಗಳಂಪೇಳಬೇಕೆಂ ದು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯೂ ದೇಭಗವಂತನಿಂತೆಂ ದನು ॥ ೧ ॥

ಸಾಮ, ಭೇದ, ದಾನ, ದಂಡ, ಉಪೇಕ್ಷಾ, ಮಾಹೇಂ ದ್ರ ಜಾಲಗಳೆಂಬ ಉಪಾಯಗ ಳೇಳು ಬಗೆಯೂಗಿರುವವು ಇವುಗಳ ವಿವರವಂ ಕೇಳುವ ನಾಗು. ಸಾಮವು ಸತ್ಯವೆಂತ ಲೂ, ಯರಡುಬಗೆ ಯೆನಿಸುವದು ವಿರುದ್ಧವಾದ ಭಾವವು ಳ್ಳದ್ದು, ಅಸತ್ಯವು ಸರಿಯೂದ ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು ಸತ್ಯವು ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದಿಂ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಆಕ್ರೋಶ ಬರುವ ದಾದ ಕಾರಣ ಸತ್ಯವಾದ ಸಾಮವನ್ನೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನಡಸಬೇಕು

ಒಳ್ಳೆಕುಲದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿ ರಿಜುಮಾರ್ಗರಾಗಿ, ಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠರಾಗಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ರಾದಂಥಾ ಸಾಧುಗಳು ಸಾಮ ದಿಂಸಾಧ್ಯರಾಗುವರು. ॥ ೫ ॥

ಕುಲಶೀಲಾದಿವರ್ಣನೆಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದ ವುಪಚಾರಾದಿ ವರ್ಣನೆಯು ॥ ೬ ॥

ಯುಕ್ತಿಯಂತವ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತಾಪ್ರದರ್ಶನವು, ಇಂ ಥಾ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರು ಸಾಧ್ಯರಾಗುವರು ॥ ೭

ರಾಕ್ಷಸರುಂ ಕೂಡ ಸಾಮದಿಂ ಸಾಧ್ಯ ರಾಗುವರೆಂ ದು ಶ್ರುತಿಪೇಳುವದು. ಆದರುಂ ಅವರಲ್ಲಿದು ವುಪಯೋಗಿಸ ಲಾಗದು ॥ ೮ ॥

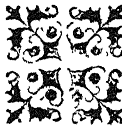
ಅತಿಶಂಕಿತ ಮಿತ್ಯೇವಂ ಪುರುಷಂ ಸಾಮವಾದಿನಂ ॥ ಅಸಾಧ
ವೋವಿಜಾನಂತಿ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ತೇಷು ವರ್ಜಯೇತ್ । ೯ ॥

ಯೇಶುದ್ಧವಂಶಾಋಜವಃಪ್ರಣೀತಾ ಧರ್ಮೇಸ್ಥಿತಾಸತ್ಯಪರಾವಿ
ನೀತಾಃ ॥ ತೇಷಾಮಸಾಧ್ಯಾಃಪುರುಷಾಃಪ್ರದಿಷ್ಟಾ ಮಾನೋ
ನ್ನತಾಯೇಸತತಂಚರಾಜನ್ ॥ ೧೦ ॥



ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇರಾಜಧರ್ಮೇ
ಸಾಮವಿಧಿರ್ನಾಮ
ದ್ವಾವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ





ಅಸಾಧುಗಳು ಸಾಮವಾದಿಯನ್ನು ಕೃತ್ರಿಮ ಯೆಂದು ಶಂಕಿಸುವ ರಾದಕಾರಣ ಅವರಲ್ಲಿ ದಂ ಮಾಡಕೂಡದು. ॥ ೯ ॥

ಯೊರುಶುದ್ಧವಂಶಸ್ಥರಾಗಿಯುಂ ಋಜುಗಳಾಗಿಯುಂ ನೀತಿಯುಕ್ತ ರಾಗಿಯುಂ; ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾಗಿಯುಂ, ಸತ್ಯಪರಾಯಣ ರಾಗಿಯುಂ, ಮಾನಶಾಲಿ ಗಳಾಗಿರುವರೊ ಅವರು ಸಾಮಸಾಧ್ಯರು. ॥ ೧೦ ॥



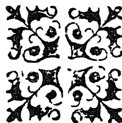
ಯೆಂದುಮತ್ಸ್ಯಮಹಾತ್ಮೆಯೊಳುಭಗವಂತನು

ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆಸಾಮವಿಧಿಯೆಂಬ

೨೨ನೆಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ





ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಪರಸ್ಪರಂತು ಯದುಷ್ಟಾಃ ಕ್ರುದ್ಧಾಭೀತಾವಮಾನಿತಾಃ
ತೆಷಾಂಚೆದಂಪ್ರಯುಂಜೀತ ಭೆದಸಾಧ್ಯಾಹಿತೆಮತಾಃ ॥ ೧ ॥

ಯತ್ನಾಯೆನ್ನೈವದೋಷೇಣ ಪರಸ್ಮಾನ್ನಾಪಿಬಿಭ್ಯತಿ ॥ ತೆಷುತ
ದ್ದೋಷಪಾತೆನ ಭೆದನೀಯಾಭೃಶಂತತಃ ॥ ೨ ॥

ಆತ್ಮೀಯಾಂದರ್ಶಯೆದಾಶಾಂಪರಸ್ಮಾದ್ದರ್ಶಯೆದ್ಭಯಂ ॥
ಏವಂಹಿಭೆದಯೆದ್ಭಿನ್ನಾ ನ್ಯಥಾವದ್ವಶಮಾನಯೆತ್ ॥ ೩ ॥

ಸಂಹತಾಹಿವಿನಾಭೆದಂ ಶಕ್ರೇಣಾಪಿ ಸುದುಸ್ಸಹಾಃ ॥ ಭೆದ
ಮೆವಪ್ರಶಂಸಂತಿ ತಸ್ಮಾನ್ನಯವಿಶಾರದಾಃ ॥ ೪ ॥

ಸ್ವಮುಖೆನಾಶ್ರಯೆದ್ಭೆದಂಭೆದಂಪರಮುಖೆನಚ ॥ ಪರೀಕ್ಷ್ಯ
ಸಾಧುಮನ್ಯೆತ ಭೆದಂಪರಮುಖಾಚ್ಛ್ರುತಂ ॥ ೫ ॥

ಸದ್ಯಸ್ಸ್ವಕಾರ್ಯ ಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಕುಶಲೈರ್ಯೆಹಿ ಭೆದಿತಾಃ
ಭೆದಿತಾಸ್ತೆವಿನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ನೈವರಾಜ್ಞಾರ್ಥವಾದಿಭಿಃ ॥ ೬

ಮೇಲೆ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಪೇಳಿದನದೆಂತೆನೆ, ಯಾರ್ಕೈ ಮನುವೆ ಪರಸ್ಪರ ದೋಷ ಗ್ರಾಹಿ ಗಳಾಗಿ ಕ್ರೋಧಿಗ ಳಾಗಿಯುಂ, ಭೀತ ರಾಗಿಯುಂ, ಅವಮಾನಿತ ರಾಗಿಯುಂ, ಯಾರು ಇರುವರೋ ಅವರು ಭೇದೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯರು ॥

ಯಾರು ಯಾವದರಿಂ ಗರ್ವ ಪಡುತ್ತಾ ಭಯರಹಿತ ರಾಗಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅದಂಮೊದಲು ತಪ್ಪಿಸಿಬಳಿಕ ಭೇದವಂಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨ ॥

ತನ್ನಿಂದಾಶೆಯನ್ನೂ ಪರರಿಂದಭಯವಂ ಸಹ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದವ ನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪರನಂ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೩ ॥

ಕೇರಿದ್ದವರು ಶಕ್ರನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ ರಾದ್ದರಿಂದ ಆಶಾಭೀತಿಗಳಿಂದ ಗುಂಪನ್ನು ಒಡೆಸಬೇಕೆಂದು, ನೀತಿಜ್ಞರು ಪೇಳುವರು. ॥ ೪ ॥

ಸ್ವಮುಖದಿಂದಲೂ ಪರಮುಖದಿಂದಲೂ ಭೇದವುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಪರಮುಖದಿಂ ಭೇದ ವಾದ್ದಂ ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಚನ್ನಾಗಿಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೫ ॥

ಚಮತ್ಕಾರಿಗಳಾದ ಪರರಿಂದ ತಮ್ಮಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾರು ಭೇದಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವರೋ ಅವರು ತಮ್ಮವರಾದರುಂ ನಂಬಲಾಗದು. ॥ ೬ ॥

ಅಂತಃಕೋಪೋಬಹಿಃಕೋಪೌ ಯತ್ರಸ್ಯಾತಾಂ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಂ
ಅಂತಃಕೋಪೋ ಮಹಾಂಸ್ತತ್ರ ನಾಶಕಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾಂ ॥
ಸಾಮನ್ತಕೋಪೋ ಬಾಹ್ಯಸ್ತು ಕೋಪಃಪ್ರೋಕ್ತೋ ಮಹೀ
ಭೃತಃ ॥ ಮಹಿಷೀಯುವರಾಜಭ್ಯಾಂ ತಥಾಸೇನಾಪತೇರ್ನೃಪ
ಅಮಾತ್ಯಮಂತ್ರಿಣಾಂಚೈವ ರಾಜಪುತ್ರೇತಥೈವಚ ॥ ಅಂತಃ
ಕೋಪೋವಿನಿರ್ದಿಷ್ಟೋ ದಾರುಣಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾಂ ॥ ೯ ॥
ಬಾಹ್ಯಕೋಪೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ಸುಮಹತ್ಯಾಪಿ ಪಾರ್ಥಿವಃ ॥
ಶುದ್ಧಾಂತಸ್ತು ಮಹಾಭಾಗಾ ಶೀಘ್ರಮೇವ ಜಯೀಭವೇತ್ ॥
ಅಪಿಶಕ್ರಸಮೋರಾಜಾ ಅಂತಃಕೋಪೇನನಶ್ಯತಿ ॥ ಸೋಂತಃಕೋ
ಪಪ್ರಯತ್ನೇನ ತಸ್ಮಾದ್ರಕ್ಷ್ಯೋ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೧೧ ॥

ಪರತಃಕೋಪ ಮುತ್ಪಾದ್ಯ ಭೇದೇನ ವಿಜಿಗೀಷುಣಾ ॥ ಜ್ಞಾ
ತೀನಾಂಭೇದನಂಕಾರ್ಯಂ ಪರೇಷಾಂವಿಜಿಗೀಷುಣಾಂ ॥ ೧೨ ॥

ರಾಜರಿಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೋಪವು ಹೊರಗೆ ಕೋಪವು ಆಗು ವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗಣ ಕೋಪವು, ನಾಶಕ ವಾಗುವದು.

ಬಾಹ್ಯ ಕೋಪವು, ಸಾಮದಿಂ ಶಾಂತ ವಾಗುವದು. ಮಹಿಷೀ, ಯುವರಾಜ, ಸೇನಾಪತಿ, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ರಾಜಪುತ್ರ, ಇವರುಗಳಿಗೆ ಅಂತಃಕೋಪ ಬಂದಾಗ್ಯೂ, ನಾಶಕವಾ ಗುವದು. ಹೊರಗಣ ಕೋಪವು ಬಲವಾ ಗಿದ್ದರುಂ, ಮನ ಸ್ಸುಶುದ್ಧ ವಾದ್ದರಿಂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜಯ ವಾಗುವದು. ॥ ೧೦

ಮತ್ತು ಮಂತಃ ಕೋಪವುಳ್ಳವನು, ಇಂದ್ರ ಸಮಾನ ನಾದರುಂ, ನಷ್ಟನಾಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದೆ ತಾನುಂ ಅಂತಃ ಕೋಪಿಯಾಗದೆ ಮಹಿಷೀ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಅಂತಃಕೋಪವಿ ರದಂತೆ ಜಾಗರೂಕ ನಾಗಿರ ಬೇಕು. ॥ ೧೧ ॥

ಶತ್ರುಗಳಂ ಜಯಿಸ ಲಿಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ರಾಜನು, ಜಯಿ ಸ ಲಿಛೆಯಿದ್ದರುಂ, ಸಹಾಯ ವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂ, ಸುಮ್ಮನಿರುವ ರಾಜನಿಂದೆ ಸ್ವಶತ್ರುವಿನ ಜ್ಞಾತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಂ ಪುಟ್ಟಿ ಸಬೇಕು. ॥ ೧೨ ॥

ರಕ್ಷ್ಯಶ್ಚೈವಪ್ರಯತ್ನೆನಜ್ಞಾತಿಭೆದಸ್ತಥಾತ್ಮನಃ ॥ ಜ್ಞಾ
ತಯಃಪರಿತಪ್ಯಂತೆ ಸತತಂಪರಿತಾಪಿತಾಃ ॥ ೧೩ ॥

ತಥಾಪಿತೆಷಾಂಕರ್ತವ್ಯಂ ಸುಗಂಭೀರೇಣ ಚೆತಸಾ ॥ ಗ್ರಹ
ಣಂದಾನಮಾನಾಭ್ಯಾಂ ಭೆದಸ್ತೆಭ್ಯೋಭಯಂಕರಃ ॥ ೧೪ ॥

ನಜ್ಞಾತಿಮನು ಗೃಹ್ಣಂತಿ ನಜ್ಞಾತಿಂ ವೈಶ್ವಸಂತಿಚ
ಜ್ಞಾತಿಭಿಃ ಭೇದನೀಯಾಸ್ತು ರಿಪವಸ್ತೆನ ಪಾರ್ಥಿವೈಃ

ಭಿನ್ನಾಹಿಶಕ್ಯಾರಿಪವಃಪ್ರಭೂತಾಃ ಸ್ವಲ್ಪೆನಸೈನ್ಯೆನನಿಹ
ತುಮಾಜೌ ॥ ಸುಸಂಹಿತಾನಾಂಹಿತದೆಸ್ತುಭೆದಃ ಕಾರ್ಯೋ
ರಿಪೂಣಾಂ ನಯಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಭಿಃ ॥ ೧೫ ॥



ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪ್ರರಾಣೆರಾಜಧರ್ಮೆ
ಭೆದೊನಾಮ
ತ್ರಿಶತ್ರಯೋವಿಂಶೋತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೊಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನಿಂದೆ ಸಂತಾಪ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅವೆರು ಶತ್ರುಗಳ ಭೇದಕ್ಕೆ ವೊಳಗಾಗ ರಾದೆಕಾರಣ ಅವರನ್ನು ಸಂತಾಪ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೩ ॥

ಅವರು ಭಿನ್ನ ರಾದಲ್ಲಿ ತನಿಗೆ ಭಯ ವುಂಟಾಗುವದಾದ್ದರಿಂ ದಾನಮಾನ ಗಳಿಂದವರಂ ಸಂಗ್ರಹಿಶಿ ಕೊಂಡಿರಬೇಕು ॥ ೧೪ ॥

ಲೌಕಿಕ ಜನಗಳು ಜ್ಞಾತಿಗಳಂ ಅನುಗ್ರಹಿಂ ಸುವದಿಲ್ಲ ನಂಬೂವದೂ ಇಲ್ಲ ಅದುಕಾರಣ ತಾನವರಂತಿರದೆ ತನ್ನವರಿಂದೆ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಭೇದವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೧೫ ॥

ಅಭಿನ್ನ ರಾಗಿದ್ದವರಿಗೆ ಭಿನ್ನರಾದೆ ಶತ್ರುಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದೆ ಸೈನ್ಯದಿಂದಲೂ ಜಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯರಾಗುವ ರಾದ್ದರಿಂ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವ ನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂ ಪೇಳಲ್ಪಡು ವದು. ॥ ೧೬ ॥

ಯೆಂದೆ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದಭಗವಂತನು

ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ೧೩ನೆಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ
ಸರ್ವೇಷಾಮುಪ್ಯುಪಾಯಾನಾಂ ದಾನಂಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂಮತಂ
ಸುದತ್ತೇನವಭವತಿದಾನೇನೋಭಯಲೋಕಜಿತ್ ॥ ೧ ॥

ನವೋಸ್ತಿ ರಾಜನ್ದಾನೇನ ವಶಗೋ ಯೋನಜಾಯತೇ ॥ ದಾನೆ
ನವಶಗಾದೇವಾ ಭವಂತೀಹಸದಾನೃಣಾಂ ॥ ೨ ॥

ದಾನಮುಪ್ಜೀವ ಜೀವಂತಿ ಪ್ರಜಾಸ್ಸರ್ವಾ ನೃಪೋತ್ತಮ ॥ ಪ್ರಿ
ಯೋಹಿದಾನ ವಾನ್ಲೋಕೆ ಸರ್ವಸ್ಯೈವೋಪಜಾಯತೆ ॥ ೩ ॥
ದಾನವಾನಚಿರೇಣೈವ ತಥಾರಾಜಾ ಪರಾನ್ಜಯೇತ್ ॥ ದಾನ
ವಾನೇವಶಕ್ನೋತಿ ಸಂಹತಾನ್ಭೇದಿತುಂಪರಾನ್ ॥ ೪ ॥

ಯದ್ಯಪ್ಯಲುಬ್ಧಾ ಗಂಭೀರಾಃ ಪುರುಷಾಃ ಸಾಗರೋಪಮಾಃ
ನಗೃಣ್ಹಂತಿತಥಾಪ್ಯೇತೆ ಜಾಯಂತೆಪಕ್ಷಪಾತಿನಃ ॥ ೫ ॥

ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿಕೃತಂದಾನಂ ಕರೋತ್ಯನ್ಯಾನ್ಯಥಾವಶೆ ॥ ಉಪಾ
ಯೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ದಾನಂಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂಜನಾಃ ॥ ೬ ॥

ಪುನಃ ಮರ್ತ್ಯಮಾತ್ರರ್ಗೆ ಸೇರಿದ ನದೊತನೆ ಯೆಲ್ಲೈ ನರೇಂದ್ರನೆ ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಜಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ದಾದ ಕಾರಣ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾನವತಿಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವದು. ॥ ೧ ॥

ದಾನದಿಂ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ವಶ್ಯಾಧೀನರಾಗುವದ್ದರಿಂ ದಾನದಿಂ ವಶನಾಗದಿರುವನು ಲೋದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು ॥ ೨ ॥

ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳು ದಾನದಿಂ ಜೀವಿಸುವ ರಾಜಕಾರಣದಾತೃವು ಸರ್ವರಿಗು ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು ॥ ೩ ॥

ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಡುವ ರಾಜನೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಶತ್ರುಗಳಂ ಭೇದಿಸುವದಕ್ಕೂ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜಯಿಸುವದಕ್ಕೂ, ಶಕ್ತನಾಗುವನು ॥ ೪ ॥

ಲೋಭವಿಲ್ಲದೆ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರಹೃದಯರಾದ ಪುರುಷರು ಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದರುಂ ದಾತೃವಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗುವರು ॥ ೫ ॥

ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದಾನವು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸುವದಾದ್ದರಿಂ ದಾನೋಪಾಯವು ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನಿಸುವದು ॥ ೬ ॥

ದಾನಂಶ್ರೆಯಸ್ಕರಂ ಪುಂಸಾಂ ದಾನಂಶ್ರೆಷ್ಠತಮಂಪರಂ ॥
ದಾನವಾನೆವಲೊಕೆಷು ಮಿತ್ರತ್ವೆಧ್ರಿಯತೆಸದಾ ॥ ೭ ॥

ನಕೆವಲಂದಾನ ಪರಾಜಯಂತಿ ಭೂಲೊಕಮೆಕಂ ಪುರುಷಪ್ರವೀರಾಃ ॥ ಜಯಂತಿತೆರಾಜ ಸುರೆಂದ್ರಲೊಕಂ ಸುದುರ್ಜಯಂಯೊ ವಿಬುಧಾಧಿವಾಸಃ ॥ ೮ ॥



ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ ರಾಜಧರ್ಮೆ
ದಾನಪ್ರಶಂಸಾನಾಮ
೨೨೪ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೊಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ನಶಕ್ಯಾಯೆವಶೀಕರ್ತುಂ ಮುಪಾಯತ್ರಿತಯೆನತು ॥ ದಂಡೆನ
ತಾನ್ವಶೀಕುರ್ಯಾದ್ದಂಡೊಹಿವಶಕೃನ್ನೃಣಾಂ ॥ ೧ ॥

ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಣಯನಂತಸ್ಯ ತಥಾಕಾರ್ಯಂಮಹೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರೆಣ ಸಸಹಾಯೆನಧೀಮತಾ ॥ ೨ ॥

ದಾನವು ಸರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ದಾದ್ದರಿಂ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆನಿಸುವದು. ದಾನ ವಂತನು ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಪುತ್ರನಂತೆ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವನು.

ದಾನವಂತರಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮರು ಭೂಲೋಕ ಒಂಟನ್ನೆ ಜಯಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧಿಸಲಶಕ್ಯವಾಗಿ ದೇವತೆ ಗಳಿಗೆ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನ ವಾದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಕೂಡ ಜಯಿಸುವರು ॥ ೮ ॥



ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು
ದಾನಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ
೨೮ನೆಅಧ್ಯಾಯ
ಸಂಪೂರ್ಣ



ಮತ್ಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಪೇಳಿದನ ದೆಂತೆನೆ ಈ ಮೂರು ಉಪಾಯ ಗಳಿಂದಲೂ ಯಾರು ವಶ್ಯರಾಗರೋ ಅವರನ್ನು ದಂಡವೆ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸುವದು ॥ ೧ ॥

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾನು ಸಾರವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಸಹಿತನಾದೆಂತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜನು ವಶವಾಗ ದಿರುವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨ ॥

ತಸ್ಯಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಣಯನಂ ಯಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾ
ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಂಶ್ಚ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನ್ನಿರ್ಮಮಾನ್ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹಾನ್
ಸ್ವದೇಶಪರದೇಶವಾ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಾನ್ ॥ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ
ಪ್ರಣಯೇದ್ದಂಡಂ ಸರ್ವಂದಂಡೆಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ॥ ೫ ॥

ಆಶ್ರಮೀಯದಿವಾ ವರ್ಣೀ ಪೂಜ್ಯೋವಾಥಗುರುರ್ಮಹಾನ್
ನಾದಂಡ್ಯೋನಾಮ ರಾಜ್ಞೋಸ್ತಿ ಯಃಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ತಿಷ್ಠತಿ

ಅದಂಡ್ಯಾನ್ದಂಡಯನ್ರಾಜಾ ದಂಡ್ಯಾಂಶ್ಚೈವಾಪ್ಯದಂಡ
ಯನ್ ॥ ಇಹರಾಜ್ಯಾತ್ಪರಿಭ್ರಷ್ಟೋ ನರಕಂಚಪ್ರಪದ್ಯತೆ ॥ ೬

ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜ್ಞಾವಿನೀತೆನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರತಃ ॥ ದಂ
ಡಪ್ರಣಯನಂಕಾರ್ಯಂ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ ॥ ೭

ಸರ್ವವೂ ದಂಡಾಧೀನ ವಾಗಿರುವದ್ದರಿಂದ ಸ್ವದೇಶ ದೆಲ್ಲಾಗಲೀ ಪರದೇಶ ದಲ್ಲಾಗಲೀ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಧರ್ಮಜ್ಞರಾಗಿಯೂ, ನಿರ್ಮಮ ರಾಗಿಯೂ, ಪರಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದವ ರಾಗಿಯೂ, ಇರುವವರನ್ನೂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥರನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ದಂಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೪ ॥

ಯಾವನು ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿರೂವ ದಿಲ್ಲವೂ ಅವನುಬಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಲೀ, ಆಶ್ರಮಿಯಾಗಲೀ ಪೂಜ್ಯನಾಗಲೀ ದೊಡ್ಡ ಗುರು ವಾಗಲೀ, ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಶಕ್ಯನಾದ ಕಾರಣ ರಾಜನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಲಶಕ್ಯ ನಾದವನು ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ॥ ೫ ॥

ಶಿಕ್ಷೆಗೆಅಯೋಗ್ಯ ರಾದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೂ ಯೋಗ್ಯರಾದವರನ್ನೂ ಬಿಡುತ್ತಲೂ ಇರುವ ರಾಜನು ಇಲ್ಲಿರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟ ನಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಪರಲೋಕ ದಲ್ಲೂ ನರಕವಂ ಪೊಂದುವನು. ॥ ೬ ॥

ಅದ್ದರಿಂ ರಾಜನು ವಿನೀತನಾ ಗಿರುತ್ತಾ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹ ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರನು ಸಾರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಂನಡೆಸಬೇಕು. ॥ ೭ ॥

ಯತ್ರಶ್ಯಾಮೋಲೋಹಿತಾಕ್ಷೋದಂಡಶ್ಚರತಿನಿರ್ಭಯಃ ॥ ಪ್ರ
ಜಾಸ್ತತ್ರನಮುಹ್ಯಂತಿ ನೇತಾಚೇತ್ಸಾಧುಪಶ್ಯತಿ ॥ ೮ ॥

ಬಾಲವೃದ್ಧಾತುರಯತಿ ದ್ವಿಜಸ್ತ್ರೀವಿಧವಾ ಯತಃ ॥ ಮಾ
ತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯೇನಭಕ್ಷ್ಯೇರನ್ ಯದಿದಂಡಂ ನಪಾತಯೇತ್ ॥ ೯

ದೇವದೈತ್ಯೋರಗಗಣಾ ಸ್ಸರ್ವೇಭೂತ ಪತತ್ರಿಣಃ ॥ ಉಲ್ಕ್ರ
ಮೇಯುರ್ಮರ್ಯಾದಾಂಯದಿದಂಡಂನಪಾತಯೇತ್ ॥ ೧೦ ॥

ಏಷಬ್ರಹ್ಮಾಭಿಶಾಪೇಷು ಸರ್ವಪ್ರಹರಣೇಷುಚ ॥ ಸರ್ವವಿಕ್ರ
ಮಕೋಪೇಷು ವ್ಯವಸಾಯೇಚತಿಷ್ಠತಿ ॥ ೧೧ ॥

ಪೂಜ್ಯಂತೇ ದಂಡಿನೋದೇವೈ ನಪೂಜ್ಯಂತೇ ತ್ವದಂಡಿನಃ ॥ ನ
ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿಧಾತಾರಂ ನಪೂಷಾ ರ್ಯಮಣಾವಪಿ ॥ ೧೨ ॥

ಕಪ್ಪಾಗಿಯೂಂ, ಕೆಂಗಣ್ಣಾಗಿಯೂಂ, ಇರುವ ದಂ ಡಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯು ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು ವದೊ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯೊ ವನೂ ಮೋಹ ಪಡುವದಿಲ್ಲ ॥ ೪ ॥

ರಾಜನು ಶಿಕ್ಷಿಸ ದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಾಲ ವೃದ್ಧಾತುರ ಯ ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ತ್ರೀ ವಿಧವೆ ಯರು ಚಿಕ್ಕದನ್ನು ದೊ ಡ್ಡದು ಭಕ್ಷಿಸುವದೆಂಬ ರೀತಿಯಾದ ಮತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂ ನಷ್ಟರಾಗುವರು ॥ ೯ ॥

ಮತ್ತುಂ ದೇವ ದೈತ್ಯೋರಗ ಗಳು ಸಮಸ್ತ ವಾದ ಭೂತ ಗಳು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಹ ದಂಡವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತ ಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಯ ನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸು ವವು. ॥ ೧೦ ॥

ಈ ದಂಡವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಾಪ ದಲ್ಲೂ, ಸರ್ವ ಶಾ ಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸರ್ವಪರಾಕ್ರಮ ಕೋಪಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯವಸಾ ಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಇರುವದು. ॥ ೧೧ ॥

ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಿಸುವನಂ ಪೂಜಿ ಸುವದಲ್ಲ ದೆ ಅಶಿಕ್ಷಕ ನಂ ಪೂಜಿಸ ಲಾರರು. ಮತ್ತು ಮವರು, ಶಿಕ್ಷಕ ನಂಪೂಜಿಸುವಂತೆ ಜಗತ್ಸ್ರಷ್ಟ್ರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಸೂ ರ್ಯನನ್ನೂ ಅರ್ಯಮರೆಂಬ ಪಿತೃ ಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಪೂಜಿಸರು

ಜಯಂತೆ ಮಾನವಾಃಕೆಚಿತ್ ಪ್ರಶಾಂತಾಸ್ಸರ್ವೇ ಕರ್ಮಸು ॥
ರುದ್ರಮಗ್ನಿಂಚಶಕ್ರಂಚ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾತಥಾ ॥ ೧೫
ವಿಷ್ಣುಂದೆವಗಣಾಂಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ ದಂಡಿನಃಪೂಜಯಂತಿಹಿ ॥

ದಂಡಶ್ಶಾಸ್ತಿ ಪ್ರಜಾಸ್ಸರ್ವಾ ದಂಡಏ ವಾಭಿರಕ್ಷತಿ ॥ ೧೪ ॥
ದಂಡಸ್ಸುಪ್ತೆಷು ಜಾಗರ್ತಿ ದಂಡಂಧರ್ಮಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ

ರಾಜಾದಂಡಭಯಾದೆವ ಪಾಪಾಃಪಾಪಂನಕುರ್ವತೆ ॥ ೧೫
ಯಮದಂಡಭಯಾದೆಕೆ ಪರಸ್ಪರಭಯಾದಪಿ ॥

ಏವಂಸಾಂಸಿದ್ಧಿಕೆಲೊಕೆ ಸರ್ವಂದಂಡೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ॥ ೧೬ ॥
ಅಂಧೆತಮಸಿ ಮಜ್ಜೆಯು ರ್ಯದಿದಂಡಂ ನಪಾತಯೆತ್ ॥ ॥

ಯಸ್ಮಾದ್ದಂಡೊ ದಮಯತಿ ಅದಂಡ್ಯಾ ನ್ದಮಯತ್ಯಪಿ
ದಮನಾದ್ದಂಡನಾಚ್ಚೈವ ತಸ್ಮಾದ್ದಂಡಂವಿದುರ್ಬುಧಾಃ

ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಗಳಲ್ಲೂ ಶಾಂತರಾದ ಕೆಲವ್ರು ಮ
ನುಷ್ಯರು ರುದ್ರಾಗ್ನಿ ಶಕ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು ಗಳ
ನ್ನೂ ಇತರ ದೇವ ಸಮೂಹ ಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ, ಪೂಜಿಸು
ವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ರಾಜರಂ ಪೂಜಿಸುವರು, ॥ ೧೩॥೦ ॥
ದಂಡವೆ ಸರ್ವಪ್ರಜೆಗಳಂ ಶಿಕ್ಷಿಸುವದು ಚನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸು
ವದು ಯಲ್ಲರು ಮಲಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಯಚ್ಚರ ವಾಗಿರುವ ದಾ
ದ್ದರಿಂದ ದಂಡವೆ ಧರ್ಮ ವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರುಪೇಳುವರು ॥
ಕೆಲವರು ರಾಜದಂಡ ಭಯದಿಂದಲೂ ಕೆಲವರು ಯ
ಮ ದಂಡಭಯದಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು, ಪರಸ್ಪರ ಭಯ ದಿಂ
ದಲೂ ಪಾಪವಂ ಮಾಡದಿರು ವರು. ॥ ೧೪॥೦ ॥
ಈ ಸ್ವಭಾವ ದಿಂದಿರುವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ
ದಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಾಗಿರುವ ದಾದ ಕಾರಣ ರಾಜನು
ದಂಡಿಸ ದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅಂಧ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಳು
ಗುವರು. ॥ ೧೫॥೦ ॥
ದಂಡಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವದು, ದಂಡನ
ವೆನಿಸುವದು. ಅಯೋಗ್ಯ ರನ್ನು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವದು
ದಮನ ವೆನಿಸುವದು. ಈ ಯರಡನ್ನು ಮಾಡು ವದ್ದರಿಂದ

ದಂಡಸ್ಯಭೀತ್ಯೈಸ್ತ್ರಿದಶೈಃ ಸಮೇತೈಃ ಭೋಗೋದ್ಧೃತಃಶೂ
ಲಧರಸ್ಯಯಜ್ಞೇ ॥ ಚಕ್ರಂಕುಮಾರೆ ಧ್ವಜನೀಪತಿತ್ವಂ ಪ
ರಂಶಿಶೂನಾಂಚ ಭಯಾದ್ವೈಯಸ್ಯ ॥ ೧೮॥೦ ॥

ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ ರಾಜಧರ್ಮೆ
ದಂಡಪ್ರಶಂಸಾನಾಮ
೨೨೫ ಪಂಚ ವಿಂಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶ ತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ದಂಡಪ್ರಣಯನಾರ್ಥಾಯ ರಾಜಾಸೃಷ್ಟಃಸ್ವಯಂಭುವಾ
ದೇವಪಾದಾನು ಪಾದಾಯ ಸರ್ವಭೂತಾದಿ ಗುಪ್ತಯೇ॥ ೧ ॥

ದಂಡವೆಂಬ ಪೆಸರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು. ॥ ೧೭ ॥

ಗುಂವಾದ ದೇವತೆಗಳು ರುದ್ರನ ಭಯದಿಂ ದವನಿಗೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಂ ಕಲ್ಪಿಶಿದರು. ದೈತ್ಯ ಸೇನಾಭಯದಿಂ ಬಾಲಕನಾದ ಕುಮಾ ರಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಮ್ಮಸೇನಾ ಪತಿತ್ವವಂ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಮಾ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಶಿಶು ಸಂರಕ್ಷಕ ನಾಗೆಂದುವರವಂ ಕೊಟ್ಟರೊ. ॥ ೧೮ ॥

ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು
ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ
೨೫ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ
ಸಂಪೂರ್ಣ

ಮತ್ತಂ, ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಪೇಳಿದೆನದೆಂತೆನೆ; ಪ್ರಾಣಿಗಳಂರಕ್ಷಿಸ ಲೋಸುಗ ವ್ರೊ, ದುಷ್ಟರಂ ದಂಡಿಸ ಲೋಸುಗವ್ರೊ, ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವಾಂಶಗಳಂ ತೆಗದು ಕೊಂಡು ರಾಜನಂಸೃಜಿಶಿರುವನು. ॥ ೧ ॥

ತೇಜಸಾಯದಮುಂಕಶ್ಚಿನ್ನೈವಶಕ್ನೋತಿವೀಕ್ಷಿತುಂ ॥ ತ
ತೋಭವತಿ ಲೋಕೇಷು ರಾಜಭಾಸ್ಕರವತ್ಪ್ರಭುಃ ॥ ೧ ॥

ಯದಾಸ್ಯದರ್ಶನೇ ಲೋಕಃ ಪ್ರಸಾದಮುಪ ಗಚ್ಛತಿ ॥ ನ
ಯನಾನಂದ ಕಾರಿತ್ವಾತ್ತದಾಭವತಿ ಚಂದ್ರಮಾಃ ॥ ೩ ॥

ಯಥಾಯಮಃ ಪ್ರಿಯದ್ವೇಷ್ಯೌ ಪ್ರಾಪ್ತೇಕಾಲೇ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ
ತಥಾರಾಜ್ಞಾವಿಧಾತವ್ಯಾಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತದ್ಧಿಯಮವ್ರತಂ ॥ ೪ ॥

ವರುಣೇನಯಥಾಪಾಶೈರ್ಬದ್ಧ ಏವ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ॥ ತಥಾಪಾ
ಪಾನಿಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ವ್ರತಮೇತದ್ಧಿ ವಾರುಣಂ ॥ ೫ ॥

ಪರಿಪೂರ್ಣಂಯಥಾಚಂದ್ರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಹೃಷ್ಯತಿಮಾನವಃ ॥
ತಥಾಪ್ರಕೃತಯೋ ಯಸ್ಮಿನ್ಸಚಂದ್ರ ಪ್ರತಿಮೋನೃಪಃ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರತಾಪಯುಕ್ತಸ್ತೇಜಸ್ವೀ ನಿತ್ಯಂಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಕರ್ಮಸು
ದುಷ್ಟಸಾಮಂತಹಿಂಸ್ರೇಷು ರಾಜಾಗ್ನೇಯವ್ರತೇಸ್ಥಿತಃ ॥ ೭ ॥

ಅದೆಂತೆಂದರೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಆಧಿಕ್ಯದಿಂ ದಿವಸಂ ನೋಡು ವದಕ್ಕೆಯಾವನುಂ ಸಮರ್ಥ ನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂ ದಿವ ನು ಲೋಕದೊಳ್ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ॥ ೨ ॥

ಇವನದರ್ಶನದಿಂ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸು ಸಂತುಷ್ಟ ವಾ ಗುವದು. ಹೀಗೆ ನೇತ್ರಾನಂದಕ ನಾದ್ದರಿಂ ಚಂದ್ರನಂತೆಪ್ರ ಕಾಶಿಸುವನು ॥ ೩ ॥

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳಿಂ, ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯರಾದ ಜನಗಳಿಗೆ ಶುಭಾಶುಭಗಳಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು. ಯಾವದೋ; ಇದು ಈ ರಾಜನಿಗೆ ಯಮನ ಧರ್ಮವು ॥ ೪ ॥

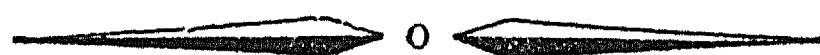
ವರುಣನು ಪಾಶದಿಂ ಬಿಗಿಯುವಂತೆ ಪಾಪಿಗಳ ಕಾ ಲ್ಗಳಿಗೆ ಶೃಂಖಲವಂಹಾಕಿ ಬಂದೀಗೃಹದ ಲ್ಲಿರಿಶಿ ಅವರಪಾ ಪವಂ ಪೋಗಲಾಡಿಸುವದು ವಾರುಣವ್ರತವು. ॥ ೫ ॥

ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಚಂದ್ರನಂ ನೋಡಿ ಜನವು ಸಂ ತುಷ್ಟ ರಾಗುವಂತೆ, ಯಾವನಂ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೋಡಿ, ಸಂತು ಷ್ಟ ರಾಗುವರೊ, ಆರಾಜನು, ಚಂದ್ರ ಸಮ ನೆನಿಸುವನು ॥

ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ದುಷ್ಟ ಸಾಮಂತ ಹಿಂಸಕ ಜನ ಗಳಲ್ಲೂ, ಸ್ವತಸ್ತೇಜಸ್ವಿ ಯಾಗಿ, ಪರರಿಗೆ ಸಂತಾಪವ ನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ರಾಜನು, ಅಗ್ನಿಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೆಂದು, ಪೇ ಳಲ್ಪಡುವನು. ॥ ೭ ॥

ಯಥಾಸರ್ವಾಣಿಭೂತಾನಿ ಬಿಭ್ರತಿಪಾರ್ಥಿವಂವ ತಂ ॥ ಇಂ
ದ್ರಸ್ಯಾರ್ಕಸ್ಯವಾತಸ್ಯ ಯಮಸ್ಯವರುಣಸ್ಯಚ ॥ ೮ ॥
ಚಂದ್ರಸ್ಯಾಗ್ನೇಃಪೃಥಿವ್ಯಾಶ್ಚ ತೇಜೋವ್ರತಂನೃಪಶ್ಚರೇತ್ ॥
ವಾರ್ಷಿಕಾಂಶ್ಚತುರೋಮಾಸಾನ್ ಯಥೇಂದ್ರೋಪ್ಯಥ ವರ್ಷತಿ
ತಥಾಭಿವರ್ಷೇತ್ಸ್ವಂರಾಜ್ಯಂ ಕಾಮಮಿಂದ್ರವ್ರತಂಸ್ಮೃತಂ ॥

ಅಷ್ಟೌಮಾಸಾನ್ಯಥಾದಿತ್ಯಂ ಸ್ತೋಯಂಹರತಿ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ॥
ತಥಾಹರೇತ್ಕರಂ ರಾಷ್ಟ್ರಾ ನ್ನಿತ್ಯಮರ್ಕ ವ್ರತಂಹಿತತ್ ॥
ಪ್ರವಿಶ್ಯಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಥಾಚರತಿಮಾರುತಃ ॥ ತಥಾಚಾ
ರೈಃಪ್ರವೇಷ್ಟವ್ಯಂ ವ್ರತಮೇತದ್ಧಿಮಾರುತಂ ॥ ೧೧ ॥



ಇತಿಶ್ರೀಂ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ರಾಜಧರ್ಮೇ
ದಂಡಪ್ರಶಂಸಾನಾಮ
೨೨೬ ಷಡ್ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ ॥

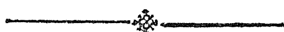


ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸುವ ರಾಜನಿಗೆ ಇಂದ್ರಾ ರ್ಕ, ವಾಯು, ಯಮ, ವರುಣ, ಚಂದ್ರಾಗ್ನಿ; ಭೂಮಿಗ ಳಧರ್ಮವಂ ವಹಿಸುವದು, ತೇಜೋವ್ರತ ವೆನಿಸುವದು.

ಅದೆಂ ತೆಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವಾದ ಚತು ರ್ಮಾಸ ಗ ಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ವರ್ಷಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವನವ ನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು, ಇಂದ್ರವ್ರತವು ॥ ೯ ॥

ಯೆಂಟುತಿಂಗಳು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂ ಸೂರ್ಯನು ಜಲ ವಂಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂ ಕಂದಾಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳಂ ತೆಗ ದುಕೊಳ್ಳುವದು, ಸೂರವ್ರತವು. ॥ ೧೦ ॥

ಸರ್ವ ಭೂತ ಗಳಲ್ಲೂ ವಾಯು ಪ್ರವೆಶಿಸು ವಂತೆ ಚಾರಮುಖದಿಂ ಜನಗಳಂ ಭೆದಿಶಿ ಅವರರೀತಿಯಂ ತಿಳಿಯು ವದು, ವಾಯುವ್ರತ ॥ ೧೧ ॥



ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದಭಗವಂತನು

ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ ೨೨೬ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ

ನಿಕ್ಷೇಪಸ್ಯ ಸಮಂಮೂಲ್ಯಂ ದಂಡ್ಯೋನಿಕ್ಷೇಪ ಭುಕ್ತಥಾ
ವಸ್ತ್ರಾದಿಕಂತು ಸರ್ವಸ್ಯ ತದಾಧರ್ಮ್ಮೋ ನಹೀಯತೇ ॥ ೧ ॥

ಯೋನಿಕ್ಷೇಪಂನಾರ್ಪಯತಿ ಪಶ್ಚಾನ್ನಿಕ್ಷೇಪ್ಯಯಾಚತೇ ॥ ತೌ
ವುಭೌಚೋರವಚ್ಛಾಸ್ಯೋದಾಪ್ಯಾವಾದ್ವಿಗುಣಂಧನಂ ॥ ೨

ಉಪಧಾಭಿಶ್ಚ ಯಃಕಶ್ಚಿತ್ ಪರದ್ರವ್ಯಂ ಹರೆನ್ನರಃ ॥ ಸಸ
ಹಾಯಃಸಹಂತವ್ಯಃ ಪ್ರಕಾಮಂವಿವಿಧೈರ್ವಧೈಃ ॥ ೩ ॥

ಯೋಯಾಚಿತಂ ಸಮಾದಾಯ ನತದ್ದದ್ಯಾದ್ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥
ಸನಿಗೃಹ್ಯಬಲಾದ್ದಾಪ್ಯೋ ದಂಡ್ಯೋವಾಪೂರ್ವಸಾಹಸಂ

ಪುನಃ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಪೇಳಿದೆನದೆಂತೆನೆ ಒಬ್ಬನಬ
ಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ವಸ್ತುವೆನ್ನವನು ಮೋಸದಿಂ
ಪುನಃ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮೂಲ್ಯವ
ನ್ನವನ ದೆಶೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ
ಕ್ಕೆಹಾನಿ ಬರಲಾರದು, ॥ ೧ ॥

ಯಾವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ಕೊಡುವ
ದಿಲ್ಲವೊ, ಯಾವನು, ಇಡದೇನೆ, ಇಟ್ಟಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯಂ ಕೊಡ
ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವನೊ ಆ ಕಳ್ಳರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಶಿ
ಕ್ಷಿಸಿ ಅವರಿಂದೆಲೂ ದ್ವಿಗುಣವಾದ ಧನವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.
ವ್ಯಾಜಗಳಿಂದ ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ಯಾವನುಅಪಹರಿಸುವ
ನೊ ಸಹಾಯ ಸಹಿತನಾದ ಆಮನುಷ್ಯ ನನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛ
ವಾಗಿ ನಾನಾಪ್ರಕಾರದಿಂ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ॥ ೨ ॥

ಯಾವನು ಕೇಳಿ ತೆಗದುಕೊಂಡ ಪದಾರ್ಥವಂ ಕಾ
ಲನಿಯಮಾನು ಸಾರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವನಿಗೆ ಕೊಡದಿರುವನೊ
ಅವನಂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವನು ತೆಗದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥವಂ
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತುಮವನಿಂದಾಸ್ಥಾ
ನಕ್ಕೆ ದಂಡವಂ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ॥ ೩ ॥

ಅಜ್ಞಾನಾದ್ಯದಿವಾಕುರ್ಯಾತ್ ಪರದ್ರವ್ಯಸ್ಯವಿಕ್ರಯಂ ॥ ನಿ
ರ್ದೋಷೋಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಂತುಚೋರವದ್ವಧಮರ್ಹತಿ ॥ ೫ ॥

ಮೂಲ್ಯಮಾದಾಯಯೋವಿದ್ಯಾಂ ಶಿಲ್ಪಂವಾನಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ॥
ದಂಡ್ಯಃಸಮೂಲ್ಯಂಸಕಲಂ ಧರ್ಮಜ್ಞೈರ್ನೃಪರೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೬

ದ್ವಿಜಭೋಜ್ಯೇತುಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಪ್ರತಿವೇಶ್ಮಮಭೋಜಯನ್ ॥
ಹಿರಣ್ಯಮಾಷಕಂದಂಡ್ಯಃ ಪಾಪೇನಾಸ್ತಿವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ ॥ ೭

ಆಮಂತ್ರಿತೋ ದ್ವಿಜೋಯಸ್ಯ ವರ್ತಮಾನಶ್ಚ ಸ್ವೇಗೃಹೇ ॥
ನಿಷ್ಕಾರಣಂನಗಚ್ಛೇದ್ಯಃ ಸದಾಪ್ಯೋಷ್ಟಶತಂದಮಂ ॥ ೮ ॥

ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರರ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಮಾರಿದರೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದು ಮಾರಿದರೆ, ಅವನು ಚೋರನಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು. ॥ ೫ ॥

ಯಾವನು ನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಧನವಂ ತೆಗದ್ಕೊಂಡು ಧನಪ್ರದನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಶಿಲ್ಪಚಮತ್ಕಾರವನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಡದಿರುವನೊ ಅವನು ತೆಗದುಕೊಂಡಿದ್ದವನ ಧನವಂ ಹಿಂತಿರಿಗಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಅವನಿಂದಾಸ್ವಾನಕ್ಕೂ ದಂಡವಂ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೬ ॥

ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬನು, ಊರಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವನಮನೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ, ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಆಯಜಮಾನನಿಗೆ ಪತಿತತ್ವಾದಿದೋಷವಂಪೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವಂ ಯಾವನು ತಪ್ಪಿಸುವನೋ; ಅವನ ಕೈಯಿಂದೊಂದು ಮಾಷಸ್ವರ್ಣವನ್ನು ದಂಡವಾಗಿ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನ್ಯಥಾಆಪಾಪವವನಿಗೆ ಪೋಗಲಾರದು. ॥ ೭. ॥

ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದವನು, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಿರುತ್ತಾ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಕರದಿದ್ದವನ ಮನೆಗೆ ಪೋಗದಿರೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದೆಷ್ಟುಶತ ದುಡ್ಡನ್ನು ತೆಗದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು

ಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಯಾಪ್ರದಾತಾರಂ ಸುವರ್ಣಂದಂಡಯೇನ್ನೃಪಃ ॥ ಭೃ
ತ್ಯಶ್ಚಾಜ್ಞಾಂನಕುರ್ಯಾದ್ಯೋದರ್ಪಾತ್ಕರ್ಮಯಥೋದಿತಂ ॥ ೯
ಸದಂಡ್ಯಃಕೃಷ್ಣಲಾನ್ಯಷ್ಟೌ ನದೇಯಂಚಾಸ್ಯವೇತನಂ ॥

ಸಂಗೃಹೀತಂ ನದದ್ಯಾದ್ಯಃ ಕಾಲೇವೇತನಮೇವಚ ॥ ೧೦ ॥
ಅಕಾಲೇತುತ್ಯಜೇತ್ಭೃತ್ಯಂ ದಂಡ್ಯಸ್ಯಾಚ್ಛತಮೇವಚ ॥

ಯೋಗ್ರಾಮದೇಶಸಸ್ಯಾನಾಂ ಕೃತ್ವಾಸತ್ಯೇನಸಂವಿದಂ ॥ ೧೧
ವಿಸಂವದೇನ್ನರೋ ಲೋಭಾ ತ್ತಂರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ವಿಪ್ರವಾಸಯೇತ್

ಕ್ರೀತ್ವಾವಿಕ್ರೀಯವಾಕಿಂಚಿತ್ ಯಸ್ಯೇಹಾನುಶಯೋಭವೇತ್ ॥

ಕೊಡುತ್ತೇನೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಡದಿದ್ದವನಿಂ ದೊಂದು ಸುವರ್ಣ ದಂಡವಂ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ಯಂಭತ್ತು ಗುಂಜಾತೂಕ ಸುವರ್ನಕ್ಕೆ ಸುವರ ವೆಂದುಸಂಜ್ಞೆಯು. ಭೃತ್ಯನು ಗರ್ವದಿಂ ದಾಜ್ಞೆಯಂ ನಡೆಸದಿದ್ದರೆ ಯಂಟುಗುಂಜೀತೂಕ ಸುವರ್ಣವಂ ದಂಡವನ್ನಾಗಿ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳುವ ದಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆಸಂಬಳವಂ ಕೊಡಲಾಗದು. ॥ ೯॥೦ ॥

ಯಾವನಾದರು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನು ಲೋಭದಿಂ ಭೃತ್ಯನಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇತನವಂ ಕೊಡ ದಿದ್ದರೂ, ಭೃತ್ಯನಿಂ ತಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಧನಂ ಕ್ಲುಪ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯನಂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೂ, ಅವನಿಂದ ಶತಗುಂಜಾತೂಕ ಸುವರ್ಣವಂ ದಂಡವಂ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೧೦॥೦ ॥

ಗ್ರಾಮ, ದೇಶ, ಸಸ್ಯ, ವಿಷಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಲೋಭದಿಂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆಅನ್ನರಾಜ್ಯದಿಂ ದವನಂಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೧॥೦

ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂ ದೊಂದು ಪದಾರ್ಥ

ಸೊಂತರ್ದ ಶಾಹಾ ತ್ರತ್ರಾಸ್ವನ್ಯಾಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚೈವಾದದೀತವಾ

ಪರೇಣತು ದಶಾಹಸ್ಯ ನದದ್ಯಾನ್ನೈವದಾಪಯೇತ್ ॥ ೧೩ ॥
ಆದದನ್ವಿದದಂಶ್ಚೈವರಾಜ್ಞಾದಂಡ್ಯಶ್ಶತಾನಿಷಟ್ ॥

ಯಸ್ತುದೋಷವತೀಂಕನ್ಯಾ ಮನಾಖ್ಯಾಯಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ॥
ತಸ್ಯಕುರಾನ್ನೃಪೋದಂಡಂ ಸ್ವಯಂಷಣ್ಣವತಿಂಪಣಾ ॥

ಅಕನ್ಯೇತಿ ಯಃಕನ್ಯಾಂ ಬ್ರೂಯಾದ್ದ್ವೇಷೇಣ ಮಾನವಃ
ಸಶತಂಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ದಂಡಂ ತಸ್ಯಾದೋಷಮದರ್ಶಯನ್ ॥

ಯಸ್ತ್ವನ್ಯಾಂ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾನ್ಯಾಂ ವೋಢುಃ ಕನ್ಯಾಂಪ್ರ
ಯಚ್ಛತಿ ॥ ೧೬ ॥
ಉತ್ತಮಂತಸ್ಯ ಕುರ್ವೀತ ರಾಜಾದಂಡಂತು ಸಾಹಸಂ ॥

ವರೋಽದೋಷಾನನಾಖ್ಯಾಯ ಯಃಕನ್ಯಾಂವರಯೇದಿಹ

ವೆಂ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ವ್ಪಂ
ಟಾದರೆ ಹತ್ತು ದಿನದೊಳಗೆ ಆಪದಾರ್ಥ ವನ್ನಾಗಲೀ , ಅಥ
ವಕ್ರಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೧೨॥೦ ॥

ಹತ್ತು ದಿನದ ಮೇಲೂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ರಾಜನು ಅ
ವನಿಂದ ಕ್ರಯವನ್ನೇ ಕೊಡಿಸುವ ದಲ್ಲದೆ, ೯೬ ದುಡ್ಡು
ದಂಡವಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ॥ ೧೩॥೦ ॥

ಯಾವನು ರೋಗಾದಿ ದೋಷ ಯುಕ್ತಳಾದ ಕನ್ಯೆ
ಯ ದೋಷವಂ ತಿಳುಹಿಸದೆ ಕೊಡುವನೋ ಅವನಿಂ
೯೬ ಹಣಗಳ ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೪॥೦ ॥

ಕನ್ಯಕೆಯನ್ನು ದೋಷವಿಶೇಷದಿಂ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲನೆಂ
ದು ಪೇಳುತ್ತಾ ದೋಷವ ನ್ನವಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸ ದಿರುವನೊ
ಅವನಿಂದ ೧೦೦ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೫॥೦

ಯಾವನು ಒಂದುಹುಡುಗಿಯಂ ತೋರಿಶಿ ಮತ್ತೊಂ
ದುಹುಡುಗಿಯಂ ಕೊಡುವನೊ ಅವನಿಂದ ೧೦೦ದುಡ್ಡು
ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೬॥೦ ॥

ವರನಾದವನು ತನ್ನ ದೊಷವಂ ತಿಳು ಹಿಸದೆ ಕನ್ಯೆ
ಯುಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಶಿದರೆ ಆಕನ್ಯೆಯು ದತ್ತ ಳಾದರೂ, ದತ್ತಳ

ದತ್ತ್ವಾಪ್ಯದತ್ತ್ವಾ ಸಾತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಾದಂಡ್ಯಃ ಶತದ್ವಯಂ ॥

ಪ್ರದಾಯಕನ್ಯಾಂಯೋನ್ಯಸ್ಮೈ ಪುನಸ್ತಾಂಸಂಪ್ರಯಚ್ಛತಿ
ದಂಡಃಕಾರ್ಯೋ ನರೇಂದ್ರೇಣ ತಸ್ಯಾಪ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಸಃ

ತತ್ಪ್ರಕಾರೇಣವಾವಾಚಾ ಯುಕ್ತಂಪುಣ್ಯಮಸಂಶಯಂ ॥
ಲುಬ್ಧೋಹ್ಯನ್ಯತ್ರ ವಿಕ್ರೇತಾ ಷಟ್ಛತಂ ದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥

ದುಹಿತುಶ್ಶುಲ್ಕವಿಕ್ರೇತಾಸತ್ಯಂಕಾರಾತ್ತುಸಂತ್ಯಜೇತ್ ॥ ೨೦
ದ್ವಿಗುಣಂಬಂಡಯೇದೇನ ಮಿತಿಧರ್ಮೋವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ॥

ಮೂಲ್ಯೈಕದೇಶಂ ದತ್ವಾತು ಯದಿಕ್ರೇತಾ ಧನಂತ್ಯಜೇತ್ ॥
ಸದಂಡ್ಯೋಮಧ್ಯಮಂದಂಡಂ ತಸ್ಯಪಣ್ಯಸ್ಯಮೋಕ್ಷಣಂ ॥

ದೋಹ್ಯಾದ್ವೈನುಂಚೇದ್ಯಃಪಾಲೋ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಭಕ್ತವೇತನಂ ॥
ಸತುದಂಡ್ಯಶ್ಶತಂ ರಾಜ್ಞಾ ಸುವರ್ಣಂಚಾಪ್ಯ ರಕ್ಷಿತಾ ॥

ಲ್ಲಿ. ರಾಜನ , ಆವರೆಸಿಂದ ೨೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೩॥೦ ॥

ಯಾವನು ಕನ್ಯೆಯನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಪುನಃ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವನೋ ಅವನಿಂದ ೧೪೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ॥ ೧೪॥೦ ॥

ಒಂದುವಸ್ತುವಿಗೆ ಕ್ರಯವಂ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ವೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಲೊಭದಿಂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ, ಕೊಡುವನೊ, ಅವನಿಂದ ೬೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೧೫॥೦

ಯಾವನು ಕನ್ಯೆಗೆಬಂದ ಕ್ರಯವನ್ನಾಗಲೀ , ವಿವಾಹದೊಳ್ಳವಳಿಗೆ , ವರನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನಾಗಲೀ , ಅನ್ಯತ್ರವಿಕ್ರಯವಂ ಮಾಡುವನೊ, ಸುಳ್ಳನೆಂದವನಂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ೧೨೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೦॥೦ ॥

ಪಧಾರ್ಥವಂ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗದುಕೊಂಡವನು ಕೆಲವು ಕ್ರಯವಂಕೊಟ್ಟು ಶೇಷವಂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ೫೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಹಾಕಿ ಪದಾರ್ಥವಂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೧॥೦ ॥

ದನವಂ ಕಾಯುವರ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಬಳವತೆಗದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದನಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ, ಹಾಲಂ ಕರೆ

ದಂಡಂದತ್ವಾತ್ರುವಿರಮಿ ತ್ಸ್ವಾಮಿಕಃಕೃತಲಕ್ಷಣಃ ॥ ೨೩ ॥
ಬದ್ಧಃಕಾರಾಂ ಯಸ್ಯಾಂಪಾಕ್ಯೈಃ ತಸ್ಯಕಸ್ಮೈ ಸ್ವರ್ಗೋಭವೇತ್

ಧನುಶ್ಶತಪರೀಣಾಹೋಗ್ರಾಮಸ್ಯತುಸಮಂತತಃ ॥ ೨೪ ॥
ದ್ವಿಗುಣಂತ್ರಿಗುಣಂವಾಪಿನಗರಸ್ಯತುಕಲ್ಪಯೇತ್ ॥

ವೃತ್ತಿಂತತ್ರಪ್ರಕುರ್ವೀತಯಾಮುಷ್ಟ್ರೋನಾವಲೋಕಯೇತ್
ಛಿದ್ರಂವಾವಾರಯೇತ್ಸರ್ವಂ ಶ್ವಸೂಕರಮುಖಾನುಗಂ ॥
ಯತ್ರಾಪರಿವೃತಂಧಾನ್ಯಂ ವಿಹಿಂಸ್ಯುಃಪಶವೋಯದಿ ॥ ೨೬
ನತತ್ರಕಾರಯೇದ್ದಂಡಂ ನೃಪತಿಃಪಶುಪಕ್ಷಿಣಾ ॥
ಅನಿರ್ದಶಾಹಾಂಗಾಂಸೂತಾಂ ವೃಷಂದೇವಪಶುಂತಥಾ ॥ ೨೭
ಛಿದ್ರಂವಾವಾರಯೇತ್ಸರ್ವಂ ನದಂಡ್ಯಾ ಮನುರಬ್ರವೀತ್ ॥

ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅವನಿಂದ ಶತಸುವರ್ಣ ದಂಡವಂ ಗ್ರ ಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೨॥೦ ॥

ಯಾವನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಜಚಿಹ್ನವಂ ಧ ರಿಸಿ ರಾಜಕಾರ್ಯವಂ ನಡಿಸುವನೊ, ಅವನಿಗೆ ರಾಜನು ಯ॥ ಥಾಯೋಗ್ಯ ದಂಡವಂ ಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಕಬ್ಬಿಣದಸಂಕೊ ಲೆಯುಂ ಹಾಕಿ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯಗಳಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ನಗರದ ಸುತ್ತಲೂ, ೧೦೦ – ೨೦೦ – ೩೦೦ ಧನುಃ ಪ್ರಮಾಣ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸ್ಥಲವಂ ಬೈಲಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು.

ಆಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಂಟಿಯಕೊನೆ ಕಾಣದಂತೆಯೂ ನಾಯಿ, ಹಂದಿ, ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮುಖ ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಯೂ, ಬೇಲಿಯಂ ಹಾಕಿಸಬೇಕು ॥ ೨೪॥೦ ॥

ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಧಾನ್ಯವಂ ಪಶುಗಳು ಭಕ್ಷಿ ಸಿದಲ್ಲಿ ಆ ಗೋಪಾಲನಿಗೆ ದಂಡವಂ ಮಾಡ ಕೂಡದು ॥

ಕರುಹಾಕಿ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳಾಗದಿದ್ದ ಹಸುವು, ಉತ್ಸೃಷ್ಟನಾದ ವೃಷಭವು ದೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಪಶು ಗಳು ಸಹ ಧಾನ್ಯಗಳಂತಿನ್ನುತ್ತಿರಲು ಧಾನ್ಯರಕ್ಷಕನು ತನ್ನ ಪದಾರ್ಥವಂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಶಿ ಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಡಲಾಗದೆಂದುಮನುವು ಪೇಳಿರುವನು ॥ ೨೩॥೦

ಅತೋನ್ಯಥಾವಿನಿಷ್ಟಸ್ಯ ದಶಾಂಶಂದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ೨೮ ॥
ಪಾಲ್ಯಸ್ಯಪಾಲಕಸ್ಯಾಪಿ ವಿನಾಶೋಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯತು ॥

ಭಕ್ಷಯಿತ್ವೋಪವಿಷ್ಟಸ್ತು ದ್ವಿಗುಣಂದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ೨೯
ವಿಂಶಂದೋಷ್ಯಾದ್ದಶಗುಣಂ ವಿನಾಶೋಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯತು ॥
ಗೃಹಂತಟಾಕಮಾರಾಮಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂವಾಪಿಸಮಾಹರೇತ್ ॥ ೩೦
ಶತಾನಿಪಂಚ ದಂಡಸ್ಯಾ ದಜ್ಞಾನಾತ್ ವಿಶತೋದಮಃ
ಸೀಮಾಬಂಧನಕಾಲೇತು ಸೀಮಾಂತಂಯೋಽತಿಕ್ರಾಮಯೇತ್
ತೇಷಾಂಸಂಜ್ಞಾಂದದಾನಸ್ತು ಜಿಹ್ವಾಛೇದನಮಾಪ್ನುಯಾತ್

ಅದ್ಯೈನಾಮಪಿಯೋದದ್ಯಾತ್ ಸಂವಿದಂವಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥ ೩೧
ಉತ್ತಮಂಸಾಹಸಂದಂಡ್ಯ ಇತಿಸ್ವಾಯಂಭುವೋಬ್ರವೀತ್ ॥

ವರ್ಣಾನಾಮಾನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣತ್ರಯಾಣಾಮಪಿಶೇಷತಃ ॥ ೩೨
ಅಕಾರ್ಯಕಾರಿಣಸ್ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ ॥

ಇತರಪಶುಗಳು ಮನೆಯಂನುಗ್ಗಿ ಧಾನ್ಯವಂ ತಿಂದ
ಲ್ಲಿ ಆಪಶುಗಳ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜಾತಿ ಯವನಾಗಿ
ದ್ದರೆ ಅವನಿಂದಧಾನ್ಯ ದಶಾಂಶವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ॥ ೨೮॥

ಹೀಗೆ ಧಾನ್ಯಾದಿ ಗಳಂ ಚೌರ್ಯದಿಂ ತಿಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ
ರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಂದ ದ್ವಿಗುಣ ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು

ಮನೆ, ಕೆರೆ, ತೋಟ, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆಗಳಂ, ಜ್ಞಾ
ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪಹರಿಶಿದರೆ, ೫೦೦ ಹಣ ದಂಡವು, ಅ
ಜ್ಞಾನದಿಂ ದವನದಕ್ಕೆ ಶೇರಿದ್ದರೆ, ೨೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು
ಯಲ್ಲೆಗಟ್ಟು ನಿಬಂಧನವಂ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೆಲ್ಲೆ
ಗಟ್ಟಂ ಶೇರಿಶಿದವನಿಗೂ, ಶೇರಿಶಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಕೇತ
ದಿಂ ಸಂಜ್ಞಾದಿಗಳಂ ಮಾಡಿದವನಿಗೂ, ಜಿಹ್ವಾಚ್ಛೇದವಂ
ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೩೧॥ ॥

ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದೆಲ್ಲೆಯಂ ಶೇರಿಶಿ
ಕೊಟ್ಟವನಿಗೂ, ಗ್ರಹಿಶಿ ದವನಿಗೂ, ಕೊಡೆ ೧೮೦ ಹಣ
ದಂಡವೆಂದುಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವು ಪೇಳುವನು ॥ ೩೨ ॥

ವರ್ಣಾನು ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಮೂರು ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ
ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸಗಳಂ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಂ ಮಾ
ಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೩೩॥ ॥

ಅಸತ್ಯೇನಸ್ರುವೋಪ್ಯಸ್ತಿ ೯ಂ ಶೂದ್ರಹತ್ಯಾವ್ರತಂಚರೇತ್ ॥ ೩೪
ದಾನೇಸಚಧನಸ್ಯೈಕಂ ಸರ್ವ್ವದೀನಾವೇಃಶಕ್ಸ್ನ ಪಕ್ಷ ॥
ಏಕೈಕಂಸಚರೇತ್ಕೃಚ್ಛ್ರಂದ್ವಿಜಃಪಾಪಾಪನುತ್ತಯೆ ॥

ಫಲದಾನಾಂಚವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ಛೇದನೇಜಪ್ಯ ಮೃಕ್ಶತಂ ॥ ೭೩
ಲ್ಮವಲ್ಲೀಲತಾನಾಂಚ ಪುಷ್ಪಿತಾನಾಂಚವೀರುಧಾಂ ॥ ೩೬
ಅಸ್ಥಿಮತಾಂಚಸತ್ವಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಸ್ಯಪ್ರಮಾಪಣೆ ॥ ಪೂ
ರ್ಣ್ಣಮಾನಸ್ಯವಸ್ಥಾತುಂ ಶೂದ್ರಹತ್ಯಾವ್ರತಂಚರೇತ್ ॥ ೩೭ ॥
ಕಿಂಚಿದ್ದೆಯಂಚವಿಪ್ರಾಯ ದದ್ಯಾದಸ್ಥಿಮತಾಂವಧೆ ॥ ಅನ
ಸಾ [illegible] ಶುದ್ಧಿಃ

ಅನ್ನಾದಿಜಾನಾಂಸತ್ವಾನಾಂ ರಸಜಾನಾಂಚಸರ್ವಶಃ ॥ ಫ
ಲಪುಷ್ಪೋದ್ಗತಾನಾಂಚ ಘೃತಪ್ರಾಶೋವಿಶೋಧನಂ ॥ ೩೯

ಕೃಷ್ಣಾನಾಮೋಷಧೀನಾಂಚ ಜಾತಾನಾಂಚಸ್ವಯಂವನೆ
ವೃಥಾಛೇದೆನಗಚ್ಛೇತ ದಿನಮೇಕಂಪಯೋವ್ರತೀ ॥ ೪೦ ॥
ಏತೈರ್ವ್ರತೈರಪೋಹ್ಯಂಸ್ಯಾದೆನೋಹಿಂಸಾಸಮುದ್ಭವಂ

ಸುಳ್ಳುಮಾತಿನಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆಯಂ ಮಾಡಿದವನು ಶೂ
ದ್ರಹತ್ಯಾವ್ರತವಂಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೩೪॥೧ ॥

ಧನಾದಿ ದಾನದಿಂ ಸರ್ಪಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂ ಹೊಡಶಿ
ದವನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಒಂದೊಂದು ಕೃಛ್ರವಂ ಮಾಡಿ
ಪಾಪವಂ ಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ॥ ೩೫ ॥

ಫಲವಾಗುವ ಮರಗಳ ಛೇದದಲ್ಲೂ ಪುಷ್ಪಿಸುವ ಲ
ತಾದಿಗಳಛೇದದಲ್ಲೂ ನೂರುಋಕ್ಕುಗಳಂ ಜಪಿಸಬೇಕು

ಅಸ್ಥಿಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಸಹಸ್ರದವಧೆಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಹ
ತ್ಯಾವ್ರತವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೩೭ ॥

ಅಸ್ಥಿಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆಯ
ತ್ಕಿಂಚಿತ್ ದ್ರವ್ಯವಂ ಕೊಡುವದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು. ಅಸ್ಥಿ
ರಹಿತ ಪ್ರಾಣಿವಧವು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳಿಂ ಪೋಗುವದು

ಅನ್ನರಸಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಧದಲ್ಲೂ
ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಲತಾಛೇದ ದಲ್ಲೂ ಘೃತಪ್ರಾಶನ ಮಾತ್ರವಾ
ದಉಪವಾಸವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೩೯ ॥

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದ್ದ ಲತಾದಿಗಳ ಕಳತ
ದಲ್ಲೂ ವೃಥಾಛೇದದಲ್ಲೂ ಪಯೋವ್ರತವಂ ಮಾಡಬೇಕು
ಹಿಂಸಾದೋಷವು ಈಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದಲೆ ಪೋಗುವದು

ಸ್ತ್ರೀಯಕತ್ರ್ವಪಹೃತ್ಯಾಣಾಂ ಶ್ರೂಯತಾಂವ್ರತಮುತ್ತಮಂ

ಧಾನ್ಯಾನ್ನಧನಚೌರ್ಯಾಣಿಕೃತ್ವಾಕಾಮಮಂದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ
ಸಜಾತೀಯಗೃಹಾದೇವ ಕೃಛ್ರಾರ್ಧೇನ ವಿಶುದ್ಧ್ಯತಿ ॥ ೪೨ ॥

ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂತುಹರಣೆ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂಕ್ಷೇತ್ರಗೃಹಸ್ಯತು ॥
ಕೂಪವಾಪೀಜಲಾನಾಂತುಶುದ್ಧಿಶ್ಚಾಂದ್ರಾಯಣಂಸ್ಮೃತಂ ॥

ದ್ರವ್ಯಾಣಾಮಲ್ಪಸಾರಾಣಾಂ ಸ್ತೇಯಂಕೃತ್ವಾನ್ಯವೇಶ್ಮತಃ
ಚರೇತ್ಸಾಂತಪನಂಕೃಛ್ರಂ ತನ್ನಿರ್ಯಾತ್ಯವಿಶುದ್ಧಯೆ ॥ ೪೪ ॥

ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾಪಹರಣೆ ಯಾನಶಯ್ಯಾಸನಸ್ಯತು ॥ ಪು
ಷ್ಪಮೂಲಫಲಾನಾಂತು ಪಂಚಗವ್ಯಂವಿಶೋಧನಂ ॥ ೪೫ ॥

ತೃಣಕಾಷ್ಠದ್ರುಮಾಣಾಂತು ಶುಷ್ಕಾನ್ನಸ್ಯಗುಡಸ್ಯಚ ॥
ಚೈಲಚರ್ಮಾಮಿಷಾಣಾಂತು ತ್ರಿರಾತ್ರಂಸ್ಯಾದಭೋಜನಂ ॥

ಚೌರ್ಯಾಪಹಾರಗಳಂ ಮಾಡಿದವನು ಮಾಡತಕ್ಕಪ್ರಾಯಶ್ಚಿ
ತವಂಕೆಳುವನಾಗು ॥ ೪೧ ॥

ಕೊಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವದು ಚೌರ್ಯವು.
ಮೋಸಮಾಡಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ದಪಹಾರವು. ಸ್ವಜಾತೀಯವರ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ಧಾನ್ಯ ಧನ ಚೌರ್ಯವಂ ಮಾಡಿದವನು
ಅರ್ಧಕೃಛ್ರದಿಂ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು ॥ ೪೨ ॥

ಸೇವಕಮನುಷ್ಯರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಗೃಹ, ಭಾವಿ
ಕೊಳಗಳ ನೀರು ಇವುಗಳನ್ನ ಪಹರಿಸಿದವನು ಚಾಂದ್ರಾಯ
ಣವಂಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೪೩ ॥

ಪರಗೃಹದಿಂ ಸ್ವಲ್ಪಕ್ರಯವಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸ್ತೇಯ
ವಂ ಮಾಡಿದವನಾ ಪದಾರ್ಥವನ್ನವರಿಗೆಕೊಟ್ಟು ಸಾಂತಪ
ನಕೃಛ್ರವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೪೪ ॥

ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯ ವಾಹನ ಶಯನಾಽಸನ ಪುಷ್ಪ
ಮೂಲಫಲಗಳ ಅಪಹಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಚಗವ್ಯ ಪ್ರಾಶನವಂ
ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೪೫ ॥

ತೃಣ, ಕಾಷ್ಠ, ವೃಕ್ಷ, ಶುಷ್ಕಾನ್ನ ಗುಡ, ಚೇಲ
ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮಾಷಗಳ ಚೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿ
ರಾತ್ರೋಪವಾಸವಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೪೬ ॥

ಮಣಿಮುಕ್ತಾಪ್ರವಾಳಾನಾಂ ತಾಮ್ರಸ್ಯರಜತಸ್ಯಚ ॥ ೨
ಅಯಃಕಾಂಸ್ಯೋಪಲಾನಾಂಚದ್ವಾದಶಾಹಂಕಣಾನ್ನಭುಕ್

ಕಾರ್ಪಾಸಕೀಟಜೋರ್ಣಾನಾಂ ದ್ವಿಶಫೈಕಶಫಸ್ಯಚ ॥ ಪಕ್ಷಿ
ಗಂಧೌಷಧೀನಾಂಚ ರಜ್ಜ್ವಾಶ್ಚೈವತ್ರ್ಯಹಂಪಯಃ ॥ ೪೮

ಏತೈರ್ವ್ರತೈರಪೋಹಂತಿ ಪಾಪಂಸ್ತೇಯ ಕೃತಂದ್ವಿಜಃ ॥
ಅಗಮ್ಯಾಗಮನೀಯಂತು ವ್ರತೈರೇಭಿರಪಾನುದೇತ್ ॥ ೪೯ ॥

ಗುರುತಲ್ಪವ್ರತಂಕುರ್ಯಾತ್ ರೇತಸ್ಸಿಕ್ತ್ವಾಸ್ವಯೋನಿಷು ॥
ಸಖ್ಯುಃಪುತ್ರಸ್ಯಚಸ್ತ್ರೀಷುಕುಮಾರೀಷ್ವಂತ್ಯ ಜಾಸುಚ ॥
ಪಿತೃಷ್ವಸ್ರೇಯಭಗಿನೀಂ ಸ್ವಸ್ರೀಯಾಂಮಾತುರೇವಚ ॥ ಮಾ
ತುಶ್ಚಭ್ರಾತುರಾರ್ಯಾಯಾಂಗತ್ವಾಚಾಂದ್ರಾಯಣಂಚರೇತ್ ॥
ಏತಾಸ್ತಿಸ್ರಸ್ತುಭಾರ್ಯಾರ್ಥೇನೋಪಗಚ್ಛೇತ್ತುಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ॥
ಜ್ಞಾತೀಶ್ಚ ಮಾತುಲೆಯಾಸ್ತೆ ಪತಿತಾಉಪಯಂತಿಯೆ ॥ ೫೦

ಅಮಾನುಷೀಷುಪುರುಷೊ ಉದಕ್ಯಾಯಾಮಯೋನಿಷು ॥
ರೇತಃಸಿಕ್ತ್ವಾಜಲೇಚೈವ ಕೃಚ್ಛ್ರಂಸಾಂತಪನಂಚರೇತ್ ॥ ೫೧ ॥

ಮಣಿಮುಕ್ತಾ ಪ್ರವಾಳ ರಜತ, ಅಯಃ ಕಾಂಸ್ಯ, ಖಂಡ, ಶರ್ಕರೆಗಳ ಚೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾಹ ಕಣಾನ್ನಾಶನ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೪೭ ॥

ವಸ್ತ್ರ ಪಟ್ಟೆವಸ್ತ್ರ ಕಂಬಳಗಳು ಒಂದೆರಡುಗೊರಸುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೇಶಮಯವಾದವಸ್ತ್ರ ಪಕ್ಷಿ ಗಂಧೌಷಧಿ ರಜ್ಜುಗಳು ಇವುಗಳಚೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಪಯಃಪಾನವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ॥ ೪೮

ಈವ್ರತಗಳಿಂದ ಚೌರ್ಯದಪಾಪವು ಅಗಂಮ್ಯಾಗಮನದಪಾಪಸಹ ಪೋಗುವದು. ॥ ೪೯ ॥

ಮಿತ್ರ, ಪುತ್ರರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲೂ, ಕುಮಾರಿಯಲ್ಲೂ ಪಿತೃಭಗಿನೀ, ಕನ್ಯಾ ಮಾತೃಭಗಿನಿ ಕನ್ಯಾಮಾತುಲ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲೂ ಸಂಗವಾದರೆ ಚಾಂದ್ರಾಯಣವಂ ಮಾಡಬೇಕು

ಈಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಜ್ಞಾತಿಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗವಂ ಮಾಡಿದವರು ಸಹ ಪತಿತರೆನಿಸುವರು. ॥ ೫೦ ॥

ಪಶ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲೂ, ಮುಟ್ಟಾದವರಲ್ಲೂ, ಜಲದಲ್ಲೂ, ರೇತಸ್ಸೇಕವಂ ಮಾಡಿದವನು ಸಾಂತಪನ ಕೃಛ್ರವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೫೧ ॥

ಮೈಥುನಂಚಸಮಾಲೋಕ್ಯಪುಂಸಿಯೋಷಿತಿವಾದ್ವಿಜಃ ॥ ಗೋ
ದಾನೇಪ್ಸುದಿವಾಚೈವ ಸವಾಸಾಃಸ್ನಾನಮಾಚರೇತ್ ॥ ೫೪ ॥

ಚಾಂಡಾಲಾಂತ್ಯಸ್ತ್ರಿಯೋಗತ್ವಾಭುಕ್ತ್ವಾಚಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯಚ
ಪತತ್ಯಜ್ಞಾನತೋವಿಪ್ರೋ ಜ್ಞಾನಾತ್ಸಾಮ್ಯಂತುಗಚ್ಛತಿ ॥

ವಿಪ್ರದುಷ್ಟಾಂಸ್ತ್ರಿಯಂಭರ್ತಾ ನಿರುಂಧ್ಯಾದೇಕವೇಶ್ಮನಿ ॥ ಯ
ತ್ಪುಂಸಃಪರದಾರೇಷು ತಚ್ಚೈನಾಂಚಾರಯೇದ್ವ್ರತಂ ॥ ೫೬

ಸಾಚೇತ್ಪುನಃಪ್ರದುಷ್ಯೇತ್ತು ಸದೃಶೇನೋಪಮಂತ್ರಿತಂ ॥ ಕೃಚ್ಛ್ರಂ
ಚಾದ್ರಾಯಣಂಚೈವ ತತ್ತಸ್ಯಾಃಪಾವನಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೫೭
ಯಃಕರೋತ್ಯೇಕರಾತ್ರೇಣ ವೃಷಲೀಸೇವನಾಂದ್ವಿಜಃ ॥ ತದೇಕ
ಭುಕ್ ಜಪನಿತ್ಯಂ ತ್ರಿಭಿರ್ವರ್ಷೈರ್ವ್ಯಪೋಹತಿ ॥ ೫೮ ॥

ಏಷಾಪಾಪಕೃತಾ ಮುಕ್ತಾ ಚತುರ್ಣಾಮಪಿ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ॥

ಮೈಥುನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ನಾನಗಳೀ, ಪುರುಷ ನಸ್ನಾನಗಳಿ ನೋಡಿದರು, ಗೋವೃಷಭವನ್ನೇರಿದರು, ಆಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸಚೇಲಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೫೪ ॥

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಭವಿಶಿದ ಚಂಡಾಲ ಅಂತ್ಯಜ ಸ್ತ್ರೀರಸಂಗದಿಂದಲೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಭೋಜನದಿಂದಲೂ, ಅವರಿಂದ ದಾನವಂ ಗ್ರಹಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಪತಿತ ನಾಗುವನು. ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಭವಿಶಿದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗುವನು. ॥ ೫೫ ॥

ಪರಪುರುಷ ಸಂಗದಿಂದುಷ್ಟಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಒಂದೇ ಮನೆಯೋಳ್ ನಿರ್ಬ್ಬಂಧದಿಂದಿರಿಸಬೇಕು. ಅವಳಿಗೆಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಸಹಿತೆಯಾದಬಳಿಕಪರಸ್ತ್ರೀಸಂಗವಂಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೋ ಅದನ್ನವಳಿಗೆಮಾಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೫೬

ಅವಳುಪುನಃ ಸಜಾತೀಯಪರಪುರುಷನಸಂಗಕ್ಕೆಹೊದರೆ ಕೃಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣ ಗಳೆರಡರನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಯಾವನೊಂದುರಾತ್ರಿ ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗವಂ ಮಾಡುವನೊ, ಅವನು, ಮೂರುವರುಷ ಏಕಭುಕ್ತನಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೫೭ ॥

ಪಾಪವಂಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕುಜಾತೀಯವರಿಗೂ ಪ್ರಾ

ಪತಿತೈಃಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಾನಾ ಮಿಮಾಂಶೃಣುತನಿಷ್ಕೃತಿಂ ॥

ಸಂವತ್ಸರೇಣಪತತಿ ಪತಿತೇನಸಮಾಚರನ್ ॥ ಯಾಜನಾಧ್ಯಾ
ಪನಾದ್ಯೌನಾ ದನುಯಾನಾಶನಾಸನಾತ್ ॥ ೬೦ ॥

ಯೋಯೇನಪತಿತೇನೈಷಾಂ ಸಂಸರ್ಗಂಯಾತಿಮಾನವಃ ॥ ಸತ
ಸ್ಯೈವವ್ರತಂಕುರ್ಯಾತ್ತತ್ಸಂಸರ್ಗವಿಶುದ್ಧಯೆ ॥ ೬೧ ॥

ಪತಿತಸ್ಯೋದಕಂಕಾರ್ಯಂ ಸಪಿಂಡೈರ್ಬಾಂಧವೈಸ್ಸಹ ॥ ನಿಂದಿ
ತೇಹನಿಸಾಯಾಹ್ನೇ ಜ್ಞಾತಿಭಿರ್ಗುರುಸಂನಿಧೌ ॥ ೬೨ ॥

ದಾಸೀಘಟ ಮಪಾಂಪೂರ್ಣಂ ಪರ್ಯಸ್ಯೇತ್ಪ್ರೇತವತ್ಪದಾ ॥ ಅ
ಹೋರಾತ್ರ ಮುಪಾಸೀರನ್ ನಾಶೌಚಂ ಬಾಂಧವೈಸ್ಸಹ ॥

ನಿವರ್ತಯೇರಂಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತು ಸಂಭಾಷಣಸಹಾಸನಂ ॥ ದಾಯಾ
ದಸ್ಯಪ್ರದಾನಂಚ ಯಾತ್ರಾಮೇವಂಚಲೌಕಿಕೀಂ ॥ ೬೪ ॥

ಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಪೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪತಿತರೊಡನೆ ಸೇರಿದವರಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಂ ಕೇಳುವೆನಾಗು ॥ ೫೯ ॥

ಯಜನಾಧ್ಯಯನ ಯಾಜನಾಧ್ಯಾಪನ ವಿವಾಹಾನುಗಮನಶಯನಾಸನಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿತರೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದವನು ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ಪತಿತ ನಾಗುವನು. ॥ ೬೦ ॥

ಯಾವನು ಯಾವ ಪತಿತನೊಡನೆ ಸಹವಾಸವಂಮಾಡುವನೊ ಅವನು ಆಪತಿತನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೆ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೬೧ ॥

ನಿಂದಿತವಾದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳ್ ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಪಿಂಡರಾದ ಜನಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ಪತಿತನಿಗೆ ತಿಲತರ್ಪಣವಂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೬೨ ॥

ದಾಸಿಯಿಂತರಿಸಿದ ಜಲಪೂರ್ಣ ಘಟವಂ ಪ್ರೇತದಂತೆತಿರುಗಿಸಿ ಬಾಂಧವ ರೊಡನೆ ಅದಂಒಡದು ಒಂದು ಅಹೊರಾತ್ರ ಆಶೌಚ, ಸೂತಕವನ್ನಿರುವದು. ಇದು ಘಟಸ್ಫೋಟ ಇದಾದಬಳಿಕ ಆಜನರಂ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗದು. ॥ ೬೩ ॥

ಸಂಭಾಷಣಾ ಸಹಾಸನಗಳನ್ನವರೊಡನೆ ಮಾಡಲಾಗದು. ದಾಯವಿಭಾಗಾದಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರ ಗಳಲ್ಲೂ ಅವರಂತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ॥ ೬೪ ॥

ಜ್ಯೈಷ್ಠ್ಯಭಾವಾನ್ಯವರ್ತೇತ ಜ್ಯೈಷ್ಠಾವಾಪ್ತಂಚಪುತ್ರವಾನಃ ॥
ಜ್ಯೈಷ್ಠಾಂಶಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾ ಚ್ಛಾಸ್ಯ ಯೋವಾಸ್ಯಾದ್ಗುಣ
ತೋಧಿಕಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸ್ಥಾಪಿತಾಂಚಾಪಿಮರ್ಯಾದಾಂ ಯೋಭಿದ್ಯಾಃ ಪಾಪಕರ್ಮಣಃ
ಸರ್ವ್ವೇಪೃಥಕ್ ದಂಡನೀಯಾ ರಾಜ್ಞಾಪ್ರಥಮ ಸಾಹಸಂ ॥

ಶತಂಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಕ್ರುಶ್ಯಕ್ಷತ್ರಿಯೋದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ವೈಶ್ಯ
ಸ್ತುದ್ವಿಶತಂರಾಜನ್ ಶೂದ್ರಸ್ತುವಧಮರ್ಹತಿ ॥ ೧೨ ॥

ಪಂಚಾಶದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋದಂಡ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯಾಭಿಶಂಸನೇ ॥
ವೈಶ್ಯಸ್ಯಾಪ್ಯರ್ಧಪಂಚಾಶತ್ ಶೂದ್ರೇದ್ವಾದಶಕೋದಮಃ ॥

ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯಾಪ್ನುಯಾ ದ್ವೈಶ್ಯಃ ಸಾಹಸಂ ಪುನರೇವಚ
ಶೂದ್ರಃಕ್ಷತ್ರಿಯಮಾಕ್ರುಶ್ಯ ಜಿಹ್ವಾಚ್ಛೇದನಮಾಪ್ನುಯಾತ್

ಪಂಚಾಶತ್ಕ್ಷತ್ರಿಯೋದಂಡ್ಯ ಸ್ತಥಾವೈಶ್ಯಾಭಿಶಂಸನೇ ॥ ಶೂ
ದ್ರೇಚೈವಾರ್ಧಪಂಚಾಶ ತ್ತಥಾಧರ್ಮೇನವಿದ್ಯತೇ ॥ ೨೦ ॥

ಹೀಗೆತ್ಯಕ್ತನಾದವನು ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಭಾವದಿಂದವನಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ತಮ್ಮಂದ್ರಗಲ್ಲಿ ಗುಣಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದವನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೬೫ ॥

ಯಾವ ಪಾಪಿಷ್ಠರು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧ ಮರ್ಯಾದೆಯಂ ತಪ್ಪಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ರಾಜನು ೨೧೩ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹಾಕಬೇಕು. ॥ ೬೬ ॥

ಬೈಗಳು ಮೊದಲಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂ ದುಃಖಪಡಿಶಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ನೂರು ದುಡ್ಡು ವೈಶ್ಯನಿಗಿನ್ನೂರು ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ವ್ಯಥಾನುಗುಣವಾಗಿ ತಾಡನ ಸಂಹರಣಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೬೭ ॥

ಕ್ಷತ್ರಿಯನಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವೈಶ್ಯನಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದವನಿಗೆ ೨೫ ಶೂದ್ರನಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದವನಿಗೆ ೧೨ ದುಡ್ಡುಗಳು ದಂಡವು ॥ ೬೮ ॥

ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಮೋಸವಂ ಮಾಡಿದ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ೫೦ ದುಡ್ಡು ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಜಿಹ್ವಾಚ್ಛೇದವೆಂದು ದಂಡವು. ॥ ೬೯

ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯಂ ಮಾಡಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ೫೦ ಶೂದ್ರನಂ ವ್ಯಥೆ ಪಡಿಶಿದವನಿಗೆ ೨೫ ದುಡ್ಡುಗಳು ದಂಡವು

ವೈಶ್ಯಸ್ಯಾಕ್ರೋಶನೇದಂಡ್ಯಃ ಶೂದ್ರಃಕ್ಷತ್ರನುಸಾಹಸಂ ॥
ಶೂದ್ರಾಕ್ರೋಶೇತಥಾವೈಶ್ಯಃ ಶತಾರ್ಧಂದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ೭೧ ॥

ಸುವರ್ಣಾಕ್ರೋಶನೇದಂಡ್ಯಃ ಸ್ತಥಾದ್ವಾದಶಕಂಸ್ಮೃತಂ ॥ ವಾದೇಷ್ವವಚನೀಯೇಷು ತದೇವದ್ವಿಗುಣಂಭವೇತ್ ॥ ೭೨ ॥

ಏಕಜಾತಿರ್ದ್ವಿಜಾತಿಂತು ವಾಚಾದಾರುಣಯಾಕ್ಷಿಪನ್ ॥
ಜಿಹ್ವಾಯಾಃಪ್ರಾಪ್ನುಯಾಚ್ಛೇದಂ ಜಘನ್ಯಃ ಪ್ರಧನೋಹಿ ಸಃ ॥ ೭೩ ॥

ನಾಮಜಾತಿಗ್ರಹಂತೇಷಾ ಮಭಿದ್ರೋಹೇಣಕುರ್ವತಃ ॥ ನಿಕ್ಷೇಪ್ಯೋಯೋಮಯಶ್ಶಂಕುರ್ಜ್ವಲನ್ನಾಸ್ಯೇದಶಾಂಗುಲಃ

ಧರ್ಮೋಪದೇಶಂಶೂದ್ರಸ್ತು ದ್ವಿಜಾನಾಮಭಿಕುರ್ವತಃ ॥ ಸಪ್ತಮಾಸೇಚಯೇತ್ತೈಲಂ ವಕ್ತ್ರೇಶ್ರೋತ್ರೇಚಪಾರ್ಥಿವಃ ॥ ೭೪

ಶ್ರುತಿಂದೇಶಂಚಜಾತಿಂಚ ಕರ್ಮಶಾರೀರಮೇವಚ ॥ ವಿತಥಂಚ ಬ್ರುವಂದಂಡ್ಯೋರಾಜಾ ದ್ವಿಗುಣಸಾಹಸಂ ॥ ೭೬ ॥

ವೈಶ್ಯನಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ೧:೮೦ ದುಡ್ಡು ಗಳು ಶೂದ್ರನಂ ವ್ಯಥೆ ಪಡಿಶಿದ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ೫೦ ದುಡ್ಡುಗಳು ದಂಡವು. ॥ ೭೧ ॥

ಸಮಾನವರ್ಣರಾದವರಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದವರಿಗೆ ೧೨ದು ಡ್ಡು ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳಿಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದವರಿಗೆ ೨೪ ದು ಡ್ಡುಗಳು ದಂಡವು. ॥ ೭೨ ॥

ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿ ದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಜಿಹ್ವಾಛ್ಛೇದವೆ ದಂಡವೆನಿಸುವದು. ॥ ಬ್ರಾ ಹ್ಮಣನು ಪ್ರಥಮ ವರ್ಣದವನಾದ್ದರಿಂ ದೀರೀತಿಯಾದ ವ್ಯ ವಸ್ಥೆಯು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದ್ರೋಹವಂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನ ನಾ ಮಜಾತಿ ಗೃಹಗಳಂ ತನ್ನ ನಾಮಕಾದಿಗಳಂ ಯಾವನುಪ್ರಸಿ ದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವನೊ, ಆಶೂದ್ರನ ಬಾಯಿಗೆ ದಶಾಂಗುಲ ತಪ್ತ ಶಂಕುವಂ ಹಾಕಿಸಬೇಕು, ॥ ೭೪ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಯಾವಶೂದ್ರನು ಧರ್ಮೋಪದೇ ಶವಂ ಮಾಡುವನೊ ಅವನಬಾಯಿ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ತೈಲವಂಕಾ ಯಿಶಿ ಹುಯಿಸಬೇಕು. ॥ ೭೫ ॥

ಶ್ರುತಿ, ದೇಶ, ಜಾತಿ, ಶರೀರಸಂಬಧ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನನೃತ ವಾಗಿ ಪೇಳಿದವನಿಂದ ರಾಜನು ೨೧೬೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೭೬ ॥

ಯಸ್ತು ಪಾತಕ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಕ್ಷಿಪೇದ್ವರ್ಣಾಂತರಂನರಃ ॥ ಉ
ತ್ತಮಂಸಾಹಸಂದಂಡಃ ಪಾದ್ಯಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೭೭

ರಾಜ್ಞೋ ನಿವೇಶನಿಯಮಂ ವಿತಥಂಯಾಂತಿ ವೈಮಿಥಃ ॥
ಸರ್ವೇದ್ವಿಗುಣದಂಡ್ಯಾಸ್ತೇ ವಿಪ್ರಲಂಭಾನ್ನೃಪಸ್ಯತು॥ ೭೮ ॥

ಪ್ರೀತ್ಯಾಮಯಾಸ್ಯಾಭಿಹಿತಂ ಪ್ರಮಾದೇನಾಥವಾವದೇತ್ ॥
ಭೂಯೋನಚೈವಂವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸತು ದಂಡಾರ್ಧಭಾಕ್ಭವೇತ್

ಕಾಣಂವಾಪ್ಯಥವಾಖಂಜ ಮಂಧಂಚಾಪಿತಥಾವಿಧಂ ॥ ತ
ಥ್ಯೇವಾಪಿಬ್ರುವನ್ದಾಪ್ಯೋದಂಡಂಕಾರ್ಷಾಯಣಂಧನಂ ॥ ೮೦

ಮಾತರಂಪಿತರಂಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಭ್ರಾತರಂಶ್ವಶುರಂಗುರುಂ ॥ ಆಕ್ರೋ
ಶಯಞ್ಛತಂದಂಡ್ಯಃಪಂಥಾನಂಚಾದದನ್ಗುರೋಃ ॥ ೮೧

ಗುರುವರ್ಜಂತುಮಾರ್ಗಂ ಯೋಹಿಮಾರ್ಗಂನಯಚ್ಛತಿ ॥
ಸದಾಪ್ಯಃಕೃಷ್ಣಲಂರಾಜ್ಞಃ ತಸ್ಯಪಾಪಸ್ಯಶಾಂತಯೆ ॥ ೮೨

ಯಾವನು ಸ್ವತಃ ಪಾತಕಿಯಾಗಿ ಇತರವರ್ಣದವರ ಮೇಲೆ ದೋಷಸ್ಥಾಪನವಂ ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ೧೦೮೦ ದುಡ್ಡುಗಳು ದಂಡವು. ॥ ೭೭ ॥

ಯಾವಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಜನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಂಮಾಡುತ್ತಾ ರಾಜನಿಗೆ ವಂಚನೆಯಂಮಾಡುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ೨೧೬೦ ದುಡ್ಡುಗಳದಂಡವು. ॥ ೭೮ ॥

ನಿರ್ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾದದಿಂದಲಾಗಲೀ ಆಡಿದೆನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಪ್ಪಿತ ಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಹತ್ತು ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ೭೯ ॥

ಮೊಕ್ಕಣ್ಣ, ಕುರುಡ, ಕುಂಟ, ಹೆಳವ, ಮೋಟ, ಮೊದಲಾದ ಅಂಗ ಹೀನರನ್ನು ಮರ್ಯಾದವಾಗಿಮಾತನಾಡಿಸದವನಿಗೆ ೧ ರೂಪಾಯಿ ದಂಡವು. ॥ ೮೦ ॥

ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತೃ,ಮಾವಮೊಂದರೆರನ್ನು ಬೈದು ವ್ಯಥೆ ಪಡಿಶಿದವನಿಗೂ, ಗುರುವಂ ದಾರಿ ಬಿಡೆಂದು ಹೇಳಿದವನಿಗೂ ೧೦೦ ದುಡ್ಡುದಂಡವು. ॥ ೮೧ ॥

ಗುರುವಿಗೆ ತಡೆಯಾಗಿನಿಂತು ಮಾರ್ಗವಂಬಿಡದಿರುವವನಿಗೆ ಗುಂಜಾತೂಕ ಸುವರ್ಣ ದಂಡವು. ॥ ೮೨ ॥

ಶೂದ್ರನು ಯಾವ ಅಂಗದಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿ ಗಪರಾಧ

ಏಕಜಾತಿರ್ದ್ವಿಜಾತಿಂತು ಯೇನಾಂಗೇನಾಪರಾಧ್ನುಯಾತ್
ತದೇವಛೇದಯೇತ್ತಸ್ಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವವಿಚಾರಯನ್ ॥ ೮೩ ॥
ಅವನಿಷ್ಠೀವತೋದರ್ಪಾತ್ ದ್ವಾವೋಷ್ಠೌಛಾದಯೇನ್ನೃಪ ॥
ಅವಮೂತ್ರಯತೋಮೇಂದ್ರಮಪಶಬ್ದಯತೋಗುದಂ ॥ ೮೪ ॥

ಸಹಾಸನಮಭಿಪ್ರೇಪ್ಸುರುತ್ಕೃಷ್ಟಸ್ಯಾಪಕೃಷ್ಟಜಃ ॥ ಕಟ್ಯಾಂ
ಕೃತಾಂಕೋನಿರ್ವಾಸ್ಯಃಸ್ಫಿಚಂವಾಸ್ಯಾವಕರ್ತಯೇತ್ ॥ ೮೫ ॥

ಕೇಶೇಷುಗೃಹ್ಣತೋಹಸ್ತಂ ಛೇದಯೇದವಿಚಾರಯನ್ ॥ ಪಾದೇ
ಯೋನಾಸಿಕಾಯಾಂಚ ಗ್ರೀವಾಯಾಂವೃಷಣೇಷುಚ ॥ ೮೬ ॥

ತ್ವಗ್ಭೇದಕಶ್ಶತಂದಂಡ್ಯೋಲೋಹಿತಸ್ಯಚದರ್ಶಕಃ ॥ ಮಾಂಸಭೇ
ತ್ತಾಚಷಣ್ಣಿಷ್ಕಾನ್ನಿರ್ವಾಸ್ಯಸ್ತ್ವಸ್ಥಿಭೇದಕಃ ॥ ೮೭ ॥

ಅಂಗಭಂಗಕರಸ್ಯಾಂಗಂ ತದೇವಾಪಹರೇನ್ನೃಪಃ ॥ ದಂಡಪಾ
ರುಷ್ಯಕೃದ್ದಂಡ್ಯೋ ಸಮುತ್ಥಾನ ವ್ಯಯಂತಥಾ ॥ ೮೮ ॥

ವಂ ಮಾಡುವನೊ ಅವನ ಆ ಅಂಗವಂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಛೇದಿಸಬೇಕು. ॥ ೮೩ ॥

ಗುರುವಿನ ಮೇಲೆ ಉಗಳಿದ ಶೂದ್ರನ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಮೂತ್ರಿಶಿದವನ ಶಿಶ್ನವನ್ನು ಹೂಶಿದವನ ಗುದವನ್ನು ಛೇದಿಸಬೇಕು. ॥ ೮೪ ॥

ಉತ್ತಮವರ್ಣ್ಣನಾದವ ನೊಡನೆ ಏಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲಿಚ್ಛೈಶಿದ ಹೀನವರ್ಣ್ಣದವನನ್ನು ನಡುವಿನಮೇಲೆ ಬರೆಯಂಹಾಕಿ ತಳ್ಳಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾಗುದದ ಹಿಂಭಾಗವಂ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ॥ ೮೫ ॥

ಕೇಶ, ಪಾದ, ನಾಸಿಕಾ ಕುಚ, ವೃಷಣಗಳಂ ಪಿಡಿದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ವ್ಯಥೆಪಡಿಶಿದ ಶೂದ್ರನ ಕೈಯ್ಯಂಕತ್ತರಿಸಬೇಕು ॥ ೮೬ ॥

ಪ್ರಹಾರದಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಚರ್ಮವಂ ಭೇದಿಶಿದ ಶೂದ್ರನಿಗೂ, ರಕ್ತವಂ ಕಾಣಿಶಿದವನಿಗೂ ೧೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ಮಾಂಸವಂ ಛೇದಿಶಿದವನಿಗೆ ೬ ವರಹಾದಂಡವು. ಮೂಳೆಯಂ ಭೇದಿಶಿದವನಿಗೆ ಗ್ರಾಮದಿಂ ಪೊರಮಡಿಸುವದೆ ದಂಡವು. ॥ ೮೭ ॥

ಅಂಗಭಂಗವಂ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಆ ಅಂಗವನ್ನೆ ಛೇದಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪ್ರಹಾರ ದಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಠೂರ

ಅರ್ಧಪಾದೇಕರಃಕಾರ್ಯೋ ಗೋಗಜಾಶ್ವೋಷ್ಟ್ರಘಾತಕಃ ॥ ಪಶು
ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಾಣಾಂಚಹಿಂಸಾಯಾಂದ್ವಿಗುಣೋದಮಃ ॥ ೮೯

ಶುಂಚಾಶಚ್ಚ ಭವೇದ್ದಂಡ್ಯಸ್ತೃಥೈವಮೃಗಪಕ್ಷಿಷು ॥ ಕ್ರಿಮಿಕೀ
ಟೇಷುದಂಡ್ಯಸ್ಯಾದ್ರಜತಸ್ಯೈಚಮಾಷಕಂ ॥ ೯೦ ॥

ತಸ್ಯಾನುರೂಪಂ ಮೌಲ್ಯಂ ಚಪ್ರದದ್ಯಾತ್ಸ್ವಾಮಿನೇ ತಥಾ ॥
ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಕಾನಾಂಸಕಲಂ ಶೇಷಾಣಾಂಸಕಲಂತಥಾ ॥ ೯೧

ವೃಕ್ಷಂತುಸಫಲಂಛಿತ್ವಾ ಸುವರ್ಣ್ಣಂದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ದ್ವಿಗು
ಣಂದಂಡಯೇಚ್ಚೈನಂಪಥಿಸೀಮ್ನಿ ಜಲಾಶಯೇ ॥ ೯೨ ॥

ಛಿದೇನಾದಫಲಸ್ಯಾಪಿ ಮಧ್ಯಮಂಸಾಹಸಂಸ್ಮೃತಂ ॥ ಸು

ಭಾಷೆಯಿಂದೆಲೂ ವ್ಯಧೆಯುನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಂ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ॥ ೮೮ ॥

ಗೋಗಜಾಶ್ವೋಷ್ಟ್ರಪ್ರೋತನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನರ್ಧ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಮೃಗಗಳಂ ಹಿಂಸೆಪಡಿಶಿದ ವನಿಗೆ ೫೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವಂ ಹಾಕಿ ಆಪದಾರ್ಥವನ್ನದರ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೮೯ ॥

ದೊಡ್ಡಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳಂ ಹೊಡೆದವನಿಗೆ ೫೦ಮಾಷತೂಕ ಬೆಳ್ಳಿಯು ದಂಡವು. ಕೃಮಿ, ಕೀಟಕಗಳಂಕೊಂದವನಿಗೆ ಒಂದು ಮಾಷತೂಕ ದಂಡವು ॥ ೯೦ ॥

ಮೃಗಾದಿಗಳಂ ಕೊಂದವನು ಅವುಗಳ ಕ್ರಯವಂ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಮೃಗಾದಿಗಳು ರಾಜಕೀಯ ವಾಗಲೀ, ಅರಣ್ಯಕ ವಾಗಲೀ, ಮೃಗಾದಿ ಕ್ರಯುವಂ, ದಂಡವಂ ಸಹ ರಾಜನೇಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೯೧ ॥

ಫಲಿಸುವ ವೃಕ್ಷವಂ ಛೇದಿಸುವನಿಗೆ ಒಂದುತೊಲಾ ಸುವರ್ಣದಂಡವು. ಆ ವೃಕ್ಷವು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೋ, ಯಲ್ಲೆಗಟ್ಟಲ್ಲೋ, ಜಲಾಶಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲೋ ಇದ್ದದ್ದೆ ಆದರೆ ೨ ತೊಲಾ ಸುವರ್ಣದಂಡವು. ॥ ೯೨ ॥

ಫಲಿಸದವೃಕ್ಷವಂ ಛೇದಿಶಿದವನಿಗೆ ೫೦೦ ದುಡ್ಡುದಂ

ಲ್ಕ್ರವಲ್ಲೀಂಲತ್ರಾನಾಂಚಸುವರ್ಣಸ್ಯಚಪಮಾಷಕಂ ॥ ೯೩ ॥

ದೇಶಕಾಲಾನುರೂಪೇಣ ಮೂಲ್ಯಂ ರಾಜಾದ್ಯುಪಾದಿಷು ॥ ತ
ತ್ಸ್ವಾಮಿನಸ್ತಥಾದೇಂಡ್ಯೋದಂಡಪೂರ್ತ್ತಂತುಪಾರ್ಥಿವ ॥ ೯೪ ॥

ಯತ್ರಾತಿವರ್ತ್ತತೆಯೋಗ್ಯಂ ವೈಗುಣ್ಯಾತ್ಯಾಜಕಸ್ಯತು ॥
ತತ್ರಸ್ವಾಮೀಭವೇದ್ದಂಡ್ಯೋನಾಪ್ತಶ್ಚೇತ್ಯಾಜಕೋಭವೇತ್

ಯಾಜಕಶ್ಚ ಭವೇದಾಪ್ತಃ ಯಾಜಕೋದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ನಾಪಿ
ದಂಡಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯಾಪಿ ತಥಾವೈಹೇತುಕಲ್ಪಕಃ ॥

ದ್ರವ್ಯಾಣಿಯೋಹರೇದ್ಯಸ್ಯ ಜಾನತೋಜಾನತೋಪಿವಾ ॥ ಸತ
ಸ್ಯೋತ್ಪಾದಯೇತ್ತುಷ್ಟಿಂ ರಾಜ್ಞೋ ದದ್ಯಾತ್ತತೋದಮಂ ॥

ಡವು. ಪೊದೆಬಳ್ಳಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳಂ ಛೇದಿಶಿದವನಿಗೆ ಒಂದುಮಾಷಸುವರ್ಣ ದಂಡವು. ॥ ೯೩ ॥

ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ತೃಣವಂ ಛೇದಿಶಿದವನಿಗೆ ಒಂದು ರೌಪ್ಯ ದಂಡವು. ನಿಷ್ಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂಕೊಂದವನಿಗೆ ೬ ಗುಂಜಾತೂಕಸುವರ್ಣವು. ॥ ೯೪ ॥

ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಯಥೋಕ್ತವಾದ ದಂಡದಿಂ ರಾಜನು ದಂಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೯೫ ॥

ಆಪ್ತನಲ್ಲದೆ ಗಾಡಿ ನಡೆಸುವನತ್ತಿತ್ತ ಪೋಗಿರುವಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ, ಯತ್ತು ಮೀರಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಲು ಆ ಗಾಡಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯು ದೇಶಕಾಲಾನುರೂಪವಾದಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನು ॥

ನಡೆಸುವವನಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನು ಗಾಡಿಹೊರಳುವದಕ್ಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅವನು ಕಾರಣನಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ ॥ ೯೬ ॥

ಧನಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಯಾಗಲಿ ತಿಳಿಸದೆಯಾಗಲೀ ಯಾವನ ಹಣವಂ ಯಾವನು ಮೋಸದಿಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನೊ ಅವನಾಧನಸ್ವಾಮಿಗೆ ಧನವಂ ಕೊಡುವದ್ದರಿಂ ಸಂತೋಷಪಡಿಶಿ ರಾಜನಿಗೂ ದಂಡವಂತೆರಬೇಕು. ॥ ೯೭

ಯಸ್ತುರಜ್ಜುಂ ಘಟಂಕೂಪಾ ದ್ಧರೇದ್ಭಿಂ ದ್ಯಾಚ್ಚ ತಾಂಪ್ರ
ಪಾಂ। ಸದಂಡಂಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ಮಾಷಂ ತಚ್ಚ ಸಂಪ್ರತಿಪಾದ
ಯೇತ್ ॥ ೯೯ ॥

ಧಾನ್ಯಂದಶಭ್ಯಃಕುಂಭೇಭ್ಯೋಹರತೋಭ್ಯಧಿಕಂವಧಃ ॥ ಶೇ
ಷೇಪ್ಯೇಕಾದಶಗುಣಂ ತಸ್ಯದಂಡಂಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್ ॥ ೧೦೦ ॥

ತಥಾಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ನದಾನಾನಾಂ ನತಥಾಪ್ಯಧಿಕಂವಧಃ ॥ ಸುವ
ರ್ಣರಜತಾದೀನಾಮುತ್ತಮಾನಾಂಚವಾಸಸಾಂ ॥ ೧೦೧ ॥
ಪುರುಷಾಣಾಂಕುಲೀನಾನಾಂ ನಾರೀಣಾಂಚವಿಶೇಷತಃ ॥
ಮಹಾಪಶೂನಾಂಹರಣೇ ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಮೌಷಧಸ್ಯಚ ॥ ೨
ಮುಖ್ಯಾನಾಂಚೈವರತ್ನಾನಾಂ ಹರಣೇವಧಮರ್ಹತಿ ॥

ದಧ್ನಃಕ್ಷೀರಸ್ಯತಕ್ರಸ್ಯ ಪಾನೀಯಸ್ಯರಸಸ್ಯಚ ॥ ೧೦೩
ವೇಣುವೈದಲಭಾಂಡಾನಾಂ ಲವಣಾನಾಂತಥೈವಚ ॥

ಯೆಾವನು ಬಾವಿಯ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕೇದಿಕ್ಕೊಳ್ಳು
ವ ಘಟಾದಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವನೊ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ
ಯಂ ಭೇದಿಸುವನೊ ಅವನಿಂದಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಂ ಪೂರ್ವದಂ
ತೆ ಹಾಕಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಮಾಷತೂಕ ಸುವರ್ಣದಂಡವಂ ಗ್ರ
ಹಿಸಬೇಕು. ‖ ೯೯ ‖

ಹತ್ತುಗಡಿಗೆಗೆ ಅಧಿಕವಾದಧಾನ್ಯವಂ ಕದ್ದವನಿಗೆ
ಪ್ರಾಣಾಂತ ದಂಡವು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕದ್ದವನಿಗೆ ಏಕಾ
ದಶಗುಣಅಧಿಕವಾದ ಧಾನ್ಯವಂಗ್ರಹಿಸುವದೇ ದಂಡವು.

ಅನ್ನ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಪಾನದ್ರವ್ಯಗಳಂ ತನಗೆತಕ್ಕಷ್ಟ
ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿಕದ್ದರೂ, ಪ್ರಹಾರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಾಂ
ತದಂಡಕೂಡದು. ಸುವರ್ಣ, ರಜತಾದಿಧಾತು ಉತ್ತಮ ವ
ಸ್ತ್ರ ಕುಲಕ್ಕೆಬಂದ ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀರು ಗಜಾದಿ ಮಹಾಪಶು
ಮುಖ್ಯೌಷಧ ಮುಖ್ಯರತ್ನ ಶಸ್ತ್ರಇವುಗಳಂ ಕದ್ದವನಿಗೆ
ವಧವು. ‖ ೧೦೦ ‖

ದಧಿ, ಕ್ಷೀರ, ತಕ್ರ, ರಸದ್ರವ್ಯ ವೇಣು ಪಾನೀಯ
ಮರದಪಾತ್ರ ಬೀಸುಗಲ್ಲು ಗಡಿಗೆ ಲವಣ ಮೃಣ್ಮಯ
ಪದಾರ್ಥ ಮೃತ್ತು, ಭಸ್ಮ ಇವುಗಳ ಚೌರ್ಯದ ವಾರ್ತೆ ಆ

ಮೃಣ್ಮಯಾನಾಂಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮೃದೋಭಸ್ಮ ನಪಿವಚ

ಕಾಲಮಾಸಾದ್ಯಕಾರ್ಯಂಚ ರಾಜಾದಂಡ ಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್ ।

ಗೋಷುಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಥಾಸು ಮಹಿಷೀಷು ತಥೈವಚ ।

ಅಶ್ವಾಪ ಹಾರಕಶ್ಚೈವ ಸದ್ಯಃಕಾರ್ಯೋರ್ಧ ಪಾದಕಃ ।

ಸೂತ್ರಕಾರ್ಪಾಸಕಿಣ್ವಾನಾಂ ಗೋಮಯಸ್ಯಗುಡಸ್ಯಚ ।

ಮತ್ಸ್ಯಾನಾಂ ಪಕ್ಷಿಣಾಂಚೈವ ತೈಲಸ್ಯಚಘೃತಸ್ಯಚ ।

ಮಾಂಸಸ್ಯ ಮಧುನಶ್ಚೈವ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದ್ಪಶುಸಂಭವಂ ।

ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಲವಣಾದೀನಾಂ ಮದ್ಯಾನಾಮೋದನಸ್ಯಚ ।

ಪಕ್ವಾನ್ನಾನಾಂಚಸರ್ವೇಷಾಂ ತನ್ಮೂಲ್ಯಾದ್ದ್ವಿಗುಣೋದಮಃ

ಪುಷ್ಪೇಷುಹರಿತೇಧಾನ್ಯೇ ಗುಲ್ಮವಲ್ಲೀಲತಾಸುಚ ।

ಅನ್ನೇಷು ಚಾಪೂರ್ಣೇಷು ದಂಡಸ್ಯಾತ್ಪಂಚ ಮಾಷಕಂ ।

ಪರಿಪೂರ್ಣೇಷು ಧಾನ್ಯೇಷು ಶಾಖ ಮೂಲ ಫಲೇಷುಚ ।

ನಿರನ್ವಯೇ ಶತಂ ದಂಡ್ಯಃ ಸಾನ್ವಯೇ ದ್ವಿಶತಂ ದಮಃ

ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿಯಮಕಾಲದೊಳಗೆ ಬಂದರೆ ರಾಜನುದಂಡಿ ಸಬೇಕು. ॥ ೧೦೪ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಮಹಿಷ್ಯಶ್ವಗಳಂ ಕದ್ದವನ ಅರ್ಧ ಕಾಲಂ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ॥ ೫ ॥

ಧಾರ, ಹತ್ತಿ, ಮದ್ಯ ಬೀಜ, ಗೋಮಯ, ಬೆಲ್ಲ ಮೀನು, ಹಕ್ಕಿ, ತೈಲ, ಘೃತ, ಮಾಂಸ, ಉದ್ದು ಜೇನು ಮೊದಲಾದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಲವಣಾದಿಗಳು ಮದ್ಯ, ಅನ್ನ, ಅನ್ನವಿಶೇಷಗಳು ಇವುಗಳಂ ಕದ್ದವನಿಗೆ ಅದೆಕ್ಕೆಷ್ಟು ಕ್ರಯವೋ ಅದಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣವಾದ ದಂಡವು.

ಪುಷ್ಪ, ಹಸರುಧಾನ್ಯ, ಪೊದೆ, ಬಳ್ಳಿ ಮರದೆಕೊಂಬೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಅನ್ನ ಇವುಗಳಂ ಕದ್ದವನಿಗೆ ೫ ಮಾಷದ ಚಿನ್ನದಂಡವು. ॥ ೯ ॥

ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಧಾನ್ಯಶಾಕ ಮೂಲಫಲಗಳಂಕದ್ದವನಿಗೆ ೫ ಮಾಷ ಚಿನ್ನದಂಡವು. ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವಾಮಿಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕದ್ದವನಿಗೆ ೧೦೦ ದುಡ್ಡುದಂಡವು. ಪದಾರ್ಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಕುಟುಂಬನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ೨೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ೧೧೦ ॥

ಯೇನ ಯೇನ ಯಥಾಂಗೇನ ಸ್ತೇನೋ ನೃಷುವಿಚೇಷ್ಟತೇ ॥
ತತ್ತದೇವಹರೇತ್ತಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಾದೇಶಾಯಪಾರ್ಥಿವಃ ॥
ತ್ರಪುಸೀರ್ಸಾಯ ಕೌದ್ವಾಚ ತಾವನ್ಮಾತ್ರಂ ಫಲೇಷುಚ ॥
ತಥಾಚಸರ್ವಧಾನ್ಯಾನಾಂ ಮುಷ್ಟಿಗ್ರಾಹೇಣಪಾರ್ಥಿವ ॥
ಶಾಕಶಾಕಪ್ರಮಾಣೇನ ಗೃಹ್ಯಮಾಣೇನದುಷ್ಯತಿ ॥

ವಾನಸ್ಪತ್ಯಂ ಫಲಂಮೂಲಂ ದಾರ್ವಗ್ನ್ಯರ್ಥಂ ತಥೈವಚ ॥
ತೃಣಗೋಭ್ಯವಹಾರಾರ್ಥ ಮಸ್ತೇಯಂಮನುರಬ್ರವೀತ್ ॥

ಅದೇವವಾಟಜಂಪುಷ್ಪಂ ದೇವತಾರ್ಥಂತಥೈವಚ ॥ ೧೧೪ ॥
ಆದದಾನಃಪರಕ್ಷೇತ್ರಾತ್ ನದಂಡಂದಾತುಮರ್ಹತಿ ॥
ಶೃಂಗಿಣಾಂನಖಿನಂರಾಜನ್ ದಂಷ್ಟ್ರಿಣಾಂಚವಧೋಽದ್ಯತಂ ॥
ಯೋಹನ್ಯಾನ್ನಸಪಾಪೇನ ಲಿಪ್ಯತೇಮನುಜೇಶ್ವರ ॥

ಗುರುಂವಾ ಬಾಲವೃದ್ಧೌವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂವಾಬಹುಶ್ರುತಂ
ಆತತಾಇನ ಮಾಯಾಂತಂ ಹನ್ಯಾದೇವಾವಿಚಾರಯನ್

ಕಳ್ಳನು ಯಾವ ಅಂಗದಿಂದ ಅಪರಾಧಿ ಯಾಗುವ ನೋ ಆಅಂಗವಂ ಖಂಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೧೧ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರ, ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಪಥಿಕನು ತತ್ಕಾಲ ಕ್ಷು ತ್ತಿನ ಶಾಂತಿಗೋಸ್ಕರ ಯರೆಡು ಕಬ್ಬು ಮೂಲ ಸವತೆಕಾ ಯಿ, ಮಿಣಿಕೆಗಣ್ಣು, ಕರ್ಬೂಜದಹಣ್ಣು, ಧಾನ್ಯಮು ಷ್ಟಿ, ಶಾಕ ಅದೆಕ್ಕತಕ್ಕ ತರ್ಕಾರಿಯಂ ಗ್ರಹಿಶಿದರೆ ದೋಷಿ ಯಾಗೂವದಿಲ್ಲ. ॥ ೧೧೨ ॥

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಗೋಸುಗ ಕ ಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು, ಗೋವಿಗೋಸುಗ ತೃಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ದು ಚೌರ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮನುವು ಪೇಳಿರುವನು. ॥ ೧೧೩

ದೇವಾರಾಮವಲ್ಲದ ಇತರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೋ ಸುಗ ಪುಷ್ಪವಂ ಗ್ರಹಿಶಿದವನು ದಂಡ್ಯನಾಗಲಾರನು.

ಕೊಂಬು, ಉಗುರು, ಕೋರದಾಡೆ ಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ತನ್ನಂಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಯಂ ಕೊಂದವನಿಗೆ ಪಾ ಪವಿಲ್ಲ ॥ ೧೧೪ ॥

ಗುರುವಾಗಲೀ, ಬಾಲಕನಾಗಲೀ, ವೃದ್ಧನಾಗಲೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲೀ, ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದವನಂ ವಿಚಾರಿಸ ದೆಹೊಡೆಯಬೇಕು. ॥ ೧೧೫ ॥

ನಾತತಾಯಿವಧೇದೋಷೋ ಹಂತುರ್ಭವತಿಕಶ್ಚನ ॥ ೧೧೩
ಪ್ರಕಾಶಂವಾಪ್ರಕಾಶಂವಾ ಮನ್ಯುಸ್ತಂಮನ್ಯುಮೃಚ್ಛತಿ

ಗೃಹಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿಹರ್ತಾರ ಸ್ತಥಾಗವ್ಯಾಭಿಗಾಮಿನಃ ॥ ೧೮
ಆಗ್ನಿ ದೋಗರದಶ್ಚೈವ ತಥಾಚಾಭ್ಯುದ್ಯತಾಯುಧಃ
ಅಭಿಚಾರಂತುಕುರ್ವಾಣೋ ರಾಜಗಾಮಿಶ್ಚಪೈಶುನಂ ॥ ೧೯
ಏತೇಹಿ ಕಥಿತಾಲೋಕೇ ಧರ್ಮಜ್ಞೈರಾತತಾಯಿನಃ ॥
ಪರಸ್ತ್ರೀಣಾಂತುಸಂಭಾಷೇತೀರ್ಥೇರಣ್ಯೇಗೃಹೇಪಿವಾ ॥ ೧೨೦
ನದೀನಾಂಚೈವ ಸಂಭೇದೇ ಗ್ರಹಣಂಸಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ನಸಂಭಾಷೇತ್ಸ್ರಹಸ್ತ್ರೀಭಿಃಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಃಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೨೧
ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಸಮಾಭಾಷ್ಯ ಸುವರ್ಣಂ ದಂಡಮರ್ಹತಿ

ನೈಷಚಾರಣದಾರೇಷು ವಿಧಿರಾತ್ಮೋಪಜೀವಿಷು ॥ ೧೨೨
ಸಜ್ಜಯಂತಿ ಮನುಷ್ಯೈಸ್ತ್ನಿ ಗೂಢಂ ವಾಚರಂತ್ಯತ ॥

ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದವನಂ ಹೊಡೆಯುವದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಯಾಗಲೀ, ಅಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಯಾಗಲೀ, ಅವನಕೋಪವು ಆವನನ್ನೇ ಕೊಂದುದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೧೭ ॥

ಮನೆ ಭೂಮಿಗಳಂ ಕಳುವರು. ಅಗವ್ಯಾಗಮನವಂ ಮಾಡುವರು; ಅಗ್ನಿ ವಿಷಗಳಂ ಕೊಡುವರು, ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಗಳು ಶೂನ್ಯವಂ ಮಾಡುವರು ಧೊರೆಯೊಡನೆ ಕ್ಷುದ್ರವಂ ಪೇಳುವರು. ಸಹ ಆತತಾಯಿಗಳೆನಿಸುವರು. ॥ ೧೯ ॥

ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ. ವನಗಳಲ್ಲೂ, ಮನೆಯಲ್ಲೂ, ನದಿಗಳಸಂಗಮದಲ್ಲೂ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದವನಂ ಬಂದೀಗೃಹಕ್ಕೆ ಕೇರಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೦ ॥

ಸ್ತ್ರೀರುಗಳೊಡನೆ ವಿನೋದದ ಮಾತುಗನ್ನಾಡಬಾರದು. ಮಾತನಾಡುವದಂ ನಿಷೇಧಿಸುವನೊಡನೆಯೂ, ನಿಷಿದ್ಧನೊಡನೆಯೂ, ಆ ವಿಷಯದ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಇದಂ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಐಂಹಣತೂಕಸುವರ್ಣದಂಡವು ॥ ೨೧

ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದುಪಜೀವಿಸುವ ಸೂಳೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ತನಗವಳಂ ತಪ್ಪಿಸುವರೋ ಇತರರಿಗೆ ಕೇರಿಸುವ

ಕಿಂಚಿದೇವತು ದಾಪ್ಯಸ್ಯಾ ತ್ಸಂಭಾಷಣಾಪ ಚಾರಯೇ‌ತ್
ಪ್ರೇಷ್ಯಾಸುಚೈವಸರ್ವಾಸು ಗೃಹಪ್ರವ್ರಜಿತಾಸುಚ ॥

ಯೋಕಾಮಾಂದೂಷಯೇತ್ಕನ್ಯಾಂ ಸಸದ್ಯೋವಧಮರ್ಹತಿ
ಸಕಾಮಾಂದೂಷಯಾನಸ್ತು ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ವ್ಯಾಶತಂದಮಂ

ಯಶ್ಚ ಸಂರಕ್ಷಕಸ್ತತ್ರಪುರುಷಃ ಸತಥಾಭವೇತ್ ॥ ೧೨೫ ॥
ಪಾರದಾರಿಕವದ್ದಂಡ್ಯೋ ಯೋಪಿಸ್ಯಾದವಕಾಶದಃ ॥
ಬಲಾತ್ಸಂದೂಷಯೇ ದ್ಯಸ್ತು ಪರಭಾರ್ಯಾಂ ನರಃಕ್ವಚಿತ್ ॥
ವಧೋದಂಡೋಭವೇತ್ತಸ್ಯ ನಾಪರಾಧೋಭವೇತ್ಪ್ರಿಯಃ ॥
ರಜಸ್ವಲಾ ತ್ರೀಯಂಯಾಕನ್ಯಾಸ್ವಗೃಹೆಪ್ರತಿಪದ್ಯತೆ ॥ ೧೨೭
ಅದಂಡ್ಯಾಸಾಭವೇದ್ರಾಜ್ಞಾ ವರಯಂತೀಪತಿಂಸ್ವಯಾ
ಸ್ವದೇಶೆಕನ್ಯಕಾಂದತ್ವಾತಾಮಾದಾಯತಥಾವ್ರಜೇತ್ ॥ ೨೮
ಪರದೇಶೆಭವೆದ್ದಂಡ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀಚೋರಃಸಮತೋಭವೇತ್ ॥

ರೋತಾವೇ ಅವಳಲ್ಲಾಸಕ್ತರಾಗುವರೋ ಹೇಗೆ ದಾಸಿಯು ರಲ್ಲೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದವರಲ್ಲೂ ನಡೆಯುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಸುವರ್ಣ ದಂಡವಾಗಲಾರದು. ಲೋಕ ಮರ್ಯಾದಾಪಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾಜನವರಿಗೆ ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ದಂಡವಂ ವಿಧಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೨೩ ॥

ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದ ಕನ್ಯೆಯನ್ಯಾವನು ಕೆಡಿಸುವನೊ ಅವನಂ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲೆ ಸಂಹರಿಸಬೇಕು. ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಕನ್ಯೆಯಂ ಕೆಡಿಶಿದವನಿಗೆ ೨೦೦ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ೧೨೪ ॥

ಇವನಿಗೆ ಯಾವನ, ರಕ್ಷಕನಾಗುವನೋ ಸ್ಥಲವಂ ಕೊಡುವನೋ ಅವನಿಗೂ, ಇದೇ ದಂಡವು. ॥ ೧೨೫ ॥

ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ಯಾವನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂ ಕೆಡಿಶಿದವನೋ ಅವನಿಗೆ ವಧೆಯೇ ದಂಡವು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ಮುಟ್ಟಾಗುವ ಪರ್ಯಂತ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲದ ಕನ್ಯೆಯು ತಾನಾಗಿ ಪತಿಯಂ ವರಿಸುವಲ್ಲಿ ದಂಡ್ಯಳಾಗುವದಿಲ್ಲ. ॥ ೧೨೬ ॥

ಯಾವನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕ್ಕೊಟ್ಟು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಪೋಗುವನೊ ಅವನು ವಧೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು. ॥ ೧೨೭ ॥

ಅದ್ರವ್ಯಾಂಮೃತಪತ್ನೀಂತು ಸಂಗೃಹ್ಣನ್ನಾ ಪರಾಧ್ಯತಿ ।
ಸದ್ರವ್ಯತಾಂ ಸಂಗೃಹಿತ್ವಾ ದಂಡಂತು ಕ್ಷಿಪ್ರಮರ್ಹತಿ ॥

ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂಯಾಭಜೇತ್ಕನ್ಯಾ ದೆಯಾತ್ತಸ್ಯೈವಸಾಭವೇತ್
ಯಂಚಾನ್ಯಂಸೇವಮಾನಾಂಚಸಂಯತಾಂವಾಸಯೇದ್ಗೃಹೆ

ಜಘನ್ಯಮುತ್ತಮಾನಾರೀಂ ಸೇವಮಾನಾತಥೈವಚ ॥ ೧೩೧
ಭರ್ತಾರಂಲಂಘಯೇದ್ಯಾಸ್ತ್ರೀ ಜ್ಞಾತಿಭಿರ್ಬಲದರ್ಪಿತಾ

ತಾಂಚನಿಷ್ಕಾಸಯೇದ್ರಾಜಾ ಸಂಸ್ಥಾನೆ ಬಹುಸಂಸ್ಥಿತೆ ।
ಕೃತಾಧಿಕಾರಾಂಮಲಿನಾಂ ಪಿಂಡಮಾತ್ರೋಪಜೀವಿನೀಂ ॥

ವಾಸಯೇತ್ಸ್ವೈರಿಣೀಂನಿತ್ಯಂ ಸವರ್ಣ್ಣನಾಭಿ ದೂಷಿತಾಂ
ಜ್ಯಾಯಸಾದೂಷಿತಾನಾರೀ ಮುಂಡನಂಸಮವಾಪ್ನುಯಾತ್

ಪತಿಹೀನಳಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯಂ ಗ್ರಹಿಸಿದ ವನು ಅಪರಾಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ದ್ರವ್ಯವಂತ ಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅಪರಾಧಿ ಯಾಗುವನು. ॥ ೧೭೯ ॥

ಕನ್ಯೆಯು ತನಗಿಂತುತ್ತಮ ನಾದವನಂ ಹೊಂದಿದರೆ ಅವಳನ್ನವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನೀಚನಂಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವಳಂ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೩೦ ॥

ಉತ್ತಮಳಾದ ಹೆಂಗಸು ರೂಪಾದಿ ಬಲದಿಂ ಪತಿಯನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನೀಚನಾದ ಪುರುಷನಂ ಪೊಂದಿದರೆ ಅವಳಂ ರಾಜನುಬಹುಜನನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಂದಿರಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೩೧ ॥

ಯಾವಳು ಸ್ವಜಾತಿಯವರಲ್ಲೀ ಹಾದರವಂಮಾಡುತ್ತಿರುವಳೋ ಅವಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಧಿಕಾರವಂ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೆಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಹಾರವಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ॥ ೧೩೨ ॥

ಉತ್ತಮಜಾತಿಯವನಿಂ ದೂಷಿತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಪಟ್ಟೆಗಳಂತೆಗಿಸಿ ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರವಂಕೊಡಬೇಕು. ॥ ೧೩೪ ॥

ವಾಸಶ್ಚ ಮಲಿನಂನಿತ್ಯಂ ಶಿಖಾಂಸಂಛಾದ್ಯ ಯಾದ್ಬಕ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋವೈಶ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರವಿಟ್ಶೂದ್ರಯೋಷಿತಃ
ಬ್ರಹ್ಮದಾಪ್ನೋ ಭವೇದ್ರಾಜಾ ದಂಡಮುತ್ತಮ ಸಾಹಸಂ

ವೈಶ್ಯಾಗಮೇಚ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯಾಂತ್ಯಜಾಂಗಮೇ । ಮ
ಧ್ಯಮಂ ಪ್ರಥಮಂ ವೈಶ್ಯೋ ದಂಡ್ಯಃ ಶೂದ್ರಾಂಗಮಾದ್ವಿಪತ್

ಶೂದ್ರಸ್ಸವರ್ಣಾಗಮನೇ ಶತಂದಂಡ್ಯೋ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾ । ವೈ
ಶ್ಯಸ್ತು ದ್ವಿಗುಣಂ ರಾಜ್ಞ ಕ್ಷತ್ರಸ್ತು ದ್ವಿಗುಣಂ ತಥಾ । ಶೂ
ದ್ರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಭವೇದ್ದಂಡ್ಯ ಸ್ತಥಾರಾಜಂಶ್ಚತುರ್ಗುಣಂ
ಅಗುಪ್ತಾ ಸುಭವೇದ್ದಂಡಃ ಋಗುಪ್ತಾ ಸ್ವಧಿಕೋಭವೇತ್ ।

ಮಾತಾಪಿತೃ ಷ್ವಸಾಶ್ವಶ್ರೂ ರ್ಮಾತುಲಾನೀ ಪಿತೃವ್ಯಜಾ
ಪಿತೃವ್ಯ ಸಖಿಶಿಷ್ಯಸ್ತ್ರೀ ಗರ್ಭಿಣೀ ತತ್ಸಖೀ ತಥಾ ॥ ೧೫

ಬ್ರಾಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರ, ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀಯಂ ಪೊಂದುವನೋ ಅವನಿಂದ ೧೦೮ ದುಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೩೬

ವೈಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಗಾಮಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ, ಅಂತ್ಯಜಸ್ತ್ರೀಗಾಮಿಯಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೂ, ೫೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀಗಾಮಿಯಾದ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ೨೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ೧೩೭ ॥

ಸ್ವಜಾತಿಸ್ತ್ರೀಯಂ ಪೊಂದಿದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ೧೦೦ ದುಡ್ಡು ಇಂಥಾ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ೨೦೦ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ೩೦೦ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ೫೦೦ ದುಡ್ಡು ಸಹ ದಂಡವು. ಅವಳಿಗೆ ಪತಿಯು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳಂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ದಂಡವು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ದ್ವಿಗುಣದಂಡವು. ॥ ೧೩೮ ॥

ತಾಯಿ, ತಂದೆಯ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು, ಅತ್ತೆ, ಸೋದರತ್ತೆ ಪಿತೃವ್ಯಕನ್ಯಾ, ಪಿತೃವ್ಯ ಮಿತ್ರಶಿಷ್ಯ ಪತ್ನಿಯರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಯಿ, ಇವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದಸ್ತ್ರೀ, ಯಿವರೊಡನೆ

ಭ್ರಾತೃಭಾರ್ಯ್ಯಾಸಮಪೂರ್ಣ್ಯಾ ದಂಡಸ್ತು ದ್ವಿಗುಣೋಭವೇತ್

ಚಂಡಾಲೀಂಚಶ್ವಪಾಕೀಂಚ ಗಚ್ಛನ್ವಧಮವಾಪ್ನುಯಾತ್
ತಿರ್ಯ್ಯಗ್ಯೋನಿಂಚಗೋವರ್ಜ್ಯಂ ಮೈಥುನಂಯೋನಿಷೇವತೇ ।
ವಷನಂಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ದಂಡಂ ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ಯವಶಾದಿಕಃ ॥

ಸುವರ್ಣಂಚಭವೇ ದ್ದಂಡ್ಯೋ ಗಾಂವ್ರಜನ್ಮನುಜೋತ್ತಮ
ವೇಶ್ಯಾಗಾಮಿದ್ವಿಜೋದಂಡ್ಯೋ ವೇಶ್ಯಾಶುಲ್ಕಸಮಂಪಣಂ ॥

ಗೃಹೀತ್ವಾವೇತನಂವೇಶ್ಯಾಲೋಭಾದನ್ಯತ್ರಗಚ್ಛತಿ ।
ವೇತನಂದ್ವಿಗುಣಂದಂಡ್ಯಾ ದ್ದಂಡಂಚ ದ್ವಿಗುಣಂ ತಥಾ ॥

ಅನ್ಯಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಯೋವೇಶ್ಯಾಂ ನಯೇದನ್ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಾತ್ ।
ತಸ್ಯದಂಡೋ ಭವೇದ್ರಾಜನ್ ಸುವರ್ಣಸ್ಯಚ ಮಾಷಕ

ಸೇರಿದವನಿಗೆ ಭ್ರಾತೃಭಾರ್ಯಾ ಗಮನಕ್ಕೆ ಪೇಳಿದ ದಂಡಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣದಂಡವು. ॥ ೧೩೯ ॥

ಚಂಡಾಲಿ ಯನ್ನು, ನಾಯಿ ಮಾಂಸವಂ ತಿನ್ನುವಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದರೆ ವಧೆಯೇ ದಂಡವು. ಗೋವಂ ಹೊರ್ತು ಇತರ ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಗಳಂ ಪೊಂದುವನಿಗೆ ಮುಂಡನವು. ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಸವಂ ಹಾಕುವದು ಸಹ ದಂಡವು. ॥ ೪೦

ಗೋವಂ ಪೊಂದಿದವನಿಗೆ ೨೦ ಹಣತೂಕ ಚಿನ್ನವು ದಂಡವು. ವೇಶ್ಯಾಗಾಮಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವೇಶ್ಯೆಗೆಕೊಡತಕ್ಕಷ್ಟುಹಣದಂಡವು. ॥ ೧೪೨ ॥

ಮೊದಲು ಪ್ರೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಹಣವಂ ಗ್ರಹಿಸಿ ಲೋಭದಿಂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಂಪೊಂದುವ ಸೂಳೆಯು ತಾನು ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಣಕ್ಕೆದ್ವಿಗುಣವಾಗಿ ಹಣವಂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವನಿಗೂ, ಅರಮನೆಗೂಸಹಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೧೪೩ ॥

ಒಬ್ಬನಿ ಗೋಸುಗ ಕರೆತಂದ ಸೂಳೆಯಂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಯಾವದೊತನು ಸೇರಿಸುವನೊ ಅವನಿಗೆ ಮಾಷತೂಕಚಿನ್ನವ್ರದಂಡವು. ॥ ೧೪೪ ॥

ನಿತ್ಯಾಭೋಗಾನ್ನ ಯೋದದ್ಯಾ ದ್ದಾಪ್ಯೋದ್ವಿಗುಣವೇತನಂ
ರಾಜ್ಞಸ್ತು ದ್ವಿಗುಣಂದಂಡಂ ತಥಾಧರ್ಮ್ಮೋ ನಹೀಯತೇ ॥

ಬಹೂನಾಂ ವ್ರಜತಾಮೇಕಾಂ ನಷ್ಟೇತದ್ವಿಗುಣಂ ದಮಃ ॥
ದದ್ಯುಃಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ಸರ್ವೇ ದಂಡಂಚದ್ವಿಗುಣಂಪರಂ ॥ ೪೬

ನಮಾತಾ ನಪಿತಾನಸ್ತ್ರೀ ನಪುತ್ರಸ್ತ್ಯಾಜ್ಯಮಾನವಾಃ
ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪತಿತಾಸ್ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ಯೋಗದಂಡ್ಯಃಶತಾನಿಷಟ್

ಪತಿತಾಗುರವಸ್ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ನತುಮಾತಾಕಥಂಚನ ॥ ಗರ್ಭ
ಧಾರಣಪೋಷಾಭ್ಯಾಂ ತೇನಮಾತಾ ಗರೀಯಸೀ ॥ ೪೭

ಭೋಗಕ್ಕೊಸುಗಸೂಳೆಯೊಂಕರದುಕೊಂಡ ಪ್ರೋಗಿ ಭೋಗವನ್ನಾಗಲೀ ಭೋಗಾನಂತರ ಹಣವನ್ನಾಗಲೀ ಯಾವನು ಕೊಡದಿರುವನೊ ಅವನಿಂದವಳಿಗೆ ದ್ವಿಗುಣಪಣವ್ಯಂ ಕೊಡಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅರಮನೆಗೂ ಗ್ರಹಿಂಸಬೇಕು. ॥ ೧೪೪ ॥

ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆಯು ನ್ನನೇಕ ಜನ ಭೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ವೇಶ್ಯಾಪಣಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣ ದಂಡವ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಆ ಜನಗಳು ಅಶಕ್ತರಾದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ ದ್ವಿಗುಣದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೪೬ ॥

ಮಾತೃ, ಪಿತೃ, ಸ್ತ್ರೀ, ಋತ್ವಿಕ್ಕು, ಯಜ್ಞಕರ್ತೃಗಳು ಸಹ ಪತಿತರಾದರೆ ಸ್ವಕೀಯರಲ್ಲವೆಂದು ತ್ಯಜಿಸತಕದ್ದು ಪುನಃ ಅವರೊಡನೆ ಕೇರಿದರೆ ೬೦೦ ದುಡ್ಡುದಂಡವು. ॥ ೧೪೭ ॥

ಗರ್ಭಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳಿಂ ಮಾತೃವಧಿಕವಾದ್ದರಿಂದವಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಕೂಡದು. ಇತರರಾದ ಗುರುಗಳು ಯಾರಾದರು ಪತಿತರಾದರೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೪೮

ಅಧೀಯಾನೋಽಪ್ಯನಧ್ಯಾಯೇ ದಂಡ್ಯಃ ಕಾರ್ಷಾಪಣತ್ರಯಂ
ಅಧ್ಯಾಪಕಶ್ಚ ದ್ವಿಗುಣಂ ತಥಾಚಾರಸ್ಯ ಲಂಘನೇ । ೧೪೮ ।
ಅನುಕ್ತಸ್ಯ ಭವೇದ್ದಂಡಃ ಸುವರ್ಣಸ್ಯ ಚ ಕೃಷ್ಣಲಂ ।

ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರಶ್ಚ ದಾಸಶ್ಚ ಶಿಷ್ಯೋ ಭ್ರಾತಾಚ ಸೋದರಃ ।
ಕೃತಾಪರಾಧಾಃ ಸ್ತಾಡ್ಯಾಸ್ಸ್ಯು ರಜ್ಜ್ವಾ ವೇಣುದಳೇನ ವಾ
ಪೃಷ್ಠತಸ್ತು ಶರೀರಸ್ಯ ನೋತ್ತಮಾಂಗಂ ಕಥಂಚನ । ೪೯
ಅತೋನ್ಯಥಾ ಪ್ರಹರತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಸ್ಯಾಚ್ಚೋರಕಿಲ್ಬಿಷಂ ।

ದ್ಯೂತಂ ಸಮಾಹ್ವಯಂಶ್ಚೈವ ಯೋ ನಿಷಿದ್ಧಂ ಸಮಾಚರೇತ್
ಅಚ್ಛನ್ನಂ ವಾ ಪ್ರಕಾಶಂ ವಾ ಸ ದಂಡ್ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಚ್ಛಯಾ ।

ವಾಸಾಂಸಿ ಫಲಕೈಶ್ಲಕ್ಷ್ಣೈರ್ನಿರ್ಣಿಜ್ಯಾದ್ರಜಕಶ್ಶನೈಃ
ಅತೋನ್ಯಥಾ ಹಿ ಕುರ್ವಂಸ್ತು ದಂಡ್ಯಸ್ಸ್ಯಾದ್ರುಕ್ಮಮಾಷಕಂ

ಅನಧ್ಯಯನದ ಲ್ಲಧ್ಯಯನವಂ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ರೂಪಾಯಾಗಲೀ ತಿಬಾವಲಿಯಾಗಲೀ ದಂಡವು. ಅಧ್ಯಯನವಂ ಪೇಳುವ ನಾಚಾರತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣ ದಂಡವು ಅನುಕ್ತ ವಿಯದಲ್ಲಿ ೩ ಗುಂಜಾ ತೂಕ ಸುವರ್ಣ ದಂಡವು. ॥ ೧೪೯ ॥

ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ, ದಾಸ, ಶಿಷ್ಯ ಸಹೋದರ ಇವರು ಅಪರಾಧ ಗಳಾದರೆ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಲಾಗಲೀ ಬಿದರ ನಿಂದ ಲಾಗಲಿ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ತಲೆಯಮೆಲೆ ಹೊಡೆಯಲಾಗದು ಅನ್ಯಥಾ ನಡದವನಿಗೆ ಚೌರ್ಯದೋಷಬರುವದು. ॥ ೧೫೦ ॥

ತನ್ನಂಕರೆಯಲು ಬಂಗದೊತಿಯನ್ನು ಯಾವನುಕೆಡಿಸುವನೊ ಅವನಂ ರಾಜನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದಂಡಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೧೫೩ ॥

ಆಗಸನು ನುಣ್ಣಗಿರುವ ಹಲಗೆ ಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನೆವಸ್ತ್ರಗಳಂ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕನ್ಯಥಾ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ವೊಂದು ಮಾಷತೂಕಸುವರ್ಣವು ದಂಡವು ॥ ೩೪

ರಕ್ಷಾಂಸ್ಯಪಿ ಘ್ನಂತ್ಯೈತೈಸ್ತೈರ್ವ ಪ್ರದೇಶಾಯೇಕರ್ದ್ವಿಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ॥ ೧೫೪
ಕಷ್ಟಕೇಭ್ಯೋರ್ಥಮಾದಾಯ ಯಃಕುರ್ಯಾಶ್ಚರಮನ್ಯಥಾ
ತಸ್ಯಸರ್ವಸ್ವಮಾದಾಯ ತಂರಾಜಾಪ್ರವಾಸಯೇತ್ ॥ ೫೫

ಯೆ ನಿಯುಕ್ತಾಃಸ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಹನ್ಯುಃಕಾರ್ಯಾಣಿಕಾರ್ಯಿಣಾಂ
ನಿರ್ಘೃಣಾಃ ಕ್ರೂರಮನಸಃ ಸರ್ವೇಕರಸ್ತ್ರ ಪರಾಧಿನಃ ॥
ಧನೋಷ್ಮಣಾಪಚ್ಯಮಾನಾ ಸ್ತಾನ್ನಿಸ್ವಾನ್ಕಾರಯೇನ್ನೃಪ
ಕೂಟಶಾಸನಕರ್ತ್ರಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಕೃತೀನಾಂಚ ದೂಷಕಾನ್

ಸ್ತ್ರೀಬಾಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಘ್ನಾಂಶ್ಚ ವಧ್ಯಾದ್ವಿಟ್ಸೇವಿನಸ್ತಥಾ
ಅಮಾತ್ಯಃಪ್ರಾಡ್ವಿವಾಕೋವಾ ಯಃಕುರ್ಯಾತ್ಕಾರ್ಯಮನ್ಯಥಾ
ತಸ್ಯಸರ್ವಸ್ವ ಮಾದಾಯ ತಂರಾಜಾ ವಿಪ್ರವಾಸಯೇತ್

ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಧಿಕಾರಿಗಳು ರೈತರಿಂದ ಹಣ ವಂತೆ ಗಡುಕೊಂಡು ಕೇದಾಯವಂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜನವರ ಸರ್ವಸ್ವವಂ ಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಿಂ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೫೬ ॥

ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಟ್ಟ ಜನಗಳು ಯಾರು ದಯವಿಲ್ಲ ದೆ ಕಠಿನವಾದ ಮನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವಂ ಮಾಡುವರಕೆ ಲಸಗಳಂ ಕೆಡಿಸುವರೊ ಹಣದಆಸೆಯಿಂ ಅಪಿಸುವ ಆಜನ ಗಳನ್ನು ಕಪಟವಿಂ ದಾಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ವಿರೋ ಧವಂ ಮಾಡುವರನ್ನು ರಾಜನು ನಿರ್ಧನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ ಬೇಕು. ॥ ೧೫೭ ॥

ಸ್ತ್ರೀಬಾಲಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಹತ್ಯೆಯಂ ಮಾಡುವನು ಶತ್ರುವಂ ಸೇವಿಸುವನು ಸಹವರ್ತ್ಯನು. ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲೀ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಲೀ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವನು ವಿ ರೋಧವಂ ಮಾಡುವನೊ ರಾಜನವನಸರ್ವಸ್ವವಂ ಗ್ರಹಿಸಿದೇ ಶದಿಂ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೫೮ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಶ್ಚ ಸುರಾಪಶ್ಚ ತಸ್ಕರೋಗುರುತಲ್ಪಗಃ । ೧೫೯ ।
ಏತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪೃಥಕ್ಹಿಂಸ್ಯಾತ್ ಮಹಾಪಾತಕಿನೋನರಾನ್

ಮಹಾಪಾತಕಿನೋ ವಧ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂತು ವಿವಾಸಯೇತ್
ಕೃತಚಿಹ್ನಂ ಸ್ವದೇಶಾಚ್ಚ ಶ್ರುಣುಚಿಹ್ನಂ ಕಿತಂತತಃ

ಗುರುತಲ್ಪೇ ಭಗಃಕಾರ್ಯಃ ಸುರಾಪಾನೇ ಸುರಾಧ್ವಜಃ ।
ಸ್ತೇನೇತು ಶ್ವಪದಂತದ್ವತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಶಿರಃ ಪುಮಾನ್ ।

ಅಸಂಭಾಷ್ಯಾಹ್ಯಸಂಭೋಜ್ಯಾ ಅಸಂವಾಹ್ಯಾವಿಶೇಷತಃ ।
ತ್ಯಕ್ತವ್ಯಾಶ್ಚ ತಥಾರಾಜನ್ ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿಬಾಂಧವೈಃ ।

ಮಹಾಪಾತಕಿನೋವಿತ್ತ ಮಾದಾಯನೃಪತಿಸ್ಸ್ವಯಂ । ೧೬೩
ಅಪ್ಸುಪ್ರವೇಶಯೆ ದ್ದಂಡಂ ವರುಣಾಯೋಪ ಪಾದಯೇತ್

ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನ, ಸುರಾಪಾಯಿ, ಕಳ್ಳ, ಗುರುದಾರಾಗಾಮಿ ಯೆಂಬ ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಯಾಗಿ ರಾಯನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು ॥ ೧೪೯ ॥

ಈ ಮಹಾ ಪಾತಕಿಗಳನ್ನು ರಾಜನು ವಧಿಸಬೇಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂ ದಾಪಾತಕಿ ಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪಾತಕದ ಚಿಹ್ನೆಯಂ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯದಿಂ ಹೊರಡಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೧೫೦

ಪಾತಕದ ಚಿಹ್ನೆ ಯೆಂತೆಂದರೆ ಗುರುದಾರಾಗಾಮಿಗೆ ಕೆನ್ನೆಯಮೇಲೆ ಭಗವು, ಸುರಾಪಾಯಿಗೆ ಧ್ವಜವು, ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯಿಗೆ ನಾಯಿ ಕಾಲು ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನನಿಗೆ ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರವು. ॥ ೧೫೧ ॥

ಮಹಾ ಪಾತಕಿ ಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಜನಗಳೂ ಕೂಡ ಸಂಭಾಷಣ ಭೋಜನಗಳಂ ಮಾಡಲಾಗದು, ಸತ್ತರವನ ಶವವಂ ಹೊರಲಾಗದು. ॥ ೧೫೨ ॥

ಮಹಾ ಪಾಪಿಯ ದಂಡ ಧನವಂ ರಾಜನು ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ ವರುಣನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೫೩ ॥

ಸಹೋಢಾನವಿನಾಚೋರಂ ಘಾತಯೇದ್ಧಾರ್ಮಿಕೋನೃಪಃ ।
ಸಹೋಢಂ ಸೋಪಕರಣಂ ಘಾತಯೇದವಿಚಾರಯನ್ ॥

ಗ್ರಾಮೇಷ್ವಪಿಚಯೇಕೇಚಿತ್‌ಚೋರಾಣಾಂಭಕ್ಷ್ಯದಾಯಕಾಃ
ಭಾಂಡಾವಕಾಶದಾಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾ ನಪಿಘಾತಯೇತ್
ರಾಷ್ಟ್ರೇಷುರಾಜ್ಞಾಧಿಕೃತಾಸ್ಸಾಮಂತಾಶ್ಚೈವದೋಷಕಾಃ
ಅಭ್ಯಾಗಾತೇಷುಮಧ್ಯಸ್ಥಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂಶಾಸ್ಯಾಸ್ತುಚೋರವತ್

ಗ್ರಾಮಘಾತೇಹಿತಾಭಂಗೇ ಪಥಿಮೋಷಾಭಿದರ್ಶನೇ ॥ ೧೬೨
ಶಕ್ತಿತೋನಾಭಿ ಧಾವಂತೋ ನಿರ್ವಾಸ್ಯಾಃ ಸಪರಿಚ್ಛದಾಃ ।

ರಾಜ್ಞಃಕೋಶಾಪಹರ್ತೄಂಶ್ಚ ಪ್ರತಿಕೂಲೇಷುಸಂಸ್ಥಿತಾನ್ ।
ಅರೀಣಾಮುಪಜ ಪ್ತೄಂಶ್ಚ ಘಾತಯೇ ದ್ವಿವಿಧೈರ್ವಧೈಃ ॥

ಸ್ವರ್ಣ ಸ್ತೇನನನ್ನು ಅವನ ಸಹಾಯರಾದ ಶಸ ಧಾರಿಗಳಂ ಸಹ ವಧಿಸಬೇಕು. ಸಂಗಡತಪ್ಪಾರ ವಾಹಿಯಾಗಿ ಬಂದವರಂ ವಧಿಶಲಾಗದು. ॥ ೧೬೪ ॥

ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭಾಂಡ, ಸ್ಥಳಗಳಂ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ॥ ೧೬೫ ॥

ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಧಿಕಾರಿಗಳಾದವರು ರಾಜ ದ್ರೋಹಕರಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಭಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಆ ವಿಷಯದೋಳ್ತಟಸ್ಥರಾಗಿರುವ ಪಾಳ್ಯಗಾರರಂ ಸಹ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಕಳ್ಳರವೋಲ್ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೬೬ ॥

ದುರ್ಜನರು ಗ್ರಾಮಾಂತಗಳನ್ನೂ ಮಾರ್ಗಸ್ಥರನ್ನೂ ಬಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಆ ಕಳ್ಳರನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯಾರು ಪೋಗುವದಿಲ್ಲವೊ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಂ ಸಪರಿವಾರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಿಂ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು

ಜೊಕ್ಕಸದ ಕಳ್ಳರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಲಂಚವಂ ಗ್ರಹಿಂಸುವರನ್ನೂ ಕೂಡ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೬೭

ಸಂಧಿಂಕೃತ್ವಾಽಶುಯೇಚೌರ್ಯಂ ರಾತ್ರೌಕುರ್ವಂತಿತಸ್ಕರಾಃ
ತೇಷಾಂಛಿತ್ವಾ ನೃಪೋಽಹಸ್ತೌ ತೀಕ್ಷ್ಣಶೂಲೇನಿವೇಶಯೇತ್

ತಟಾಕಭೇದಕಂಹನ್ಯಾ ದಪ್ಸುಶುದ್ಧವಧೇನತು ॥ ೨೦ ॥

ಯಸ್ತುಪೂರ್ವಂನಿವಿಷ್ಟಂಸ್ಯಾ ತ್ತಟಾಕಸ್ಯೋದಕಂಹರೇತ್ ॥
ಆಗಮಂಚಾಪ್ಯಪಾಂಭಿಂದ್ಯಾ ತ್ಸದಾಪ್ಯಃಪೂರ್ವಶಾಸನಂ ॥

ಕೋಷ್ಠಾಗಾರಾಯುಧಾಗಾರ ದೇವಾಗಾರವಿಭೇದಕಾನ್ ॥
ಪಾಷಾಣಪಾಪಸಮಾಚಾರಾನ್ಘಾತಯೇಚ್ಛೀಘ್ರಮೇವಚ ॥
ಸಮುತ್ಸೃಜೇದ್ರಾಜಮಾರ್ಗೇ ಯಸ್ತ್ವಮೇಧ್ಯಮನಾಪದಿ
ಸಹಿಂಕಾರ್ಷಾಯಣಂದಂಡ್ಯ ಸ್ತತ್ವಮೇಧ್ಯಂಚಶೋಧಯೇತ್

ಅಜಂಗಮೋಽಥವಾವೃದ್ಧೋ ಗರ್ಭಿಣೀಬಾಲಏವವಾ ॥ ಪರಿ
ಭಾಷಣ ಮರ್ಹಂತಿ ನಚಶೋ ಧ್ಯಮಿತಿಸ್ಥಿತಿಃ ॥ ೨೪ ॥

ಯಾರು ಸಂಕೇತವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಕಳ್ಳತನವಂ ಮಾಡುವರೊ ಅವರ ಕೈಗಳಂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ॥ ೬೯ ॥

ಯಾವನು ಕೊಳವಂ ಕೀಳುವನೊ ಅವನಂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ವಧಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೭೦ ॥

ಕೊಳದಲ್ಲಿ ತಡವಿದ್ದ ಜಲವಂ ಕಳುವನಿಗೂ ನೀರು ಬರುವ ಕಾಲವೆಯಂ ಮುರಿಯುವನಿಗೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪೇಳಿದ್ದೇ ದಂಡವು. ॥ ೧೭೧ ॥

ಪಾತ್ರಮನೆ ಶಸ್ತ್ರಶಾಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಂ ಮುರಿಯುವ ಕೆಟ್ಟನಡತೆಯುವರನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೆ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು

ರಾಜರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ರೋಗಿಯಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಟಿಸುವನೊ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಾಗಲೀ ಪಾವಲಿಯಾಗಲೀ ದಂಡವು. ಮತ್ತು ಮಾಅಮೇಧ್ಯವಂತೆಗಸತಕ್ಕದ್ದು

ನಡೆಯಲುಶಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದವನು ಅತಿವೃದ್ಧ ಪೂರ್ಣಗರ್ಭಿಣೀ ಬಾಲಕ ಇವರುಗಳು ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಡಿಸಿದರೆ ನಿಷ್ಠುರಭಾಷೆಯೇ ದಂಡವು. ॥ ೧೭೪ ॥

ಪ್ರಥಮಂಸಾಹಸಂದಂಡ್ಯೋ ಯಶ್ಚಮಿಥ್ಯಾ ಚಿಕಿತ್ಸತಿ । ಪ್ರ
ರುಷೇಮಧ್ಯಮಂದಂಡ ಮುತ್ತಮಂಚತಥೋತ್ತಮೇ ॥ ೭೪ ॥

ಛತ್ರಸ್ಯಧ್ವಜ ಯಷ್ಟೀನಾಂ ಪ್ರತಿಮಾನಾಂ ಚಭೇದಕಾಃ ।
ಪ್ರತಿ ಕುರ್ಯಾಚ್ಚತಸರ್ವಂ ಪಂಚದದ್ಯಾಚ್ಛತಾನಿಚ ॥ ೭೬ ॥

ಅದೂಷಿತಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ದೂಷಣೇ ಭೇದನೇತಥಾ ।
ಮಣೀನಾಮಪಿಭೇದೇನ ದಂಡ್ಯಃಪ್ರಥಮಸಾಹಸಂ ॥ ೭೭ ॥

ಸಮಂ ಚ ವಿಷಮಂಚ್ಛೈವ ಕುರುತೇ ಮೂಲ್ಯತೋಽಪಿವಾ ।
ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್ಸವೈಪೂರ್ವಂ ದಮಂಮಧ್ಯಮಮೇವಚ ।

ಬಂಧನಾನಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ರಾಜಮಾರ್ಗೇ ನಿವೇಶಯೇತ್ ।

ವೈದ್ಯನು ಸರಿಯಾಗಿ ರೋಗವಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ೨೫೦ ಸಾಧಾರಣ ಪುರುಷನ ರೋಗಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ವಾಗಿ ಪೇಳಿದರೆ ೫೦೦ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷವಿಷಯದೊ ಳೀರೀತಿ ಯಾಗಿ ಪೇಳಿದರೆ ೧೦೮೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ೧೩೫ ॥

ರಾಜನ ಛತ್ರ ಧ್ವಜ ದಂಡ ಗಳನ್ನು ದೇವತಾಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮುರಿಯು ವರೊ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಂ ಮಾಡುವರೊ ಅವ ರೆಲ್ಲರಿಗೂ ೫೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ॥ ೧೩೬ ॥

ಉತ್ತಮ ಪದಾರ್ಥಗಳಂ ದೂಷಿಸಿದರೂ ಮಣಿಗಳಂ ಪ್ರೊಡದರು ೨೫೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ಮಣಿಗಳ ಕ್ರಯವಂ ಕೊಡಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ॥ ೧೩೭ ॥

ಸಮವಾದ ವಸ್ತು ಗಳಿಗೆ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯವಂ ಕಲ್ಪಿಸುವನಿಗೆ ೨೫೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು. ನ್ಯೂನಾಧಿಕವಸ್ತುಗಳ ಕ್ರಯವಂ ಸಮವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸುವನಿಗೆ ೪೦೦ ದುಡ್ಡುದಂಡವು ॥ ೧೩೮ ॥

ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ ನಿಬಂಧನ ಪತ್ರಗಳಂ

ಕ್ಷ್ನಂತೋ ಯತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವಿಕೃತಾಃ ಪಾಪಕಾರಿಣಃ । ೭೯ ॥
ಪ್ರಾಕಾರಸ್ಯ ಚ ಭೇತ್ತಾರಂ ಪರಿಘಾನಾಂ ಚ ಭೇದಕಂ ॥ ದ್ವಾ
ರಾಣಾಂಚೈವ ಭೇತ್ತಾರಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ನಿರ್ವಾಸಯೇತ್ಪುರಾತ್ ॥
ಮೂಲಕರ್ಮಾಭಿಚಾರೇಷು ಕರ್ತವ್ಯೋ ದ್ವಿಶತೋ ದಮಃ ॥ ಅ
ಬೀಜ ವಿಕ್ರಯೀಯಶ್ಚ ಬೀಜೋತ್ಕರ್ಷಕ ಏವ ಚ ॥ ೮೧ ॥
ಮರ್ಯಾದಾಭೇದಕಶ್ಚಾಪಿ ವಿಕೃತಂ ಬಂಧಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ಸರ್ವಸಂಕರ ಪಾಪಿಷ್ಠಂ ಹೇಮಕಾರಂ ನರಾಧಿಪ ॥ ೮೨ ॥
ಅನ್ಯಾಯೇ ವರ್ತಮಾನಂ ಚ ಛೇದಯೇಲ್ಲವಶಃ ಕ್ಷುರೈಃ ॥

ದ್ರವ್ಯಮಾದಾಯ ವಣಿಜಾಮನರ್ಘೇಣಾ ವರುಂಧತಾಂ
ದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ದೂಷಕೋ ಯಸ್ತು ಪ್ರತಿಛನ್ನಸ್ಯ ವಿಕ್ರಯೀ ।
ಮಧ್ಯಮಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ದಂಡಂ ಕೂಟಕರ್ತಾ ತಥೋತ್ತಮಂ
ರಾಜಾ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ಕುರ್ಯಾತ್ ದಂಡಂ ಚೋತ್ತಮಸಾಹಸಃ

ಕಳೆಯ ುವವಪು ಪಿ್ಟರನ್ನು ಪ್ರಾಕಾರ ಪರಿಷಾ ದ್ವಾರ ಭೇವ ಕರನ್ನೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಗರದಿಂ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು ॥ ೮೦ ॥

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಮೂಲಕರ್ಮವಂ ತ್ಯಜಿಸುವನಿಗೆ ೨೦೦ ದುಡ್ಡುದಂಡವು. ಪೂರ್ವ ಸಂಕೇತ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೀಜವಂ ಕೊಡದಿರುವನನ್ನೂ ಹಾಕಿದ್ದ ಬೀಜವಂ ಕೀಳುವನನ್ನೂ ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಗಳಂ ಬೇದಿಸುವನನ್ನೂ ಭಿಕ್ಷಗವಾದೆಬಂಧನದ ಲ್ಲಿಡಬೇಕು, ॥ ೧೮೧ ॥

ಸರ್ವ ಸಂಕರ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲ ಪಾಪಿಷ್ಠನೆನಿಸುವ ಸ್ವರ್ಣಕಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಕನಕವಂ ಕಳುವಲ್ಲಿ ಅನನಂ ರಾಜನು ಲವಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಕ್ಷೌರಕರ ಶಸ್ತ್ರದಿಂ ಛೇದಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೮೨ ॥

ಯಾವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಸಂಕೇತದಿಂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ದೇಶಾಂತರದಿಂಬಂದ ಪದಾರ್ಥವಂ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದೆಂಬೊಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪಮೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಲ್ಕಿಸಿ ತಾವು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವರೊ ಯಾರು ಅದರಮೇಲೆ ದೋಷಾರೋಪಣಂ ಮಾಡುರೊ ಯಾವರು ಪದಾರ್ಥವಂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಡಿಸದೆ ಅನೇಕ ಮೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವರೊ ಅವ ರೆಲ್ಲರಿಗೂ ೩೪೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು.

ಶಾಸಾಪ್ರಾಂತಮಜ್ಞ್ನಾಶ್ವಸಾಂದೇಶಾನಾಂ ದ್ರೋಹಕೋಽರ ।
ದೇವತಾನಾಂ ಸತೀನಾಂ ಚ ಉತ್ತಮಂ ದಂಡ ಮರ್ಹತಿ ॥

ಏಕಸ್ಯದಂಡಪಾರುಷ್ಯೇ ಬಹೂನಾಂ ದ್ವಿಗುಣೋದಮಃ ॥
ಕಲಹಾಯದ್ಗ್ರತೋದಾಪ್ರೋ ಗಂಡಕ್ಟ ದ್ವಿಗುಣಾಸ್ತತಃ ॥
ಮಧ್ಯಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ರಾಜಾ ವಿಷಯಾ ದ್ವಿಪ್ರವಾಸಯೇತ್

ಲಶುನಾಂಶ್ಚ ಪಲಾಂಡುಂಚ ಸೂಕರಂ ಗ್ರಾಮಕುಕ್ಕುಟಂ ॥
ತಥಾಪಂಚನಖಂಸ ರ್ವಾಭಕ್ಷ್ಯಾದನ್ಯತ್ರ ಭಕ್ಷಯೇತ್ ॥ ೮೪
ವಿವಾಸಯೇತ್ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿಷಯಾತ್ಸ್ವಕಾತ್
ಅಭಕ್ಷ್ಯಭಕ್ಷಣೇದಂಡ್ಯಃ ಶೂದ್ರೋಭವತಿಕೃಷ್ಣಲಂ ॥ ೮೫
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯವಿಶಾಂಚತುಸ್ತ್ರಿ ದ್ವಿಗುಣಂ ದಮಂ ॥

ಯಾರು ಈ ಕೆಲಸವಂ ಕಪಟದಿಂ ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ
ಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ೧೦೮ಂದೊಡ್ಡು ದಂಡವು, ॥ ೧೯೪ ॥

ಶಸ್ತ್ರ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು, ದೇಶ, ದೇವತಾ, ಪ
ತಿವ್ರತೆಗಳಮೇಲೆ ದೋಷಾರೋಪಣಂ ಮಾಡುವನು ತೀಕ್ಷ್ಣ
ವಾದಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನು. ॥ ೧೯೫ ॥

ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಬಹುಜನಗಳಿಗೆ ಉಗ್ರದಂಡ
ವಂಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ದ್ವಿಗುಣ ವಾದದಂಡವು ಕ
ಲಹವಂ ಮಾಡುವರಿಗೆ ಯೆಷ್ಟು ದಂಡವೋ; ಅದಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗು
ಣವಾಗಿ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಮೂಲ ನಾದವನಿಗೆ ದಂಡವು. ಬ್ರಾ
ಹ್ಮಣನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಕಲಹಸಾಧಕ ನಾಗಿದ್ದರೆ ಅ
ವನಂ ದೇಶದಿಂ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೯೬ ॥

ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳೀ, ನೀರುಳ್ಳಿ, ಹಂದಿ, ಊರು ಕೋಳಿ
ಸಮಸ್ತ ಪಂಚನಖ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಯಿನ್ನುಮ ಭಕ್ಷ್ಯಗ
ಳಂ ತಿನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ದೇಶದಿಂ ಹೊರಡಿಸ ಬೇಕು

ಅಭಕ್ಷ್ಯನಂ ಭಕ್ಷಿಸುವ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದು, ವೈಶ್ಯ
ನಿಗೆ ಯರಡು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಮೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಾ
ಲ್ಕು ಗುಂಜಾತೂಕ ಸುವರ್ಣ ದಂಡವು ॥ ೧೯೭ ॥

ಯಸ್ಸಾಹಸಂಕಾರಯತಿ ಸದಂಡ್ಯೋದ್ವಿಗುಣಂದಮಂ ॥
ಯಸ್ತ್ವೇವಮುಕ್ತ್ವಾಹಂದಾತಾಕಾರಯೇತ್ಸಚತುರ್ಗುಣಂ

ಸಂದಿಷ್ಟಸ್ಯಪ್ರದಾತಾಚ ಸಮುದ್ರಗೃಹಭೇದಕಃ ॥ ೯೧ ॥
ಪಂಚಾಶತ್ಪಣಿಕೋದಂಡ ಸ್ತತ್ರಕಾರ್ಯೋ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾ

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಂಚಸ್ಪೃಶನ್ನಾರ್ಯೋ ಹ್ಯಯೋಗ್ಯೋಯೋಗ್ಯಕರ್ಮ
ಕೃತ್ ॥ ೯೨ ॥
ಪುಂಸ್ತ್ವಹರ್ತಾ ಪಶೂನಾಂಚ ದಾಸೀಗರ್ಭವಿನಾಶಕೃತ್ ॥
ಶೂದ್ರಪ್ರವ್ರಜಿತಾನಾಂಚ ದೈವೇಪಿತ್ರ್ಯೇಚಭೋಜಕಃ ॥ ೯೩
ಅವ್ರಜಾರ್ಘಬಂಧನಮುಕ್ತ್ವಾತು ತತ್ರೈವಚನಿಮಂತ್ರಿಣೇ ॥ ಪಿ
ತ್ರೇಕಾರ್ಷಾಪಣಶತಂ ಸರ್ವೇದಂಡ್ಯಾಮಹೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೯೪ ॥

ಯಾವನು ಕಳ್ಳತನವಂ ಮಾಡಿ ಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಕದ್ದ ಪತಾರ್ಥದ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣ ದಂಡವು ನಾನು ಪಣವಂ ಕೊಡುವೆ ನೆಂದು ಕದಿಸುವನಿಗೆ ಚತುರ್ಗುಣ ದಂಡವು

ವಾಚಾ ದತ್ತ ಪಾದ್ದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಕೊಡದಿರುವನಿಗೂ, ಅಧಿಕಾರಿ ಯಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಮುದ್ರೆಯಂ ತೆಗಿಸುವನಿಗೂ ಷಂಟಡ್ತ ದಂಡವು, ॥ ೧೯೦ ॥

ಮುಟ್ಟಲಯೋಗ್ಯ ನಾದವನಂ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯನು ಮುಟ್ಟುವನೋ ಯಾವನು ಅಯೋಗ್ಯ ನಾದಾಗ್ಯೂ ಯೋಗ್ಯ ಕರ್ಮವಂ ಮಾಡುವನೋ ಯಾವನು ಪಶುಗಳ ಪುಂಸತ್ವವಂ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸುವನೋ ಯಾವನು ದಾಸಿ ಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಂ ಮಾಡುವನೋ ಯಾವನು ಶೂದ್ರೋಪದೇಶದಿಂ ಸನ್ಯಾಸಿ ಯಾದ ವನಿಗೆ ದೇವ ಪಿತೃ ಕರ್ಮ ಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನವಂ ಮಾಡಿಸುವನೋ ಯಾವನು ನಿಮಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಹೋಗದಿರುವನೋ ಇವರಿಗೆ ರಾಜನು ಬೇರೆಬೇರೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಾಗಲೀ ನೂರು ಪಾವಲಿಯಾಗಲೀ ದಂಡವಂ ಹಾಕಬೇಕು. ॥ ೧೯೪ ॥

ದುಃಖೋತ್ಪಾದಿ ಗೃಹೇದ್ರವ್ಯಂ ಕ್ಷಿಪೇದಂಧಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಲಂ ॥
ಪಿತ್ರಾಪುತ್ರವಿರೋದಶ್ಚ ಸಾಕ್ಷಿಣಾಂದ್ವಿಶತೋದಮಃ ॥ ೯೫

ತುಲಾಶಾಸನಮಾನಾನಾಂ ಕೂಟಕೃನ್ನಾಣಕಸ್ಯ ಚ ॥ ಏಭಿ
ಶ್ಚ ವ್ಯವಹರಂತ್ಯಾ ಚ ಸ ದಂಡ್ಯೋ ದಮಮುತ್ತಮಂ ॥ ೧೯೬ ॥

ವಿಷಾಗ್ನಿ ದಾಂಪತಿಗುರು ನಿಜಾಪತ್ಯ ಪ್ರಮಾಪಣೀಂ ॥ ವಿಕ
ರ್ಣನಾಸಿಕಾಂ ವ್ಯೋಷ್ಠೀಂ ಕೃತ್ವಾಗೋಭಿಃ ಪ್ರಮಾಪಯೇತ್ ॥

ಖಲಸ್ಯಪಾಹಕಾಯೇಚ ಯೇಚಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯವೇಶ್ಮನಃ ॥ ರಾಜಪ
ತ್ನ್ಯಭಿಗಾಮೀ ಚ ದಗ್ಧವ್ಯಾಸ್ತು ಕಟಾಗ್ನಿನಾ ॥ ೧೯೭ ॥

ಯಾವನು ಕುರುಡನ ಮನೆಯಲ್ಲವನಿಗೆ ದುಃಖಕರವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನಿಡುವನೊ ಅವನಿಗೆ ಗುಂಜಾತೂಕ ಸುವರ್ಣದಂಡವು. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ವಿರೋಧದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದವನಿಗೆ ೨೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಈ ಸಾಕ್ಷಿವಾದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ೮೦೦ ದುಡ್ಡು ದಂಡವು.

ತೂಕ, ಅಳತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಟವನ್ನು ಯಾವನು ಮಾಡುವನೊ ಇವನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಯಾವನು ವ್ಯಾಪಾರವಂ ಮಾಡುವನೊ ಅವರಿಗೆ ರಾಜನು ಅಂಗಚ್ಛೇದ ಸರ್ವಸ್ವಹರಣಾದ್ಯುಗ್ರ ದಂಡವಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೧೯೬ ॥

ವಿಷವಂ ಕೊಡುವಳನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯಂ ಹಾಕುವಳನ್ನೂ, ನಿಜಪುತ್ರ, ಪತಿ, ಗುರುಗಳಂ ಕೊಲ್ಲುವಳನ್ನೂ ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ತುಟಿಗಳಂ ಕುಯಿದು ಗೋವುಗಳಿಂ ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕು ॥ ೧೯೭ ॥

ಕಣ ಹೊಲ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯಂಹಾಕುವವನನ್ನೂ ರಾಜಪತ್ನಿಗಾಮಿಗಳನ್ನು ಕಟಾಗ್ನಿಯಿಂ ದಹಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಬೇಕು ॥ ೧೯೮ ॥

ಊನಂವಾಪ್ಯಧಿಕಂಚಾಪಿ ಲಿಖೇದ್ಯೋರಾಜಶಾಸನಂ ॥ ಪಾರ
ದಾರಿಕಚೌರ್ಯಂವಾ ಮುಂಚತೋದಂಡಉತ್ತಮಃ ॥ ೧೯೯ ॥

ಅಭಕ್ಷ್ಯೇಣದ್ವಿಜಂದೂಷ್ಯ ದಂಡಉತ್ತಮಸಾಹಸಃ ॥ ಕ್ಷತ್ರಿ
ಯಂಮಧ್ಯಮಂವೈಶ್ಯಂ ಪ್ರಥಮಂಶೂದ್ರಮರ್ಧಕಂ ॥ ೨೦೦

ಮೃತಾಂಗಲಗ್ನವಿಕ್ರೇತು ರ್ಗುರೋಸ್ತಾಡಯಿತುಸ್ತಥಾ ರಾಜ
ಯಾನಾಸನಾರೋಢುರ್ದಂಡ ಉತ್ತಮಸಾಹಸಃ ॥ ೨೦೧ ॥

ಯೋಮನ್ಯೇತಾ ಜಿತೋಸ್ಮೀತಿ ನ್ಯಾಯೇನಾಪಿ ಪರಾಜಿತಃ ॥
ತಮಾಯಾಂತಂಪುನರ್ಜಿತ್ವಾ ದಂಡಯೇದ್ದ್ವಿಗುಣಂದಮಂ ॥

ಆಹ್ವಾನಕಾರೀವಧ್ಯಸ್ಸ್ಯಾ ದನಾಹೂತೇತಥಾಹ್ವಯನ್ ॥
ದಾಂಡಿಕಸ್ಯಚಯೋಹಸ್ತಾದಭಿ ಯುಕ್ತಃಪಲಾಯತೇ ॥ ೨೦೨
ಹೀನಃ ಪುರುಷಕಾರೇಣ ತದ್ದದ್ಯಾ ದ್ದಾಂಡಿಕೋಧನಂ ॥

ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಬರೆಯುವನೋಂ ಅವನಿಗೆ ಅಪರಾಧ ತಾರತಮ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ರಾಜನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೧೯೯ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರ, ವೈಶ್ಯಶೂದ್ರರಿಗೆ ಅಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣವಂ ಮಾಡಿಸಿದವನಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೮೦-೫೪೦-೨೭೦-೧೩೫ ದುಡ್ಡುಗಳು ದಂಡವು. ॥ ೨೦೦ ॥

ಶವಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಂ ವಿಕ್ರಯಿಸುವನಿಗೂ, ಗೋವಂ ಕೊಡೆಯುವನಿಗೂ, ರಾಜ ವಾಹನವಂ ಹತ್ತುವನಿಗೂ, ಅಪರಾಧ ತಾರತಮ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ದಂಡವಂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ॥ ೨೦೧ ॥

ವಾದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಸೋತಾಗ್ಯೂ ಸೋಲಲಿಲ್ಲ ನೆನ್ನುವನೊ ಅವನನ್ನು ಪುನಃ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಗೆದ್ದು ಅವನಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಪಣವಂ ತೆಗದು ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು

ಜನಗಳಂ ಕರೆಯಲು ಕ್ಲುಪ್ತನಾದ ಪುರುಷನು ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯದೆ ಕರೆಯಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನಂ ಬಿಟ್ಟು ಅಯೋಗ್ಯನಂ ಕರದಾಗ್ಯೂ ಅವನ ಕೈಯಿಂದೊಬ್ಬನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ್ಯೂ, ಪೌರುಷ ಹೀನನಾದ ಆಪುರು

ಪ್ರೇಷ್ಯಾಪರಾಧಾತ್ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ತು ಸದಂಡ್ಯಶ್ಚಾರ್ಧಮೇವಚ ॥ ೭ ॥
ದಂಡಾರ್ಧಂನಿಯಮಾರ್ಧಂಚ ಸ್ತ್ರೀಯಮಾನೇಷುಬುಧ್ಧನಂ ॥

ಯದಿಕಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಲಾಯೇತ ದಂಡಶ್ಚಾಷ್ಟಗುಣೋಭವೇತ್ ॥

ಅನಿಂದಿತೆ ವಿವಾದೇತು ನಖರೋಮಾವ ತಾರಣಂ ॥ ಕಾರ
ಯೆದ್ಯಸ್ಸ ಪುರುಷೊ ಮಧ್ಯಮಂದಂಡಮರ್ಹತಿ ॥ ೨೦೬ ॥

ಬಂಧನಂಚಾಪ್ಯವಧ್ಯಸ್ಯ ಬಲಾನ್ಮೋಕ್ಷಂಚ ಯತ್ತೇತುಯಃ ॥
ವಧ್ಯಂವಿಮೋಚಯೆದ್ಯಸ್ತು ದಂಡಾದ್ದ್ವಿಗುಣಭಾಗ್ಭವೇತ್ ॥

ದುರ್ದೃಷ್ಟವ್ಯವಹಾರಾಣಾಂ ಸಭ್ಯಾನಾಂದ್ವಿಗುಣೋದಮಃ

ಷೆನಂ ಸ್ವ್ಯೂನ ವಾದ ಕಾರ್ಯದ ಲ್ಲಿದ ಬೇಕಾ ದ್ದಲ್ಲದೆ ಯು ತ್ಕಿಂಚಿದ್ದಂಡವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೦೩ ॥

ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಯು ಮಹತ್ತಾದ ಅಪರಾಧವಂ ಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿ ಕಾರಿಗೆ ಅರ್ಧ ವರುಷ ಅರ್ಧ ತಿಂಗಳು ಸಂಬಳವಂ ದಂ ಡವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೦೪ ॥

ಬಂಧನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜನಗಳ ಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಶಿಕೊಂಡು ಪೋದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅ ಷ್ಟಗುಣವಾಗಿ ದಂಡವಂ ಹಾಕಬೇಕು. ॥ ೨೦೫ ।

ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಯಾವನು ಮುಂ ಡನರೂಪ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಡಿಸುವನೋ; ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಪ ರಾಧಾನುಗುಣ ವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ದಂಡವಂ ವಿಧಿಸಬೇಕು.

ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಕಿದಂತಾ ವಧ್ಯನಲ್ಲದವನಿಗೆ ರಾಜ ಶಾಸನವಿಲ್ಲಗೆ ಬಂಧನವಂ ಯಾವನು ತೆಗಿಸಿಬಿಡುವನೊ, ವ ಧ್ಯನಂ ಬಿಡಿಶಿ ಬಿಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ದ್ವಿಗುಣವಾದ ದಂಡವು

ರಾಜಸಭೆಯುವದು ಲೋಭವಿಂ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಲ್ಲಂಘಿಶಿ

ರಾಜ್ಞಾಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ಗುಣೋದಂಡಃ ಪ್ರಕ್ಷೇಪ್ಯೋಉದಕೇಭವೇತ್ ।

ಅಲ್ಪದಂಡೇಧಿಕಂಕುರ್ಯಾತ್ ದ್ವಿಗುಣೇಚಾಲ್ಪಮೇವಚ । ಉ೩
ನಾಧಿಕಂತುತಂದಂಡಂಸಭ್ಯೋದದ್ಯಾತ್ಸ್ವಕಾದ್ಗೃಹಾತ್

ಯಾವತ್ ನ ವಧ್ಯಸ್ಯ ವಧೆ ತಾವತ್ ಸ್ವಧ್ಯಸ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ । ಅಧ
ರ್ಶ್ರೋ ನೃಪತೆ ಶ್ದ್ರಷ್ಟಸ್ತಥಾ ವಧ್ಯಸ್ಯಮೋಕ್ಷಣೇ । ೨೧೮ ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನೈವ ಹನ್ಯಾತ್ತು ಸರ್ವ ಪಾಪೇ ಷ್ವವಸ್ಥಿತಂ ।
ಪ್ರವಾಸಯೇತ್ಸ್ವಕಾತ್ ರಾಷ್ಟ್ರಾತ್ಸಮಗ್ರಧನಸಂಯುತಂ ।

ರಾಜಾತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಹನ್ಯಾತ್ ತತ್ಪಾತಕಂತ್ವಧಿಕಂಭವೇತ್ ।
ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ವಿವರ್ಜಯೇತ್
ಅದಂಡ್ಯಾನ್ ದಂಡಯೆ ದ್ರಾಜಾ ದಂಡ್ಯಾಶ್ಚೈವಾಪ್ಯದಂಡ

ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೆ ದ್ವಿಗುಣ ದಂಡವು ರಾಜನು ತಾನೆ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸೆ ತ್ರಿಂಶದ್ಗುಣಿತವಾದ ದಂಡವನ್ನು ವರುಣನಿಗೋಸ್ಕರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ॥ ೨೭೮ ॥

ಅಪರಾಧ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ದಂಡವನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನದಂಡವನ್ನು ಲೋಭಾದಿಗಳಿಂ ಗ್ರಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ॥ ೨೭೯ ॥

ಅವಧ್ಯನಂ ವಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಯಷ್ಟು ಪಾಪವೋ ಅಷ್ಟುಪಾಪವು. ವಧ್ಯನಂ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಗಲ್ಲೂ ಬಿಡಿಸುವದರಲ್ಲೂ ರಾಜನಿಗೆ ಬರೋಣದು ॥ ೨೮೦ ॥

ಸರ್ವ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ವಧಿಸಲಾಗದು. ಧನಸಹಿತನಾದ ಅವನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದಿಂ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೮೧॥

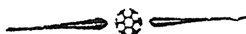
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ್ದರಿಂ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದ ಮಾಡಲಾಗದು

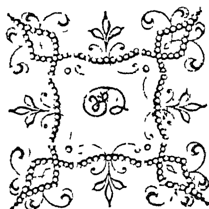
ದಂಡ್ಯರಂ ದಂಡಿಸದೆ ಅದಂಡ್ಯರಂ ದಂಡಿಸುವ ರಾಜ

ಯಃ । ಅಯಶೋಮಹದಾಪ್ನೋತಿ ನರಕಂಚಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥

ಜ್ಞಾತ್ವಾಪರಾಧಂ ಪುರುಷಸ್ಯರಾಜಾ ಕಾಲಂತಥಾಚಾನು
ಮತಂದ್ವಿಜಾನಾಂ ॥ ದಂಡ್ಯೇಷುದಂಡಂ ಪರಿಕಲ್ಪಯೇತ್ತು
ಯಾಯಸ್ಯಯುಕ್ತಃ ಸಸಮೀಕ್ಷ್ಯಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ೨೧೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣೇ ದಂಡ ಪ್ರಕಾಶನಾಮ
ದ್ವಿಶತೋತ್ತರ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿ ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



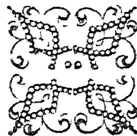


ವಿಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ಅಪಯಶಸ್ಸಲ್ಲದೆ ನರಕವೂ ಕೂಡಬರು ವದು ॥ ೨೧೭ ॥

ಪುರುಷನ ಅಪರಾಧವನ್ನು, ಕಾಲವನ್ನೂ, ಬ್ರಾಂಹ್ಮಣರ ಅನುಮತಿಯನ್ನೂ, ತಿಳಿದು ಯಾವನಿಗೆಯಾವದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿಧೆಯೊ ಆದಂಡವನ್ನ ವನಿಗೆ ರಾಜನು ಮಾಡಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೨೧೮ ॥

ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಯಾದ ಭಗವಂತನು
ಪೇಳಿದ ನೊಬಲ್ಲಿಗೆ
೨೨೭ ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ
ಸಂಪೂರ್ಣ





ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಮನುರುವಾಚ ॥ ದಿವ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷ ಭೌಮೇಷು ಯಾ ಶಾಂತಿರ
ಭಿಧೀಯತೇ ॥ ತಾಮಹಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಮಹೋತ್ಪಾ
ತೇಷು ಕೇಶವ ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ

ಅಥಾತಸ್ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತ್ರಿವಿಧಾ ಮದ್ಭುತಾದಿಷು ॥ ವಿಶೇ
ಷೇಣ ತು ಭೌಮೇಷು ಶಾಂತಿಃ ಕಾರ್ಯಾ ತಥಾ ಭವೇತ್

ಅಭಯಾ ಚಾಂತರಿಕ್ಷೇಷು ಸೌಮ್ಯಾ ದಿವ್ಯೇಷು ಪಾರ್ಥಿವ ॥
ವಿಜಿಗೀಷುಃ ಪರಂ ರಾಜನ್ ಭೂತಿ ಕಾಮಸ್ತಥಾ ಭವೇತ್ ॥
ವಿಜಿಗೀಷುಃ ಪರಾನ್ನೇವ ಮಾಭಿ ಯುಕ್ತ ಸ್ತಥಾ ಪರೈಃ ॥ ತ
ಥಾಭಿಚಾರ ಶಂಕಾಯಾಂ ಶತ್ರೂಣಾ ಮಭಿನಾಶನೇ ॥ ೩ ॥
ಭಯೇ ಮಹತಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಅಭಯಾ ಶಾಂತಿ ರಿಷ್ಯತೇ ।

ಇಂತು ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಮನು ವೃ ಯಲ್ಯೈ ದೇವ ದೇವನೆ ದೇವಲೋಕಾಂತರಿಕ್ಷಭೂಮಿ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಮಹೋತ್ಪಾತಗಳಾಗುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಾಂತಿ ಯಂ ಮಾಡ ಬೇಕೋ ಅದಂ ಹೇಳಬೇಕು ॥ ೧ ॥

ಯಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಂ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತ ನಿಂತೆಂದನು. ॥ ಯಲ್ಯೈ ನೃಪೋ ತ್ರ್ಮನೆ ಸ್ಥಾನ ಭೇದದಿಂ ಮೂರುಬಗೆ ಯಾದ ಉತ್ಪಾತಗಳ ಶಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೌಮ ಶಾಂತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡ ತಕ್ಕದ್ದು

ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಧೂಮ ಕೇತ್ವಾದಿ ದರ್ಶನ ವಾಗಲು ಅಭಯ ಯೆಂಬ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಕಾಶದಲ್ಲುತ್ಪಾತ ವೇನಾದರುಂ ಕಾಣ್ಬರುವಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯ ಯೆಂಬಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ಪರಲೋಕ ಜಯಾ ಪೇಕ್ಷೆಯು, ಐಶ್ವರ್ಯಾ ಪೇಕ್ಷೆಯು, ಶತ್ರು ಜಯಾ ಪೇಕ್ಷೆಯು ಶತ್ರು ಗಳು ಅಕೃತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಾದಿಗಳಂ ಮಾಡಿಸಿರುವಲ್ಲಿಸುಖಾ ಪೇಕ್ಷೆಯು, ಶತ್ರು ನಾಶಾ ಪೇಕ್ಷೆಯು, ಮಹತ್ತರ ವಾದಂತಾ ಭಯ ವಿಶೇಷ ಬಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಅಭಯಾ ಶಾಂತಿ ಯು ಮಾತಬೇಕು. ॥ ೪ ॥

ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾಭಿಭೂತಸ್ಯ ಕ್ಷತ ಕ್ಷೀಣಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯಥ । ೫

ಸೋಮವ್ಯಾ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ಶಾಂತಿ ರ್ಯಜ್ಞ ಕಾಮಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯಥ ।

ಭೂಕಂಪೇಚ ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇಚಾನ್ನ ಕ್ಷಯೇತಥಾ॥

ಅತಿವೃಷ್ಟ್ಯಾಮನಾವೃಷ್ಟ್ಯಾಂ ಶಲಭಾನಾಂಭಯೇಷುಚ

ಪ್ರಮತ್ತೇಷುಚಚೋರೇಷು ನೈಷ್ಣವೀ ಶಾಂತಿರಿಷ್ಯತೇ ॥ ೭

ಪಶೂನಾಂ ಮಾರಣೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ನರಾಣಾಮಪಿದಾರುಣೇ ॥ ಭೂ

ತೇಷು ದೃಶ್ಯಮಾನೇಷು ರೌದ್ರೀ ಶಾಂತಿ ಸ್ತಥೇಷ್ಯತೇ ॥ ೮ ॥

ವೇದ ನಾಶೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ಜನೇ ಜಾತೇಚ ನಾಸ್ತಿಕೇ ॥ ಅ

ಪೂಜ್ಯ ಪೂಜನೇ ಜಾತೇಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಶಾಂತಿ ಸ್ತಥೇಷ್ಯತೇ ॥ ೯ ॥

ಭವಿಷ್ಯ ತ್ಯಭಿಷೇಕೇಚ ಪರಚಕ್ರ ಭಯೇಪಿ ಚ ॥ ಸ್ವರಾ

ಷ್ಟ್ರ ಭೇದೇ ರಿ ವಧೇ ರೌದ್ರೀ ಶಾಂತಿಃ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ॥ ೧೦

ತ್ರ್ಯಹಾತಿ ರಿಕ್ತೇ ಪವನೇ ಭಷ್ಯೇ ಸರ್ವ ವಿಗರ್ಹಿತೇ ॥

ವೈಕೃತೇವಾತಜೇ ವ್ಯಾಧೌ ವಾಯವೀ ಶಾಂತಿ ರಿಷ್ಯತೇ ॥ ೧೧

ಕ್ಷಯ, ವ್ರಣ. ಅತಿಕಾರ್ಶ್ಯಗಳಿಂ ದುಃಖಪಡುವನು ಯಜ್ಞ ಸಾಧನಾಪೇಕ್ಷೆಯಾ ಕೂಡ ಸೋಮ ದೈವತಾಕ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೬ ॥

ಭೂಕಂಪ, ಧನಧಾನ್ಯ ಕ್ಷಾಮ, ಅತಿ ವೃಷ್ಟ್ಯನಾವೃಷ್ಟಿ ಶಲಭಾದಿ ಭಯ, ಉನ್ಮತ್ತ ಚೋರಾದಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೭ ॥

ಪಶು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಶವಾಗುವಲ್ಲೂ, ಭೂತಾದಿ ದರ್ಶನವಾಗುವಲ್ಲೂ, ರೌದ್ರ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೮ ॥

ವೇದನಾಶದಲ್ಲೂ, ಜನರು ನಾಸ್ತಿಕರಾಗುವಲ್ಲೂ ಅಪೂಜ್ಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು

ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ, ಶತ್ರುಭಯ, ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಭೇದ ಶತ್ರುಸಂಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ರೌದ್ರ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗಧಿಕವಾಗಿ ಗಾಳಿಬಡಿಯುವಲ್ಲೂ ಭಕ್ಷ್ಯಪದಾರ್ಥವು ಸರ್ವಜುಗುಪ್ಸಿತವಾಗುವಲ್ಲೂ, ವಾಯುವಿಕಾರ ವ್ಯಾಧಿಗಳಲ್ಲೂ, ವಾಯು ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೧೧ ॥

ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಭಯೇ ಜಾತೆ ಪ್ರಾಪ್ತೆ ವಿಕೃತಿ ವರ್ಷಣೆ ।
ಜಲಾಶಯ ವಿಕಾರೇಷು ವಾರುಣೀ ಶಾಂತಿರಿಷ್ಯತೆ ॥ ೧೭

ಅಭಿಶಾಪ ಭಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಭಾರ್ಗವೀ ಚ ತಥೈವ ಚ ।
ಜಾತೇ ಪ್ರಸವ ವೈಕೃತ್ಯೇ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾ ಮಹಾ ಭಂಜ
ಉಪಸ್ಕ ರಾಜ್ಞಾಂ ವೈಕೃತ್ಯೇ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೀ ಪಾರ್ಥಿವ ನಂದನ
ಬಾಲಾನಾಂ ಶಾಂತಿ ಕಾಮಸ್ಯ ಕೌಮಾರೀ ಚ ತಥಾನೃಪ ।
ಕಾರ್ಯಾಶಾಂತಿ ಮಥಾಗ್ನೆಯೀಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೆವಹ್ನಿ ವೈಕೃತೆ
ಆಜ್ಞಾ ಭಂಗೆತು ಸಂಜಾತೆ ತಥಾ ಭೃತ್ಯಾದಿ ಸಂಕ್ಷಯೆ ।
ಅಶ್ವಾನಾಂ ಶಾಂತಿ ಕಾಮಸ್ಯ ತದ್ವಿಕಾರೆ ಸಮುತ್ಥಿತೆ ।
ಅಶ್ವಾನಾಂ ಕಾಮಯಾನಸ್ಯ ಗಾಂಧರ್ವೀ ಶಾಂತಿರಿಷ್ಯತೆ ।
ಗಜಾನಾಂ ಶಾಂತಿ ಕಾಮಸ್ಯ ತದ್ವಿಕಾರೆ ಸಮುತ್ಥಿತೆ ।
ಗಜಾನಾಂ ಕಾಮಯಾನಸ್ಯ ಶಾಂತಿರಾಂಗೀರಸೀ ಭವೇತ್ ।
ಪಿಶಾಚಾದಿಭಯೆಜಾತೆಶಾಂತಿರ್ವೈರ್ನ್ನೈಋತಿಸ್ಮೃತಾ । ಅಪ
ಮೃತ್ಯು ಭಯೆ ಜಾತೆ ದುಸ್ವಪ್ನೇ ಚ ತಥಾ ಸ್ಥಿತೆ । ೧೮ ॥
ಯಾಮ್ಯಾಂತು ಕಾರಯೆಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತೆತು ನರಕೆತಥಾ ।
ಧನನಾಶೆ ಸಮುತ್ಪನ್ನೆ ಕೌಬೇರೀ ಶಾಂತಿರಿಷ್ಯತೆ । ೧೯ ।
ವೃಕ್ಷಾಣಾಂಚ ತಥಾರ್ಥಾನಾಂ ವೈಕೃತೆ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೆ ।
ಭೂತಿಕಾಮಸ್ತಥಾಶಾಂತಿಂಪಾರ್ಥಿವೀಂಪ್ರತಿಯೋಜಯೆತ್
ಪ್ರಥಮೆದಿನ (ರೋಮೇ ಚ ರಾತ್ರೌ ವಾಮನುಜೋತ್ತಮ ।
ಹಸ್ತಸ್ವಾತೌಚಚಿತ್ರಾಯಾ ಮೊದಿತ್ಯೆಚಾಶ್ವಿನೆತಥಾ । ೨೧

ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ವೃಷ್ಟಿವಿಕಾರಗಳಲ್ಲೂ, ಕೂಪಾದ್ಯುದಕ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲೂ, ವಾರುಣ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೧೨ ॥

ಅಪವಾದ ಭಯದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನೂ, ಪ್ರಸೂತಿ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನೂ, ಶೂರ್ಪ ಭಾಂಡಾದಿ ಪದಾರ್ಥ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ ಶಾಂತಿ ಬಾಲಕೋಪ ದ್ರವ ಗಳಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನು ಅಗ್ನಿ ಬಾಧಾಜ್ಞಾಭಂಗ ಭೃತ್ಯಾದಿಕ್ಷಯಗಳಲ್ಲಗ್ನಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು, ಅಶ್ವೋಪದ್ರವಗಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವ ಶಾಂತಿಯನ್ನು, ಗಜೋಪದ್ರವಗಳಲ್ಲಾಂಗೀರಸ ಶಾಂತಿಯನ್ನು, ಅಪಮೃತ್ಯು ದುಸ್ವಪ್ನ ಪಿಶಾಚಾದಿಭಯದಲ್ಲಿ ನೈಋತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನರಕ ಭಯದಲ್ಲಿ ಯಮ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನು, ಧನ ಹಾನಿಯಲ್ಲಿ ಕುಬೇರ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನು, ವೃಕ್ಷಾದಿ ವಿಕಾರ ದಲ್ಲಿಪೃಥ್ವೀ ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ, ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೨೩ ॥

ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಥಮ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತ ಸ್ವಾತೀ ಚಿತ್ರಾ ಪುನರ್ವಸು ಅಶ್ವಿನೀ ಉತ್ತರಾ ಮೃಗಶೀರ್ಷ ನ

ಅಗ್ನ್ಯವಿಷ್ಣುಸೌಮ್ಯಜಾತೇಷು ವಾಯವ್ಯಂತ್ಯದ್ಭೇಷು ಚ ॥
ದ್ವಿತೀಯ್ಯೇದಿವಯಾಮೇತು ರಾತ್ರೌ ಚ ರವಿನಂದನ ॥ ೨೨ ॥
ಪುಷ್ಯಾಗ್ನೇಯೆ ವಿಶಾಖಾಸು ಪಿತ್ರ್ಯಾಸು ಭರಣೀಷು ಚ ॥
ಉತ್ತ್ರಾತ್ರೇಷು ತಥಾಭಾಗ್ಯೇ ಆಗ್ನೇಯಾಂತೇಷು ಕಾರಯೇತ್ ॥
ತೃತೀಯೆದಿನ ಯಾಮೇಚ ರಾತ್ರೌಚ ರವಿನಂದನ ॥ ರೋಹಿ
ಣ್ಯಾಂವೈಷ್ಣವೆಬ್ರಾಹ್ಮೇ ವಾಸವೇಸ್ತ್ವೈಶ್ವದೇವತೆ ॥ ೨೪ ॥
ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಯಾಂಚತಥಾಮೈತ್ರೇಯೇಭವಂತ್ಯದ್ಭುತಾಃಕ್ವಚಿತ್ ॥
ಐಂದ್ರೀತೇಷುಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಾ ಶಾಂತೀರವಿಕುಲೋದ್ವಹ ॥ ೨೫
ಚತುರ್ಥೇ ದಿನಯಾಮೇಚ ರಾತ್ರೌವಾರವಿನಂದನ ॥ ಸಾರ್ಪೇ
ಪೌಷ್ಣೇತಥಾರ್ದ್ರಾಯಾಂ ಮಹಿರ್ಬುಧ್ನೇ ಽ ಚ ದಾರುಣೆ ॥
ಮೂಲೆ ವರುಣದೈವತ್ಯೇ ಯೇಭವಂತ್ಯ ದ್ಭುತಾಸ್ತಥಾ ॥
ವಾರುಣೀತೇಷುಕರ್ತವ್ಯಾ ಮಹಾಶಾಂತಿರ್ಮಹೀಕ್ಷಿತಾ

ಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾತ ಕಂಡರೆ ವಾಯು ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದ್ವಿತೀಯ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಯ ಕೃತ್ತಿಕಾ ವಿಶಾಖಾ, ಮಖಾ, ಭರಣೀ ಪೂರ್ವಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾತ ಕಂಡರೆ ಅಗ್ನಿ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥

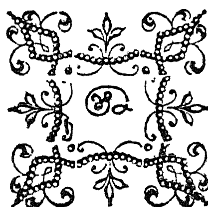
ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಮೂರನೇ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ರೋಹಿಣೀ ಶ್ರವಣ ಅಭಿಜಿ ಧನಿಷ್ಠಾ ಉತ್ತರಾಷಾಢಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಅನೂರಾಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾತ ಕಂಡರೆ ಯಿಂದ್ರ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨೫ ॥

ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಾಲ್ಕನೆ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಲೇಷ ರೇವತ್ಯಾರ್ದ್ರಾ ಉತ್ತರಾ ಭಾದ್ರಾ ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾ ಪೂರ್ವಾ ಭಾದ್ರ ಮೂಲ ಶತಭಿಷಜ್ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾತ ಕಂಡರೆ ವಾರುಣ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨೬ ॥

ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾತಕಂಡರೆ ರಾತ್ರಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಯಾಮ ಹಗಲು ಒಂದನೇ ಯಾಮ ಗಳಿಗುಕ್ತ ವಾದ ಶಾಂತಿಗಳೆರಡನ್ನು, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ನಾಲ್ಕನೇ ಯಾಮ ರಾತ್ರಿ ಒಂದನೇ ಯಾಮ ಗಳಿಗುಕ್ತವಾದ

ಮಿತ್ರಮಂಡಲ ಮೇಲೀಷು ಯೆಭವಂತ್ಯ ದ್ಭುತಾಃಕ್ವಚಿತ್ ।
ತತ್ರಶಾಂತಿದ್ವಯಂಕಾರ್ಯಂ ನಿಮಿತ್ತೆ ಷುಚಸಾನ್ಯಥಾ ॥ ೨೮
ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತ ಕೃತಾ ಶಾಂತಿ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತೆ ನೋಪ ಯುಜ್ಯತೆ
ಬಾಣಪ್ರಹಾರಾ ನಭವಂತಿಯದ್ವ ದ್ರಾಜನ್ನೃಣಾಂಸನ್ನ
ಹನ್ಯೈರ್ಯುತಾನಾಂ । ನೃಪೋಪ ಘಾತಾ ನಭವಂತಿತದ್ವತ್
ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಂಶಾಂತಿ ಪರಾಯಣಾನಾಂ ॥ ೨೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ ಅದ್ಭುತಶಾಂತಿರ್ನಾಮ
ದ್ವಿಶತೋತ್ತರ ಅಷ್ಟವಿಂಶತಿ ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಗಡ, ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು, ಮಾಡಬೇಕು. ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಶಾಂತಿಯಂ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಅದು ಉತ್ಪಾತ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ ವಾಗುವದು.

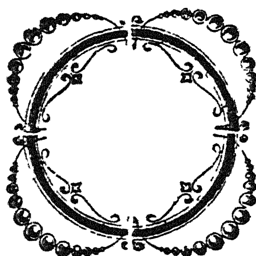
ದೃಢ ಕವಚ ಧಾರಿಗಳಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಾಣವ್ಯಥೆಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾಗಿ ಶಾಂತಿ ಪರಾಯಣರಾದವರಿಗೆ ದೈವೋಪದ್ರವಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲ. ॥ ೨೯ ॥

ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಯಾದ ಭಗವಂತನು

ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೨೮ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ.



ಓಂ

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಮನುರುವಾಚ

ಅದ್ಭುತಾನಾಂ ಫಲಂ ದೇವ ಶಮನಂ ಚ ತಥಾವದ ॥ ತ್ವಾಂಹಿ
ವೇತ್ತಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಜ್ಞೇಯಂ ಸರ್ವ ಮಶೇಷತಃ ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ

ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯದುವಾಚ ಮಹಾತಪಾಃ
ಅತ್ರಯೇ ವೃದ್ಧಗರ್ಗಸ್ತು ಸರ್ವಧರ್ಮಭೃತಾಂವರಃ ॥
ಸರಸ್ವತ್ಯಾಸ್ಸುಖಾಸೀನಂ ಗರ್ಗಂ ಸ್ರೋತಸಿ ಪಾರ್ಥಿವ ॥ ಪ
ಪ್ರಚ್ಛ ಸ ಮಹಾತೇಜಾ ಅತ್ರಿರ್ಮುನಿ ಜನಪ್ರಿಯಂ ॥ ೨ ॥

ಅತ್ರಿರುವಾಚ

ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಂ ಪೂರ್ವರೂಪಾಣಿ ಜನಾನಾಂ ಕಥಯಸ್ವ ಮೇ ॥
ನಗರಾಣಾಂ ತಥಾ ರಾಜ್ಞಾಂ ತ್ವಂಹಿ ಸರ್ವಂ ವದಸ್ವ ಮಾಂ

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಪುರುಷಾಪಚಾರಾನ್ನಿಯತಮಪರಜ್ಯಂತಿ ದೇವತಾಃ ॥ ತತೋ
ಪರಾಗಾ ದ್ದೇವಾನಾಂ ಉಪಸರ್ಗಾಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥ ೩ ॥

ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಬೀಕಸೆನುವ ಉತ್ಪಾತಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಶಮನವನ್ನು ಹೇಳ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಮಹರ್ಷಿ ಯಿಂತೆಂದನು ॥ ೧ ॥

ಯತ್ರೈ ರಾಜೋತ್ತಮನೆ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ವೃದ್ಧಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಅತ್ರಿ ಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ದೊಳ್ಪೇಳ್ದ ವೃತ್ತಾಂತವಂ ಪೇಳುವೆನು ॥ ೨ ॥

ಸರಸ್ವತೀ ತೀರದೊಳ್ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯರನ್ನತ್ರಿಮುನಿಯು ಯತ್ರೈ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಯೆ ನಷ್ಟರಾಗುವ ರಾಜನಗರ ಜನಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವರೂಪವೆನಾಗುವದೂ ಅದೆಲ್ಲವಂ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಗೆಯ್ಯುವಲ್ಲಿ ಗರ್ಗನಿಂತೆಂದನು ॥ ೪ ॥

ಯತ್ರೈ ಮಹಾ ಮುನಿಯೆ ಜನಗಳ ದುರಾಚಾರಗಳಿಂ ದೇವತೆಗಳು ಕುಪಿತರಾಗುವರು ಅದರಿಂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಧಯುಂ ಟಾಗುವದು ॥ ೫ ॥

ದಿವ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷ ಭೌಮಂಚ ತ್ರಿವಿಧಂ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ॥
ಗ್ರಹರ್ಕ್ಷವೈಕೃತಂದಿವ್ಯ ಮಾಂತರಿಕ್ಷಂ ನಿಬೋಧಮೇ ॥ ೬

ಉಲ್ಕಾಪಾತೋ ದಿಶಾಂದಾಹಃ ಪರಿವೇಷ ಸ್ತಥೈವಚ ॥ ಗಂಧ
ರ್ವನಗರಂ ಚೈವ ವೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ವಿಕೃತಾ ಚಯಾ ॥ ೭ ॥

ಏವಮಾದೀನಿಲೋಕೇಸ್ಮಿಂ ನ್ನಾಂತರಿಕ್ಷಂನಿರ್ದಿಶೇತ್ ॥ಚರ
ಸ್ಥಿರಭವೋಭೌಮಾ ಭೂಕಂಪ ಶ್ಚಾಪಿ ಭೂಮಿಜಃ ॥ ೮ ॥

ಜಲಾಶಯಾನಾಂ ವೈಕೃತ್ಯಂ ಭೌಮಂ ತದಪಿ ಕೀರ್ತಿತಂ॥
ಭೌಮೋತ್ವಲ್ಪಫಲಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಚಿರೇಣಚಪಿಪಚ್ಯತೇ ॥ ೯ ॥
ಅಭ್ರಜಂ ಮಧ್ಯಫಲದಂ ಮಧ್ಯಕಾಲಫಲಪ್ರದಂ ॥ ಅದ್ಭು
ತೇತು ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ಯದಿವೃಷ್ಟಿ ಶ್ಶಿವಾ ಭವೇತ್ ॥ ೧೦ ॥

ಅದಕ್ಕೆಪೂರ್ವ-ಕಾಲದೊಳ್ ದಿವ್ಯಾಂತರೀಕ್ಷಭೌಮ ಗಳಾದಉತ್ಪಾತಗಳುಂಟಾಗುವವೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಗಳವಿಕಾರವು ದಿವ್ಯವೆನಿಸುವದು ॥ ೬ ॥

ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂ ಕೊಳ್ಳಿ ಬೀಳುವದು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ರಿಯುಂಟಾಗುವದು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿಗೆ ಪರಿವೇಷವು ಗಂಧರ್ವನಗರವು. ವೃಷ್ಟಿ ವಿಕಾರ ಮೊದಲಾದ್ದು ಸಹ ಅಂತರಿಕ್ಷನೆನಿಸುವದು ॥ ೭ ॥

ಸ್ಥಿರಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಕಾರವು ಭೂಕಂಪವು; ಜಲಾಶಯವಿಕಾರವು; ಪೈರಗಳವಿಕಾರವು, ಸಹಭೌಮ ವೆನಿಸುವದು ॥ ೮ ॥

ನಕ್ಷತ್ರ, ಪಾತಾದ್ಯುತ್ಪಾತದ ಫಲವು ಶೀಘ್ರ ವಾಗಿಯುಂಸಾವಕಾಶ ವಾಗಿ ಯುಂ ಆಗದೆಮಧ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗುವದು; ಉತ್ಪಾತ ಕಂಡಯೇಳು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಒಳ್ಳೆಮಳೆಯಾಗಲಾಉತ್ಪಾತವು ನಿಷ್ಫಲ ವಾಗುವದು ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆಉತ್ಪಾತದಫಲತಪ್ಪಲಾರದು. ॥ ೧೧ ॥

ಸಪ್ತಾಹಾಭ್ಯಂತರೇಜ್ಞೇಯ ಮದ್ಭುತಂನಿಷ್ಫಲಂಭವೇತ್
ಅದ್ಭುತಸ್ಯ ವಿಪಾಕಶ್ಚ ವಿನಾಶಾಂತ್ಯಾ ನದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೧೧ ॥
ತ್ರಿಭಿರ್ವರ್ಷೈ ಸ್ತಥಾಜ್ಞೇಯಂ ಸುಮಹದ್ಭಯ ಕಾರಕಂ ।
ರಾಜ್ಞಃ ಶರೀರೇ ಲೋಕೇಚ ಪುರದ್ವಾರೇ ಪುರೋಹಿತೇ ॥ ೧೨ ॥
ಪಾಕಮಾಯಾತಿಪುತ್ರೇಷು ತಥಾವೈಕೋಶವಾಹನೇ ।
ಋತುಸ್ವಭಾವಾದ್ರಾಜೇಂದ್ರ ಭವಂತ್ಯದ್ಭುತಸಂಜ್ಞಿತಾಃ ॥
ಶುಭಾವಹಾಸ್ತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ತಾಂಶ್ಚಮೇ ಗದತಃ ಶೃಣು ।
ವಜ್ರಾಶನಿ ಮಹೀಕಂಪ ಸಂಧ್ಯಾನಿರ್ಘಾತನಿಸ್ವನಾಃ ॥ ೧೩ ॥
ಪರಿವೇಷ ರಜೋ ಧೂಮ ರಕ್ತಾರ್ಕಾ ಸ್ತಮಯೋದಯಾಃ
ದ್ರುಮಾದ್ಭೇದಪರಸ್ನೇಹೋ ಬಹುಶಸ್ಸಫಲದ್ರುಮಃ ॥ ೧೪ ॥
ಗೋ ಪಕ್ಷಿ ಮಧು ವೃದ್ಧಿ ಶ್ಚ ಶುಭಾನಿ ಮಧು ಮಾಧವೇ ।

ಋಕ್ಷೋಲ್ಕಾಪಾತಕಲುಷಂಕಪಿಲಾರ್ಕೇಂದುಮಂಡಲಂ ॥೧೬
ಕೃಷ್ಣಶ್ವೇತಂತಥಾಪೀತಂ ಧೂಸರಧ್ವಾಂತಲೋಹಿತಂ ।

ಭಯಂಕರವಾಗಿಯುಂಟಾದ ಉತ್ಪಾತವು ಮಹಾದು ರ್ಭಿಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಫಲಿಸುವದು ಅದರಿಂದ ರಾಜನಶರೀರ ಕ್ಕಾಗಲೀ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಲೀ ಪುರದ್ವಾರ ಗಳಿಗಾಗಲೀ ಪುರೋಹಿತನಿಗಾಗಲೀ ಪುತ್ರರಿಗಾಗಲೀ ಬೊಕ್ಕಸ ಕ್ಕಾಗಲೀ ಗಜಾಶ್ವಶಾಲೆಗಳಿಗಾಗಲೀ ಹಾನಿಬರುವದು ॥ ೧೨ ॥

ಉತ್ಪಾತಗಳು ಅಶುಭವಾದರುಂ ಋತುಸ್ವಭಾವದಿಂ ಕೆಲವು ಶುಭಫಲವಾಗುವವು ಅದೆಂಕೇಳುವನಾಗು. ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚು ಭೂಕಂಪ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಡುಗು ಮೊದಲಾದಂಥಾ ಭಯಂಕರವಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಪರಿವೇಷಗಳು ರಜೋಧೂಮಗಳಿಂದದಿಗ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಅತಿ ರಿಕ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಅಸ್ತೋದಯಗಳು ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವೃಕ್ಷ ಉದಿಸುವದು. ಅತಿಯಾಗಿ ಫಲಿಸುವದು. ಗೋ, ಪಕ್ಷಿ, ಮಧುಗಳಿಗೆ ಅತಿ ವೃದ್ಧಿಯು ಸಹಶುಭಕರವು. ॥ ೧೩ ॥

ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿನಕ್ಷತ್ರ ಬೀಳುವದು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಗಳು ಕಪಿಲ ವರ್ಣವಾಗುವದು. ಕಪ್ಪು, ಬಿಳಪು, ಹಳದಿ ಯಾಗಿಯುಂ, ಧೂಮ್ರ ವರ್ಣ

ಗರ್ತಪ್ರಹ ಸ್ಫುರಣಂ ಸಾಂಧ್ಯಂ ನಭಃಕ್ಷುಬ್ಧಾರ್ಧ್ರ ವ್ರೋಷವಂ ॥
ಸರಿತಾಂಚಾಂಬುಸಂಶೋಷಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ಶುಭಂ ಭವೇತ್ ॥

ಶಕ್ರಾಯುಧಪರಿವೇಷಂ ವಿದ್ಯುದುಲ್ಕಾಧಿರೋಹಣಂ ॥
ಕಂಪ್ರೋ ದ್ವರ್ತನ ವೈಕೃತ್ಯಂ ಹ್ರಸನಂ ದಾರಣಂ ಕ್ಷಿತೇಃ । ನ
ದ್ಯೋದ ಪಾನ ಸರಸಾಂ ವಿಧೂನ ತರಣ ಪ್ಲವಾಃ ೧೯
ಶೃಂಗಿಣಾಂಚ ವಂಶಹಾಣಾಂ ವರ್ಷಾಸು ಶುಭ ಮಿಷ್ಯತೇ ।

ಶೀತಾನಿಲ ತುಷಾರತ್ವಂ ದರ್ಶನಂ ವೃಗಪಕ್ಷಿಣಾಂ ॥ ೨೦

ವಾಗಿಯುಂ, ಅಂಧಕಾರಯುಕ್ತವಾಗಿಯುಂ, ರಕ್ತವೃಷ್ಟಿ ದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿಯುಂ ಆಕಾಶ ವಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಮ ದು ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲದೋಳ್ ಕ್ಷುಬ್ಧವಾದ ಸಮುದ್ರ ದಂತೆ ಕಾಣ್ಬರುವದು, ನದಿಗಳಲ್ಲುದಕ ಶೋಷಿಸುವದು. ಸಹ ಶುಭಕರವು. ॥ ೧೭ ॥

ವರ್ಷಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಗಳ್, ಕಾಣ್ಬ ರುವದು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಪರಿವೇಷ ಕಟ್ಟುವದು, ಮಿಂಚುಗಳುದಯಿಸುವದು. ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ನ ಕ್ಷತ್ರ ಬೀಳುವದು, ಅದೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಬಹಳ ಮೊತ್ತಾ ಗುವದು. ಭೂಕಂಪವು, ವೃದ್ಧಾರ್ಚನೆಯಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿ ಗೆ ಪೂರ್ವದಂತೆ ವಿಕಾರ ವಾಗುವದು ಒಂದೆಡೆಯೊಳ್ ನೇ ರ್ತಿಗ್ಗಿ ಬಿರಿಯುವದು. ನದೀ, ಜಲಾಶಯ, ಸರೋವರಗಳ ಲ್ಲಿ ಶೃಂಗವುಳ್ಳ ಮಹಿಷಾದಿಗಳು, ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದವು ಗಳು ಸಹ ವೈಕೊಡನಿ ಕೊಂಡೀಜಾಡುವದು ಸಹ ಶುಭ ಕರವು. ॥ ೧೮ ॥

ಅತಿ ಶೀತವಾದ ಗಾಳಿ ಮಂಜು ಗಳು ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿ ಕೋಲಾಹಲವು ರಕ್ಷೋ ಭೂತ ಪಿಶಾಚಗಳ ದರ್ಶನವು ಅ

ರಕ್ಷೋಭೂತಪಿಶಾಚಾನಾಂ ದರ್ಶನಂವಾಗಮಾನುಷೀ । ದಿಶೋ
ಧೂಮಾಂಧಕಾರಾಂಶ್ಚ ಸನಭೋವನ ಪರ್ವತಾಃ ॥ ೨೧
ಉಚ್ಚೈಃ ಸೂರ್ಯೋದಯಾಸ್ತಾಚ ಹೇಮಂತೇಶೋಭನಾಸ್ಮೃ
ತಾಃ ॥

ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀರೂಪಗಂಧರ್ವವಿಮಾನಾದ್ಭುತದರ್ಶನಂ ॥ ೨೨ ॥
ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರತಾರಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂವಾಗಮಾನುಷೀ । ಗೀತ
ವಾದಿತ್ರ ನಿರ್ಘೋಷೋ ವನ ಪರ್ವತ ಸಾನುಷು ॥ ೨೩ ॥
ಸಸ್ಯ ವೃದ್ಧಿ ರಸೋ ತ್ಪತ್ತಿಃ ಶರತ್ಕಾಲೇ ಶುಭಾ ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ಹಿಮಪಾತಾನಿಲೋತ್ಪಾತ ವಿರೂಪಾದ್ಭುತದರ್ಶನಂ ॥ ೨೪ ॥
ಕೃಷ್ಣಾಂಜನಾಭ್ರಮಾಕಾಶಂ ತಾರೋಲ್ಕಾಪಾತಪಿಂಜರಂ ।
ಚಿತ್ರಗರ್ಭೋದ್ಭವಃಸ್ತ್ರೀಷು ಗೋಜಾಶ್ವಮೃಗಪಕ್ಷಿಷು ॥ ೨೫ ॥
ಪತ್ರಾಂ ಕುರ ಲತಾನಾಂ ಚ ವಿಕಾರಃ ಶಿಶಿರೇ ಶುಭಾಃ ॥ ...

ಋತು ಸ್ವಭಾವೇನ ವಿನಾದ್ಭುತಸ್ಯ ಜಾತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಸ್ಯ ತು

ಮಾನುಷ ವಾಕ್ಯಾಗುವದು ಆಕಾಶ, ವನ, ಪರ್ವತ ಸಹಿತ ವಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಧೂಮ ಭರಿತ ವಾಗುವದು, ಸೂರ್ಯ ನು ಉದಯಾಸ್ತ ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವದು ಸಹ ಹೇಮಂತದಲ್ಲಿ ಶುಭಕರವು ॥ ೨೧ ॥

ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀರೂಪ, ಗಂಧರ್ವ, ವಿಮಾನ ಗೃಹ, ನಕ್ಷತ್ರ ತಾರಾದರ್ಶನವು ಅಮಾನುಷ ವಾಕ್ಯಾನ ಣವು ವನ ಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೀತ, ವಾದ್ಯ ಧ್ವನಿ ಯಾಗುವದು ಪೈರುಗಳ ವೃದ್ಧಿ ರಸೋತ್ಪತ್ತಿ ಸಹ ಶುಭಕರವು. ॥ ೨೨

ಹಿಮ ವಧಿಕವಾಗಿ ಬೀಳುವದು, ವಕ್ರವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವದು, ವಿಕಾರವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯ ದರ್ಶನವು ಆಕಾಶವ ತಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಉರಿಯುವ ತಾರೆಗಳು ಬೀಳುವದರಿಂ ಕಳವಿ ಯಾಗಿ ಕಾಣ್ಬರುವದು, ಸ್ತ್ರೀರು ಗಳಲ್ಲೂ, ಗೋವು ಮೇಕೆ, ಕುದುರೆ, ಜಿಂಕೆ ಮೊದಲಾದವು ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗುವದು ಸಹ ಶಿಶಿರ ಋತುವಿ ನಲ್ಲಿ ಶು ಭಕರವು. ॥ ೨೩ ॥

ಋತು ಸ್ವಭಾವ ಹೊರತಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಉತ್ಪಾ

ಶೀಘ್ರಮೇವಚ । ಯಥಾ ಗಮಂ ಶಾಂತಿರನಂತರಂತು ಕಾರ್ಯಾ
ಯಥೋಕ್ತಾ ವಸುಧಾಧಿಪೇನ ॥ ೨೬ ॥ ... .



ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ಅದ್ಭುತ ಶಾಂತಿರಾತ್ರಾಪ್ತಿಕೋ
ನಾಮ ಏಕೋನತ್ರಿಂಶ ದುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋ
ದ್ಯಾಯಸ್ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ದೇವತಾರ್ಚಾಃ ಪ್ರನೃತ್ಯಂತಿ ವೇಪಂತೇ ಪ್ರಜ್ವಲಂತಿಚ ॥ ವ
ಮಂತ್ಯಗ್ನಿಂ ತಥಾ ಧೂಮಂ ಸ್ನೇಹಂ ರಕ್ತಂ ತಥಾವಸಾಂ
ಆರಯಂತಿ ರುದಂತ್ಯೇತಾಃ ಪ್ರಖಿದ್ಯಂತಿ ಹಸಂತಿಚ ॥ ಉತ್ತಿ
ಷ್ಠಂತಿ ನಿಷೀದಂತಿ ಪ್ರಧಾವಂತಿ ದಮಂತಿ ಚ ॥ ೨ ॥
ಭುಂಜತೇ ವಿಕ್ಷಿಪಂತೇವಾ ಕೋಶ ಪ್ರಹರಣ ಧ್ವಜಾಃ ॥ ಅ
ವಾಙ್ಮುಖಾವೈಭವಂತಿ ಸ್ಥಾನಾತ್ಸ್ಥಾನಂಭ್ರಮಂತಿಚ ॥ ೩

ತಗಳಿಗೆ ರಾಜನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಶಾಂತಿಯುಶೀಘ್ರವಾ
ಗಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೬ ॥



ಯೆಂದು ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೮ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಪುನಃ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದ ಪದೇಶನೆ ದೇವತಾ
ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಕುಣಿಯುವದು, ನಡಗುವದು, ಉರಿಯುವ
ದು. ಅಗ್ನಿ, ಧೂಮ, ತೈಲ, ವಸಾ, ರಕ್ತ, ಗಳಂಕಕ್ಕುವ
ದು. ಕೂಗುವದು, ಅಳುವದು. ಬೆವರುವದು, ನಡಗುವ
ದು, ಯೇಳುವದು, ಕಾಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವದು, ಹೊಂದುವದು
ಊದುವದು, ಭಜಿಸುವದು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಹೊ

ಏವಮಾದ್ಯಾಃ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವಿಕಾರಾ ಸ್ಸಹಸ್ರೋತ್ಥಿತಾಃ ॥
ಲಿಂಗಾಯತನವಿಪ್ರೇಷು ತತ್ರವಾಸಂ ನರೋಚಯೇತ್ ॥ ೪ ॥

ರಾಜ್ಞೋವಾ ವ್ಯಸನಂ ತತ್ರ ಸಚದೇಶೋ ವಿನಶ್ಯತಿ ॥ ದೇವ
ಯಾತ್ರಾಸು ಚೋತ್ಪಾತಾನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇಶಭಯಂ ವದೇತ್ ॥

ಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ಹರ್ಮ್ಯೇಷು ತತ್ರವಾಸಂ ನರೋಚಯೇತ್ ॥
ಪಶೂನಾಂರುದ್ರಜಂಜ್ಞೇಯಂ ನೃಪಾಣಾಂಲೋಕಪಾಲಜಂ
ಜ್ಞೇಯಂಸೇನಾಪತೀನಾಂಚ ಯತ್ಸ್ಯಾತ್ಸ್ಕಂದವಿಶಾಖಜಂ
ಲೋಕಾನಾಂವಿಷ್ಣುಜಂ ವಿದ್ಯಾದ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಸಮುದ್ಭವಂ ॥ ೨
ವಿನಾಯಕೋದ್ಭವಂಜ್ಞೇಯಂಗಣಾನಾಮೇಕನಾಯಕಾಃ
ದೇವಪ್ರೇಷ್ಯಾನ್ನೃಪಪ್ರೇಷ್ಯಾ ದೇವಸ್ತ್ರೀಭಿರ್ನೃಪಸ್ತ್ರಿಯಃ ॥

ವಸುದೇವೋದ್ಭವಂಜ್ಞೇಯಂ ಗ್ರಹಾಣಾಮೇವನಾನ್ಯಥಾ ॥

ರೆಗಳನ್ನು ಧ್ವಜಗಳಂ ಸಹ, ಬಿಸಪ್ಪುವದು ಅಧೋ ಮುಖ
ವಾಗುವದು ಸ್ಥಾನಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ಇದೇ ಮೊದ
ಲಾದಉತ್ಪಾತಗಳು ದೇವಸ್ಥಾನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೃಹಗಳಲ್ಲಿಂ
ಟಾಗುವಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ವ್ಯಸನ ಬರುವ ದಲ್ಲದೆ ದೇಶವು
ಹಾಳಾಗುವದ್ದರಿಂದಲ್ಲಿ ವಾಸವಂ ಮಾಡಲಾಗದು ॥ ೮ ॥

ದೇವತಾ ಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ದೇವ
ಸ್ಥಾನ ಗಳಲ್ಲು ಇಂಧಾ ಉತ್ಪಾತಗಳ ಕಂಡರೆ ಆದೇಶಗಳ
ಲ್ಲಿರಲಾಗದು. ॥ ೯ ॥

ರುದ್ರ ಪ್ರತಿಮೆ ಗಳಲ್ಲುತ್ಪಾತ ಕಂಡರೆ ಪಶುಗಳಿಗೂ
ಗೋ ಪಾಲ ಪ್ರತಿಮೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಧೊರೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಕಂದಪ್ರತಿಮೆ
ಗಳಲ್ಲಿ ಸೇನಾಪತಿಗಳಿಗೂ ವಿಷ್ಣುವಸುಇಂದ್ರ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಪ್ರ
ತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗು ಗಣಪತಿಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿನ
ಅಧಿಪತಿಗಳಿಗೂ ಗರುಡಾಂಜನೇಯಾದಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾ
ಜದೂತರಿಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮೊದಲಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ
ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂಕೃಷ್ಣಾದಿ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರ
ಹಗಳಿಗು ಸಹ ಭಯ ವುಂಟಾಗುವದು. ॥ ೧೦ ॥

ಹೀಗೆ ದೇವತಾ ವಿಕಾರ ಗಳಾದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ರಹಸ್ಯ

ದೇ ಃ ಸಾಂ ವಿಕಾರೇಷು ಶ್ರುತಿವೇತ್ತಾ ಪುರೋಹಿತಃ ॥ ೯ ॥

ದೇವತಾರ್ಚಾಂತುಗತ್ವಾವೈಶ್ವಾನಮಾಚ್ಛಾದ್ಯಭೂಷಯೇತ್

ಪ್ರೇ ಃಯೇಚ್ಛ ಮಹಾಭಾಗ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾನ್ನ ಸಂಪದಾ ॥

ಮಂದ ,ಸರ್ಕೇಣನವಿಧಿವತ್ ಉಪತಿಷ್ಠೇದನಂತರಂ ॥ ತಲ್ಲಿಂ

ಗೇ ನ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ಥಾಲೀ ಪಾಕಂ ಯಥಾ ವಿಧಿ ॥ ೧೧ ॥

ಪ್ರರೆ ಧಾಜುಹುಯಾದ್ವಾಂದ್ವ್ಯೈಃ ಸಪ್ತರಾತ್ರ ಮತಂದ್ರಿತಃ ॥

ವಿಪಾ ,ಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರೋಜ್ಯಾಮಧುರಾನ್ನ ಪಾನ್ಯೈಃ ಸದಕ್ಷಿಣಾಸಪ್ತದಿ

ನಃನಸಲಂದ್ರ ॥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಷ್ಟನಿಷ್ಕ ಕ್ಷಿತಿಗೋಪ್ರದಾನ್ಯೈಃಸಕಾಂ

ಚನ್ಯೈಃಶಾಂತಿಮುಪೈತಿಪಾಪಂ ॥ ೧೨ ॥ ... ...



ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ಅರಣ್ಯ ವಿಕಾರೋಪಶಮನಂನಾಮ

ತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ ದ್ವಿಶತ ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರೋಹಿತನಾಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡಿಸಿ ಮಧುಪರ್ಕವಂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ; ವಸ್ತ್ರ ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂ ಪೂಜಿಸಿ, ಮನೋಹರವಾದ; ಧೂಪ. ದೀಪ. ಅನ್ನ ನಿವೇದನ, ತಾಂಬೂಲ ಸಮರ್ಪಣ ನೀರಾಜನ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾದ್ಯುಪಚಾರಗಳಿಂ ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂ ಸ್ತುತಿಸಿ ತದ್ದೇವತಾಮಂತ್ರಗಳಿಂ ಸ್ಥಾಲೀ ಪಾಕವಂ ಮಾಡಿ ಏಳುದಿವಸಗಳಾಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಮವಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥

ಆ ಏಳುದಿವಸ ಭಕ್ಷ್ಯಸಹಿತ ಮಧುರಾನ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಸದಕ್ಷಿಣ ತಾಂಬೂಲಾದಿ ಸಮರ್ಪಣವಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಯುಂ ಮಾಡಿ, ಎಂಟನೇ ದಿನ ಗೋ, ಭೂಮ್ಯಾದಿ ದಾನಗಳಂ ಕೊಡಲಾಅನಿಷ್ಟಗಳು ಶಾಂತವಾಗುವವು. ॥ ೧೨ ॥



ಎಂದು ಗರ್ಗಮುನಿ ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೪ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣಂ

W

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಅನಗ್ನಿ ರ್ದೀಪ್ಯತೇಯತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಯಸ್ಯನಿರಿಂಧನಃ ॥ ನದೀ
ಪ್ಯತೇಚೇಂ ಧನವಾನ್ ತ ದ್ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಪೀಡ್ಯತೇ ನೃ ಪೈಃ ॥ ೧

ಪ್ರಜ್ವಲೇ ದ್ದೇವ್ಯ ಮಾಂಸಂ ವಾ ಕಥಾರ್ದ್ರಂ ವಾಪಿ ಕಿಂಚನ ॥
ಪ್ರಾಕಾರಂತೋರಣಂದ್ವಾರಂ ನೃಪವೇಶ್ಮಸುರಾಲಯಂ ॥ ೨
ಏತಾನಿಯತ್ರದೀಪ್ಯಂತೇ ತತ್ರರಾಜ್ಞೋಭಯಂಭವೇತ್ ॥
ವಿಧೂತಾವಾಪ್ರದದ್ಯಂತೇ ತದಾಪಿನೃಪತೇರ್ಭಯಂ ॥ ೩ ॥

ಅನ್ಯೈಶಾನಿತ್ರವರಾಂಸಿಸ್ಯು ರ್ವಿನಾಪಾಂಸು ರಜಾಂಸಿಚ ॥
ಧೂಮಶ್ಚಾನಗ್ನಿಜೋಯತ್ರ ತತ್ರವಿದ್ಯಾನ್ಮಹಾಭಯಂ ॥ ೪

ಕಪಿ ತ್ವದಭ್ರೇ ಗಗನೇ ಭಯಂ ಸ್ಯಾ ದ್ವೃಭ ವರ್ಜಿತೇ ॥
ದಿವಾ ಸತಾರೇ ಗಗನೇ ತಥೈವ ಭಯ ಮಾದಿಶೇತ್ ॥ ೫ ॥

ಅಗ್ನಿರಸು



ಮರಳಿ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದನದೇತೆನೆ ಅಗ್ನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪದಾರ್ಥವು ಕಾಷ್ಠವಿಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿಯೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವದೋ ಕಾಷ್ಠ ವಿದ್ದ ಅಗ್ನಿ ಉರಿಯದೋ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಪರರಿಂ ಪೀಡಿತವಾಗುವದು ॥ ೧ ॥

ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಾಂಸವು ಇನ್ನುಂಟಹಶಿಯಾದಪದಾರ್ಥವು ಪ್ರಾಕಾರತೋರಣ ದ್ವಾರ ರಾಜ ಗೃಹ ಸುರಾಮಂದಿರಗಳುಯೆಲ್ಲಿ ಉರಿವವೋ ಶಿಡಿಲು ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಲಾಗಲಿ ಉರಿವವೋ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಭಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾಗುವದು. ॥ ೨ ॥

ಯೆಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲ ವಲ್ಲದೆ ಧೂಳಿಯು ವಿಲ್ಲದೆ ಕತ್ತಲೆಉಂಟಾಗುವದೋ ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಧೂಮ ಯೇಳುವದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಯವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೪ ॥

ಮೇಘ ವಿಲ್ಲದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಕಾಣ್ಬುವದು, ನಕ್ಷತ್ರ ಕಾಣದಿರುವದು, ಹಗಲು ನಕ್ಷತ್ರ ಕಾಣ್ಬುವದು ಸಹ ಭಯಂಕರವು. ॥ ೫ ॥

ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರ ವೈಕೃತೆ ತಾರಾ ವಿಷಮ ದರ್ಶನೆ । ಪುರ
ವಾಹನ ಯಾನೇಷು ಚತು ಷ್ಪಾ ನ್ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಷು ॥ ೬ ॥
ಆಯುಧೆಷುಚದೀಪ್ತೇಷು ಧೂಮಾಯುಸ್ತುತಥೈವಚ । ನಿರ್ಗ
ಮಸ್ತುಚಕೋಶಾಚ್ಚ ಸಂಗ್ರಾಮಸ್ತುಮುಖೋಭವೇತ್ ॥ ೭ ॥

ವಿನಾಗ್ನಿಂವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಾಶ್ಚ ದೃಶ್ಯಂತೆಯತ್ರಕುತ್ರಚಿತ್ । ಸ್ವ
ಭಾವಾಚ್ಚಾಪಿ ಪೂರ್ಯಂತೆ ಧನೂಂಷಿ ವಿಕೃತಾನಿ ಚ ॥ ೮ ॥

ವಿಕಾರಶ್ಚಾಯುಧಾನಾಂಸ್ಯಾ ತ್ತತ್ರಸಂಗ್ರಾಮಮಾದಿಶೇತ್ ।
ತ್ರಿರಾತ್ರೋಪೋಷಿತಶ್ಚಾತ್ರ ಪುರೋಧಾಸ್ಸುಸಮಾಹಿತಃ ॥೯॥
ಸಮಿದ್ಭಿಃಕ್ಷೀರವೃಕ್ಷಾಣಾಂಸರ್ಷಪೈಶ್ಚಘೃತೇನಚ। ಹೋಮಂ
ಕುರ್ಯಾದಗ್ನಿ ಮಂತ್ರೈಃಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚೈವ ಭೋಜಯೇತ್ ॥
ದದ್ಯಾತ್ಸುವರ್ಣಂಚತಥಾ ದ್ವಿಜೇಭ್ಯೋ ಗಾಶ್ಚೈವವಸ್ತ್ರಾ
ಣಿತಥಾಭುಮಂಚ ॥ ಏವಂ ಕೃತೇಪಾಪಮುಪೈತಿ ನಾಶಂಯ
ದಗ್ನಿ ವೈಕೃತ್ಯ ಭವಂದ್ವಿಜೇಂದ್ರ ॥ ೧೦ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ ಅದ್ಭುತಶಾಂತಾವಗ್ನಿ ಕೃ
ತ್ಯಂನಾಮ ಏಕತ್ರಿಂಶದುತ್ತರ ದ್ವಿಶತ
ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಂಪೂರ್ಣಃ

ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರವಿಕಾರದಲ್ಲೂ ತಾರೆಗಳು ವಿಷಮವಾಗಿ ಕಾಣ್ಬುವಲ್ಲೂ, ಪುರ ವಾಹನ ಯಾನ, ಪಶು, ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಜ್ವಲಿಸುವಲ್ಲೂ, ಹೊಗೆಯಾಡುವಲ್ಲೂ, ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಕ್ರೋಶಗಳಿಂ ಪೊರ ಮಡುವಲ್ಲೂ, ಮಹತ್ತಾದ ಯುದ್ಧ ವಾಗುವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೩ ॥

ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಕಿಡಿಗಳೆಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟುವವೋ, ಸ್ವತಃ ಅಲ್ಲಿಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ಧನುಗಳುವಕ್ರವಾಗುವವೋ, ಆಯುಧಗಳು, ತಾವೇ, ವಿಕಾರವಾಗಿ ಚಲಿಸುವವೋ, ಅಲ್ಲಿಯುದ್ಧ ವಾಗುವದೆಂದು ತಿಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೪ ॥

ಇಂಥಾಉತ್ಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನು ತ್ರಿರಾತ್ರೋಪವಾಸವಂ ಮಾಡಿ ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂ, ಕ್ಷೀರ, ಸಮಿತ್ತು, ಘೃತ, ಸರ್ಷಪ ಗಳಿಂದಗ್ನಿ ಮಂತ್ರ ಗಳಿಂಗೆ, ಹೋಮವಂ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆ ಯಾದ ಬಳಿಕ ಗೋ,ಸುವರ್ಣ, ವಸ್ತ್ರ, ಭೂಮಿ ದಾನಗಳಂಕೊಡಲುಅಗ್ನಿ ವಿಕಾರದಿಂದುಂಟಾದ ಈ ದುರ್ವಿಕಾರಗಳು ಶಾಂತ ವಾಗುವವು ಯೆಂದು ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೩೧ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ,

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಪುರೇಷು ಯೇಷುದೃಶ್ಯಂತೇ ಮಹಾದೇವಚೋದಿತಾಃ । ರುದಂ
ತೋವಾಹಸಂತೋವಾ ಸ್ರವಂತೋವಾರಸಾನ್ಬಹೂನ್ ॥ ೧ ॥
ಅರೋಗಾವಾವಿನಾವಾತಂಶಾಖಾಂಮುಂಚಂತ್ಯಥದ್ರುಮಾಃ ।
ಫಲಂಮೂಲಂತಥಾಕಾಲಂದರ್ಶಯಂತೀತಿಹಾಯನಾಃ ॥ ೨ ॥
ಪೂರ್ವವತ್ಸ್ವಂದರ್ಶಯಂತಿ ಫಲಂಪುಷ್ಪಂ ತಥಾಂತರೆ
ಕ್ಷೀರಂಸ್ನೇಹಂತಥಾರಕ್ತಂ ಮಧುತೋಯಂಸ್ರವಂತಿಚ ॥ ೩ ॥
ಶುಷ್ಯಂತ್ಯರೋಗಾಃಸಹಸಾ ಶುಷ್ಕಾರೋಹಂತಿವಾಪುನಃ ।
ಉತ್ತಿಷ್ಠಂತೀಹ ಪತಿತಾಃ ಪತಂತಿಚ ತಥೋತ್ಥಿತಾಃ ॥ ೪ ॥
ತತ್ರ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವಿಪಾಕ ಫಲ ಮೇವ ಚ ॥
ರೋದನೆ ವ್ಯಾಧಿ ಮಭ್ಯೇತಿ ಹಸನೆ ದೇಶ ವಿಭ್ರಮಂ ॥ ೫ ॥

ಶಾಖಾಪ್ರತಪನಂಕುರ್ಯಾತ್ಸಂಗ್ರಾಮೆ ಯೋಗಪಾತನಂ ।
ಬಾಲಾನಾಂಮರಣಂಕುರ್ಯಾದ್ಬಾಲಾನಾಂಬಾಲಪುಷ್ಪಿತಾಃ
ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಭೇದಂ ಕುರುತೆ ಫಲ ಪುಷ್ಪ ಮಥಾಂತರೆ ।
ಕ್ಷಯಸ್ಸರ್ವತ್ರ ಗೋಕ್ಷೀರೆ ಸ್ನೇಹೆ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಲಕ್ಷಣಂ ॥ ೬ ॥

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಪುನಃ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಪೇಳ್ದಪೆನದೆಂತೆನೆ: ಯಾವಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ದೈವಾಜ್ಞೆಯಿಂ ವೃಕ್ಷಗಳು ಅಳುತಲಾಗಲೀ, ನಗುತಲಾಗಲೀ; ನಾನಾ ರಸಗಳಂಸ್ರವಿಸುವವ್ರೋ, ಗಾಳಿಯು ಹೊಡತವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂಬೆಗಳಂ ಕೆಡಹುವವ್ರೋ, ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳಂ ತೋರುವವ್ರೋ, ಮುಂದಿನವರ್ಷದಿಂ ಫಲಿಸುವಂಥಾವು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲೇ, ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಂ ಬಿಡುವವ್ರೋ ಕ್ಷೀರ ತೈಲ ರಕ್ತ ಮಧು ಜಲಗಳಂಸ್ರವಿಸುವವ್ರೋ ರೋಗವಿಲ್ಲದೇ ಶುಷ್ಕವಾಗುವವ್ರೋ ಶುಷ್ಕವಾದಂಥಾದ್ದು ಚಿಗರುವವ್ರೋ ಬಿದ್ದಂಥಾವು ತಾನಾಗಿಏಳುವವ್ರೋ ಯೆದ್ದಂಥಾವು ಬೀಳುವವ್ರೋ ಆ ವಿಕಾರಗಳ ಫಲವಂ ಕೇಳುವನಾಗು ಅಳುವಿನಲ್ಲಿ ಜನಗಳಿಗೆ ರೋಗವು ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ವೈಪರೀತ್ಯವು. ॥ ೫ ॥

ಕೊಂಬೆಬೀಳುವಲ್ಲಿ ರಣಾಗ್ರದೋಳ್ ಶೂರರಿಗೆ ಮರಣವು ಬಾಲ್ಯಪುಷ್ಪದಿಂ ಬಾಲಕ ಮರಣವು ಮಧ್ಯಕಾಲ ಪುಷ್ಪಫಲಗಳಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರಭೇದವು ಕ್ಷೀರಸ್ರಾವದಿಂ ಕ್ಷಯವು ತೈಲಸ್ರಾವದಿಂ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವು. ॥ ೭ ॥

ಮದ್ಯ ಸ್ರಾವದಿಂ ವಾಹನ ನಾಶವು ರಕ್ತ ಸ್ರಾವದಿಂ ಯು

ಸಾಹಸಾ ಪತನಂ ಮಧ್ಯೇ ಗಚ್ಛೇತ್ ಸಂಗ್ರಾಮ ಮಾದಿಶೇತ್ ।
ಮಧುಸ್ರವೇ ಭವೇದ್ವ್ಯಾಧಿ ರ್ಜಲಸ್ರಾವೇ ನ ವರ್ಷತಿ ॥ ೮ ॥
ಅರೋಗಶೋಷಣಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಬ್ರಸ್ತ್ರೇ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ ಲಕ್ಷಣಂ ।
ಶುಷ್ಕೇಷು ಸಂಪ್ರರೋಹಸ್ತು ವೀರ್ಯಮನ್ನಂ ಚ ಹೀಯತೇ ॥ ೯ ॥
ಉತ್ಥಾನೇ ಪತಿತಾನಾಂ ಚ ಭಯಂ ಭೇದ ಕರಂ ಭವೇತ್ ।
ಸ್ಥಾನಾತ್ಸ್ಥಾನಂತು ಗಮನೇ ದೇಶಭಂಗಸ್ತಥಾ ಭವೇತ್ ॥ ೧೦ ॥

ಜ್ವಲ ತ್ಸ್ವ ಪಿ ಚ ವೃಕ್ಷೇಷು ರುದ ತ್ಸ್ವಪಿ ಧನ ಕ್ಷಯಂ
ಪತತ್ಸ್ವಜಿತ ವೃಕ್ಷೇಷು ಸರ್ವಂ ರಾಜ್ಞೋ ವಿಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೧ ॥

ಪುಷ್ಪೇ ಫಲೇ ವಾ ವಿಕೃತೇ ರಾಜ್ಞೋ ಮೃತ್ಯುಂ ತಥಾದಿಶೇತ್ ॥
ಅನ್ಯೇಷು ಚೈವ ವೃಕ್ಷೇಷು ವೃಕ್ಷೋತ್ಪಾತೇಷ್ವತಂದ್ರಿತಃ ॥ ೧೨ ॥
ಆಚ್ಛಾದಯಿತ್ವಾ ತಂ ವೃಕ್ಷಂ ಗಂಧಮಾಲ್ಯೈರ್ವಿಭೂಷಯೇತ್
ವೃಕ್ಷೋಪರಿ ತಥಾ ಛತ್ರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪಾಪಪ್ರಶಾಂತಯೇ ॥ ೧೩ ॥
ಶಿವ ಮಭ್ಯರ್ಚಯೇ ದ್ದೇವಂ ಪಶುಂ ಚಾಸ್ಮೈ ನಿವೇದಯೇತ್ ।
ರುದ್ರೇಭ್ಯ ಇತಿ ವೃಕ್ಷೇಷು ಹುತ್ವಾ ರುದ್ರಂ ಜಪೇತ್ತತಃ ॥ ೧೪ ॥

ದ್ಧವು ಜಿನಿನ ಸ್ರಾವದಿಂ ರೋಗವು ಜಲ ಸ್ರವಿಸುವದ್ದರಿಂ ವೃಷ್ಟಿಯು ಶುಷ್ಕ ವಾಗುವದ್ದರಿಂ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವು ಪುನಃ ಚಿಗುರುವದ್ದರಿಂದನ್ನ ನಾಶವು ॥ ೯ ॥

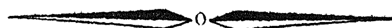
ಬಿದ್ದ ದ್ದೇಳುವದ್ದರಿಂದ ಭೇದೋಪಾಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಸ್ಥಾನಾಂತರಕ್ಕೆ ಪೋಗುವದ್ದರಿಂದ ದೇಶ ನಾಶವು. ॥ ೧೦ ॥

ಉರಿಯುವದ್ದರಿಂದಲೂ ಅಳುವದ್ದರಿಂದಲೂ ಧನ ಕ್ಷಯವು ಈ ಲಕ್ಷಣ ಉತ್ತಮ ವೃಕ್ಷ ಗಳಂದಲ್ಲಿ ಆಫಲ ರಾಜನಿಗಾಗುವದು ॥ ೧೧ ॥

ಫಲ ಪುಷ್ಪಗಳ ವಿಕಾರದಿಂ ರಾಜನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಸಾಧಾರಣ ವೃಕ್ಷಗಳೊಳೀಲಕ್ಷಣವಾದಲ್ಲಿ ರಾಜೇತರರಿಗಾಫಲ ವಾಗುವದು ಯಾವದರಲ್ಲೀಲಕ್ಷಣವಾದಾಗ್ಯೂ ವಸ್ತ್ರದಿಂ ದಾವೃಕ್ಷವಂಮುಚ್ಚಿ ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂ ದಲಂಕರಿಶಿ ಅದರಮೇಲೆ ಛತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಶೈವ ಮಂತ್ರಗಳಿಂ ದಾವೃಕ್ಷವಂ ಪೂಜಿಶಿ ಪಶುವಂ ಸಮರ್ಪಿಶಿ ರುದ್ರಮಂತ್ರಗಳಿಂ ಹೋಮವನ್ನು ಅವುಗಳ ಜಪವಂಸಹ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೪ ॥

ಮಧು ಘೃತ ಮಿಶ್ರ ವಾದ ಪಾಯಸದಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಮಧ್ವಾಜ್ಯ ಯುಕ್ತೇನ ತುಪಾಯಸೇನ ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಿಪ್ರಾಂ
ಶ್ಚ ಭುವಂ ಚ ದದ್ಯಾತ್ । ಗೀತೇನ ನೃತ್ಯೇನ ತಥಾ ಚ ಯೋ
ತ್ತು ದೇವಂ ನರಂ ಪಾಪ ವಿನಾಶ ಹೇತೋಃ ॥ ೧೫ ॥



ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶ ದುತ್ತರ
ದ್ವಿಶತ ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಶ್ರೀರಸ್ತು
ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಅತಿವೃಷ್ಟಿ ರನಾವೃಷ್ಟಿ ರ್ದುರ್ಭಿಕ್ಷಾದಿ ಭಯಂ ಮತಂ
ಅನ್ಯತ್ರೈತುದಿವಾನಂತಾವೃಷ್ಟಿರ್ಜ್ಞೇಯಾಭಯಾನಕಾ॥೧

ಅನಭ್ರೇ ವೈಕೃತಾ ಶ್ಚೈವ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ರಾಜ ಮೃತ್ಯವೇ ।
ಶೀತೋಷ್ಣಾನಾಂ ವಿಪರ್ಯಾಸೇನೃಪಾಣಾಂರಿಪುಜಂಭಯಂ ॥ ೨ ॥

ಶೋಣಿತಂ ವರ್ಷತೇ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಶಸ್ತ್ರ ಭಯಂ ಭವೇತ್ ।
ಅಂಗಾರ ಪಾಂಸು ವರ್ಷೇಷು ನಗರಂ ತದ್ವಿನಶ್ಯತಿ ॥ ೩ ॥

ಸಮಾರಾಧನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಭೂ ದಾನವಂ ಕೊಟ್ಟು ಗೀತ
ನೃತ್ತ್ಯಾದಿಗಳಿಂ ಪರಮೇಶ್ವರನಂ ಪೂಜಿಸಲಾ ದೋಷ ಶಾಂತ
ವಾಗುವದು. ॥ ೧೪ ॥



ಎಂದು ಗರ್ಗ ಮುನಿ ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೩೨ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯು,

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮರಳಿಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಪೇಳಿದನ ದೆಂತೆನೆ ವರ್ಷ
ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಬಲವಾಗಿ ಮಳೆ ಯೂದರೆ ಅತಿವೃ
ಷ್ಟಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಾದಿ ಭಯಂಗಳುಂ ಟಾಗುವ
ವು ॥ ೧ ॥

ಮೇಘವಿಲ್ಲದೆಗುಡುಗು ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರವಾದರೆ
ರಾಜನಿಗೆಮೃತ್ಯುವು - ಶೀತೋಷ್ಣ ಗಳವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಾದರೆಶ
ತ್ರುಗಳಿಂರಾಜನಿಗೆಭಯವು ॥ ೨ ॥

ರಕ್ತದಮಳೆಯಾದೆಡೆ ಯಲ್ಲಿಶಸ್ತ್ರಭಯವು ಬೆಂಕಿ
ಧೂಳು ಗಳಮಳೆಯಾದರೆ ಆನಗರಪಾಳಾಗುವದು ॥ ೩ ॥

ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿಸ್ನೆಹವೊಾಂಸಾನಾಂ ಜನವೊರಭಯಂಭವೇತ್
ಫಲಂಪುಷ್ಪಂತಥಾಧಾನ್ಯಂ ಪರಣಾತಿ ಭಯಾಯತು ॥ ೪ ॥

ವಾಂಸುಜಂತುಫಲಾನಾಂಚ ವರ್ಷತೋರೋಗಜಾಭಯಂ ।
ಛಿದ್ರೇವಾನ್ನ ಪ್ರವರ್ಷೇಣ ಸಸ್ಯಾನಾಂ ಭೀತಿವರ್ಧನಂ ॥ ೫ ॥

ವಿ ಗಜ ಕ್ಕಿ ರವೌ ವ್ಯಭ್ರೇ ಯದಾ ಛಾಯಾ ನ ದೃಶ್ಯತೆ ।
ದೃಶ್ಯತೆ ತು ಪ್ರತೀಪಾ ವಾ ತತ್ರ ದೇಶ ಭಯಂ ಭವೇತ್ ॥ ೬ ॥

ನಿರಭ್ರೇ ವಾ ಥ ರಾತ್ರೌ ವಾ ಶ್ವೇತಂ ಯಾವ್ಯಾ ತ್ತರೇಣ ತು ।
ಇಂದ್ರಾಯುಧಂತಥಾದೃಷ್ಟ್ವಾಉಲ್ಕಾಪಾತಂತಥೈವಚ॥೭
ದಿ ಗ್ದಾಹ ಪರಿವೇಷಾ ಚ ಗಂಧರ್ವ ನಗರಂ ತಥಾ । ಪರ ಚ
ಕ್ರ ಭಯಂ ಬ್ರೂಯಾ ದ್ದೇಶೋಪದ್ರವ ಮೇವ ಚ ॥ ೮ ॥

ಸೂರ್ಯೇಂದು ಪರ್ಜನ್ಯ ಸಮೀರಣಾನಾಂ ಯಾಗಸ್ತು ಕಾ
ರ್ಯೋವಿಧಿವದ್ದ್ವಿಜೇಂದ್ರ । ಧನಾನಿ ಗೌಃ ಕಾಂಚನದಕ್ಷಿಣಾಚ

ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿ ಸ್ನೇಹ ಮಾಂಸಗಳ ಮಳೆಯಾದರೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಮರಣವು ಫಲ ಪುಷ್ಪ ಧಾನ್ಯ ವೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ ಶತ್ರು ಭಯವು. ॥ ೪ ॥

ಧೂಳಿಪಾಷಾಣಗಳ ಮಳೆಯಾದರೆ ರೋಗ ಭಯವು ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ನದ ಮಳೆಯಾದರೆ ಪೈರುಗಳಿಗೆ ಭಯವು೫

ಸೂರ್ಯಬಿಂಬ ಧೂಳಿಯಿಂ ಮರೆಯೊಗದೆ ಮೇಘವಿಲ್ಲದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಛಾಯೆ ಕಾಣದಿದ್ದರುಂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಕಾಣ್ಬಂದರುಂ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತಿಛಾಯೆ ಜಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಗೆ ಕಂಡರುಂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಯವು ॥ ೬ ॥

ಹಗಲಾಗಲೀ ರಾತ್ರಿಯಾಗಲೀ ಮೇಘವಿಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಬಿಳೀ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು ಕಂಡರುಂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಯುಂಟಾದರುಂ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಪರಿವೇಷ ಗಂಧರ್ವ ನಗರಾದಿಗಳು ಕಂಡರುಂ ಶತ್ರು ರೋಗ ಗಳಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೮ ॥

ಈ ದೋಷಗಳ ಶಾಂತಿ ಗೋಸುಗ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಪರ್ಜನ್ಯ ವಾಯು ದೇವತಾಕ ಯಾಗವಂ ಮಾಡಿ ಧನ

ದೆಯಾದ್ವಿಜಾನಾ ಮಘನಾಶಹೇತೋಃ ॥ ೯ ॥



ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣೆ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶ ದುತ್ತರ

ದ್ವಿ ಶತ ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂ ಪೂರ್ಣಃ



ಗರ್ಗ ಉವಾಚ



ನಗರಾ ದಪಸರ್ಪಂತಿ ಸಮೀಪಮುಪಯಾಂತಿ ಚ । ನ

ದ್ಯೋ ಹ್ರದ ಪ್ರಸ್ರಣಾ ವಿರಸಾಶ್ಚ ಭವಂತಿ ಚ ॥ ೧ ॥

ವಿವರ್ಣಂ ಕಲುಷಂ ತಪ್ತಂ ಫೇನ ವಜ್ಜಂತು ಸಂಕುಲಂ ।

ಸ್ನೇಹಂಕ್ಷೀರಂಸ್ರುವಂತ್ಯಕ್ತಂ ವಹಂತೆವಾಕುಲೋದಕಾಃ ॥ ॥

ಷಣ್ಮಾಸಾ ಭ್ಯಂತರೆ ತತ್ರ ಪರಚಕ್ರ ಭಯಂ ಭವೇತ್

ಜಲಾಶಯಾ ನದಂತೆವಾ ಪ್ರಜ್ವಲಂತಿ ಕಥಂಚನ ॥ ೩

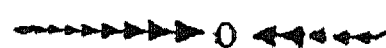
ಧೇನು ಕಾಂಚನ ದಕ್ಷಿಣಾ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೯ ॥



ಎಂದು ಗರ್ಗಮುನಿ ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೭೭ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮರಳಿ ಗರ್ಗ ಮುನಿ ಪೇಳಿದ ನದೆಂತೆನೆ:- ನಗರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದೀ ಪ್ರವಾಹಗಳು ರಸಹೀನವಾದರುಂ ವಿವರ್ಣ ವಾದರುಂ ಕಲುಷ ವಾದರುಂ ನೊರೆ ಹೆಚ್ಚಿದರುಂ, ಕ್ರಿಮಿ ಹೆಚ್ಚಿದರುಂ ತೈಲ ಕ್ಷೀರ ಮದ್ಯ ರಕ್ತಗಳಂ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗ ಪರಸೈನ್ಯದಿಂ ಭಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೧ ॥

ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆ ಕೊಳ ಮೊದಲಾದ ಜಲ ಸ್ಥಾನ ಗಳು ಕೂಗಿದರುಂ ಉರಿದರುಂ ಉರಿ ಹೊಗೆ ಧೂಳುಗಳಂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರುಂ ಕ್ರಿಮಿ ಕೂಡಿದ್ದರುಂ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿ ಸಹಿತವಾ

ಪಿಬಂತಿಚೇತ್ತಥಾಭ್ರಂಶೋ ಜ್ವಾಲಾಧೂಮರಜಾಂಸಿಚ ॥
ಅಖಾತೇವಾಜಲೋತ್ಪತ್ತಿಃಸುಸತ್ವಾವಾಜಲಾಶಯಾಃ ॥ ೪ ॥
ಸಂಗೀತಶಬ್ದಾ ಶ್ರೂಯಂತೇ ಜನಮಾರಭಯಂಭವೇತ್ ॥
ದಿವ್ಯಮಃಭೋಮಂಯಂಸರ್ಪಿರ್ವಧುತ್ಪಲಾವಸೇಚನಂ ॥ ೫ ॥
ಜಪ್ತ್ವಾವಾರುಣಾನ್ಮಂತ್ರಾನ್ ಸ್ತೈಶ್ಚ ಹೋಮೋಜಲೇಭವೇತ್ ॥
ಮಧ್ವಾಜ್ಯಯುಕ್ತಂ ಪರಮಾನ್ನಮತ್ರ ದೇಯಂದ್ವಿಜಾನಾಂ
ದ್ವಿಜಭೋಜನಾರ್ಥಂ ॥ ಗಾವಶ್ಚ ದೇಯಾ ಸ್ಸಿತವಸ್ತ್ರಯು
ಕ್ತಾಸ್ತಥೋದಕುಂಭಾಃ ಸಲಿಲಾಪ್ತ ಶಾಂತ್ಯೈ ॥ ೬ ॥

ಇತಿಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇಅದ್ಭುತಶಾಂತೌಸಲಿಲಾ
ಶಯವೈಕೃತಂನಾಮಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶದುತ್ತರದ್ವಿ
ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಗರ್ಗಉವಾಚ

ಅಕಾಲಪ್ರಸವಾನಾರ್ಯಃ ಕಾಲಾತೀತಪ್ರಜಾಸ್ತಥಾ ॥ ವಿಕೃ
ತಪ್ರಸವಾಶ್ಚೈವ ಯುಗ್ಮಸಂಪ್ರಸವಾಸ್ತಥಾ ॥ ೧ ॥
ಅಮಾನುಷಾದ್ಯೈತುಂಡಾಶ್ಚ ಸಂಜಾತವ್ಯಸನಾಸ್ತಥಾ ॥ ಹೀಂ
ನಾಂಗಾಅಧಿಕಾಂಗಾಶ್ಚ ಜಾಯಂತೇಯದಿವಾಸ್ತ್ರಿಯಃ ॥

ಗಿದ್ದರುಂ ಹಳ್ಳವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜಲೋತ್ಪತ್ತಿ ಯಾದರುಂ ಜನಗಳಿಗೆ ಮರಣ ಭಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ॥ ೪ ॥

ಈ ದೋಷ ಶಾಂತಿಗೋಸುಗ ದಿವ್ಯವಾದ ಘೃತಮಧು ತೈಲಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ ವಾರುಣ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮವಂ ಮಾಡಿ, ಮಧು ಘೃತ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪರಮಾನ್ನದಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಗೋವಸ್ತ್ರದೀಪಕುಂಭಗಳ ದಾನವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೫ ॥

ಎಂದು ಗರ್ಗಮುನಿ ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೫೪ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಮರಳಿ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಪೇಳಿದನದೆಂತೆನೆ ಯೆಲೈ ಅತ್ರಿಮುನೀಶ್ವರನೇ ಯೆಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ದಿವಸಗಳು ತುಂಬದೇನೂ, ದಿನಗಳಧಿಕವಾಗಿಯುಂ ಪ್ರಸವಿಸುವರೋ ಮತ್ತು, ಎರಡು ಮೂರು ಶಿಶುಗಳಂ ಪ್ರಸವಿಸುವರೊ ಇನ್ನು ಮಾಶಿ

ಪಶವಃ ಪಕ್ಷಿಣಶ್ಚೈವ ತಥೈವ ಚ ಸರೀಸೃಪಾಃ ॥ ವಿನಾ
ಶಂ ತಸ್ಯ ನಾಶಸ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಚ ವಿನಿರ್ದಿಶೇತ್ ॥ ೩ ॥

ವಿವಾಸಯೇತ್ತಾನ್ನೃಪತಿಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಾತ್ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯಾ
ಶ್ಚ ತತೋ ದ್ವಿಜೇಂದ್ರಾಃ॥ ಕಸ್ಯೈಶ್ಚಕೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣತರ್ಪಣಂಚ
ಲೋಕೇತತಶ್ಶಾಂತಿಮುಪೈತಿಪಾಪಂ ॥ ೪ ॥ ... ...

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ
ಪಂಚತ್ರಿಂಶದುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ

0

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶುಗಳು ವಿಕಾರವಾಗಿರುವವ್ರೋ ಮತ್ತುಮಾ ಶಿಶುಗಳು ಮ
ನುಷ್ಯ ಜಾತೀ ದಲ್ಲದೇನೂ, ಮುಖ ರಹಿತವಾಗಿಯ್ಯುಂ,
ದುಃಖಕರವಾಗಿಯ್ಯುಂ ಪುಟ್ಟುವದೋ ಹೀನಾಂಗವಾಗಿಯ್ಯುಂ
ಅಧಿಕಾಂಗವಾಗಿಯ್ಯುಂ ಪೆಣ್ಣು ಶಿಶುಗಳು ಪುಟ್ಟುವವ್ರೊ ಮ
ತ್ತುಂ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಹಾವುಗಳು ಪುಟ್ಟುವವ್ರೊ ಆದೇಶಕ್ಕಾಗಲೀ
ಆಕುಲಕ್ಕಾಗಲೀ ಹಾನಿಬರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ॥ ೩ ॥

ರಾಜನು ವಿಕಾರವಾದಾ ಶಿಶುಗಳಂ ದೇಶದಿಂ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾ
ಕಿಶಿ ಆ ಹೆಂಗಸರನ್ನೂ ಸುವಾಸಿನಿಯರಂನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ರಂನ್ನು ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾದೆಲಾದ್ದರಿಂ ಸಂತೋಷಪಡಿಶಿದಲ್ಲಿ
ಆದೋಷಶಾಂತಿಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಆದೇಶಕ್ಕೂ ಸುಖವಾ
ಗುವದು ॥ ೪ ॥ ... ...



ಎಂದು ಗರ್ಗಮುನಿ ಪೇಳಿದೆನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಯಾನಾಂತಿಯಾನಾನ್ಯಯುಕ್ತಾನಿ ಯುಕ್ತಾನ್ಯಪಿನಯಾಂತಿಚ
ಚಕ್ರಾಂದ್ಯಮಾನಾನಿತತ್ರಪಶ್ಯೇತ್ ಮಹದ್ಭಯಮುಪಸ್ಥಿತಂ ॥

ವಾದ್ಯಮಾನಾನವಾದ್ಯಂತೇ ವಾದ್ಯಂತೇಚಾಪ್ಯನಾಹತಾಃ ॥
ಅಚಲಾಶ್ಚ ಚಲಂತ್ಯೇವ ನಚರಂತಿವನಾನಿಚ ॥ ೨ ॥

ಆಕಾಶೇತೂರ್ಯನಾದಶ್ಚ ಗೀತಗಂಧರ್ವನಿಸ್ವನಾಃ ॥ ಕಾಷ್ಠ
ದೇವೀಕುತಾನಾಪಿ ವಿಕಾರಂಕುರುತೇಯದಿ ॥ ೩ ॥

ಗಾವೋಲಾಂಗೂಲಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯಶ್ಚ ಸ್ತ್ರೀಯಃಸ್ತ್ರೀಚವಿಘಾತಯೇತ್
ಉಪಸ್ಕರಾವಿವಿಕೃತಾ ಘೋರಂಶಸ್ತ್ರಭಯಂಭವೇತ್ ॥ ೪

ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮರಳಿ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನುಪೇಳ್ದ ನಡೆಂತನೆ

ಯಲ್ಲೈ ಮಹಾಮುನಿಯೆ ರಥಾದಿ ಯಾನಗಳು ಅಶ್ವಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿ ನಡೆವವೊ ಅಶ್ವಾದಿಗಳಂ ಕಟ್ಟಿ ಗೊಡದರುಂ ನಡೆಯದಿರುವವೊ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತಾದ ಭಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದು ॥ ೧ ॥

ಮತ್ತು ಮೆಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯಗಳು ತಾನಾಗಿ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಾ ಬಾರಿಸದಾಗ ಧ್ವನಿಗೆಯ್ಯದಿರುವವೊ ಚಲವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಚಲಿಸದೆ ಅಚಲವಾದ್ದು ಚಲಿಸುವದೊ ॥ ೨ ॥

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯಘೋಷವು ಗಾಯಕ ಗಂಧರ್ವ ಧ್ವನಿಗಳಂ ಸಹ ಕೇಳಲ್ಪಡುವವೊ ಪಾಡೆ ಪಾಟು ಕೊಡ್ಡಿಗನು ಸ್ವತಃ ಭಗ್ನ ವಾಗುವವೊ ॥ ೩ ॥

ಗೋವುಗಳು ಬಾಲಗಳಿಂದ ಹೊಗೆಯಂ ಬಿಡುವವೊ, ಹೆಂಗಸರು ಕಸುಗಳಂ ಪೊಡೆದು ಹಾಕುವರೋ ಒನಕೆ ಒರಳು ಬೀಸುಗಲ್ಲು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯೋಪಕರಣಗಳು ಸ್ವತಃ ವಿಕಾರಿಗಳಾಗುವವೊ ಆಗ ಆ ದೇಶದೊಳ್ ಶಸ್ತ್ರ ಭಯವೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ॥ ೪ ॥

ವಾಯೋಸ್ತು ಪೂಜಾಂ ದ್ವಿಜಸತ್ಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಕೃತ್ವಾ ನಿಯು
ಕ್ತಾಂಶ್ಚ ಜಪೇಚ್ಚ ಮಂತ್ರಾನ್ ॥ ದದ್ಯಾತ್ಪ್ರಭೂತಂ ಪರಮಾ
ನ್ನಮತ್ರ ಸದಕ್ಷಿಣಂ ತೇನ ಶಮೋಽಸ್ಯ ಭೂಯಾತ್ ॥ ೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ
ಷಟ್ತ್ರಿಂಶದುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದಾ ಗ್ರಾಮಮಾರಣ್ಯಾ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಃ ॥ ಅರ
ಣ್ಯಂ ಯಾಂತಿ ವಾ ಗ್ರಾಮ್ಯಾಃ ಸ್ಥಲಂ ಯಾಂತಿ ಜಲೋದ್ಭವಾಃ
ಸ್ಥಲಜಾಶ್ಚ ಜಲಂ ಯಾಂತಿ ಘೋರಂ ವಾಶಂತಿ ನಿರ್ಭಯಾಃ
ರಾಜದ್ವಾರೇ ಪುರದ್ವಾರೇ ಶಿವಾಚಾಸ್ಯ ಶಿವಪ್ರದಾಃ ॥ ೧ ॥

ಇದರಶಾಂತಿಗೋಸುಗ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಾಯು ಪೂಜೆಯಂಮಾಡಿ ವಾಯುದೇವತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರಗಳ ಜಪವಂ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾ ಸಹಿತ ಪರಮಾನ್ನ ದಾನವಂ ಕೊಡಬೇಕು. ॥ ೫ ॥



ಎಂದುಗರ್ಗ ಮುನಿ ಪೇಳಿದ ನೆ.ಬಲ್ಲಿಗೆ.

೩೬ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಪುನಃ ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯನು ಪೇಳಿದ ನದೆಂತೆನೆ:— ಯಲ್ಲೈ ಅತ್ರಿ ಮುನಿಯೆ ಯಾವಾಗ ಗ್ರಾಮದ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳು ವನವನ್ನು ವನದ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಗ್ರಾಮವನ್ನು, ಜಲ ಜಂತುಗಳು ಸ್ಥಲ ವನ್ನು, ಸ್ಥಲ ಜಂತುಗಳು ಜಲವನ್ನು ಸೇರುವವೋ ಪುರ ದ್ವಾರ ರಾಜದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ನರಿ ಗಳು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಬಂದು ಅಮಂಗಳವಾಗಿ ಕೂಗುವವೋ. ॥ ೧ ॥

ದಿವಾರಾತ್ರಿಂಚರಾವಾಪಿ ರಾತ್ರಾವಪಿದಿವಾಚರಾಃ । ಗ್ರಾ
ಮ್ಯಾಸ್ತ್ಯಜಂತಿಗ್ರಾಮ್ಯಂಚ ಶೂನ್ಯತಾಂತಸ್ಯನಿರ್ದಿಶೇತ್ ।

ದೀಪ್ತಾ ವಾಶಂತಿಸಂಧ್ಯಾಸು ಮಂಡಲಾನಿಚಕುರ್ವತೇ ।
ವಾಶಂತಿ ವಿಸ್ವರಂ ಯತ್ರ ತದಾಸ್ಯೇತ್ಸ್ಫೋಟಂ ಭವೇತ್ ॥ ೪ ॥

ಪ್ರದೋಷೇ ಕುಕ್ಕುಟೋ ಯಸ್ಯ ಹೇಮಂತೇ ವಾಪಿ ಕೋಕಿಲಃ ।
ಅರ್ಕೋದಯೇತ್ವಭಿಮುಖೀ ಶಿವತಾತಿಭಯಂವದೇತ್ ॥ ೫ ॥

ಗೃಹಂ ಕಪೋತಃ ಪ್ರವಿಶೇತ್ ಕ್ರವ್ಯಾದೋವಾಮೂರ್ಧ್ನಿಲೀಯತೇ
ಮಧುವಾಮಕ್ಷಿಕಾಃ ಕುರ್ಯುರ್ಮೃತ್ಯುರ್ಗೃಹಪತೇರ್ಭವೇತ್ ॥

ಪ್ರಾಕಾರದ್ವಾರಗೇಹೇಷು ತೋರಣಾಪಣವೇದಿಷು । ಕೇತು
ಚ್ಛತ್ರಾಯುಧಾದ್ಯೇಷು ಕ್ರವ್ಯಾದಃಪ್ರಪತೇದ್ಯದಿ ॥ ೭ ॥

ದಿವಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ರಾತ್ರಿ ಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ದಿನದಲ್ಲೂ ಚರಿಸುವವೋ ಗ್ರಾಮ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗ್ರಾಮವಂ ಬಿಡುವವೋ ಆಗ ಆ ನಗರಾದಿಗಳು ಪಾಳಾಗುವವು. ॥ ೩ ॥

ಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಗಳು ಕೋಪಾಧಿಕ್ಯದಿಂದಲ್ಲಿ ಕೂಗುವವೋ, ಮತ್ತು ಮಪ ಸ್ವರವಾಗಿ ಕೂಗು ವವೋ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರಗುವವೋ ಆ ಊರು ಪಾಳಾಗುವದು. ॥ ೪ ॥

ಪ್ರದೋಷ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗು ವದು ಹೇಮಂತದಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗುವದು ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ನರಿ ಸೂರ್ಯನೆ ದುರಾಗಿ ಕೂಗುವದು ಸಹಭಯಂಕರವು. ॥ ೫ ॥

ಕಾಗೆ ಕಪೋತ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದರುಂ ಹದ್ದು ಮೊದಲಾದ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಕ ಪಕ್ಷಿ ಮನೆಯಮೇಲೆ ಕೇರಿಕೊಂಡರೂ ಜೇನು ಕಟ್ಟಿದರೂ, ಮನೆ ಯಜ ಮಾನನಿಗೆ, ಮೃತ್ಯು ವೆನ್ನ ಬೇಕು. ॥ ೬ ॥

ಕೋಟೆ ಬಾಗಲು ಮನೇ ತೋರಣ ಅಂಗಡೀ ಬೀದಿ ಧ್ವಜ ಛತ್ರ ಶಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹದ್ದು ಮೊದ ಲಾದ

ಜಾಯಂತೇ ಪಾದವನ್ತೋ ಕಾ ವಧೂನಾ ಸ್ಯಂದತೇ ಯದಿ
ಸದೇಶೋ ನಾಶಮಾಯಾತಿ ರಾಜಾಚ ಮ್ರಿಯತೇ ತಥಾ ॥ ೮ ॥

ಮೂಷಕಾಶ್ಶಲಭಾಃ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಕ್ಷುದ್ಭಯಂ
ಭವೇತ್ । ಕಾಪೋತೋಲೂಕಾಸ್ಥಿ ಶೃಗಾಲಾದ್ಯಾ ಶ್ವಾನೋ ಮ
ರ್ಕಟ ವೇದನಾಃ ॥ ೯ ॥

ದುರ್ಭಿಕ್ಷವೇದನಾಃ ಜ್ಞೇಯಾ ಕಾಕಾಧಾನ್ಯಮುಖಾ ಯದಿ
ಜನಾ ನಷ್ಟಿಭವಂತಿ ಹ ನಿರ್ಭಯಾ ರಣಾ ಮದಿನಃ ॥ ೧೦ ॥

ಕಾಕೋ ಮೈಥುನ ಸಕ್ತಸ್ತು ಶ್ವೇತಸ್ತು ಯದಿ ದೃಶ್ಯತೇ ।
ರಾಜಾ ವಾ ಮ್ರಿಯತೇ ತತ್ರ ಸಚ ದೇಶೋ ವಿನಶ್ಯತಿ ॥ ೧೧ ॥

ಉಲೂಕೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಯತ್ರ ನೃಪ ದ್ವಾರೇ ತಥಾ ಗೃಹೇ ॥
ಜ್ಞೇಯಾ ಗೃಹಪತೇರ್ಮೃತ್ಯು ರ್ಧನನಾಶಂ ತಥೈವಚ ॥ ೧೨ ॥

ಮೃಗಪಕ್ಷಿ ವಿಕಾರೇಷು ಕುರ್ಯಾದ್ಧೋಮಂ ಸದಕ್ಷಿಣಾಂ
ದೇವಾಃ ಕಪೋತ ಇತಿ ವಾ ಜಪ್ತವ್ಯಾಃ ಪಂಚ ಭಿರ್ದ್ವಿಜೈಃ ।

ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇಳಿದರೂಂ ಹುತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ
ರೂ, ಜೇನು ಕಟ್ಟಿದರೂ ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ, ನಾಶ ವೆಂತಲೂ ರಾ
ಜನಿಗೆ ಮರಣ ವೆಂತಲೂ, ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ॥ ೯ ॥

ಮೂಷಿಕಗಳು ಶಲಭಗಳು ಅಧಿಕ ವಾದರೂ ಜನ
ಗಳಿಗೆ ಹಸುವತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಥೆಯುಂಟಾದರೂ ನಾಯಿಗಳು
ಕಟ್ಟಿಗೆಕೊಳ್ಳಿ ಮೂಳೆ ಕೊಂಬುಗಳಂ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡೋ
ಡಾಡಿದರೂಂ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದ್ದರಿಂ ನಾಯಿಗಳು ಸಹ ವ್ಯಥೆ
ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾಗೆಗಳು ಧಾನ್ಯವಂ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೂ ದು
ರ್ಭಿಕ್ಷ ಬರುವದೆಂತಲೂ ರಣಾಸಕ್ತರಾದ ಶೂರರು ಭಯ
ವಿಲ್ಲದೆ ಲೂಟಿಸುವರೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೧೦ ॥

ಕಾಗೆ ಮೈಥುನಾಸಕ್ತವಾದರೂ ಬಿಳೀ ಕಾಗೆಕಂಡ
ರೂ ರಾಜನು ಸಾವನೆಂತಲೂ ಆ ದೇಶ ಪಾಳಾಗುವ ದೆಂತ
ಲೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೧೧ ॥

ರಾಜ ದ್ವಾರ ದಲ್ಲಾಗಲೀ ಮನೆ ಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಗೂ
ಬೆ ಕಂಡರೆ ಅದರ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ವೆಂತಲೂ ಧ
ನ ಹಾನಿ ಯೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ॥ ೧೨ ॥

ಹೀಗೆ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲದೆ ಮಾಕಪೊತಾ
ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿ ಹೋಮವಂ ಮಾಡಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಂಕೊ

ಗಾವಶ್ಚ ದೇಯಾವಿಧಿವದ್ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಸಕಾಂಚನಾವಸ್ತ್ರ
ಯುಗೋ ತ್ತರೀಯಾಃ । ಏವಂ ಕೃತೇಶಾಂತಿಮುಪೈತಿಪಾಪಂ
ಮೃಗೈರ್ದ್ವಿಜೈರ್ವಾ ವಿನಿವೇದಿತಂಯತ್ ॥ ೧೪ ॥ ...



ಇತಿ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ವಿಕೃತೋಪ ಶಮನಂ ನಾಮ
ಸಪ್ತ ತ್ರಿಂಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತ ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ



ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಗರ್ಗ ಉವಾಚ

ಪ್ರಾಕಾರ ತೋರಣಾಟ್ಟಾಲ ದ್ವಾರಪ್ರಾಕಾರ ವೇಶ್ಮನಾಂ ।
ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಂತುಪತನಂ ದೃಢಾನಾಂ ರಾಜಮೃತ್ಯವೇ । ೧

ಡಬೇಕು. ಐದು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಾ ಮಂತ್ರದ ಜಪವಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೩ ॥

ವಸ್ತ್ರ ಕನಕ ಸಹಿತವಾದ ಗೋವುಗಳಂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.- ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಆ ದೋಷವು ಶಾಂತವಾಗುವದು. ॥ ೧೪ ॥ ... ...



ಎಂದು ಗರ್ಗ ಮುನಿ ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ,

೨೩೨ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮರಳಿ ಗರ್ಗ ಮುನಿಪೇಳಿದನದೆಂತೆನೆ, ಗುಡಿ ಅರಮನೆ ತೋರಣ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ಕೋಟೆ ಮನೆಗಳು ದೃಢವಾಗಿದ್ದಂಥಾವು ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದರೆ ರಾಜನಿಗೆಮೃತ್ಯುವು. ॥ ೧ ॥

ರಜಸಾವಾಥಧೂಮೇನ ದಿಶೋಯತ್ರಸಮಾಕುಲಾಃ ॥ ಆದಿ
ತ್ಯ ಚಂದ್ರತಾರಾಶ್ಚ ವಿವರ್ಣಾ ಭಯವೃದ್ಧಯೇ ॥ ೨ ॥

ರಾಕ್ಷಸಾಯತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ವಿಧರ್ಮಿಣಃ ॥
ಋತವಶ್ಚ ವಿಪರ್ಯಸ್ತಾ ಅಪೂಜ್ಯಾಃ ಪೂಜ್ಯತೇಜನೈಃ ॥ ೩
ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿವಿಯೋಗೀನಿ ತನ್ಮಹದ್ಭಯಲಕ್ಷಣಂ ॥ ೩॥೦
ಕೇತೂದಯೋಪರಾಗೌಚ ಛಿದ್ರಂವಾಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ ॥ ೪
ಗ್ರಹರ್ಕ್ಷೇ ವಿಕೃತಿರ್ಯತ್ರ ತತ್ರಾಪಿ ಭಯಮಾದಿಶೇತ್ ॥

ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಕಲಹಾಯಂತೇ ಬಾಲಾನಿಘ್ನಂತಿಬಾಲಕಾನ್ ॥
ಕ್ರಿಯಾಣಾಮುಚಿತಾನಾಂಚ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿರ್ಯತ್ರ ಜಾಯತೇ
ಹೂಯಮಾನಸ್ತುಯತ್ರಾಗ್ನಿ ರ್ದೀಪ್ಯತೇನಚಶಾಂತಿಷು ॥
ಪಿಪೀಲಿ ಕಾಶ್ಚ ಕ್ರವ್ಯಾದಾ ಯಾಂತಿ ಚೋತ್ತರ ತಸ್ತದಾ ॥
ಪೂರ್ಣಕುಂಭಾಸ್ರವಂತೀಹ ಹವಿರ್ವಾಪಿಪ್ರಲುಪ್ಯತಿ ॥ ೭ ॥
ಮಾಂಗಲ್ಯಾಶ್ಚ ಗಿರೋ ಯತ್ರ ನ ಶ್ರೂಯಂತೇ ಸಮಂತತಃ ।
ಕ್ಷವಥು ಬಾರ್ಧತೇ ವಾಥ ಪ್ರಹಸಂತಿ ಸ್ರವಂತಿ ಚ ॥ ೮
ನ ಚ ದೇವೇಷು ವರ್ತಂತೇ ಯಥಾವದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷು ಚ

ಧೂಳಿಯಿಂದಲಾಗಲೀ ಧೂಮದಿಂದಲಾಗಲೀ ದಿಕ್ಕು ಗಳು ವ್ಯಾಪ್ತವಾದರುಂ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ವಿವರ್ಣವಾದರುಂ ದೇಶ ಭಯವು. ॥ ೩ ॥

ರಾಕ್ಷಸರು ಕಾಣ್ಬರುವದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧರ್ಮ ಹೀನರಾಗುವದು, ಋತು ಧರ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವದು ಅಪೂಜ್ಯನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವದು ಒಂದು ಗಣದ ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತೊಂದು ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರುವದು ಧೂಮಕೇತುಗಳೇಳುವ ದು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಗ್ರಹಣ ಬರುವದು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂ ದ ಬಿಂಬಳು ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣ್ಬರುವದು ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಗ ಳು ವಿಕಾರವಾಗುವದು ಸಹ, ಭಯಂಕರವು. ॥ ೪ ॥

ಸ್ತ್ರೀರು. ಜಗಳ ಮಾಡುವದು ಹುಡುಗರು ಹೊಡ ದಾಡುವದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಯು, ಶಾಂತಿ ಹೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಉರಿಯದಿರುವದು, ಅವುಗ ಳಲ್ಲಿರುವಿಗಳು ಗೃಧ್ರಾದಿಗಳುಸಹ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೋಗು ವದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಪೂರ್ಣ ಕುಂಭಗಳು ಸ್ರವಿಸುವದು ಹವಿಸ್ಸು ನಷ್ಟವಾಗುವದು, ಶುಭ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಕೇಳ್ಬರ ದಿರುವದು, ಅನೇಕ ಜನಗಳಿಗೆ ರೋಗು ಬರುವದು, ಅತಿಯಾ ಗಿ ನಗುವದು, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿವದು, ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿನಯವಿಲ್ಲದಿರುವದು ವಾದ್ಯಗಳು ಒಡೆಲ್ಲಿಗಾಗಲೀ ವಿಕಾ

ಮಂದಘೋಷಾಣಿವಾದ್ಯಾನಿ ವಾದ್ಯಂತೇವಿಸ್ವರಾಣಿಚ ॥ ೯ ॥
ಗುರುಮಿತ್ರದ್ವಿಷೋಯತ್ರಶತ್ರುಪೂಜಾನತಾನರಾಃ । ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಣಾನ್ಸುಹೃದೋಮಾನ್ಯಾನ್ ಜನೋಯತ್ರಾವಮನ್ಯತೇ ॥ ೧೦ ॥
ಶಾಂತಿಮಂಗಲ ಹೋಮೇಷು ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಯತ್ರಜಾಯತೇ ।
ರಾಜಾ ವಾ ಮ್ರಿಯತೇ ತತ್ರ ಸದೇಶೋವಾ ವಿನಶ್ಯತಿ ॥ ೧೧ ॥

ರಾಜ್ಞೋ ವಿನಾಶ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ನಿಬೋಧ ಮೇ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಶ್ಚ ವಿರುಧ್ಯತೇ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾನಿಚಾದತ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ಜಿಘಾಂಸತಿ ।
ನ ಚ ಸ್ಮರತಿ ಕೃತ್ಯೇಷು ಯಾಚಿತಶ್ಚ ಪ್ರಕುಪ್ಯತಿ ॥ ೧೩ ॥

ರಮತೇ ನಿಂದಯಾ ತೇಷಾಂ ಪ್ರಶಂಸಾಂನಾಭಿನಂದತಿ । ಅಪೂ
ರ್ವಂ ಕುರುತೇ ಲೋಭಾತ್ತಥಾ ಪಾತಯತೇ ಜನೇ ॥ ೧೪ ॥

ಏತೇಷ್ವಭ್ಯರ್ಚಯೇಚ್ಛಕ್ರಂ ಸಪತ್ನೀಕಂದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ।
ಭೋಜ್ಯಾನಿಚೈವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸುರಾಣಾಂಬಲಯಸ್ತಥಾ
ಸತೋಪಿಪಾಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯಾಸ್ತೇಭ್ಯೋದಾನಂಚದೀಯತಾಂ

ರವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಸದ್ಧಾಗುವದು ಜನಗಳು ಗುರು ಮಿತ್ರ,
ದ್ವೇಷಿಗಳಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಂ ಪೂಜಿಸುವದು ಹಿತಾರ್ಥಿಗಳಾ
ಗಿರುವ, ಪೂಜ್ಯರಾದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರನ್ನ ವ ಮಾನಿಸುವದು,
ಶಾಂತಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕವಾದ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ನಾಸ್ತಿಕ
ವಾದವು ಸಹ ಯೆಲ್ಲಾಗುವದೋ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಸಾವನು
ದೇಶ ವಾದರುಂ ಹಾಳಾಗುವದು. ॥ ೧೧ ॥

ನಷ್ಟನಾಗುವ ರಾಜನು ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊ
ಡನೆ, ದ್ವೇಷ ವಂ, ಮಾಡಿ, ಅವರಿಗೆ, ವಿರೋಧ, ಮಾಡುವ
ನು. ॥ ೧೨ ॥

ಅವರ ಸ್ವತ್ತಂ, ತೆಗದು ಕೊಳ್ಳು ವನು; ಅವರಂ
ಹೊಡೆಯು ಲಿಚ್ಛೈಸುವನು; ಕಾರ್ಯ ಗಳಲ್ಲವರಂ, ಸ್ಮ
ರಿಸನು ಅವರು, ಕೇಳಿದರೆ; ಕೋಪಿಶಿ, ಕೊಳ್ಳುವನು.

ಅವರ ನಿಂದೆ ಯಿಂದಲೇ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು; ಅವರ ಪ್ರ
ಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಪಡನು; ಪ್ರಜೆ ಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವ ದ
ಲ್ಲಿ ಲ್ಲದ, ಕಾಣಿಕೆ, ಕಪ್ಪ, ಕಂದಾಯ, ಗಳಂ ವಿಧಿ ಸುವ
ನು. ॥ ೧೪ ॥

ಇಂಥಾ ಅನಿಷ್ಟ ವುಂಟಾಗುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞ ನಾದ
ರಾಜನು ಆ ದೋಷ ಶಾಂತಿಗೋಸುಗ ಶಚೀ ಸಹಿತ ನಾದ
ಇಂದ್ರನಂ ಪೂಜಿಶಿ ದೇವತೆ ಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಂ ಹಾಕಿ ನಾನಾ

ಗಾವಶ್ಚ ದೇಯಾ ದ್ವಿಜಪುಂಗವೇಭ್ಯೋ ಭೂವಸ್ತಥಾ ಕಾಂ
ಚನಮಂಬರಾಣಿ । ಹೋಮಶ್ಚ ಕಾರ್ಯೋಽಮರಪೂಜನಂ
ಚಾಪಿ ಸಂಕೃತೇ ಶಾಂತಿಮುಪೈತಿ ಶಾಂತಿಂ ॥ ೧೬ ॥ ...
ಅದ್ಭುತೇತು ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ಯದಿವೃಷ್ಟಿಸ್ತ್ರಿನಾ ಭವೇತ್ । ಸ
ಪ್ತಾಹಾಭ್ಯಂತರೇ ಜ್ಞೇಯ ಮದ್ಭುತಂ ನಿಷ್ಫಲಂಹಿತತ್ ॥



ಇತಿ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ಉತ್ಪಾತಪ್ರಶಂಸಾದ್ಭುತ
ಶಾಂತಿ ನಾಮ ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶದುತ್ತರದ್ವಿಶತ
ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ ॥

ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮನುರುವಾಚ

ಗ್ರಹಯಜ್ಞಃ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯೋ ಲಕ್ಷಹೋಮಃ ಕಥಂ ನೃಪೈಃ
ಕೋಟಿಹೋಮೋಪಿವಾ ದೇವ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಃ ॥ ೧ ॥

ವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆ ಯಂ ಮಾಡಿ ದಾನಗಳಂ ಕೊಡಬೇಕು. ॥ ೧೫ ॥

ಗೋ ಭೂಮಿ ಕನಕ ವಸ್ತ್ರ ದಾನವಂ ಕೊಟ್ಟು ದೇವತಾರ್ಚನ ಹೋಮಗಳಂ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆ ದೋಷಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಾಗುವದು. ॥ ೧೬ ॥

ಉತ್ಪಾತ ಹುಟ್ಟಿದ ಏಳು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಒಳ್ಳೆಮಳೆಯಾಗಲು ಉತ್ಪಾತ ನಿಷ್ಫಲ ವೆನಿಸುವದು ॥ ೧೭ ॥

ಎಂದು ಗರ್ಗ ಮುನಿ ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೪ ನೇ ಆಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಬಳಿಕ ಮನುವು, ಎಲೈ ಭಗವಂತನೆ ಸರ್ವ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ ವಾದ ಗ್ರಹ ಯಜ್ಞವು ಲಕ್ಷ ಹೋಮ ಕೋಟಿ ಹೋಮ ಸಹ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧಿಯು ಯಾವದು ಶಾಂತಿಚಿಂತಕರಿಂ ದೃಷ್ಟವಾದದ್ದು ಇ

ಕ್ರಿಯತೇ ವಿಧಿನಾಯೇನಯ ದ್ದೃಷ್ಟಂ ಶಾಂತಿ ಚಿಂತಕೈಃ
ತತ್ಸರ್ವಂ ವಿಸ್ತರಾದ್ದೇವ ಕಥಯಸ್ವ ಜನಾರ್ದನ ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ.

ಇದಾನೀಂಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಸಗಾ ದೇವತೇನೃಪ । ರಾಜ್ಞಾ
ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಕ್ತೇನ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಚ ಹಿತೇಪ್ಸುನಾ ॥ ೩ ॥

ಗ್ರಹಯಜ್ಞಸ್ಸದಾಕಾರ್ಯೋ ಲಕ್ಷಹೋಮಸಮನ್ವಿತಃ ।
ನದೀನಾಂಸಂಗಮೇಚೈವ ಸುರಾಣಾ ಮಗ್ರತಸ್ತಥಾ ॥ ೪ ॥
ಸುಸಮೇಭೂಮಿ ಭಾಗೇಚ ದೈವ ಜ್ಞಾ ಧಿಷ್ಠಿತೋ ನೃಪಃ ।
ಗುರುಣಾಚೈವಮೃತ್ವಿಗ್ಭಿಃಸಾರ್ಧಂಭೂಮಿಂಪರೀಕ್ಷಯೇತ್॥
ಖನೇ ತ್ಕುಂಡಂ ಚ ತತ್ರೈವ ಸುಸಮಂ ಹಸ್ತ ಮಾತ್ರಕಂ ।
ದ್ವಿಗುಣಂಲಕ್ಷಹೋಮೇತು ಕೋಟಿಹೋಮೇಚತುರ್ಗುಣಂ ॥೬॥
ಯುಗ್ಮಾಸ್ಸುಯೇದ್ವಿಜಃಪ್ರೋಕ್ತಾ ಅಷ್ಟೌವೈವೇದ ಪಾರಗಾಃ
ಕಂದಮೂಲ ಫಲಾಹಾರಾ ದಧಿಕ್ಷೀರಾಶನೋಪಿವಾ ॥ ೭ ॥

ಮಧ್ಯೇಂ ನಿಧಾಪಯೇಚ್ಚೈವ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿಚ । ಸಿಕ
ತಾ ಪರಿವೇಷಾ ಶ್ಚ ತತೋಽಗ್ನಿಂ ಸಚ ಮಿಂಧಯೇತ್ ॥ ೮ ॥

ದೆಲ್ಲವಂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು ಭಗವಂತನಿಂತೆಂದನು. ॥ ೨ ॥

ಎಲೈ ಭೂಪ ಕಾಲೋತ್ತಮನೇ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದೀಗಪೇಳುವೆನು ಪ್ರಜಾಹಿತ ಕಾಮಿಯಾದ ರಾಜನಿಂದ ಲಕ್ಷಹೋಮ ಸಹಿತ ಗ್ರಹ ಯಜ್ಞವು. ಸರ್ವದಾ ಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕು ॥ ೩ ॥

ನದೀ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಗ್ರಭಾಗದೋಳ್; ಗುರು ದೈವಜ್ಞ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ರಾಜನು ಭೂಮಿಯಂ ಶೋಧಿಸಿ ಲಕ್ಷ ನ್ಯೂನ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣ ಲಕ್ಷ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣ ಕೋಟಿಹೋಮದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣ ಸಮ ಚತುರಶ್ರ ಕುಂಡಗಳಂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೪ ॥

ಕಂದ ಮೂಲ ಫಲಗಳನ್ನಾಗಲೀ ದಧಿ ಕ್ಷೀರಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಭಕ್ಷಿಸುವಂತಹಾ ವೇದ ಪಾರಂಗತರಾದಂಥಾ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಂ ವರಿಸಬೇಕು. ॥ ೫ ॥

ಕುಂಡದಸಮೀಪದವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧ, ರತ್ನಗಳಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಮಳಲು ಪರಿವೇಷವಂ ಹಾಕಿಸಿ ಕುಂಡದೋಳ್ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೬ ॥

ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ದಶಸಾಹಸ್ರಂ ಮಾನಸ್ತೋಕೇನ ಷಟ್ಶತಃ ।
ತ್ರಿಂಶದ್ಗ್ರಹಾದಿಮಂತ್ರೈಶ್ಚ ಚತ್ವಾರೋವಿಷ್ಣುದೈವತ್ಯೈಃ ॥
ಕೂಷ್ಮಾಂಡೈರ್ಜುಹುಯಾತ್ಪಂಚ ಕುಸುಮಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಷೋ
ಡಶ । ಹೋತವ್ಯಾದಶಸಾಹಸ್ರಂಬಾದರ್ಯೈರಾಜ್ಯತವೇದಸಿ ॥ ೧೦ ॥
ಶ್ರಿಯೋಮಂತ್ರೇಣಹೋತವ್ಯಾಸ್ಸಹಸ್ರಾಣಿಚತುರ್ದಶ । ಶೇಷಾಂ
ಪಂಚಸಹಸ್ರಾಸ್ತು ಹೋತವ್ಯಾಸ್ತ್ವೈಂದ್ರದೈವತ್ಯೈಃ ॥ ೧೧ ॥

ಹುತ್ವಾ ಶತ ಸಹಸ್ರಂ ತು ಪುಣ್ಯಾ ಸ್ನಾನಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।

ಕುಂಭೈಷೋಡಶಸಂಖ್ಯೈಶ್ಚ ಸಹಿರಣ್ಯೈಸ್ಸುಮಂಗಲೈಃ ॥ ೧೨ ॥
ಸ್ನಾಪಯೇ ದ್ಯಜಮಾನಂ ತು ಕ್ಷೇಶಾಂತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

ಏವಂಕೃತೇತುಯತ್ಕಿಂಚಿ ದ್ಗ್ರಹಪೀಡಾಸಮುದ್ಭವಂ ॥ ೧೩ ॥
ತತ್ಸರ್ವಂ ನಾಶಮಾಯಾತಿ ದತ್ವಾ ವೈದಕ್ಷಿಣಾಂ ನೃಪ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನಪ್ರಧಾನಾದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಮೃತಾ ॥ ೧೪ ॥

ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವ ರಥಯಾನಾನಿ ಭೂಮಿ ವಸ್ತ್ರ ಯುಗಾನಿಚ ।
ಅನಡುಗ್ಗೋಶತಂದದ್ಯಾ ದೃತ್ವಿಜಾಂಶ್ಚೈವದಕ್ಷಿಣಾಂ ॥ ೧೫ ॥

ಬಳಿಕ ಗಾಯಿತ್ರಿಯಿಂದ ೧೦ ಸಾವಿರ ಮಾನಸ್ತೋ ಕದಿಂದ ೬ ಸಾವಿರ ಗ್ರಹಾದಿ ಮಂತ್ರ ಗಳಿಂದ ೩೦ ಸಾವಿರ ವಿಷ್ಣು ದೇವತಾ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ೪ ಸಾವಿರ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಗ ಳಿಂದ ೫ ಸಾವಿರ ಕುಸುಮಾದಿಗಳಿಂದ ೧೬ ಸಾವಿರ ಯಾಲ ಚೀ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ೧೦ ಸಾವಿರ ಈ ೭೬ ಸಹಸ್ರಗಳನ್ನು ಜಾತವೇದೋಮಂತ್ರಗಳಿಂದೆಂದುತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ೧೪ ಸಾವಿರ ಇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ೫ ಸಾ ವಿರಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ ಹೋಮಗಳಂ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೧೧ ॥

ಶುಭಕರವಾಗಿ ಹಿರಣ್ಮಯ ವಾದಂತಾ ಹದಿನಾರು ಕಲಶಗಳಿಂದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡಿಸಲುಶಾಂ ತಿ ಯಾಗು ವದು. ॥ ೧೨ ॥

ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಗ್ರಹ ಪೀಡೆಗಳಿಂದ ಯಾವಾವ ಅನಿಷ್ಟ ಉದಿಶಿರುವದೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಪೋಗುವದುಇದಕ್ಕೆ ಯಥಾವಿಧಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೆಯು ಮುಖ್ಯ ವೆನಿಸುವದು. ॥ ೧೪ ॥

ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಗಧ ವಾಹನಗಳು ಭೂಮಿ ವಸ್ತ್ರ ಯುಗ್ಮಗಳು ನೂರರ ವರಿಗೆ ಗೋ ವೃಷಭಗಳು ಸಹ ಋ ತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯು. ॥ ೧೫ ॥

ಯಾಥಾವಿಭವಸಾರಂತು ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯಂ ನಕಾರಯೇತ್ । ಮಾಸಿ
ಪೂರ್ಣೇ ಸಮಾಪ್ತಸ್ತು ಲಕ್ಷ ಹೋಮ ನರಾಧಿಪ ॥ ೧೬

ಲಕ್ಷಹೋಮಸ್ಯರಾಜೇಂದ್ರ ವಿಧಾನಂಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ । ಇದಾ
ನೀಂಕೋಟಿಹೋಮಸ್ಯ ಶೃಣುತ್ವಂಕಥಯಾಮ್ಯಹಂ ॥೧೭॥
ಗಂಗಾತಟೇಥ ಯಮುನಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ನರೇಶ್ವರ । ನರ್ಮ
ದಾ ದೇವಿಕಾಯಾಸ್ತು ತಟ ಹೋಮಾ ವಿಧೀಯತೇ ॥ ೧೮

ತತ್ರಾಪಿಋತ್ವಿಜಃಕಾರ್ಯಾ ರವಿನಂದನಷೋಡಶ । ಸರ್ವ
ಹೋಮೇತು ರಾಜರ್ಷೇ ದದ್ಯಾದ್ವಿಪ್ರೊಥವಾಧನಂ ॥ ೧೯

ಋತ್ವಿಗಾಚಾರ್ಯ ಸಹಿತೋ ದೀಕ್ಷಾಂಸಾಂವತ್ಸರೀಂ ಸ್ಥಿತಃ
ಚೈತ್ರಮಾಸೆತುಸಂಪ್ರಾಪ್ತೆ ಕಾರ್ತಿಕೋವಾವಿಶೇಷತಃ ॥ ೨೦ ॥
ಪ್ರಾರಂಭಃಕರಣೀಯೋವಾ ವತ್ಸರಂ ವತ್ಸರಂನೃಪ । ಯಜ
ಮಾನಃ ಪಯೋ ಭಕ್ಷೀ ಫಲಾಶೀ ಚ ತಥಾ ನಘ ॥ ೨೧
ಯವಾದಿ ವ್ರೀಹಯೋಮಾಷಾ ಸ್ತಿಲಾಶ್ಚ ಸಹಸರ್ಷಪೈಃ
ಪಾಲಾಶಾಸ್ಸಮಿಧಶ್ಯಸ್ತಾ ವಸೋರ್ಧಾರಾತಥೋಪರಿ ॥ ೨೨

ಇದೆನ್ನು ಧನ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ವಂಚನೆಯಂ ಮಾಡ
ದೆ, ವಿಭವಾನು ಸಾರವಾಗಿ, ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದುತಿಂಗಳು
ಹೋಮವಂ, ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಲಕ್ಷ ಹೋಮ ಸಮಾಪ್ತ
ವಾಗುವದು. ॥ ೧೬ ॥

ಲಕ್ಷ ಹೋಮ ವಿಧಿಯು ಪೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲವೆ ಈಗ
ಕೋಟಿ ಹೋಮ ವಿಧಿಯಂ ಕೇಳು ವ ನಾಗು. ॥ ೧೭ ॥

ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ನರ್ಮದಾ ದೇವಿ
ಕಾ, ಯಂಬ ನದಿಗಳ ದಡದಲ್ಲಿ, ಈ ಹೋಮವಂ ಮಾಡ
ಬೇಕು. ॥ ೧೮ ॥

ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಜನ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಂ ವರಿ
ಸಬೇಕು ಸರ್ವ ಹೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧನವ
ನ್ನಾಗಲೀ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ವಾದದ್ದನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಡಬೇ
ಕು. ॥ ೧೯ ॥

ಚೈತ್ರದಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಾರ್ತೀಕ ದಲ್ಲಾಗಲೀ ಋತ್ವಿ
ಗಾಚಾರ್ಯ ಸಹಿತನಾಗಿ, ಸಂವತ್ಸರ ದೀಕ್ಷೆ ಯನ್ನಾರಂ
ಭಿಸಿ ನಡೆಸಬೇಕು; ಇದರಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನು, ಕ್ಷೀರ, ಫ
ಲಾಹಾರಿ ಯಾಗಿರ ಬೇಕು. ॥ ೨೦ ॥

ಯವೆ ಭತ್ತ ಉದ್ದು ಎಳ್ಳು ಸಾಸವೆ ಮುತ್ತುಗ ದ
ಸಮಿತ್ತುಗಳು, ಹೋಮ ಕ್ಕೆ, ಯೋಗ್ಯ ವಾದಂ ಥಾ ವು

ಮಾಸೇಽಥ ಪ್ರಥಮೇ ದದ್ಯಾತ್ಋತ್ವಿಗ್ಭ್ಯಃ ಕ್ಷೀರಭೋಜನಂ ।
ದ್ವಿತೀಯೇ ಕೃಸರಾಂ ದದ್ಯಾದ್ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥಸಾಧನೀಂ ॥ ೨೩
ತೃತೀಯೇ ಮಾಸಿ ಸಂಯಾವೋ ದೇಯಾ ವೈ ರವಿ ನಂದನ ।
ಚತುರ್ಥೇ ಮೋದಕಾ ದೇಯಾ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರೀತಿಮಾವಹ ॥ ೨೪
ಪಂಚಮೇ ದಧಿಭಕ್ತಂ ತು ಷಷ್ಠೇ ವೈ ಸಕ್ತು ಭೋಜನಂ । ಪೂ
ಪಾಶ್ಚ ಸಪ್ತಮೇ ದೇಯಾ ಹ್ಯಷ್ಟಮೇ ಘೃತಪೂಪಕಾಃ ॥ ೨೫ ॥
ಷಷ್ಠ್ಯೋದನಂ ಚ ನವಮೇ ದಶಮೇ ಯವಷಷ್ಟಿಕಾ ॥ ಏಕಾದಶೇ
ಸಮಾಷಂ ತು ಭೋಜನಂ ರವಿ ನಂದನ ॥ ೨೬ ॥
ದ್ವಾದಶೇ ತ್ವಥ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಮಾಸೇ ರವಿ ಕುಲೋದ್ವಹ ।
ಷಡ್ರಸೈಸ್ಸುರಭಕ್ಷ್ಯೈಶ್ಚ ಭೋಜನಂ ಸರ್ವಕಾಮಿಕಂ ॥ ೨೭
ದೇಯಾ ದ್ವಿಜಾನಾಂ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಸಿ ಮಾಸಿ ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಃ ।
ಅಹತವಾಸಸ್ಸಂವೀತೋ ದಿನಾರ್ಧೇ ಹೋಮಯೇಚ್ಛುಚಿಃ ॥ ೨೮ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ಸದೋತ್ಥಿತೈರ್ಭಾವ್ಯಂ ಯಜಮಾನೈಸ್ಸಹ ದ್ವಿಜೈಃ ।
ಇಂದ್ರಾದ್ಯಾದಿ ಸುರಾಣಾಂ ಚ ಪ್ರೀಣನಂ ಸರ್ವಕಾಮಿಕಂ ॥

ಮೋಲ್ಗಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಘೃತ ಧಾರೆ ಯು ಮುಖ್ಯ ವಾದಂ ಧಾರ್ದ್ಧ. ॥ ೨೨ ॥

ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ತಿಂಗಳು ಕ್ಷೀರ ಭೋಜನವನ್ನು, ಎರಡ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಸಾಧಕವಾದ ತಿಲ ಮಿಶ್ರಾನ್ನ ವನ್ನು ಮೂರ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಾವವನ್ನು ನಾಲ್ಕ ನೇ ತಿಂಗಳು ಮೋದಕ ಗಳನ್ನು ಐದನೇ ತಿಂಗಳು ಮಾಸರನ್ನ ವನ್ನು ಆರನೇ ತಿಂಗಳು ಸಕ್ತುವನ್ನು ಏಳನೇ ತಿಂಗಳು ತೈಲ ಜಲ ಪಕ್ವ ಭಕ್ಷ್ಯ ಗಳನ್ನು ಎಂಟನೇ ತಿಂಗಳು ಘೃತ ಪಕ್ವ ಭಕ್ಷ್ಯ ಗಳನ್ನು, ಒಂಭತ್ತನೇ ತಿಂಗಳು ೬೦ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತದ ಅನ್ನವನ್ನು, ಹತ್ತ ನೇ ತಿಂಗಳು ೬೦ ದಿವಸದ ಯವೆಯ ಅನ್ನವನ್ನು, ಹನ್ನೊಂದ ನೇ ತಿಂಗಳು ಉದ್ದು ಕೂಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು, ಹನ್ನೆರಡ ನೇ ತಿಂಗಳು ಷಡ್ರಸ ಭರಿತ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜನವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ತಿಂಗತಿಂಗಳಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಕೊಡಬೇಕು; ಅಹತವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳಂಧರಿಸಿ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದೇವರಿಗೇನೇ ಹೋಮವಂ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೨೮ ॥

ಅದುಕಾರಣ ಯಜಮಾನನು ಸರ್ವದಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕು:- ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಂ, ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುವದು, ಸ

ಕೃತ್ವಾ ಸುರಾಣಾಂ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಶುಘಾತ ಸಮನ್ವಿತಂ ।
ಸರ್ವದಾನಾನಿ ದೈವಾನಾಮಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ೨೦

ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಾನೇನ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ ಕೃತೇ ಸತಿ । ಸಹ
ಸ್ರೋ ದ್ವಿಗುಣಾ ದೇಯಾ ಯಾವಚ್ಛತ ಸಹಸ್ರಕಂ ॥ ೨೧ ॥

ಪುರೋಡಾಶಸ್ತತಸ್ತಾಭ್ಯೋ ದೇವತಾಭ್ಯಶ್ಚ ಋತ್ವಿಜೈಃ । ಯು
ಕ್ತ್ವಾ ವಸನ್ನಾನವೈಶ್ಚ ಪುನಃಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಚನಾದ್ವಿಜಾನ್ ॥
ಪ್ರೀಣಯಿತ್ವಾ ಸುರಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪಿತೄನೇವ ತತಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।
ಕೃತ್ವಾ ತಾಸ್ತು ವಿಧಾನೇನ ಪಿಂಡಾನಾಂ ಚ ಸಮರ್ಪಣಂ ॥ ೨೨ ॥

ಸಮಾಪ್ತ್ಯ ತಸ್ಯ ಹೋಮಸ್ಯ ವಿಪ್ರಾಣಾಮಥ ದಕ್ಷಿಣಾ । ಸ
ಮಾಂ ಚೈವ ತುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಬದ್ಧ್ವಾ ಶಿಕ್ಯದ್ವಯಂ ಪುನಃ ॥ ೨೪ ॥
ಆತ್ಮಾನಂ ತೋಲಯೇತ್ತತ್ರ ಪತ್ನೀಂ ಚೈವ ದ್ವಿತೀಯಕಾಂ
ಸುವರ್ಣೇನ ತಥಾತ್ಮಾನಂ ರಜತೇನ ತಥಾ ಪ್ರಿಯಾಂ ॥ ೨೫ ।
ತೋಲಯಿತ್ವಾ ದದೇದ್ರಾಜಾ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯ ವಿವರ್ಜಿತಃ
ದದೇಚ್ಛತ ಸಹಸ್ರಾತು ರೂಪ್ಯಸ್ಯ ಕನಕಸ್ಯ ಚ ॥ ೨೬ ॥
ಸರ್ವಸ್ವಂ ವಾ ದದೇತ್ತತ್ರ ರಾಜಸೂಯ ಫಲಂ ಲಭೇತ್

ವೇಷ್ಟ ಸಾಧಕವಾದ ಕಾರಣ ಪಶು ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವರ ಆರಾಧನೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸಕಲ ದಾನಗಳಂ ಕೊಟ್ಟು ಅಗ್ನಿ ಷ್ಟೋಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ॥ ೩೦ ॥

ಹೀಗೆ ಹೋಮವು ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ನೂರು ನೂರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ದ್ವಿ ಗುಣ ಪೂರ್ಣಾ ಹುತಿ ಯನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ, ಹೋಮ ವಾಗುವ ವರಿಗೆ ಮಾಡ ಬೇಕು. ॥ ೩೧ ॥

ಬಳಿಕ ನವ ಗೃಹಾದಿ ಪ್ರೀತಿ ಗೋಸ್ಕರ ಯಿಷ್ಟಿಕರ್ಮ ಗಳಿಂದ ಪುರೋಡಾಶವಂ ಮಾಡಿಸಿ ಮಂತ್ರ ಜ್ಞಾ ರಾದಬ್ರಾ ಹ್ಮಣರಿಂ ಸಹಿತನಾದ ಯಜಮಾನನು, ಬಂದ ಬಂದ ಬ್ರಾ ಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆ ಗಳನ್ನೂ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿ ಯಥಾ ವಿಧಿ ಪಿಂಡ ದಾನ ಸಹಿತ ಪಿತೃಗಳ ಆರಾಧನೆಯು, ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೩೨ ॥

ಕೋಟಿ ಹೋಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಸು ವರ್ಣ, ತುಲಾ ಭಾರವಂ ಕೊಟ್ಟು ಪತ್ನಿ ಯಿಂದ ರಜತ ತುಲಾ ಭಾರವಂ, ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ವಿತ್ತ ಶಾಠ್ಯವಿಲ್ಲದೆ! ಶತ ಸಹಸ್ರ ರಜತ, ಕನಕ ಮಯವಾದ ನಾಣ್ಯಗಳಂ ಕೊಡಬೇಕು ॥ ೩೩ ॥

ಸರ್ವ ಸ್ವ ವಂ ಕೊಟ್ಟವನು, ರಾಜಸೂಯ ಫಲ

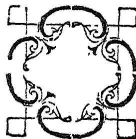
ಏವಂಕೃತ್ವಾವಿಧಾನೇನವಿಪ್ರಾಂಸ್ತಾಂಶ್ಚ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೩೭
ಪ್ರೀಯತಾಂಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಶ್ವರೋಹರಿಃ ॥
ತಸ್ಮಿಂಸ್ತುಷ್ಟೇಜಗತ್ತುಷ್ಟಂಪ್ರೀಣಿತೇಪ್ರೀಣಿತಂಭವೇತ್ ॥ ೩೯

ಏವಂ ಸರ್ವೋಪ ಘಾತೇಷು ದೇವ ಮಾನುಷ ಕಾರಿಕೇ
ಏವಂಶಾಂತಿಸ್ತುವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಯಾಂಕೃತ್ವಾಸುಕೃತೀಭವೇತ್ ॥

ನಶೋಚೇಜ್ಜನ್ಮಮರಣೇ ಕೃತಾಕೃತವಿಚಾರಣೇ । ಸರ್ವ ತೀ
ರ್ಥೇಷುಯತ್ಸ್ನಾನಂ ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಷುಯತ್ಫಲಂ ॥ ತತ್ಫ
ಲಂ ಸಮವಾಪ್ನೋತಿ ಕೃತ್ವಾ ಯಜ್ಞತ್ರಯಂ ನೃಪ ॥ ೪೦



ಇತಿ ಗ್ರಹ ಯಜ್ಞ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಏಕೋನ
ಚತ್ವಾರಿಂಶ ದುತ್ತರದ್ವಿಶತ ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ.



ವಂ ಪೊಂದುವನು; ಹೀಗೆ ಹೋಮವಾದ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಂ ಬಿಡಬೇಕು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವಲ್ಲಿ ಜಗವೆಂತು ಸಂತುಷ್ಟವಾಗುದ್ದರಿಂದಾ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳಂ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ॥ ೩೮ ॥

ದೇವ ಮಾನುಷ ಕೃತ್ಯವಾದ ಸರ್ವೋಪದ್ರವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಂ ಮಾಡಿದವನು ಸುಖಿ ಯಾಗುವನೋ ಆ ಶಾಂತಿಯು ಪೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ॥ ೩೯ ॥

ಜನ್ಮ ಮರಣಗಳನ್ನೂ; ಕರ್ಮಾಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸದೆ ಅಯುತ ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಹೋಮ ಗಳೆಂಬ ಯಜ್ಞ ತ್ರಯವನ್ಯಾವನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸರ್ವ ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನ ಫಲವಂಪೊಂದುವನು ॥ ೪೦ ॥ ... ... *

ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಪೇಳಿದ ನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೩೯ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮನುರುವಾಚ

ಇದಾನೀಂಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ॥ ಯಾ
ತ್ರಾಕಾಲ ವಿಧಾನಂ ಮೇ ಕಥಯಸ್ವಮಹೀಕ್ಷಿತಾಂ ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಯದಾ ಮನ್ಯೇತನೃಪತಿ ರಾಕ್ರಂದೇನಬಲೀಯಸಾ ॥ ಪಾರ್ಷ್ಣಿ
ಗ್ರಾಹಾಭಿಭೂತೋಯಂ ತದಾಯಾತ್ರಾಂಪ್ರಯೋಜಯೇತ್

ದುಷ್ಟಾಯೋಧಾಭೃತಾಭೃತ್ಯಾಃ ಸಾಂಪ್ರತಂಚಬಲಂಮಮ
ಮೂಲರಕ್ಷಾಸಮರ್ಥೋಸ್ಮಿತದಾಯಾತ್ರಾಂಪ್ರಯೋಜಯೇತ್

ಅಶುದ್ಧಪಾರ್ಷ್ಣಿರ್ನೃಪತಿ ರ್ನತುಯಾತ್ರಾಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್
ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಾಹಾದಿಕಂಸೈನ್ಯಂ ಮೂಲೇನಿಕ್ಷಿಪ್ಯಚವ್ರಜೇತ್ ॥

ಚೈತ್ರ್ಯಾಂವಾಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ್ಯಾಂವಾ ಯಾತ್ರಾಯಾಯಾನ್ನ
ರಾಧಿಪಃ ॥ ಚೈತ್ರ್ಯಾಂಪಶ್ಯೇಚ್ಚನೈದಾಘಂ ಹಂತಿಪುಷ್ಟಿಂಚ
ಶಾರದೀಂ ॥ ೫ ॥

ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಎಲೈ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದನಾದ ಭಗವಂತನೆ ಧೊರೆಗಳ ಯಾತ್ರಾಕಾಕಾಲವಂ ಪೇಳುವನಾಗೆಂದು ಮನುವು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಂತೆಂದನು ಎಲೈ ನೃಪೋತ್ತಮನೆ ಯಾವಾಗ ಶತ್ರುಗಳಿಂ ಪೀಡಿತರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕೂಗಾಟ ಕೇಳ್ಬರುವದೋ ಆಗ ತಾನು ಪರಾಜಿತನಾದೆನೆಂದು ತಾತಿಳಿದು ರಾಜನು ಯುದ್ಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಡಬೇಕು. ॥ ೧ ॥

ಶತ್ರು ಸೈನಿಕರು ದುಷ್ಟರು ತನ್ನ ಭಟರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವರು ಈಗ ನನ್ನ ಬಲವು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವದು ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದರಾಜನು ಯಾತ್ರೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥೨॥

ಪೃಷ್ಠ ಭಾಗ ರಕ್ಷಕನಾದರಾಜನು ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣವಂ ಮಾಡಲಾಗದು ಸಂಗಡಬರುವ ಬಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಬಲವಂ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕು. ॥ ೩ ॥

ಚೈತ್ರ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದು ಆದರೆ ಚೈತ್ರದ ಸಂತಾಪವಂ ನೋಡಬೇಕು ಶರತ್ಕಾಲವು ಪುಷ್ಟಿನಾಶಕವೆನಿಸುವದು. ॥ ೪ ॥

ಏತದೇವಹಿಪರ್ಯಸ್ತಂವರ್ಗೇಷ್ವೇಷುನರಾಧಿಪಃ ॥ ಶತ್ರೋ
ರ್ವ್ಯಸನಯೋಗಾಯಾ ತ್ಕಾಲಏವಶುದ್ಧೋರ್ಥದಃ ॥ ೬ ॥

ದಿವ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷಕ್ಷಿತಿಜೈ ರುತ್ಪಾತೈಃಪೀಡಿತಂ ಪರಂ ॥ ಷಡ
ಕ್ಷ ಪೀಡಾ ಸಂತಪ್ತಂ ಪೀಡಿತಂ ಚ ತಥಾ ಗ್ರಹೈಃ ॥ ೭ ॥

ಜ್ವಲಂತೀಂಚತಥೈವೋಲ್ಕಾ ದಿಶಂಯಾಂಚಪ್ರಪದ್ಯತೇ ॥ ಭೂ
ಕಂಪೋಽಲ್ಕಾದಿ ಸಂಯಾಂತಿ ಯಾಂಚಕೇತುಃಪ್ರಸೂಯತೇ
ನಿರ್ಘಾತಶ್ಚ ಪತೇದ್ಯಸ್ಯ ತಾಂ ಯಾಯಾದ್ವಸುಧಾಧಿಪಃ ॥
ಸಬಲವ್ಯಸನೋಪೇತಂ ತಥಾದುರ್ಭಿಕ್ಷಪೀಡಿತಂ ॥ ೯ ॥
ಸಂಭೂತಾಂತರಕೋಪಂಚ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಯಾಯಾದರಿಂನೃಪಃ ॥
ಯೂಕಾಮಾಕ್ಷಿಕಬಹುಳಂ ಬಹುಪಂಕಂತಥಾವಿಲಂ ॥ ೧೦
ನಾಸ್ತಿಕಂ ಭಿನ್ನ ಮರ್ಯಾದಂ ತಥಾ ಮಂಗಳ ವಾದಿನಂ ॥
ಅಪೇತಪ್ರಕೃತಿಂಚೈವ ನಿಸ್ಸಾರಂಚತಥಾಜಯೇತ್ ॥ ೧೧ ॥

ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸವು, ವಿಪರೀತಕಾಲವುಳ್ಳ
ದ್ದರಿಂದ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಯಾವಾಗ ವ್ಯಸನವೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ
ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೊರಡಬೇಕು ಅದು ದುರ್ಲಭವಾದಾಗ್ಯೂ
ಅದಂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಬೇಕು. ॥ ೬ ॥

ಎಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷ ಭೌಮೋತ್ಪಾತಗಳು ಕಾಣ್ಬ
ರುವವೋ ಎಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ, ಷಟ್ಕರ್ಣತಾಡಿತವಾ
ಗಿರದೊರಹೊರಟಿರುವದೋ ಗ್ರಹೋಪದ್ರವ ವಧಿಕವಾಗಿ
ರುವದೋ. ॥ ೭ ॥

ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲುರಿಗೊಳ್ಳಿ ಬೀಳುವದೋ ಭೂಕಂ
ಪಾದ್ಯುತ್ಪಾತ ಧೂಮಕೇತುಗಳಿರುವವೋ. ॥ ೮ ॥

ಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಬೀಳುವದೊ ಆಕಡೆಗೆಹೊಗಬೆಕು ॥

ಯಲ್ಲಿದುರ್ಭಿಕ್ಷವು ಸೈನಿಕವ್ಯಸನವು ಜನಗಳಿಗೆಬ
ಳಕೋಪವು ಸಹಯಿರು ವದೊ ಅಲ್ಲಿಗೆಶೀಘ್ರ ಹೊಗಬೇಕು

ಯಲ್ಲಿಯೂಕ ಮಧು ಮಕ್ಷಿಕಾದಿ ಬಾಧೆ ಯಿರುವ
ದೊ ಯಲ್ಲಿಜಲವು ಕೆಸರು ಗಚ್ಚಿ ಮಲಿನವಾ ಗಿರುವದೊ
ನಾಸ್ತಿಕ ಮಾರ್ಗದಿಂ ಮರ್ಯಾದೆ ತಪ್ಪಿರುವದೊ ಅಮಂಗ
ಲಶಬ್ದವಧಿಕ ವಾಗಿರುವದೊ ಮಂತ್ರಿಮೊದಲಾದ ರಾಜ್ಯಾಂ
ಗಗಳು ಪ್ರಕೃತಿ ಗೆಟ್ಟು ದುರ್ಬಲವಾ ಗಿರುವವೊ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಹೊಗಬೇಕು ॥ ೧೧ ॥

ವಿಧ್ವಿಷ್ಟ ನಾಯಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ತಥಾ ಭಿನ್ನಂ ಪರಸ್ಪರಂ ॥
ವ್ಯಸನಾಸಕ್ತನೃಪತಿಂ ಬಲಂರಾಜಾಭಿಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೧೨

ಸೈನಿಕಾನಾಂನಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸ್ಫುರಂತ್ಯಂಗಾನಿ ಯತ್ರ ಚ ॥
ದುಸ್ವಪ್ನಾನಿಚಪಶ್ಯಂತಿ ಬಲಂತದಭಿಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೧೩

ಉತ್ಸಾಹ ಬಲ ಸಂಪನ್ನಃ ಸ್ವಾನು ರಕ್ತ ಬಲಸ್ತಥಾ ॥
ತುಷ್ಟಪುಷ್ಟ ಬಲೋರಾಜಾ ಪರಾನಭಿ ಮುಖೋವ್ರಜೇತ್
ಶರೀರ ಸ್ಫುರಣೇ ಧನ್ಯೇ ತಥಾ ದುಃಖ ಪ್ರನಾಶನೆ ॥
ನಿಮಿತ್ತೆಶಕುನೆಧನ್ಯೇ ಜಾತೆಶತ್ರುಪುರಾದ್ವ್ರಜೇತ್ ॥ ೧೪ ॥

ಋಕ್ಷೇಷುಷಟ್ಸುಶುದ್ಧೇಷು ಗ್ರಹೇಷ್ವನುಗುಣೇಷುಚ ॥
ಪ್ರಶ್ನಕಾಲೇಶುಭೇಜಾತೆ ಪರಾನ್ಯಾಯಾನ್ನರಾಧಿಪಃ ॥ ೧೫

ಏವಂತು ದೈವಸಂಪನ್ನ ಸ್ತಥಾಪೌರುಷ ಸಂಯುತಃ ॥
ದೇಶಕಾಲೋಪಪನ್ನಾಂತುಃ ಯಾತ್ರಾಂಕುರ್ಯಾನ್ನರಾಧಿಪಃ ॥
ಸ್ಥಲೇ ನಕ್ರಸ್ತು ನಾಗಸ್ಯ ತಥಾಪಿ ಸಜಲೇ ವಶೇ ॥

ಯಲ್ಲಿಸೈನ್ಯವು ನಾಯಕ ದ್ವೇಷದಿಂ ಭಿನ್ನ ಚಿತ್ತವಾ ಗಿ ಚಿಂತಾಕುಲವಾ ಗಿರುವದೊ ರಾಜನು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತ ನಾಗಿರುವನೊ ಸೈನಿಕರಶಸ್ತ್ರಗಳು ಅಂಗಗಳುಸಹ ಚಲಿಸ ದಿರುವವೊ ಜನಗಳುದುಸ್ವಪ್ನಗಳಂ ಕಾಣುವರೊ ಅಲ್ಲಿ ಗೆಹೋಗಬೇಕು ॥ ೧೦ ॥

ಉತ್ಸಾಹ ಸ್ವಾನುರಾಗ ತುಷ್ಟಿಪುಷ್ಟಿಗಳಿಂ ಕೂಡಿ ದಬಲವುಳ್ಳ ರಾಜನು ಪ್ರಯಾಣವಂ ಮಾಡಬೇಕು ॥ ೧೪ ॥

ಶರೀರದಬಲಭಾಗ ಪದರುವಲ್ಲೂ ದುಸ್ವಪ್ನಗಳಾಗ ದಿರುವಲ್ಲೂ ಶುಭಶಕುನಗಳಾಗುವಲೂ ಶತ್ರುನಗರಕ್ಕೆಪೊ ಗಬೇಕು ॥ ೧೫ ॥

ಜನ್ಮಕರ್ಮ ಸಂಘಾತ ಸಮುದಾಯ ವಿನಾಸ ಮಾನಸ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದೆಆರುನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಅನುಕೂಲ ಗ್ರಹಗಳಾ ಗಿರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಶುಭೋತ್ತರ ವಾಗಲು ಶತ್ರುಗಳ ಮೆಲೆಹೊ ರಡಬೆಕು ॥ ೧೬ ॥

ಹೀಗೆದೈವಪೌರುಷ ಬಲಸಂಪನ್ನನಾದ ರಾಜನುದೇ ಶಕಾಲೋಪಪನ್ನ ವಾಗಿಹೊರಡಬೆಕು ॥ ೧೭ ॥

ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಆನೆಗೆ ಮೊಸಳೆವಶವಾಗುವದು ಜಲದಲ್ಲಿ

ಉಲೂಕಸ್ಯನಿಶಿಧ್ವಾಂಕ್ಷಃ ಸಚತಸ್ಯದಿವಾವಶೇ ॥ ೧೮ ॥
ಏವಂದೇಶಂಚ ಕಾಲಂಚ ಜ್ಞಾತ್ವಾಯಾತ್ರಾಂಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೧೯ ॥

ಪದಾತಿನಾಗಬಹುಳಾಂಸೇನಾಂಪ್ರಾವೃಷಿಯೋಜಯೇತ್ ॥

ಹೇಮಂತೇ ಶಿಶಿರೇ ಚೈವ ರಥ ವಾಜಿ ಸಮಾಕುಲಾಂ ॥
ಖರೋಷ್ಟ್ರಬಹುಳಾಂಸೇನಾಂ ತಥಾಗ್ರೀಷ್ಮೇನರಾಧಿಪಃ ॥
ಚತುರಂಗಬಲೋಪೇತಾ ವಸಂತೇವಾ ಶರದ್ಯಥಾ ॥ ೨೦ ॥

ಸೇನಾ ಪದಾತಿ ಬಹುಳಾ ಯಸ್ಯಸ್ಯಾತ್ಪೃಥಿವೀ ಪತೇಃ ॥
ಅಭಿಯೋಜ್ಯೋ ಭವೇತ್ತೇನ ಶತ್ರುರ್ವಿಷಮಮಾಶ್ರಿತಃ ।
ಗಮ್ಯೋ ವೃಕ್ಷಾವೃತೇ ದೇಶೇ ಸ್ಥಿತಂ ಶತ್ರುಂ ತಥೈವಚ ॥ ೨೧
ಕಿಂಚಿತ್ಪಂಕೇತಥಾಯಾಯಾ ದ್ಬಹುನಾಗೋ ನರಾಧಿಪಃ ॥
ತಥಾಶ್ವ ಬಹುಳೋಯಾಯಾ ಚ್ಛತ್ರುಂ ಸಮಪಧಿ ಸ್ಥಿತಂ ॥

ತಮಾಶ್ರಯಂತೋ ಬಹುಳಾ ಸ್ತಾಂತುರಾಜಾಪ್ರಯೋಜಯೇತ್
ಖರೋಷ್ಟ್ರಬಹುಳೋರಾಜಾ ಶತ್ರುರ್ಬಂಧೇನಸಂಸ್ಥಿತಃ

ಮೊಸಳೆಗೆ ಆನೆವಶವಾಗುವದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಬೆಗೆ ಕಾಗೆ ವಶವಾಗುವದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಗೆ ಗೂಬೆವಶ ವಾಗುವದು ಯೆಂದು ದೇಶ ಕಾಲಗಳಂನೋಡಿ ಕೊಂಡು ರಾಜನುಪ್ರಯಾಣ ವಂಮಾಡಬೇಕು ॥ ೧೮ ॥

ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಜಪದಾತಿ ಬಹಳ ವಾದಸೇನೆ ಯಂಕೇರಿಸಬೇಕು. ॥ ೧೯ ॥

ಹೇಮಂತಶಿಶಿರಗಳಲ್ಲಿ ರಥತುರಗ ಬಹುಳವಾಗಿಯುಂ ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಖರೋಷ್ಟ್ರ ಬಹುಳ ವಾಗಿಯುಂ ವಸಂತಶರತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರಂಗ ಸಹಿತವಾಗಿಯುಂ ಸ್ಯೇನೆಯಂಕೇರಿಸಬೇಕು ॥ ೨೦ ॥

ಪದಾತಿಬಹುಳ ವಾದ ಸೇನೆಯುಳ್ಳ ರಾಜನು ವೃಷ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶತ್ರುವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೧ ॥

ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಾವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶತ್ರುವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಬೇಕು ॥

ಸ್ವಲ್ಪಕೆಸರಿರುವ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಗಜಸಹಿತನಾಗಿಯುಂ ಸಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತುರಗ ಸೇನಾಯುಕ್ತನಾಗಿಯುಂ ಶತ್ರುವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಬೇಕು. ॥ ೨೩

ಅವನನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿರುವ ಮಂತ್ರಿಮೊದಲಾದವರಂಚನ್ನಾಗಿಸ ಮ್ಮಾನಿಸಬೇಕು, ॥ ೨೪ ॥

ಬಂಧನಸ್ಥೋಭಿಯೋಜ್ಯೋರಿ ಸ್ತಥಾಪಾಪ್ರವೃಷಿಭೋಭುಜಾ ॥
ರಿಪುಪಾತ್ರಯುತ್ರೇದೇಶೇ ಸ್ಥಿತಂಗ್ರೀಷ್ಮೇಭಿಯೋಜಯೇತ್ ॥

ಯುವಸೇಂಧನ ಸಂಯುಕ್ತೈಃ ಕಾಲಃಪಾರ್ಥಿವ ಹೈಮನಃ
ಶರದ್ವೈಸಂತೌ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಕಾಲೌ ಸಾಧಾರಣೌಸ್ಮೃತೌ ॥
ವಿಜ್ಞಾಯರಾಜಾಹಿತದೇಶಕಾಲೌ ದೈವಂ ತ್ರಿಕಾಲಂಚತ
ಥೈವಬುದ್ಧ್ವಾ ॥ ಯಾಯಾತ್ಪರಂಕಾಲವಿದಾಂಮತೇನ ಸಂ
ಚಿಂತ್ಯಸಾರ್ಧಂದ್ವಿಜಮಂತ್ರವಿದ್ಭಿಃ ॥ ೨೩ ॥ *

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ಯಾತ್ರಾನಿಮಿತ್ತಾಭಿ

ಯೋಜ್ಯಾ ನಾಮ

ಚತ್ವಾರಿಂಶದುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ

ಜಾಂಗಿರಿವೊದಲಾದ ನಿರ್ಬಂಧಸ್ಥಲದಲ್ಲಿರುವಶತ್ರು ವಿನಮೇಲೆ ಖರೋಷ್ಟ್ರಾನೀಕವಾದ ಸೇನೆಯಿಂ ಹೊರಡಬೇಕು. ಹಿಮದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರುವನನ್ನು ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಾಕ್ರಮಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೨೨ ॥

ಹಿಮ ಗಾಲವು ತೃಣ ಕಾಷ್ಠ ಸಮೃದ್ಧ ವಾದ್ದರಿಂ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವು. ಶರದ್ವಸಂತಗಳು ಸಾಧಾರಣವು

ಹಿತವಾದ ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲ ತ್ರಯಾನು ಷಂಗಿಯಾದ ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದ ರಾಜನು ಮಂ ತ್ರಿಗಳೊಡನೆ; ಚನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರ ಅ ನುಮತಿಯಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ ಹೊರಡಬೇಕು, ॥ ೨೩

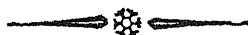


ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು

ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

೨೪೦ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶ್ರೀರಸ್ತು



ಮನುರುವಾಚ

ಬ್ರೂಹಿ ಮತ್ಸ್ಯನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಅಶುಭಾನಿ ಶುಭಾನಿಚ ॥ ಸರ್ವ
ಧರ್ಮಭೃತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ವಂಹಿಸರ್ವ ವಿದುಚ್ಯಸೆ ॥ ೧ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಅಂಗದಕ್ಷಿಣಭಾಗೇತುಶಸ್ತಂಪ್ರಸ್ಫುರಣಂಭವೇತ್ ॥ ಅಪ್ರ
ಶಸ್ತಂ ತಥಾ ವಾಮೆ ಪೃಷ್ಠಸ್ಯ ಹೃದಯಸ್ಯ ಚ ॥ ೨ ॥

ಮನುರುವಾಚ

ಅಂಗಾನಾಂ ಸ್ಪಂದನಂ ಚೈವ ಶುಭಾ ಶುಭೆ ವಿಚೆಷ್ಟಿತಂ ॥
ತನ್ಮೆವಿಸ್ತರತೊ ಬ್ರೂಹಿ ಯೇನಸ್ಯಾತದ್ವಿದೊಭುವಿ ॥ ೩

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಪೃಥ್ವೀಲಾಭೊ ಭವೆನ್ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಲಲಾಟೇ ರವಿನಂದನ ॥
ಸ್ಥಾನಂವಿವೃದ್ಧಿಮಾಯಾತಿ ಭ್ರೂನಸೊಃ ಪ್ರಿಯಸಂಗಮಃ
ಭೃತ್ಯಲಬ್ಧ ಶ್ಚಾಕ್ಷಿದೇಶೇ ದೃಗುಪಾಂತೇ ಧನಾಗಮಃ ॥
ಉತ್ಕಂಠೋಪಗಮೋಮಧ್ಯೆದೃಷ್ಟ್ಯಾರಾಜನ್ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ॥ ೪
ದೃಗ್ಬಂಧನೆಸಂಗರೇಚ ಜಯಂಶೀಘ್ರ ಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥
ಯೋಷಿದ್ಭೋಗೊಪಾಂಗದೇಶೆ ಶ್ರವಣಾಂತೆಪ್ರಿಯಾಶ್ರುತಿಃ ॥
ನಾಸಿಕಾಯಾಂ ಪ್ರೀತಿಸೌಖ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪ್ತಿ ರಧರೊಷ್ಠಜೆ ॥

ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಬಳಿಕ ಶುಭಾಶುಭ ನಿಮಿತ್ತಗಳಂ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ವಸುವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಯೆಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರನೇ ಯದೆ, ಬೆನ್ನುಗಳ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರಣವು ಪ್ರಶಸ್ತವು ಯೆಡಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಂ ಇದಂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನುವು ಕೇಳುವಲ್ಲಿಂತೆಂದನು. ॥ ೩ ॥

ಸ್ಫುರಣವು ಶಿರದಮೇಲೆ ಆದಲ್ಲಿ ಭೂಲಾಭವು; ಘಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವೃದ್ಧಿಯು; ಹುಬ್ಬು, ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಸಂಬಂಧವು. ॥ ೪ ॥

ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯಲಾಭವು; ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಧನಾಗಮವು; ಕಣ್ಣಿನನಡುವೆ ಶುಭಾಪೇಕ್ಷೆಯು ॥ ೫

ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರ ಜಯವು. ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಭೋಗವು; ಕಿವಿಯೆಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯು, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸೌಖ್ಯವು, ಕೆಳದುಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯು, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಭೋಗವು, ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿ ಭೋಗವೃದ್ಧಿಯು, ಬಾಹುವಿನಲ್ಲಿ ಸುಹೃತ್ಸಂಗವು,

ಕಂಠೇತುಭೋಗಲಾಭಸ್ಸ್ಯಾ ದ್ಭೋಗವೃದ್ಧಿರಥಾಂಸಯೋಃ ॥
ಸುಹೃತ್ಸ್ಪೃಷ್ಟಶ್ಚ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಹಸ್ತೈಶ್ಚೈವಧನಾಗಮಃ ॥
ಪೃಷ್ಠೇಪ ರಾಜಯಸ್ಸದ್ಯಃ ಜಯೋ ವಕ್ಷಸ್ಥಲೇಭವೇತ್ ॥
ಕುಕ್ಷಿಭ್ಯಾಂಪ್ರೀತಿರುದ್ದಿಷ್ಟಾ ಸ್ತ್ರಿಯಃಪ್ರಜನನಂಸ್ತನೇ ॥
ಸ್ಥಾನಭ್ರಂಶೋನಾಭಿದೇಶೇ ಅಂತ್ರೈಶ್ಚೈವಧನಾಗಮಃ ॥ ೯ ॥
ಜಾನುಸಂಧೌಪರೈಸ್ಸಂಧಿ ರ್ಬಲವದ್ಭಿರ್ಭವೇನ್ನೃಪ ॥
ದೇಶೈಕದೇಶ ನಾಶೋಥ ಜಂಘಾಯಾಂ ರವಿನಂದನ ॥ ೧೦
ಉತ್ತಮಂಸ್ಥಾನಮಾಪ್ನೋತಿಪದಾಭ್ಯಾಂಪ್ರಸ್ಫುರಣಾನ್ನೃಪ
ಸಲಾಭಂಚಾಧ್ವಗಮನಂ ಭವೇತ್ಪಾದತಲೇನೃಪ ॥ ೧೧ ॥
ಲಾಂಛನಂಪಿಟಕಂಚೈವಜ್ಞೇಯಂಸ್ಫುರಣವತ್ತಥಾ ॥ ೧೧॥
ವಿಪರ್ಯ ಯೇಣ ವಿಹಿತಃ ಸರ್ವಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಫಲಾಗಮಃ ॥
ದಕ್ಷಿಣೇ ಪಿಪ್ರಶಸ್ತೇಂಗೇ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೧೨ ॥
ಅತೋನ್ಯಥಾಸಿದ್ಧಿಪ್ರಜಲ್ಪನಾತ್ತು ಫಲಸ್ಯಶಸ್ತಸ್ಯಚ ನಿಂದಿ
ತಸ್ಯ ॥ ಅನಿಷ್ಟಚಿನ್ಹೋಪಗಮೇದ್ವಿಜಾನಾಂ ಕಾರ್ಯಂಸುವ
ರ್ಣೇನತುತರ್ಪಣಂಸ್ಯಾತ್ ॥ ೧೩ ॥ ... ... ❀



ಇತಿಶ್ರೀಯಾತ್ರಾನಿಮಿತ್ತರಹಸ್ಯೇಂದನಾಮ
ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶದುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ

ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಧನವು; ಪೃಷ್ಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಪರಾಜಯವು, ಯದೆಯಲ್ಲಿ ಜಯವು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು, ಹೆಂಗಸಿನ ಸ್ತನದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರ ಪ್ರಸವವು, ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಭ್ರಂಶವು, ಕರಳಿನಲ್ಲಿಧನವು, ಮೊಂಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಸಂಧಿಯು, ಸಹ ಅಗುವದು; ಮಾಳಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ದೇಶೈಕದೇಶನಾಶವು; ಮೇಲ್ಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಕೆಳಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗ ಗಮನವು ಸಹ ಆಗುವದು. ॥ ೧೧

ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತಿಗೂ, ಹುಣ್ಣಿನಂತಿರುವ ಬಿರುತಿಗೂ, ಸ್ಫುರಣದಂತೆಯೆ ಫಲವು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ನ ಳಗಿಮ ಯೋಕಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭವು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಂಗದಲ್ಲಾದರೆ ವಿಶೇಷಫಲವು ॥ ೧೨ ॥

ಈಗಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಥಾ ಆದಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟ ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೋಸುಗಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸುವರ್ಣದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಕೊಡಬೇಕು, ॥ ೧೩ ॥



ಯೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು

ವೈವಸ್ವತಮನುವಿಗೆ ಪೇಳಿದನೆಂದು

ಸೂತಪೌರಾಣಿಕನು

ಶೌನಕಾದಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಪೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದೊಳ್

೨೮೧ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ

ಶ್ರೀ



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ

ಸ್ವಪ್ನಾಧ್ಯಾಯಃ

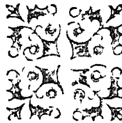
ಶಕುನಾಪಶಕುನಾಧ್ಯಾಯಃ

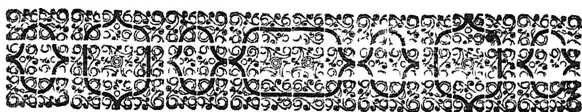
ಕರ್ನಾಟಕಭಾಷಾ

ಟೀಕಾಸಹಿತಃ

ಮುದ್ರಾಪಿತಃ

ವಿಜಯತೆ





ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಸ್ವಪ್ನ ಫಲಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಃ



ಮನುರುವಾಚ

ಸ್ವಪ್ನಾಖ್ಯಾನಂಕಥಂದೇವ ಗಮನೇಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ ॥ ದೃಶ್ಯಂ
ತೇ ವಿವಿಧಾ ಕಾರಾಃ ಕಥಂ ತೇಷಾಂ ಫಲಂ ಭವೇತ್ ॥ ೧

ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ

ಇದಾನೀಂಕಥಇಷ್ಯಾಮಿ ನಿಮಿತ್ತಂಸ್ವಪ್ನ ದರ್ಶನೇ ॥ ನಾ
ಭಿಂ ವಿನಾನ್ಯ ಗಾತ್ರೇಷು ತೃಣ ವೃಕ್ಷ ಸಮುದ್ಭವಃ ॥ ೨
ಚೂರ್ಣನಂಮೂರ್ಧ್ನಿ ಕಾಂಸ್ಯಾನಾಂಮುಂಡನಂನಗ್ನತಾ
ತಥಾ ॥ ಮಲಿನಾಂಬರ ಧಾರಿತ್ವ ಮಭ್ಯಂಗಃ ಪಂಕದಿಗ್ಧತಾ
ಉಚ್ಚಾತ್ಪ್ರಪತನಂಚೈವ ದೋಳಾರೋಹಣಮೇವಚ ॥
ಆರ್ಜ್ಜನಂಪಂಕಲೋಪಾನಾಂ ಹಯಾನಾಮಪಿಮಾರಣಂ ॥ ೪
ರಕ್ತಪುಷ್ಪದ್ರುಮಾಣಾಂಚ ಮಂಡಲಸ್ಯ ತಥೈವಚ ॥ ವರಾ
ಹರ್ಕ್ಷ ಖರೋಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ತಥಾಚಾರೋಹಣಕ್ರಿಯಾ

ಭಕ್ಷಣಂ ಪಕ್ವ ಮಾಂಸಾನಾಂ ತೈಲಸ್ಯ ಕೃಸರಸ್ಯ ಚ ॥
ನರ್ತನಂ ಹಸನಂ ಚೈವ ವಿವಾಹೋಗೀತಮೇವ ಚ ॥ ೬
ತಂತ್ರೀವಾದ್ಯೈ ವಿಹೀನಾನಾಂ ವಾದ್ಯಾನಾ ಮಭಿವಾದನಂ ॥
ಸ್ರೋತ್ರೋವಗಾಹ ಗಮನಂ ಸ್ನಾನಂಗೋಮಯವಾರಿಣಾ ॥
ಪಂಕೋದಕೇನ ಚ ತಥಾ ಮಹತ್ತೋಯೇನಚಾ ಪ್ಯಥ ॥
ಮಾತುಃ ಪ್ರವೇಶೋ ಜಠರೇ ಚಿತಾ ರೋಹಣ ನೇವಚ ॥
ಶಕ್ರ ಧ್ವಜಾಭಿ ಪತನಂ ಪತನಂ ಶಶಿ ಸೂರ್ಯ ಯೋಃ ॥ ದಿ
ವ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷಭೌಮಾನಾಂಉತ್ಪಾತಾನಾಂಚದರ್ಶನಂ ॥ ೯
ದೇವದ್ವಿಜಾತಿ ಭೂಪಾಲ ಗುರೂಣಾಂಕ್ರೋಧ ಏವಚ ॥
ಆಲಿಂಗನಂಕುಮಾರೀಣಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂಚ ಮೈಥುನಂ ॥
ಹಾನಿಶ್ಚೈವಸ್ವಗಾತ್ರಾಣಾಂ ವಿರೇಕವಮನಕ್ರಿಯಾ ॥ ದ
ಕ್ಷಿಣಾಶಾಭಿ ಗಮನಂ ವ್ಯಾಧಿನಾಭಿಭವ ಸ್ತಥಾ ॥ ೧೦ ॥
ಫಲಾಪ ಹಾನಿ ಶ್ಚ ತ ಥಾ ಪುಷ್ಪ ಹಾನಿ ಸ್ತ ಥೈವ ಚ ॥
ಗೃಹಾಣಾಂ ಚೈವಪಾತಶ್ಚ ಗೃಹ ಸಂಮಾರ್ಜನಂತಥಾ ॥
ಕ್ರೀಡಾಪಿಶಾಚ ಕ್ರವ್ಯಾದ ವಾನರಕ್ಷ ನರ್ರೈರಪ ॥ ಪರಾದ
ಭಿ ಭ ವ ಶ್ಚೈ ವ ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ವ್ಯಸನೊ ದ್ಭವಃ ॥ ೧೩ ॥
ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿತ್ವಂ ತದ್ವತ್‌ಸ್ತ್ರೀಕ್ರೀಡನಂತಥಾ ॥
ಸ್ನೇಹಪಾನಾವ ಗಾಹೌಚ ರಕ್ತ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಂ ॥

ಏವಮಾದೀನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ದುಸ್ವಪ್ನಾನಿ ವಿನಿರ್ದಿಶೇತ್ ॥
ಏಷಾಂಸಂ ಕಥನಂಧನ್ಯಂ ಭೂಯಃ ಪ್ರಸ್ವಾಪನಂತಥಾ ॥
ಕಲ್ಕಸ್ನಾನಂ ತಿಲೈರ್ಹೋಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂಚ ಪೂ
ಜನಂ । ಸ್ತುತಿಶ್ಚ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ತಥಾತಸ್ಯೈವಪೂಜನಂ
ನಾಗೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷಶ್ರವಣಂ ಜ್ಞೇಯಂ ದುಸ್ವಪ್ನ ನಾಶನಂ ॥
ಸ್ವಪ್ನಾಸ್ತು ಪ್ರಥಮೇಯಾಮೇ ಸಂವತ್ಸರವಿಪಾಕಿನಃ ॥ ೧೭ ॥
ಷಡ್ಭಿರ್ಮಾಸೈರ್ದ್ವಿತೀಯೇತು ತ್ರಿಭಿರ್ಮಾಸೈಸ್ತೃತೀಯಕೇ
ಚತುರ್ಥಂಮಾಸಮಾತ್ರೇಣಪಶ್ಯತೋನಾತ್ರಸಂಶಯಃ ॥ ೧೮ ॥
ಅರುಣೋದಯವೇಳಾಯಾಂ ದಶಾಹೇನಫಲಂಭವೇತ್ ।
ಏಕಸ್ಯಾಂಯದಿವಾರಾತ್ರೌಶುಭಂವಾಯದಿವಾಶುಭಂ ॥ ೧೯
ಪಶ್ಚಾದ್ದೃಷ್ಟಸ್ತು ಯಸ್ತತ್ರ ತಸ್ಯಪಾಕಂ ವಿನಿರ್ದಿಶೇತ್ ।
ತಸ್ಮಾಚ್ಛೋಭನಕೇಸ್ವಪ್ನೇ ಪಶ್ಚಾತ್ಸ್ವಪ್ನೋನಪಶ್ಯತಿ ॥ ೨೦ ॥
ಶೈಲ ಪ್ರಾಸಾದ ನಾಗಾಶ್ವ ವೃಷಭಾ ರೋಹಣಂ ಹಿತಂ ।
ದ್ರುಮಾಣಾಂಶ್ವೇತಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಗಮನೇಚತಥಾದ್ವಿಜ ॥ ೨೧ ॥
ದ್ರುಮತೃಣೋದ್ಭವೋನಾಭೌ ತಥೈವ ಬಹುಬಾಹುತಾ ।
ತಥೈವ ಬಹುಶೀರ್ಷತ್ವಂ ಫಲಿತೋದ್ಭವ ಏವಚ ॥ ೨೨ ॥
ಸುಶುಕ್ಲ ಮಾಲ್ಯ ಧಾರಿತ್ವಂ ಸುಶುಕ್ಲಾಂಬರ ಧಾರಿತಾ ।
ಚಂದ್ರಾರ್ಕತಾರಾಗ್ರಹಣಂ ಪರಿಮಾರ್ಜನಮೇವಚ ॥ ೨೩ ॥
ಶಕ್ರ ಧ್ವಜಾಲಿಂಗನಂ ಚ ತದುಚ್ಛ್ರಾಯ ಕ್ರಿಯಾ ತಥಾ ।

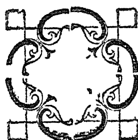
ಭೂಮ್ಯಂಬುಧೀನಾಂಗ್ರಸನಂ ಶತ್ರೂಣಾಂಚವಧಕ್ರಿಯಾ
ಜಯೋ ವಿವಾದೋ ದ್ಯೂತೇ ಚ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಚ ತಥಾದ್ವಿಜ
ಭಕ್ಷಣಂಚಾರ್ದ್ರಮಾಂಸಾನಾಂ ಮತ್ಸ್ಯಾನಾಂಪಾಯಸ
ಸ್ಯಚ ॥ ೨೫ ॥
ದರ್ಶನಂರುಧಿರಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ನಾನಂವಾರುಧಿರೇತಥಾ । ಸುರಾರು
ಧಿರ ಮದ್ಯಾನಾಂ ಪಾನಂ ಕ್ಷೀರಸ್ಯ ಚಾ ಥವಾ ॥ ೨೬ ॥
ಅಂತ್ರೈರ್ವಾವೇಷ್ಟನಂಭೂಮೌ ನಿರ್ಮಲಂಗಗನಂತಥಾ
ಮುಖೇನರೋಹಣಂಶಸ್ತಂಮಹಿಷೀಣಾಂತಥಾಗವಾಂ ॥೨೭॥
ಸಿಹ್ಮೀನಾಂ ಹಸ್ತಿನೀನಾಂಚ ಬಡಬಾನಾಂತಥೈಚ । ಪ್ರಾ
ಸಾದೋ ದೇವವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಗುರುಭ್ಯಶ್ಚ ತಥಾ ಶುಭಃ ॥ ೨೮ ॥
ಅಂಭಸಾ ತ್ವಭಿಷೇಕಸ್ತು ಗವಾಂಶೃಗಾಶ್ರಿತೇನವಾ । ಚಂದ್ರಾ
ದ್ಭ್ರಷ್ಟೇನವಾರಾಜನ್ಜ್ಞೇಯೋ ರಾಜ್ಯಪ್ರದೋಹಿಸಃ ॥೨೯॥
ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಶ್ಚ ತಥಾ ಛೇದನಂ ಶಿರಸಸ್ತಥಾ । ಮರಣಂ
ವಹ್ನಿ ದಾಹ ಶ್ಚ ವಹ್ನಿ ದಾಹೋ ಗೃಹಾ ದಿಷು ॥ ೩೦ ॥
ಲಬ್ಧಿಶ್ಚ ರಾಜ್ಯಲಿಂಗಾನಾಂ ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯಾಭಿವಾದನಂ ।
ತಥೋದಕಾನಾಂ ತರಣಂ ತಥಾವಿಷಮ ಲಂಘನಂ ॥ ೩೧ ॥
ಹಸ್ತಿನೀ ಬಡಬಾನಾಂಚ ಗವಾಂಚ ಪ್ರಸವೋಗೃಹೆ । ಆರೋ
ಹಣ ಮಥಾಶ್ವಾನಾಂ ರೋಹಣಂಚ ತಥಾಶುಭಂ ॥ ೩೨ ॥
ಪರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತಥಾಲಾಭ ಸ್ತದಾ ಲಿಂಗನ ಮೇವ ಚ ॥

ನಿಗಳೈರ್ಬಂಧನಂಧನ್ಯಂ ತಥಾವಿಷ್ಠಾನುಲೇಪನಂ ॥ ೩೩
ಜೀವಿತಾಂ ಭೂಮಿಪಾನಾಂ ಸುಹೃದಾ ಮಪಿದರ್ಶನಂ ॥
ದರ್ಶನಂ ದೇವತಾನಾಂಚ ವಿಮಲಾನಾಂ ತಥಾಂಭಸಾಂ
ಶುಭಾನ್ಯಥ್ಯೈತಾನಿ ನರಸ್ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ ಪ್ರಾ ಪ್ನೋತ್ಯ ಯ
ತ್ನಾದ್ದ್ವ್ಟವ ಮರ್ಥ ಲಾಭಂ ॥ ಸ್ವಪ್ನಾನಿವ್ಯೈಧರ್ಮಭೆ
ತಾಂವರಿಷ್ಠಂ ವ್ಯಾಧೆ ರ್ವಿಮೋಕ್ಷಂ ಚ ತಥಾತು ರೋಪಿ



ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ
ಸ್ವಪ್ನಾಧ್ಯಾಯೋನಾಮ
ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶದುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ
ಸಂಪೂರ್ಣಃ





ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶಕುನಾಪ ಶಕುನಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಃ

ಮನುರುವಾಚ

ಗಮನಂ ಪ್ರತಿರಾಜ್ಞಾಂತು ಸಮ್ಮುಖಾ ದರ್ಶನೇಚಕಿಂ ॥
ಪ್ರಶಸ್ತಾಂಶ್ಚೈವಸಂಭಾಷ್ಯಸರ್ವಾನ್ನೇತ್ರಾಂಶ್ಚ ಕೀರ್ತಯ ।

ಮತ್ಸ್ಯಉವಾಚ

ಔಷಧಾನಿ ತ್ವಯುಕ್ತಾನಿ ಧಾನ್ಯಂಕೃಷ್ಣಂಚ ಯದ್ಭವೇತ್
ಕಾರ್ಪಾಸಶ್ಚ ತೃಣಂರಾಜನ್ ಶುಷ್ಕಂಗೋಮಯಮೇವಚ ॥
ಇಂಧನಂ ಚ ತಥಾಂಗಾರಂ ಗುಡಂ ತೈಲಂ ತಥಾಶುಭಂ ॥
ಅಭ್ಯಕ್ತಂ ಮಲಿನಂಮುಂಡಂ ತಥಾನಗ್ನಂ ಚವಾನವಂ ॥
ಉನ್ಮತ್ತಕಂತಥಾಸತ್ವಂ ದೀನಂಚಾಥನಪುಂಸಕಂ ॥ ಮು
ಕ್ತಕೇಶಂ ರುಜಾರ್ತಂಚ ಕಾಷಾಯಾಂಬರಧಾರಿಣಂ ॥ ೪
ಅಯಃ ಪಂಕ ಸ್ತಥಾ ಚರ್ಮ ಕೇಶ ಬಂಧನ ಮೇವಚ ॥
ತದ್ವೈವೋದ್ಧೃತಸಾರಾಣಿ ಪಿಣ್ಯಾಕಾದೀನಿಯಾನಿಚ ॥ ೫ ॥
ಚಂಡಾಲಶ್ವಪಚಾಶ್ಚೈವ ರಾಜಬಂಧನಪಾಲಕಾಃ ॥ ವದ
ಕಾಃಪಾಪಕರ್ಮಾಣೋ ಗರ್ಭಿಣೀಸ್ತ್ರೀತಥೈವಚ ॥ ೬ ॥

ತುಷಭಸ್ಮಕಪಾಲಾಸ್ಥಿಭಿನ್ನಬಾಂಡಾನಿಯಾನಿಚ ॥ ರಿಕ್ತಾ
ನಿ ಚೈವ ಭಾಂಡಾನಿ ಪ್ರೇತಂ ಶೃಙ್ಗಿಕ ಮೇವಚ ॥ ೩
ಏವ ಮಾದೀನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಅಶಸ್ತಾನ್ಯಭಿ ದರ್ಶನೇ ॥
ಅಶಸ್ತೋಮಾರ್ಗಶಬ್ದಶ್ಚ ಭಿನ್ನ ಶ್ಛೈರವ ಜನ್ತುರಃ ॥ ೮ ॥
ಪುರತ ಶ್ಶಬ್ದ ಏಹೀತಿ ಶಸ್ಯತೇ ನ ತು ಪೃಷ್ಠತಃ ॥
ಗಚ್ಛೇತಿ ಪಶ್ಚಾದ್ಧರ್ಮಜ್ಞ ಪುರಸ್ತಾತ್ತು ವಿಗರ್ಹಿತಃ ।
ಕ್ವಯಾಸಿ ತಿಷ್ಠ ಮಾಗಚ್ಛ ಕಿಂತೇತತ್ರಗತಸ್ಯತು ॥ ಅನ್ಯೈ
ಶಬ್ದಾ ಶ್ಚ ಯೇ ನಿಷ್ಟಾ ಸ್ತೇ ವಿಪತ್ತಿ ಕರಾ ಅಪಿ ॥ ೧೦ ॥
ಧ್ವಜಾದಿಷುತಥಾಸ್ಥಾನಂ ಕ್ರವ್ಯಾದಾನಾಂವಿಗರ್ಹಿತಂ ॥
ಸ್ಖಲನಂವಾಹನಾನಾಂಚ ವಸ್ತ್ರಸಂಗಸ್ತಥೈವಚ ॥ ೧೧
ನಿರ್ಗತಸ್ಯತುದ್ವಾರಾದೌ ಶಿರಸಶ್ಚಾಭಿಘಾತಿತಾ ॥ ಛತ್ರ
ಧ್ವಜಾನಾಂವಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಪತನಂಚ ತಥಾಶುಭಂ ॥ ೧೨
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪ್ರಥಮ ಮಮಂಗಲ್ಯಾ ಪಿನಾಶನಂ । ಕೇಶ
ವಂಪೂಜಯೇದ್ವಿದ್ವಾನ್ ಸ್ತವೇನ ಮಧು ಸೂದನಂ ॥ ೧೩ ॥
ದ್ವಿತೀಯೇತು ತತೋ ದೃಷ್ಟೇಪ್ರತೀಪೇ ಪ್ರವಿಶೇ ದ್ಗೃಹಂ ।
ಅಥೇಷ್ಟಾನಿಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಂಗಲ್ಯಾನಿ ತಥಾನಘ ॥ ೧೪ ॥
ಶ್ವೇತಾಸ್ಸುಮನಸ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪೂರ್ಣಕುಂಭಾ ಸ್ತಥೈವಚ ।
ಜಲಜಾಃಪಕ್ಷಿಣಶ್ಚೈವಮಾಂಸಂಮತ್ಸ್ಯಾಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ ॥ ೧೫
ಗಾವ ಸ್ತುರಂಗಮಾ ನಾಗಾ ಬದ್ಧಏಕಃ ಪಶುಸ್ತ್ವಜಃ

ತ್ರಿದಶಾ ಸ್ಸುಹೃದೋ ವಿಪ್ರಾಜ್ವಲಿತಶ್ಚ ಹುತಾಶನಃ ॥ ೧೬ ॥
।ಗಣಿಕಾಚಮಹಾಭಾಗದೂರ್ವಾಚಾದ್ರ್ರಂಚಗೋಮಯಂ।
ರುಕ್ಮಂರೂಪ್ಯಂತಥಾತಾಮ್ರಂಸರ್ವರತ್ನಾನಿಚಾಪ್ಯಥ ॥ ೧೭
ಔಷಧಾನಿಚ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಯವಾಸ್ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕಾಸ್ತಥಾ ।
ನೃವಾದ್ಯವಾನಂಯಾನಂಚಭದ್ರಪೀಠಂತಥೈವಚ ॥ ೧೮ ॥
ಖಡ್ಗಂಛತ್ರಂಪತಾಕಾಚವ್ಯದಶ್ಚಾಯುಧಮೇವಚ । ರಾಜ
ಲಿಂಗಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸರ್ವ ರುದಿತ ವರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೧೯ ॥
ಘೃತಂ ದಧಿ ಪಯಶ್ಚೈವ ಫಲಾನಿವಿವಿಧಾನಿಚ । ಸ್ವಸ್ತಿಕಂ
ವರ್ಧಮಾನಂಚ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಂ ಸಕೌಸ್ತುಭಂ ॥ ೨೦ ॥
ವಾದಿತ್ರಾಣಾಂಸುಖಶ್ಶಬ್ದಃಗಂಭೀರಸ್ಸುಮನೋಹರಃ ಗಾಂ
ಧರಷ್ಷಡ್ಜ ಋಷಭಾ ಯಚಶಸ್ತಾಸ್ತಥಾಸ್ವರಾಃ ॥ ೨೧ ॥
ವಾಯು ಸ್ಸಶರ್ಕರೋ ರೂಕ್ಷಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ ।
ಪ್ರತಿಲೋಮಸ್ತಥಾನೀಚೆ ವಿಜ್ಞೇಯೋಭಯಕೃದ್ದ್ವಿಜ ॥ ೨೨
ಅನುಕೂಲೋಮೃದುಃಸ್ನಿಗ್ಧಃ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶಸ್ಸುಖಾವಹಃ ।
ರುಕ್ಷಾರೂಕ್ಷಸ್ವರಾಭದ್ರಾಃಕ್ರವ್ಯಾದಾಃಪರಿಗಚ್ಛತಾಂ ॥ ೨೩
ಮೇಘಾಶ್ಶಸ್ತಾಘನಾಸ್ನಿಗ್ಧಾ ಗಜಬೃಂಹಿತಸನ್ನಿಭಾಃ । ಅ
ನುಲೋಮಾ ಸ್ತಟಿಚ್ಛನ್ನಾಃ ಶಕ್ರಚಾಪಂತಥೈವಚ ॥ ೨೪
ಅಪ್ರಶಸ್ತೇ ತಥಾ ಜ್ಞೇಯೆ ಪರಿವೇಷ ಪ್ರವರ್ಷಣೆ । ಅನು
ಲೋಮಗ್ರಹಾ ಶ್ಶಸ್ತಾವಾಕ್ಪತಿ ಸ್ತು ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೨೫

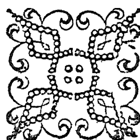
ಆಸ್ತಿಕ್ಯಂಶ್ರದ್ಧಧಾನತ್ವಂ ತಥಾ ಪೂಜ್ಯಾಭಿ ಪೂಜನಂ ॥
ಶಸ್ತಾನ್ಯೇತಾನಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಯಚ್ಚಸ್ಯಾನ್ಮನಸಃಪ್ರಿಯಂ
ಮನಸಸ್ತುಷ್ಟಿರೇವಾತ್ರ ಪರಮಂಜಯಲಕ್ಷಣಂ ॥ ಏಕತ
ಸ್ಸರ್ವ ಲಿಂಗಾನಿ ಮನ ಸಸ್ತುಷ್ಟಿರೇ ಕ ತಃ ॥ ೨೭ ॥
ಮನೋತ್ಸುಕತ್ವಂಮನಸಃ ಪ್ರಹರ್ಷಃ ಶುಭಸ್ಯಲಾಭೋ ವಿ
ಜಯಪ್ರವಾದಃ ॥ ಮಂಗಲ್ಯ ಲಬ್ಧಿಃಶ್ರವಣಂಚರಾಜಜ್ಞೇ
ಯಾನಿನಿತ್ಯಂ ವಿಜಯಾವಹಾನಿ ॥ ೨೮ ॥

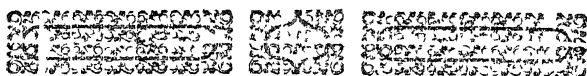
ಇತೀ ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೆ

ಯಾತ್ರಾನಿಮಿತ್ತೆ ಮಂಗಳಾಧ್ಯಾಯೋ

ತ್ರಿ ಚತ್ವಾರಿಂಶದುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ





ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಸ್ವಪ್ನ ಫಲಾಧ್ಯಾಯ ಟೀಕಾ ಪ್ರಾರಂಭಃ



ಬಳಿಕ ಮನುವು ಪ್ರಯಾಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಪ್ನವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಫಲವಂ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳು ವಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಇಂತೆಂದನು. ಯೆಲೈ ರಾಜೋತ್ತಮನೆ ನಾಭಿ ಯೊರ್ತಾಗಿ ಇತರ ವಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲುಮರಗಳು ಪುಟ್ಟುವದು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ ಚೂರಾಗುವದು; ಕ್ಷೌರವು. ದಿಗಂಬರ ನಾಗಿರುವದು, ಮೈಲು ಬಟ್ಟೆಯ ಧರಿಶಿರುವದು, ಅಭ್ಯಂಗವು, ಕೆಸರು ಮೈಯ್ಯಾಗಿರುವದು, ಮೇಲಿಂದ ಬೀಳುವದು, ಉಯ್ಯಾಲೆಯನ್ನೇರುವದು, ಕೆಸರನ್ನು, ಲೋಹಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಕುದುರೆಗಳಂ ಹೊಡೆವದು ಕೆಂಪುಹ್ವಿನ ಮರಗಳ ತಂಡವಂ ಕಾಣುವದು ಹಂದಿ, ಕರಡಿ, ಕತ್ತೆ, ಒಂಟೆಗಳಂ ಸಹ ಹತ್ತುವದು, ಪಕ್ವಮಾಂಸಗವಂ ತಿನ್ನುವದು, ತೈಲವಂ ಕುಡಿವದು, ತಿಲಾನ್ನವಂ ತಿನ್ನುವದು, ಕುಣಿಯುವದು, ನಗುವದು, ವಿವಾಹವಾಗುವದು, ಪಾ

ಷುವದು, ತಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವಾದ್ಯಗಳಂ ಬಾರಿಸುವದು, ಪ್ರ
ವಾಹದನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಣಗುವದು, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ
ದು, ಸಗಣೀನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಕೆಸರಿನ ನೀರಿನಿಂದಲೂ,
ಧೂಳಿಕೂಡಿದ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಸ್ನಾನವಂಮಾಡುವದು,
ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದು, ಚಿತಿಯಂ ಹತ್ತುವ
ದು, ದೇವಾದ್ಯೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಶಿದ ಇಂದ್ರಧ್ವಜ ನಿರ್ನಿ
ಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬೀಳುವದು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರು ಬೀಳುವದು
ದಿವ್ಯಾಂತರಿಕ್ಷ ಭೌಮೋತ್ಪಾತಗಳು ಕಾಣುವದು, ದೇವ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ರಾಜಗುರುಗಳ ಕೋಪವು, ಕನ್ಯಾಲಿಂಗನವು
ಪುರುಷ ಮೈಥುನವು, ಮೈ ಕ್ಷಿಶವಾಗುವದು, ಭೇದಿವಾಂ
ತಿಗಳಾಗುವದು, ರೋಗದಿಂ ವ್ಯಥೆ ಪಡುವದು, ಫಲ, ಪು
ಷ್ಪಗಳಹಾನಿಯು, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪೋಗುವದುಮನೆ ಬೀಳು
ವದು, ಮನೆಯಂ ಗುಡಿಸುವದು, ಪಿಶಾಚ, ರಾಕ್ಷಸ,
ಕಪಿ, ಕರಡಿ, ಮನುಷ್ಯ ರೊಡನೆ ಕ್ರೀಡೆಯು, ಶತ್ರುವಿ
ನಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರವು, ಅದರಿಂದ ವ್ಯಸನವು, ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆ
ಯಂ ಧರಿಸುವದು, ಅಂಥಾ ಹೆಂಗಸಿ ನೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸುವ
ದು, ತೈಲ ಸ್ನಾನ, ಪಾನ ಗಳು ರಕ್ತ ಮಾಲ್ಯ ಗಂಧ,
ಧಾರಣೆಯು, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳಂ ಕನಸಿನ

ಲ್ಲಿ ಕಂಡದ; ಕೆಟ್ಟದ್ದು; ಇವುಗಳನ್ನು ಪೇಳುವದು, ಪುನಃ ಮಲಗುವದು ಸಹ ಶುಭವು. ॥ ೧೪ ॥

ತಿಲಾಮಲಕಕಲ್ಕಗಳಿಂ ಸ್ನಾನಮಂ ಮಾಡುವದು ತಿಲಹೊಮವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜೆಯು, ವಾಸುದೇವಸ್ತುತಿ, ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ ಪಾರಾಯಣ, ಶ್ರವಣ, ಇವುಗಳಿಂದೆ ದುಸ್ವಪ್ನದೋಷ ಪರಿಹಾರವು. ॥ ೧೬॥೦ ॥

ಪ್ರಥಮ ಯಾಮದಲ್ಲಾದೆ ಸ್ವಪ್ನವು ವರುಷಕ್ಕೆ ಫಲಿಸುವದು; ದ್ವಿತೀಯ ಯಾಮದ್ದಾರುತಿಂಗಳಗೆ ಮೂರನೆ ಯಾವದ್ದು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಗೆ, ನಾಲ್ಕನೇ ಯಾಮದ್ದು ತಿಂಗಳಿಗೆ, ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದ್ದು ಹತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಫಲಿಸುವದು. ಒಂಗೇರಾತ್ರಿ ಯರಡು ಸ್ವಪ್ನಗಳಾಗಿ ಪುನಃ ಮಲಗದಿದ್ದರೆ ಕಡೆಸಲದ್ದು ಫಲಿಸುವದು. ॥ ೨೦ ॥

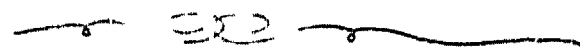
ಬೆಟ್ಟ, ಉಪ್ಪರಿಗೆ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಯತ್ತುಗಳಂ ಹತ್ತುವದು, ಬಿಳೀ ಹುವ್ವಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು, ನಾಭಿಯುಲ್ಲಿ ತೃಣವೃಕ್ಷಪುಟ್ಟುವದು, ಬಹು ಬಾಹುಶಿರವಂತನಾಗುವದು; ಫಲಯುಕ್ತವಾದ ವೃಕ್ಷ ಪುಟ್ಟುವದು; ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾಂಬರ ಧಾರಣವು; ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಗ್ರಹಣವು; ಇಂದ್ರಧ್ವಜಾಲಿಂಗನವು; ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ನಿ

ಲ್ಲಿಸುವದು; ಭೂಮಿ, ಸಮುದ್ರ ಗಳ ಗ್ರಸನವು; ಶತ್ರು ಗಳಂ ವಧಿಸುವದು; ವಾದ, ದ್ಯೂತ, ಯುದ್ಧ ಗಳಲ್ಲಿ ಜ ಯಿಸುವದು; ಪಶುಮಾಂಸ, ಮತ್ಸ್ಯ ಪಾಯಸಗಳಂ ಭ ಕ್ಷಿಸುವದು; ರಕ್ತವಂ ಕಾಣುವದು, ರಕ್ತದಿಂ ಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡುವದು; ರಕ್ತ, ಸುರಾ, ಮದ್ಯ, ಕ್ಷೀರ ಗಳಂ ಕು ಡಿವದು; ಕರಳುಗಳಂ ಮೈಗೆ ಸುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವದು; ಹಾ ಗ ಹೊರಳಾಡುವದು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಆಕಾಶವಂ ಕಾ ಣುವದು; ಹಸು, ಯೆಮ್ಮೆ, ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹ್ಮ, ಆನೆ, ಕು ದುರೆಗಳ ಸ್ತನವಂ ಹೀರುವದು; ದೇವ, ದ್ವಿಜ, ಗುರು ಗಳ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣವು; ಸಹ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶುಭಕರವು. ॥ ೨೮

ಗೋಶೃಂಗ, ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಗಳಿತವಾದ ಜಲದಿಂ ದಭಿಷೇಕವು; ರಾಜ್ಯಪ್ರದವು ॥ ೨೯ ॥

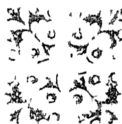
ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವು, ಶಿರಚ್ಛೇದವು, ಸಾವದು, ಶರೀ ರ ದಹನವು, ಗೃಹಾದಿಗಳ ದಹನವು, ಛತ್ರ, ಚಾಮರಾ ದಿ ರಾಜಚಿಹ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು, ತಂತಿಗಳಿಂ ಕೂಡಿದ ವಾದ್ಯ ಗಳಂ ಬಾರಿಸುವದು, ಜಲತರಣವು, ವಿಷಮಸ್ಥಲ ಲಂಘ ನವು, ಆನೆ ಕುದುರೆ ಹಸುಗಳ ಪ್ರಸವವು, ಅಶ್ವಾರೋಹ ಣವು, ಅಳುವದು ಸಹ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶುಭಕರವು ॥ ೩೦

ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀ ಲಾಭವು, ಅವರ ಆಲಿಂಗನವು,
ತಲೆ ಕೊಂಡೆ ಬೀಳುವದು, ಮೈಗೆ ಅಮೇಧ್ಯವಂ ಹ
ಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಹ ಧನಪ್ರದವು. ॥ ೩೩ ॥
ಮಿಂಚಿದ ರಾಜಮಿತ್ರರ ದರ್ಶನವು, ದೇವತಾ ನಿರ್ಮಾ
ಲ್ಯದ ದರ್ಶನವು ಸಹ ಶುಭಕರವು. ॥ ೩೪ ॥
ಇಂಥ ಸ್ವಪ್ನ ಗಳಂ ಕಂಡವನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥವಂ ಪಡೆವನು;
ರೋಗಿಯಾದವನು ರೋಗಮುಕ್ತನಾಗುವನು ॥ ೩೫ ॥



ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು
ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ
೧೪೦ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ
ಸಂಪೂರ್ಣ





ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶಕುನಾಪಶಕುನಾಧ್ಯಾಯ ಟೀಕಾ ಪ್ರಾರಂಭಃ



ಬಳಿಕ ಮನುವು ಯೆಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೆ ರಾಜನು ಪೊರಮಡುವಲ್ಲಿ ಯಾವದೆದುರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಶುಭವೊ ಯಾವದು ಬಂದರೆ ಅಶುಭವೊ ಪೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ ಯಿಂತೆಂದನು. ॥ ೧ ॥

ಯೆಲೈರಾಜೇಂದ್ರನೆ ಅರೋಗ್ಯವಾದ ಔಷಧಿ, ಕೃಷ್ಣಧಾನ್ಯ ಹತ್ತಿ, ಹುಲ್ಲು, ಶುಷ್ಕ, ಗೋಮಯ, ಸೌದೆ, ಇದ್ದಲು, ಬೆಲ್ಲ, ತೈಲ, ಯಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವನು ಮುಂಡಿತ, ನಗ್ನ, ಮುಕ್ತಕೇಶ, ರೋಗಿ, ಕಾಷಾಯ ಧಾರಿ, ಹುಚ್ಚ, ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದದೀನ, ನಪುಂಸಕ, ಲೋಹ ಕೆಸರು, ಚರ್ಮ, ಕೂದಲಗಂಟು, ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಹಿಂಡಿಮೊದಲಾದ್ದು; ಚಂಡಾಲ, ಶ್ವಪಚ, ಬಂಧನಾಧಿಕಾರಿ, ಪ್ರಾಣಿಘಾತಕ, ಪಾಪಿಷ್ಠ, ಗರ್ಭಿಣೀ, ಹೊಟ್ಟು, ಬೂದಿ, ಕಪಾಲ, ಮೂಳೆ, ಭಿನ್ನ ಪಾತ್ರೆ, ಗಸ್ತಘಟಾದಿಗಳು, ಹಣಕೊಂಬಿನ ಪದಾರ್ಥ, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ತುಚ್ಛ ಪದಾರ್ಥ ಸಹ ಯೆದುರಿಗೆ ಕಂಡರೆ ಅಶುಭವು. ॥ ೨॥೦ ॥

ಭಿನ್ನ ಭೀಕರ ಜರ್ಝರಿತ ವಾದ ಬಾಹ್ಯ ಶಬ್ದ ಗಳು ಅ
ಶುಭವು. ಮುಂಗಡೆಯುಲ್ಲಿ ಬಾಯೆಂಬ ಮಾತು ಶುಭವು.
ಹಿಂಗಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಅ ಶುಭವು ಹಿಂಗಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಂ
ಬಮಾತು ಶುಭವು. ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಶುಭವು. ॥ ೯ ॥

ಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಗುತ್ತಿಯ್ಯೆ ನಿಲ್ಲು ಹೋಗಬ್ಯಾಡ ಅ
ಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ್ದರಿಂ ನಿನಗೇ ನೇಬುವ ಮಾತು ಗಳು ಇನ್ನು
ಮನಿಷ್ಟವಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಸಹ ವಿಪತ್ತುಗಳು. ॥ ೧೦ ॥
ಧ್ವಜಗಳಗ್ರದಲ್ಲಿಹಗ್ಗುವೆಗಾದ ಲಾದ್ದು ಕೂಗುವದು, ವಾ
ಹನ ಯಡುವುವದು, ಬಟ್ಟೆ ತಗಲಿ ಕೊಳ್ಳು ವದು, ಬಾ
ಗಿಲು ತಲೆ ತಗಲುವದು, ಛತ್ರ, ಧ್ವಜಾದಿಗಳ ಬಟ್ಟೆಬೀ
ಳುವದು, ಸಹ ಅ ಶುಭವು. ॥ ೧೧ ॥

ಮೊದಲು ಇಂತಾದ್ದಂ ಕಂಡರೆ ಅಶುಭ ಪರಿ ಹಾರ
ಕನಾದ ಕೇಶವನಂ ಪೂಜಿಸಿ; ಸ್ತುತಿಸ ಬೇಕು. ॥ ೧೨

ಯೆರಡನೇ ಸಲ ಕಂಡರೆ ಹಿಂತಿರಗಬೇಕು. ಯಿದರ
ಮುಂದೆಕ್ಕೆ ಶುಭಗಳಂ ಪೇಳುವೆನು. ॥ ೧೩ ॥

ಬಿಳೀ ಹುವ್ವು, ಪೂರ್ಣ ಕುಂಭ, ಜಲಜ ಪಕ್ಷಿ,
ಮಾಂಸ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಹಸು, ಕುದರೆ, ಆನೆ, ಒಬ್ಬಜ್ಞಾ
ನೀ, ಆಡು, ದೇವತಾಪ್ರತಿಮೆ, ಮಿತ್ರರು. ಬ್ರಾಹ್ಮರು, ಉ
ರಿಯುವ ಅಗ್ನಿ, ಸೂಳೆ, ಹಸೀಗರಿಕೆ, ಹಸೀ ಸಗಣೀ, ಚಿ

ನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ, ರತ್ನಗಳು, ಒಳ್ಳೇ ಔಷಧಿ ಗಳು, ಯವೆ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಭದ್ರಪೀಠ, ಖಡ್ಗ, ಛತ್ರ, ಪತಾಕೆ, ಮಣ್ಣು, ಶಸ್ತ್ರ, ಚಾಮರಾದಿ ರಾಜಚಿಹ್ನೆಗಳು, ರೋದನಾದಿ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜನಗಳು, ತುಪ್ಪ ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ಹಣ್ಣುಗಳು, ಸ್ವಸ್ತಿಕ, ವರ್ಧಮಾನ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಪುಷ್ಪ, ಕೌಸ್ತುಭಾಕೃತಿ ಭೂಷಣ, ಮನೋಹರವಾದ ವಾದ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು, ಸಂಗೀತ ಸ್ವರಗಳು. ಸಹ ಶುಭಕರವು. ॥ ೨೧ ॥

ಮರಳು, ಕಲ್ಲುಗಳಂ ಕೂಡಿ ಕಠಿನವಾಗಿ ತಗಲಲ ಸಹ್ಯವಾದಂತಾ, ದುಃಖಕರವಾದ ಬಿರುಘಾಳಿಯು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಬೀಸಿದರೆ; ಭಯ ಉಂಟಾಗುವದು ॥ ೨೨

ಮೃದು ಮನೋಹರ ವಾಗಿ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶ ವಾಗಿರುವ ತಂಗಾಳಿ ಯನುಕೂಲ ವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರುಂ, ಕ್ರೂರವಲ್ಲದ ಸ್ವರ ಉಳ್ಳಂತಾ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಕ ಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಗಳು ಗಜದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸು ವಂತಾ, ಮಳೆ ಗರೆಯುವ ಮನೋಹರವಾದ ಮೇಘಗಳು, ಇಂದ್ರಚಾಪ ತಟಿತ್ತುಗಳಂಗೂಡಿ ಹಿಂಗಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯುಂ, ಶುಭವು. ॥ ೨೩ ॥

ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯು, ಸೂರ್ಯ ಪರಿವೇಷವು, ಅಶುಭವು

ಅನು ಕೂಲವು ಮಾದ ಗ್ರಹಗಳು, ಶುಭ ಕರಂ ಗಳು. ಗು ರುವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶುಭ ಕರನು. ॥ ೨೫ ॥

ಆಸ್ತಿಕ್ಯವು, ಶ್ರದ್ಧೆಯು, ಪೂಜ್ಯ ಪೂಜೆಯು, ನು ತ್ತುವಾವದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಶುಭಕರವು ॥ ೨೬ ॥

ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂತೋಷವೇ ಮೊದಲಿನ ಜಯ ಲಕ್ಷಣ ವಾದ್ದರಿಂದ ಕಡಮೆ ಶಕುನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಮನ ಸ್ಸಂತೋಷವೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಯನ್ನಬೇಕು. ॥ ೨೭ ॥

ಮನದ ಉತ್ಸಾಹವು. ಸಂತೋಷ ವು, ಶುಭಲಾ ಭವು, ಜಯದ ಪ್ರವಾದವೂ ಮಂಗಳಕರ ಪದಾರ್ಥ ಪ್ರಾ ಪ್ತಿಯು, ಅಂತ್ಯಾಶ್ರವಣವೂ ಕೂಡ ಜಯಪ್ರದ ವೆಂದು ತಿ ಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದು. ॥ ೨೮ ॥ ... .

ಯೆಂದುಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದಭಗವಂತನು
ವೈವಸ್ವತಮನುವಿಗೆ
ಹೇಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ
೨೩೩ ನೇ ಶಕುನಾ ಪಶಕುನಾ ಧ್ಯಾಯ ಟೀಕಾ
ಸಂಪೂರ್ಣ